

Coll: gaud: ... 127

Math. 524

THESAVRVS ARTIFICIOSAE MEMORIAE,

Concionatoribus, Philosophis, Medicis, Iuristis, Oratoribus, Procuratoribus, cæterisq; bonarum litterarum amatoribus:

Negociatoribus insuper, alijsq; similibus, tenacem, ac firmam rerum MEMORIAM cupientibus, perutilis.

Ac omnes sui amatores, & possessores valde locupletans, insimulq, decorans.

Cum rerum celestium atq; terrestrium tenax, ac tutum scrinium esse possit.

AVTHORE R. P. F. COSMA ROSSELLIO Florentino, Sacri Ord. Prædic. minimo Professore.

Cum Indicibus locupletissimis, tum Capitum, tum rerum omnium insigniorum.

CVM PRIVILEGIO.

Petri ... medici.

VENETIIS, M D LXXIX.

Apud Antonium Paduanium, Bibliopolam Florentinum.

ILLVSTRISSIMO,
AC
REVERENDISSIMO
DOMINO,
DOMINO CARDINALI IVSTINIANO.

F. DAMIANVS ROSSELLIVS Ordinis Prædicatorum, salutem & felicitatem.

MNIA iam in promptu erant, Illustrissime, ac Reuerendissime Domine, quæ circa artificiosæ memoriæ opus Frater Cosmas Rossellius, germanus meus charissimus, non paruo tempore, ac studio excogitarat. At vero improba mors, quę

inceptis vt plurimum inuidere solet,(cum nostrorum operum iam protensam telam gladio suo sæuissimo sæpe numero succindere noscitur) huic etiam operi, à multis eruditissimis viris concupito, ac non paucis paruisq; laboribus ipsius autoris,confecto, clare inuidit. Nam,& si operis profectionem minime abstulit,cum ipsi extrema iam manus imposita fuerit;candore tamen,& luce, & gloria totum illud pro viribus priuare est ausa. Quod vtiq; obtinuit, cum in lucem sub tuis gloriosissimis, clarissimisq; auspicijs edi sua sæuitia omnino negauit. Iccirco meum erat, Illustrissime,ac Reuerendissime Domine,fratris mei labores vna cum corpore pene mortuos impressioni tradere, vt ad vitam à non paucis optatam euocarentur. Quod optime accidit, cum sub alarum tuarum protectione positi existant, sicuti in epistola, amplissimo Dominationis tuę nomini, vnà cum opere dicata, iã apertè videre licet. Qua in re, humilibus ac ardentissimis precibus,immensam humanitatem, atq; tuam benignitatem ex intimis deprecor, ne fratris mei defuncti

tam par-

tam paruum ac minimum, magnitudini tuæ, donum despiciat: sed simulque cum illo magnam voluntatem, latumque cor meum benignitatis suæ oculo inspicere dignetur; ac me ipsum denique in seruorum suorum numero, licet indignum & inutilem, habeat. Quod fauori gloriæque gratissime ascribam. Florentiæ ex Sancti Marci cęnobio, Pridie idus Aprilis. M. D. LXXVIII.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO DOMINO,

DOMINO CARDINALI IVSTINIANO,

Ex Ordine Prædicatorum assumpto, F. Cosmas Rossellius Florentinus, ordinis eiusdem assecla, salutem plurimam dicit:

Fœlicitatemque tum temporalem in totius Christianę Reipublicæ bonum, tum spiritalem atq; perpetuam vehementer exoptat.

ITIVM, immo & flagitium vniuersis hominibus infensissimum, & humanæ politiæ ac consuetudini admodum obnoxium, ac ipsi insuper Deo valde contrarium, et abominabile, Illustriss. ac Reuerēdiss. D. beneficiorum existit obliuio, & ingratitudo, quæ etiam pietatis fontem exic-

exiccare perhibetur, cũ vniuersos homines eius redundantia & diffusionis abundantia reddat indignos. At cui nostrum (ni forte fabuloso lethe biberit) subrepere potest obliuio eorum, quæ nobis, nostroque ordini, vel olim, vel nunc temporis indulta sunt, et cõtinuo indulgentur à D. T. Illustriß. ac Reuerendiss. beneficiorum? Quis nesciat, vel quis obliuionis somno ita inueniatur arreptus atq; percussus, & eius densissimis tenebris sic obsitus, & obuolutus, qui non apprime recordetur humanitatis bonitatis benignitatisq́; Illustriß. ac Reuerendiss. D. T. dum quondã Dominicanam rempublicã suaui affabiliue modo (cunctis profectò gratißimo ac saluberrimo) gubernaret, ac moderaretur? Has fermè ingenij, & animæ vires atq; virtutes tunc maximopere ostendit, cum nostram hanc Romanam prouinciam, ac ordinem penè vniuersum, eiusdemue patres, ac fratres, visitantis perfungens officio, hinc & inde pertransiens, inuiseret humanitus, dulciter alloqueretur, fructuosè consolaretur, Zelo Dei feruidus constanter hortaretur, foueret bonum, faueret studiosis, vetusta restauraret: restaurata confirmaret: sapienter ordinaret, quæ oportuit: prudenter, quæ dirigi debuerant, inuestigaret. Ea propter

pter

pter, vt puto, vniuersi nostri ordinis professores, tuæ Illustrissimæ, ac Reuerendissimæ Dominationi debitas persoluere grates, vel extera voce, vel saltem intima admoniti recognitione, se fatentur obstrictos. Non nullis tamen, aliquam nactis occasionē (quamdiu impense desiderio præstolabantur) concessum est, quibusdam etiam beneuolentiæ signis, beneficiorum memoriam, & exinde animi amorem, veluti silice ignem absconsum, foris excutere, et cor dis intimæ affectionis scintillas emittere. Quibus profectò signis, & si non quantum voluerint, quantum saltem valuerint, obliuionis noxam, extero etiam se calcasse pede demonstrant. Inter hos forsan numerari dignus extiterim, si quod cogitaui, fouere, ac benigno digneris amplecti fauore. Igitur ego, minimus sanè inter nostri ordinis professores, beneficiorum in vniuersali ac in particulari (cum opus fuit) nobis exhibitorum particeps, ac minime immemor, præsens opusculum, breue munusculum: summæ tamen beneuolētiæ signum, amoris indicium, deuotionisq; meæ, qualecumque monimentum, offerre gestio, ac re ipsa nunc gestiens offero, atq; sub tuo nomine dedico. Quod beneuolentiæ signum (non inani ratione deductus) spero, at-

que

que confido, ac insuper vehementer desidero, Domi nationi tuæ gratum, tua fore benignitate: Quod & abs te satis efflagito, cum sat mihi futurum existi mem, si vel verbo audierim, vel saltem signo percipiam gratum quid tibi fecisse. Nam, & si debita exili hoc munusculo haud me persoluisse non ignorem, attamen pro debitis iuste persoluendis, ac gratiarum actione reddenda: Dominationē tuam alacriter suscepisse gratulari potero, & iterum gaudens ingentes tibi reddere gratias. Conuenientissime ergo, ob rationes adductas superius, tractatus iste præsens de artificiosa memoria Tuæ Illustrissimæ, ac Reueredissimæ D. olim patri, nunc domino, beneficentiæ, ac munificentiæ haud immemori: à tuo olim subdito, atque religionis gratia, ausim dicere, filio: nunc autem ob Apostolicæ dignitatis eminentiam (qua fulges) etiam seruo, dicari debuerat. Cui nam, quæso, poteram, aut debueram artificiosæ memoriæ tractatum dicasse melius, quā tibi, qui naturali, fœlicique (vt omnes pernouimus) memoria pollens, & fulgens omni in statu officio gradu dignitateq; constitutus, omnium nostri ordinis professorum immemor nequaquam nec olim extiteris, nec impræsentiarum existis? Non

mo igitur, vt reminiſcaris, vel tua augeatur memoria, ad te tractatulus iſte noſter directus eſt: cũ quem Pius V. Fœliciſſimæ memoriæ pie cogitando euexit: quem ſingularis dignitas digne auxit: quẽ gradus iuſte extulit, quem merito mundus honorat, nunquam obliuio (quæ crebro magnatum ſubrepit mentes, & obliuionem incutit illis) a nobis abſtulerit, vel longè conſtituerit: nec immemorẽ vlla dignitas fecerit, nec tuam benignitatem minuerit, vel affabilitatem prohibuerit: ſed ideo ad te opuſculũ iſtud direximus: vt hac artificioſa memoria tibi fœlicis memoriæ Illuſtriſs. ac Reuerendiſſimo dicata domino æterna quidẽ digno memoria, ac identidem omnium noſtrum haud immemori decoretur, illuſtretur, perficiatur. Accipiat ergo atque ſuſcipiat D. tua Illuſtriſſime ac Reuerendiſſime domine, hoc exile munuſculum, nec illud dumtaxat, verum, & beneuolum animum, ac intimæ meæ affectioris ſigna pernoſcat, & amet. Vale Illuſtriſſime, ac Reuerendiſſime mi Domine.

Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dom. tuæ ſeruus

F. Coſma Ord. Præd.

FRATER NICOLAVS ALEXIVS PERVSINVS Ordinis Prædicatorum:

Sacræ Theologiæ Professor, ac Sanctissimæ Inquisitionis Commissarius,

Cosmo Rossellio P. Reuerendo. S. D.

D metam vsq; discutiendo perduxi P. V. quod reliquum erat lucubrationum tuarum. Equidem illas omnes agnosco, & probo: & nihil in his esse arbitror, quod non cum fide Catholica recte consentiat; Quin non Cleantis lucernã oleat, & demorsum (quod aiunt) sapiat unguem. Dignum itaq; opus existimo, quod publicæ commoditati propediem edatur. Multa sunt, quæ hic admirer, & quæ mihi chariorem eo reddant. Primum amœnitas ingenij tui, quæ non mediocriter hic clarescit: Deinde eruditionis vbertas, cum liber iste tuus variæ te lectionis esse hominem plane testetur: Quippe cum te Philosophiæ recessus, Theologiæ adyta, Astrologiæ arcana, Poetarum carmina, Oratorum Diatribem, non à limine salutasse: sed penitus, funditusq; peruasisse, verum mult.tudo præseferat. Trahit me adhuc in

b 2 admi-

admirationem maiorem, sermo concinnus, & lepidus, qui vel Ciceronis facundiam, & phrasin aemuletur. Quamobrem, etiam si te nunquam de facie nouissem, mihi es iam isto nomine longe amicissimus: nam, & si quando de te sermo incidat, te ipsum commendare non desisto. Arrident ergo mihi, quae scripsisti omnia, & meo illa probo cuncta calculo; hortorq́ue, ut quam primum illa in lucem aedas. Vale. Datum Perusiae. 11. Kalendas Iunias, 1575.

Carmen ad Lectores in operis encomium: eiusdem Magist. Nic. Alexij Com. S. Inquisitionis.

Vid prodest studijs, si nocte dieq; vacando
Protinus ex animo quæ didicistis eunt?
Nãq; ea dũtaxat, memori q̃ mente tenemus,
Scimus; at oblitis tempus inane fuit.
Hunc igitur, studiosa cohors versate libellum:
Gestate hunc vestro nocte dieq; sinu:
Quem Roseus Cosmas vobis nunc ædit; ibidem
Mnemosinen mira prouidus arte iuuat;
Et loca perquirit, totum quoq; spectra per orbem
Fasce breui: Mundi Machina vasta patet.
Dumq; homines Cosmas, rerum docet esse tenaces:
Ante oculos illis cuncta creata locat.
Hinc memores fieri, doctiq; probiq; valemus,
Tanta viri virtus: tanta Camæna fuit.
Iure igitur Cosmas vocitatur, Cosmicus hæros
Iure Rosæ, huic Roseo, nomen habere licet.

Eiusdem: in laudem operis

QVid prodest studijs noctesq; diesq; vacare
Voluendisq; diu se macerare libris:
Si mox ex animo quæ legeris illa recedant?
Sic impensa perit; Tempus inane fluit.
Ergo, Quisquis aues, tanto succurrere morbo
Exhibet, excellens hoc opus Antydotum;
Hanc tacitus retinens Cosmas Rossellius artem,
Communem vt faciat publicus vrget amor.

REVERENDI PATRIS FRATRIS COSMÆ DE ROSSELLIIS FLORENTINI, ORDINIS PRAEDICATORVM.

Epistola ad Candidum Lectorem.

MNIBVS *hominibus liquido patet (candide lector) naturam eorum singulis haud tribuisse: sed aliquibus eorum, distribuisse potius naturalia sua quedam dona, perfectionesq́. Etenim, quamuis sua omnia, omnibus in genere hominibus tribuerit: non tamen eorum singulis, ea ipsa omnia, largita est. Homo enim homini præstat. eapropter, quod hoc in homine, natura deficiendo fecit abiectum; illud in alio, eminentiori modo fecit existere. Quamobrem, quod abiectũ in vno: id in alio, insigne, excellentissimũue conspicimus. Propterea, quodcunque abiectum, vel etiam nobile ex ipsa natura, nobis in esse nouerimus, quam primum vigilanti animo, diligenti studio, industria, arte, exercitioq; extolendum erit; vt quod abiectum & minimum, nobile & insigne; & quod magnum, & illustre, egregium, excellentissimumue fieri queat.* Profectò qui arte artisque labore agros

silaestreis

silvestres etiam velit excolere, eorum fructus vberrimos p(e)detentum lætus accipiet. Dubitabit ergo nullus, quod perfectiones quis nancisci poßit diuersas: si habitibus vel artibus suæ vires excolat mentis vel animæ. Pelagus hic immensum sicco pertranseundum pede percenseo, & sub silentio claudere, diuersarum artium emolumenta; quibus vel naturæ operiuntur defectus, vel eisdem habitibus, quæ nimium abiecta fuerint, eadem in re nobilißima appareant omnibus. Artem enim naturam perficere: ac multa complere, quæ nequaquam natura perficere potest, philosophorum omnium princeps asseuerauit Aristot. Quæ etenim vis animi nostri, quæ potentia, qui sensus, quod denique membrũ arte, ac ingenij inuentu perfici non poterit? Quare censores libelli huius nolumus eos, qui vix operis istius inspecto titulo (ne dicam perlecto opere) tanquam Cicerone, Quintiliano, & Seneca prætermißis quampluribus alijs doctißimis viris, sapientiores vel artem simpliciter, vel in hunc ordinem à nobis digestam despiciunt, quia forsan memoria naturaliter clarent, quã hæc confirmaret præceptio, clariorẽque redderet, quia ars perficit naturam, si Aristoteli creditur, vt supra diximus. Nec illos admittimus, qui prima philosophiæ elementa non attendentes, aut applicare nescientes, vel forsan non intelligentes: sensibiles figuras, bona fronte negant, prodesse posse memoriæ: affirmantq; hanc per sensibiles figuras memorandi artem laboriosiorem esse, quàm simpliciter, & naturaliter memoriter haurire, & retinere: quibus, & si rationibus respondere possumus, dedignamur

gnamur quidem. Hoc tantum illis respondentes, quòd iuxta illos exempla quæ dantur, similitudinesue, quæ a docentibus traduntur discentibus, ut aliquid difficile, mente capiant & intelligant: superuacaneum, ac laboriosissimum esse eoque ultra doctrinam, exempla etiam, & similitudines eos intelligere & retinere oporteat. Maior etiam labor erit (propè istorum errorem) acu suere, quàm absque illo, eo quòd & acum, & filum, per foramen trahere debeat sutor.

Non ne pueri infantili curru à Matre demissi, melius ambulare discunt, quàm si ibidem non ponerentur? Attamen se ipsos regere, & currum eos insuper secum trahere oportet. Intelligant quæso isti, memoriæ sensum magis à sensibilibus moueri, & figuras huiusmodi artis, nostrum instruere sensum, ut facilius ac velocius recordemur. At, ne nos à proposito aberasse quis existimet, de memoria namque dicturi: quòd perficiatur arte, quòd nobilitetur artificio & augeatur industria affirmamus, quod ex antea dictis, & in his, quæ sequentur perspicuum esse poterit. Quare, si multo labore, et industria conati sunt quamplurimi corporis aut animi vires arte perficere; nequaquam erit indignum, hanc memorandi artem addiscere, qua dormiens memoria excitatur à sonno; labilis fit tenax: ignobilis nobilitate donatur; abiecta clarescit, parua accipit incrementum; mouetur immobilis; mortua reuiuiscit: quæ memoria, si natura, vigilans ac tenax, nobilis & clara, mobilis & viuax, aliquo in homine extiterit: in eo ipso artificio, & industria præstantissimam fore; æquo animo pollicemur. Quis igitur tam egregium memoriæ donum, eius

que

que multiplices fructus, hac breui arte capessere nolit? Nullus. si enim scire appetant omnes, omnes itidem meminisse uelint necesse est. Tunc enim arbitramur scire, cum memoria tenemus. Inter cæteros autem illi maximopere meminisse desiderant, qui diuersarũ artium liberalium, vel sciẽtiarũ studijs assolent inuigilare; vt quæ auide hauserint, firmiter retinere queant. Eodem desiderio, ac insuper vehementiori tenentur illi, qui alios docere vel hortari voluerint, vel qui aliquo modo apud alios sunt verba facturi. Quis enim intrepido ac constanti animo, alios docere vel hortari poterit: si dicenda à sua excidere memoria facile dubitat? Ergo his omnibus adiumento esse, & maximo quidem, hoc nostro in opere promittimus, quod ad amußim præstasse; illi qui arti huic aliquatenus inuigilauerint, cognoscere poterunt & fateri. Hãc igitur artem, qua præteritorum meminisse & ea tanquam literis exarata, vel in marmore sculpta ob oculos habere poßimus (quod ab omnibus concupitißimũ est) amplexamini vos omnes, qui cupitis scire, & memoriæ scita quã plura mandare, ac cum oportunum fuerit, vobis vel alijs, ea ipsa foris voce, ac lingua proferre desideratis. Atq; exinde in vobis, vel naturæ uestræ benignitatem in memorando prospicientes, hac freti arte propẽsiora dona sperate: vel etiam noxam eiusdẽ ac defectus considerantes, eadem arte complete. Deoq; maximo, qui optimis viribus mentem vestram donauit, quiq; in ea omnium artium naturam perficientium semina, benignus infudit, immortales reddite gratias. Vale.

c ELEN-

ELENCHVS EORVM QVÆ IN TRACTATV DE artificiosa Memoria continentur Ordine Alphabetico.

A

Arbores

C

Cælorum

D

D

E

F

Figuræ

Inferni

L

Loca

d *O*

Planetæ,

S

T

V

Principalium materierum in hoc opusculo tractatarum ordinata congeries.

In prima parte.

De

In secunda parte agitur.

De

De

FINIS.

TRACTATUS DE MEMORIA ARTIFICIOSA.

Prima pars.

AUTORE R. P. COSMA ROSELLO, ORDINIS PRAEDICATORUM.

PRAEFATIO.

Emoriæ thesaurum, adeo omnes disertißimi rethores communi assensu celebrauere, vt eorum quàm plurimi, minime dubitarint: oratoriæ artis summam, in ipso consistere. eandem perinde sententiam & nostri Theologi ferunt de concionandi arte disputantes. Dei etenim donis supernaturalibus, in Concionatore suppositis; Inter naturalia eiusdem, si pronun-

ciatio primum. Memoria secundum sibi vendicat locum. Quod cum ita esse habeamus omnes, ac identidem in nonnullis multum; in aliquibus vero parum, Memoria semsum vigere sciamus: regulas atq; præcepta, quibus ipsa in vtrisque maximum accipit incrementum, in medium proferamus. Vtrum enim vero, locorum atq; figurarum artificio, memoriã comparari, apud huius artis gnaros, proditum est: Quamobrem localis memoria vocitatur ab aliquibus; a plerisq; autem artificialis: quæ & à Tullio, quarto rethoricorum libro, artificiosa dicitur. Eapropter de locis primo: de figuris deinde, distincte dicemus. Ideoq; tractatum nostrum in duas secamus partes, in prima quarum de locis: in secunda de figuris agemus. Primæ partis capitula, quatuordecim erunt: suis distincta titulis.

De locorum diffinitione, in communi diuisione subdiuisioneq; cum declaratione singulorum membrorum. Cap. I.

Locus nostro proposito inseruiens dicitur omne illud, quod figuras naturales, seu etiã artificiales, reales vel fictas, recipere potest atq; seruare: vt hic Angulus, hæc columna: vel talis chimera talem rem: puta vas.

Quo ad diuisionem Locorum quædam communia vocamus: quædam particularia. Loca communia sunt illa,

quæ

quæ particularia continent, in quæ & diuiduntur; quasi genus in species suas. Aliter. Loca cõmunia sunt, quæ partes magnas habent & insignes vel Homogeneas, vt, elementum quodlibet: cælũ vbi stellæ non sunt &c. siue Heterogeneas, vt corpus humanũ: vt arbor: vt domus ciuitas &c.

Loca particularia, sunt prædictorum locorum partes, quæ loca & ipsæ dicuntur; quia figuras ambire & continere possunt. Vel aliter: Loca particularia sunt, quæ (vt plurimum non autem semper) imagines immediate, continere solent: vt hic Angulus, hanc statuam. Locorum vero communium, quædam minima sunt, quædam mediocria: Quædam his maiora: Alia ampla: Alia prædictis ampliora. Quædam vero amplißima. Horum autem locorum vna quædam communis conditio est, quòd scilicet maiora minora continent; vel possunt, aut saltim assolent, continere: De quibus omnibus & singulis dicturi, ab amplißimis tanquam vniuersalioribus incipiemus.

De locis Amplissimis, quæ & quot sint, & de partitione eorum: figurisq; in eisdem contentis.

Cap. II.

Loca communia amplißima, sunt, quæ aliorum omnium sunt capacißima, quæq; alia multa, tum communia, tum particularia continere possunt.

Locorum vero communium amplissimorum: Quædam sunt inferiora & subterranea: Quædam dictis superiora & contigua: Cælestia alia: supercælestia vltima: de quibus omnibus sigillatim dicendum est.

Loca autem communia amplissima Inferiora; sunt Infernus damnatorum; Purgatorium purgandorum; Lymbus sanctorum patrum; Lymbus infantium defunctorum, in originali peccato.

Quo ad partitionem, notato. Infernus diuidi potest in sectiones vndecim: In vna quarum (quæ prima nobis erit) puteus inferni existimetur: quem in medio inferni fere punctualiter ponimus: de quo infra. Circa ipsum puteum quatuor gradus inibi existentes pro tot inseruient partibus. Septem alias inferni portiones & partes (de quibus infra) superioribus adijcimus, iuxta septem peccatorum genera, quæ in damnatis diuersarum pœnarum generibus, gradibusq; puniuntur: Varietas enim pœnarum, iuxta peccatorum diuersitatē inflicta; & ipsorum damnatorum diuersa situatio & dispositio; varijq; gestus eorum: multum Memoriæ proderunt, pluraq; loca dabunt.

De varietate ergo pœnarum sectionumq, inferni dispositione eorundemque partium conuenienti situatione multa dicemus.

At de loco, situ, dispositioneq; inferni, & eius cuiuslibet partis, vbi hi vel illi puniuntur damnati, pertractantes; consonum erit insimul edicere, quas diuersis in partibus inferni luant pœnas, varijs peccatorum generibus obstricti.

Verum

Verum de inferno dæmonibus deq; damnatorum pœnis agentes, à sacra (quoad fieri potest) volumus, quæ dicimus, haurire scriptura. verum multa methaphoricè & per similitudinem tantum intelligenda ponere nos oportet. Insuper & multa fingere hoc in nostro negocio meliori ac conuenientiori, quo potuimus modo, coacti sumus, non vt sanctissimæ aliquid addamus scripturæ, sanctorumq; ac catholicorum doctorum illam exponentium intelligentiæ, nec ita esse vt finxerimus, credamus, sed vt facilius recordemur locorum atq; figurarum, quibus vti voluerimus.

Circa igitur terræ centrum, vastissimus ac penè planus sit tibi locus, rotundæ circularisq; figuræ, horribili & tenebrosa luce perfusus.

In cuius rotundi loci medio puteus altissimus sit, vehementi æstuans igne, flammisque fumo permixtis: quiq; ignis dæmones inibi reclusos excruciet: extraq; os putei, quasi lambens egrediatur: & per vniuersum infernum eiusq; partes quasi serpens: incedendo diffundatur, palmoque tantum à terra surgens & prosiliens (ne damnatos nobis occultet) eosdem cruciet & torqueat.

At circa ipsum puteū, quatuor gradus lapideos brachiorum trium vel quatuor latitudinis, duorumq; vel circiter altitudinis, ipsum circumquaq; puteum ambientes & circundantes, vnum alio superiorem existimato. in quorum superiore, qui orificio putei proximior est: Idest in primo hæretici sint sacros scripturæ libros discerpentes. nam perquàm frequenter sanctas isti peruerterunt scripturas. In sequenti, qui

ti, qui medius est, Iudæi sint æreis vel ferreis frontibus, vt eorum obstinatio significetur, vel velatis oculis, vt eorum cæcitas demonstretur: vel inclinata ceruice, vt cordis duritia declaretur eorum, confingantur. In tertio idolatræ cum suis prostrati idolis imaginentur. Hyppocritæ in quarto gradu ponantur: qui vltimus est. Igne vehementi prædicti damnati à putei ore egrediente torqueantur. Supra os putei Lucifer quasi à puteo egrediens, figura appareat horribili, flammis quasi insidens, ac ab eis circumdatus. Descensis autem quatuor prædictis gradibus, circa puteum existentibus, ipsumq; a parte extera circundantibus; septem lineas pertrahes à planta vltimi gradus, vsq; ad plateæ circunferentiam fluentes, ipsamq; proportionabiliter diuidentes. In quolibet autem spacio inter lineam & lineam: vel melius inter murum & murum (nam loco linearum muros, latitudinis vnius brachij finges: à terra tribus aut quatuor palmis surgentes): In quolibet igitur spacio inter murum & murum constituto, septem damnatorum genera iuxta septem peccata mortalia collocabis: Hoc tamen ordine, quod superbi in illo collocentur spacio, quod dextris Luciferi è puteo egredientis, vel potius ab umbilico & sursum egressi, sensualiter correspondet. Dextras enim non Dei sed Dæmonis, hoc peccatorum maxime quo dæmoniacam malitiam imitati sunt, sibi antea in vita positi vendicauerunt.

De pœnis autem superborum, nostro instituto deseruiet Esaiæ sententia. 14. capite scripta. Detracta est ad inferos superbia tua: concidit cadauer tuum. Et illud 2. Mach. 7.

Inebriate

Inebriatè eum calice iræ domini, quoniam contra dominum erectus est. Isti ergo in hac rerum inferni partitione, quæ in ordine quinta est, in terram deiecti, ac prostrati imagine initur, validissimo cruciati igne.

Inter quos appareant dæmones (iuxta illud Iob, venient super eum horribiles) Leonum effigiem habentes, atque unguibus superborum corpora per terram trahentes, & insimul ea discerpentes & dilaniantes. Leonibus enim sua in superbia isti similes fuere.

In secundo spacio, quod sua positione & situ dextram Lucifferi coxam, non in recta prorsus linea, sed paruumper pendente respicit, sunt auari: Quorum (extra hanc positionem) recte recordaberis, quia in dextro coxæ prædictæ, loculos & marsupium (quod isti semper concupiere) tenere solent homines.

Isti uultibus in terram depressis existimentur, totoque inclinati corpore. Ad terram enim terrenaque respexerunt isti dum viuerent. Iuxta illud Hieremiæ. 22. c. Tui vero oculi & cor ad auaritiam. Istorum etiam sanguis, in loco venarum, ac in diuersis corporis partibus, à sanguisugis eliciatur.

Inter hos admixti sint dæmones, vultibus lupinis uel bufonum apparentes, qui baculis istorum dorsa percutiant. Hi enim tanquam lupi & ceu bufones & serpentes terra insaturabiles auro & argento extiterunt.

In tertio spacio idest ante Luciferum recta linea; luxuriosi ponantur: cuius positionis rationem, quilibet ex se honeste consideret.

Tales corrodantur à uermibus in pectore. Judith 16. Dabis ignem & vermem in carnem eorum, vt vrantur semper. Et Esd. vltimo, vermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur. De verme propriè dicto, non negat. S. Augustinus hoc intelligi posse. Sicut. D. Anton. refert. 4. parte tit. 14. Cap. 5. De vermibus etiam Esaias quarto dicit, subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Caie. in D. Marcũ Cap. 9. metaphorice vermem sumi tradit, cum dicitur, vermis eorum non morietur. Pice etiam ardenti istorum corpora perfundantur: quia carnis delitijs seruierunt. Apoc. vlt. Quantum se exaltauit, & in delitijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum. De similibus, Esa. 3. In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum, & lunulas & torques & monilia &c. et erit pro suaui odore fætor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium; & pro fascia pectorali cilicium; talibus ergo isti aut similibus agitentur pænis. Erecti autem stent hoc in spacio homines et mulieres cincti colubris eorum mordentibus carnes: maxime eo in loco, vbi iam carnales sibi delectationes admouerunt. Calui insuper sint, et pro compta coma aspides, vipere & Thyræ &c. a capite defluant; vermes insuper carnes corrodant eorum.

Inter hos dæmones adsint, quorum aliqui porcorum formam præseferant: Alij mulorum: Hircorum ve cæteri, qui eorum carnes sicut supra prælibauimus, ardenti pice perfundant: Interq; pedes eorum stercora & limus, sordidissimumq; peripsema inueniantur.

In spacio

In spacio quarto, quod ad sinistrã coxam situm est, iracundi disponantur. nam sinistro in terra offirmato pede, ad effundendum sanguinem, pluries iratus homo se mouet.

Hi autem vnguibus, vultum pectusq; dilanient & excorient: oreq; aperto Deum blasphemantes; sursum erectis vultibus, spumantesq;, manusq; proprias præ rabie mordentes, imaginentur. Apoc. 16. b. Commanducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum cœli præ dolore, & vulneribus suis. Per os autem, nasum & oculos, fumus horribilis, igne admixtus, egrediatur. Quo ad situm positionemq; prædictorum, Hij pedibus vno ab altero longe seiunctis, stent.

Dæmones multi, in rabidorum canum vrsorumq;, aquilarum etiam figura inter ipsos apparere fingantur; qui ferreis vncinis vnguibusq; retortis, dorsa, renesq; totas excorient, excarnificentq;.

In spacio quinto, quod sinistro Luciferi humero correspondet, gulosi sedeant. Horum sinistra membra, vt brachia, Tibiæ; infirmiora cæteris membris, in gulosis & voracibus esse solent: ac ob defluentes humores à crapula generatos; multis teneri cruciatibus. Id circo hoc situ, sinistram Luciferi respiciente: eorum aliquatenus meminisse valebis. Isti intro in gutture linguaq;, igne ardentißimo crucientur; sicut & de epulone legitur: Luc. 16. crucior in hac flamma. Potum amarißimum Absynthio & felle permixtum, feculentumue bibere à dæmonibus compellantur, Hiere. 23. Ecce ego cibabo eos absynthio, & potabo eos felle. Ezec. 2. Et calicem mæro=

vis tristitiæ bibes & potabis usq; ad faces. Sedeant isti maci lenti, extenuati, quorum cutis oßibus tantum adhæreat, esurientes sitientesque credantur, & præ fame & siti tabescant.

Inter istos gulosos, dæmonia surgant, figuram bolorum & felium habentia: quæ in horum damnatorum ora vi amarißima pocula, eliquatumq; plumbum, effundant. Horum peccatorum aliqui, euomant interiora & viscera.

Retro in spacio, inter lineas à posterioribus partibus, sinistri humeri ad circunferentiam prædictæ plateæ desluentes, inuidi maneant: Qui bene retro collocati existimentur: quia è stercore malo. s. proximi, lætati sunt: & è contra bonum illius, velut stercus reputauere, dum illud vilipende runt, vituperauerunt, absconderuntq;.

Inuidi autem in toto corpore varios liuores habeant: pal lidi &c. Hos autem Ouidius pinxit. Pallor in ore sedet: macies in corpore toto: Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes. Viscera felle virent: lingua est suffusa veneno.

Hi prostrati in terra iaceant; atq; durißimis flagellis, vt puta taurinis atque plumbatis; à dæmonibus passerum vel Draconum figuram habentibus, durißime verberentur.

In septimo spacio dextro Luciferi correspondēti humero pigros ponimus acediaque percussos: Qui in tali inferni loco constituti, ligati sint manibus & pedibus. Iuxta illud; ligatis manibus & pedibus proijcite eum. idest, Seruum inutilem, in tenebras exteriores. Iaceant hi, in arena: pedibus in compedibus reclusis: manicisq; ferreis ligatis manibus: cathenisq;

nisq; multis vincti & circundati. Inter istos diaboli sint, facies mergonum vel merguum habentes: asinorum aliqui: qui acutissimis stimulis prædictos pungendo torqueant. Dæmonumq; aliqui, merguum vel mergonum effigiem habentes, tanquam super eos sedentes & equitantes, calcaribus eorum configant, & compenetrent latera; baculisq; posteriores eorum percutiant partes. Impleta platea damnatis prædictis, gelidarum aquarum rapidum flumen sua inter littora fluens, & plateam prædictam ambiens, ponimus.

At hic notato, quòd inter finem plateæ in sex ut diximus diuisæ spacia, & arenarium litus interius huius fluminis quemdam murum, à terra tribus surgentem palmis, & plateam claudentem, & ab arenario eam diuidentem & separantem, te oportet confingere: ne loca indistincta confusionem nostræ ingerant menti: Post quem murum plateam recludentem litus sequitur: totam circundans plateam: Deinde flumen: nigras fæcibusq; permixtas a fundo ebulliens aquas.

In hoc autem flumine: in ante. f. Luciferi Cymbam, animarum plenam existima: In qua atrocissimus sit dæmon, nauim ipsam gubernans, & animas peccatis oneratas diuersis, deportans: non ob id Charontis classem admittimus, sed hæc metaphorice sumimus. Istas aũt prædictas animas, dæmones multi in prædicta naui existentes, in varias prædicta plateæ & inferni portiones & spacia, maximo impetu proijciunt, vel deportant.

Extra flumen prædictum, quod totum circuit infernum

à parte dextera Luciferi, *in cripta Lymbum infantium ponas.*

Retro Luciferum, Purgatorium: in cripta et ipsum trãs flumen positum existimetur.

A sinistris in cripta Lymbum sanctorum patrum: Horum rationem positionis, breuitati studens omitto.

At sciendum, quòd Lymbus infantium mortuorum in originali peccato locus est subterraneus continuus cum inferno, & pars inferni: sed tamen superior eo loco, quem infernum dicimus: locum autem istum, in duas diuidimus partes: in quarum vna infantes mares sint: in altera fæmellæ morentur. De hoc Lymbo, vide. S. Tho. 4. sen. dis. 45. quæstio. 2. in ratione ad eandem quæstionem.

Purgatorium, qui locus purgandorum est, in altitudine superior sit prædicto Lymbo, *qui locus rotundus sit, quasi puteus, sed latior. Et ibi sint Clerici, Presbyteri: Episcopi &c. Religiosi, Monachi, Abbates &c. homines priuati, mulieres.* Locus *iste flammis excandescat & fumo: Et tanquàm balnea, sed ignem non aquam ebulliens existimetur. In medio supra quandam existimatam petram, vel in porta: uel melius in balneæ circuitu vel vltimo per aerem: Angeli confortantes existimentur.*

Lymbus sanctorum patrum, locus subterraneus est, paulo superior Purgatorio *existimandus. Sancti enim patres, in quibus minimum erat de ratione culpæ, supremum, & minus tenebrosum locum habuerunt, prout a sancto Thoma. 4. sen. dist. 45. quæstio. ar. secundo haurire possumus.*

Locum

Locum autem hunc quadratum existimemus, & in primo angulo sint sancti Patriarchæ: in secundo sancti Prophetæ: in tertio sancti: & Iusti homines: In quarto infantes circuncisi: omnes isti ibidem aliquando stetere, vsque. s. ad Christi descensum, & ab inferis ascensum.

Additiones operi insertæ ab eodem authore. F. Cosma Rossello, ad ampliorem notitim eorum, quæ supra posuimus: & ad legentium maiorem vtilitatem: & vberius oblectamentm.

Ostquam præsenti operi de memoria artificiosa, finem dedimus: placuit & nobis, vt ea, quæ de inferno, elementis cælestibus, sphæris, cæloq; Empyreo diximus, ac scripsimus, picturæ commendarentur: hac nempe de causa, vt videlicet tum inspectori maximo essent emolumento: tum, vt illis cõspicientium animus oblectaretur, ac hisce studijs operam nauare, vel vtili, vel voluptate, vel certe vtroq; permotus penè compelleretur. Igitur curantes, vt Infernus, Paradisusq;, omni, qua potuimus diligentia, pingerentur; melius edocti, addere quædam, aliqua in melius commutare, paucissimaq; excludere, necesse fuit. Et, vt eorum omnium, quæ depicta fuerunt, notitia plenior haberetur, omnium prædictorum declarationem, ibidem a latere apposuimus: vt quæ pictura includeret, scriptura declarentur. Has ergo Inferni

Paradisiq;

Paradisiq; declarationes pleniores & locupletiores, non omnes, ne iam scripta replicentur: sed eas duntaxat, quæ in nostro libro minus plene posuimus; huic nostro operi, inserimus & subnectimus.

De Inferno in communi, & de damnatorum pœnis in vniuersali.

IN terræ medio centroq; Infernum damnatorum esse, etsi non certo probabiliter, tamen sacri asserunt doctores, vt S. Tho. in 4. quilibet videre potest. qui locus vilißimus est. vt pote qui vilium mancipiorum, perpetuus incolatus existat, Profundus nam circa centrum esse creditur. Horribilis ex visione dæmonum. vt D. Greg. autumat. Pauperie egestateq; omnium bonorum asperrimus, verme conscientiam corrodente intolerabilis, Vermibusq; forsan corporeis satis plenus, quod & D. Augustinus non negat. nam etsi naturaliter ibidem, præsertim post iudicium immoto primo mobili esse non poßint, Dei tantum miraculo in damnatorum pœnā adesse poterunt: Quod & tunc litteraliter de ipsis damnatis exponeretur illud. Dabis vermes in carnes ipsorum. Insuper locus iste inextricabili confusione plenus est: ibidem enim nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Igne vehementißimo exæstuans: Putridus maleq; olens: Gelu ac frigore indicibili, stridorem dentium incutiente repletus: fletu, eiulatu, clamoribusq; auditui infensißimis. spe longe lateq;

teq; semotus. Tenebris gratiæ ac gloriæ plenissime opacus ac insuper lucis externæ admodum priuatus. Ita quod ignis ille in Inferno existens, non ad leuamen, sed ad pœnam videri possit, isq; horribili fumo permistus, flammaq; subrubea, vel simili terrorem incutiens, pœnamq; damnatis infligens. Qui deniq; locus, carcer est apostatarum spirituum: sicut de eo Seruator noster asserit. Qui paratus est diabolo & Angelis eius; insuper scelestum hominum habitatio: Perpetuum reproborum exilium: præscitorum digna cauerna, spelunca, stabulumq; hominum illorum: qui, vt animalia irrationabilia in hoc mundo vixerunt, existit.

Qui damnati homines omnes & singuli, & si non æquali modo: (quia secundum magis saltem & minus) attamen eisdem pœnarum speciebus excruciantur, cum pœnæ damni pœnæq; sensus vniuersi subiaceant: Verum enim vero, diuersos damnatos diuersas luere pœnas, eorumq; peccatis satis conuenientes, ex sacra scriptura, vt plurimum decerpsimus: quas eadem scriptura, vel proprie, vel per metaphoram dixit; vt est illud Esaiæ. Erit pro Zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium: vel in toto, vel in parte accipitur, ut est illud, Ibi erit fletus: quod per sinechdochē idest non pro emissione lacrimarum: sed pro dolore capitis, & contortione panniculi cerebri, accipi debet. secundum D. Tho.

Alias insuper pœnas non finximus, vt inspector, vel ipsas pœnas, istis uel illis damnatis conuenientes consideret, vel certe ipse idem lector ex se excogitet quosdam cruciatis prædictis scripto signatis vel depictis persimiles: sed longe atrocio=

ge atrociores: ipsis tamen damnatorum peccatis correspondentes, à Deo inflictos, vel infligendos esse. Nam clarissimum ex sacra deprompsimus scriptura, pœnas peccatis conuenire debere. Quod & rationi satis consonum est. D. etiã Tho. dicit, quòd nil in damnatis erit, quod eis non sit materia tristitiæ: nec deerit aliquid pertinens ad tristitiam. Ea propter, superbos in Inferno prostratos conculcatosq; à dæmonibus disposuimus: vt qui in vita gloriam humanam affectauere confusi, & omnium despectissimi (sicut rei miseris probabit euentus) considerentur in Inferno damnati: sicq; de cæteris cruciatis & cruciatibus intelligas. Nec te charissime lector fallere potest pictura, quæ aliquando nostro inuentu diuersos diuersimode excruciatos ostendit. Nam cogita si potes omnia atrocissima tormenta, asperrimasq; pœnas à mundo condito à diuersis tyrannis hominibus inflictas etiam Christo domino, illas et omnes, quæ humano inuentu infligi possent, nec tamen parem vllam inuenies, quæ etiã minimæ inferni pœnæ vel sensus, vel damni coæquari posit: quod & doctor noster Angelicus asserit, rationibusq; probat. Idcirco qualibet hac in pictura data pœna, damnatis quædam singulis, sed longe maior erit excogitanda: quæ eminenter hasce depictas continere credatur.

De par=

De partibus Inferni hac in charta depicti, deque diuersis damnatis prædictis in portionibus, ac de diuersis eorundem cruciatibus.

N tartari obscurißimo loco & lacu, ac insuper in putei cænosa profundaq́ voragine, innumeros dæmones ibidem excruciatos attendito. Luciferum etiam omnium dæmonum principem, flammis fumoq́ ex puteo egredientibus circundatum, & à putei ore prodeuntem, animasq́ torquentes considera.

A puteo prædicto uehementißima egreditur flamma, quæ per totius Inferni partes debaccatur, omnesq́ damnatos, iuxta singulorum merita torquet. quia dei instrumentum est. Ligat autem ignis iste animas, cruciatq́, ac miro tormine omnium damnatorum impenetrat corpora.

Hæretici in primo sunt positi gradu, qui sacros libros comburunt, dilacerantq́: sacrarum enim scripturarum germanos sensus in hac luce constituti, deprauare solebant. peruertere insuper, et eas aliquando abolere ausi sunt.

Secus istos, Iudæos obstinatos duraq́ ceruice ac mentis oculos obcæcatos habentes, ignis idem pro eorum excruciat meritis.

Idolatras in terram prostratos, uehemens à puteo egressa flamma excruciat.

Hyppocritas in quarto gradu circa puteum constitutos

locauimus, à quibus dæmones laruas ouinas detrahere, & facies turpißimas denudare finguntur.

Retro Luciferi dextram, vsq; ad sinistram circulariter progredientes, septem mortalibus capitalibusq; culpis obnoxios disponimus. hos omnes varijs pœnis cruciatibusue diuersis defatigatos cernere poteris: sicut & superius abunde diximus.

De flumine vel stagno Infernum ambiente.

Elidarum aquarum flumen Infernum ambiens posuimus. proinde Iob. 24. de quolibet damnato scriptum est. Ad nimium calorem, transiet ab aquis niuium. Conficiant ergo aquæ illæ, vel paludem, vel flumen, vel aliud quid: ita quod separatæ sint ab igne, vel pluribus in partibus Inferni eæ ipsæ aquæ appareant: vel virtus duntaxat earumq; gelu in quadam confusione & permixtione, vt Doctores dicunt, damnatos ipsos excruciet: nil nostra refert. sat enim nobis est, absonum non esse, immo consonum fuisse, scripturæq; sanctæ consentaneum, aquas in Inferno posuisse.

Cocytum autem flumen eas appellare, quod luctum sonat, vel paludem, stigiosq; lacus, quod mœstitiam signat, vel Lethe, quod obliuionem importat, non est inconueniens: immo nomina ista mysterijs haud carent: quod & palam asserimus, non vt Poetarum figmentis fauere velimus: sed vt quod illi mußitantes dixere, hoc nos Christiana veritate plenißime

plenissime eruditi declaremus, & tanquàm ab iniquis possessoribus, vt D. Hieronimus ait, quæ vera dixerunt a figmentis extrahentes, in nostram referamus vtilitatem.

De Lymbo Puerorum.

Limbum puerorũ, extra prædictum flumẽ vel stagnum in crypta dispositum inuenies. Qui locus, cum Inferno continuus est, ac inter eius partes a doctoribus connumeratur; sed tamen eo superiorem disposuimus. In quo existentes animæ, duplices tenebras patiuntur gratiæ scilicet: & gloriæ. At isti pœnæ sensus molestias non patiuntur. Hic descendebant infantes illi, qui in naturæ lege ab originali non abluti peccato, decedebant: Illi insuper, qui olim in priori testamento incircumcisi è vita migrabant: nunc vero omnes, qui ante rationis vsum sacro non signati baptismate, moriuntur.

De Purgatorio.

Purgatorium est locus purgandarum animarum, quod Lymbo prædicto superior intelligatur: nã longe superiores gradu animabus puerorum existunt istæ purgandæ. Ad quē porro locum prædictæ animæ deducuntur ab Angelis: comitantibus tamen & assistentibus dæmonibus. Qui in loco gloriæ tantum, non tamen gratiæ tenebras sustinent, & patiuntur,

tiuntur, igneq́ & si non perpetuo, temporaliter tamen per maxime affliguntur, & cruciantur. Igitur pœna damni pœnaq́ sensus temporaliter torquentur, ubi & dæmones, etsi non torquentes: attamen illudentes & conuiciantes conueniunt. Nam ratio expostulat, ut victores à victis minime torqueantur, et si aliquantulum ab eisdem illudantur. Hoc proinde in loco animæ existentes, nostris sacrificijs, orationibus, Ieiunijs, uigilijs, peregrinationibus, flagellationibus, Eleemosinis cæterisq́ similibus bonis, à pœnis subleuantur. Quæ iuxta. S. Aug. sententiam, prædictis animabus prosunt: uel, ut ipsæ pœnæ tempore, vel intensione diminuantur, vel ab eisdem ipsæ animæ pœnitus absoluantur. Aliud leuamē & eæ animæ consequuntur: nam ibi non desunt Angeli, qui Deo gratas animas hortentur, & quasi sua præsentia foueant.

De Lymbo Sanctorum Patrum.

Anctorum patrum Lymbus paulo superior est Purgatorio, & prædictis locis minus obscurus; in quo nec gratiæ tenebris nec pœnæ sensus urgebantur: sed gloriæ tantum splendore, secundum præfinitum tempus priuabantur. Quē locum subito post mortem adijt Iesus splendore beatissimæ animæ locum animasq́ illustrans & illuminans, beansq́ omnes illas visione suæ diuinitatis. Qui locus, eductis inde patribus, clau in posterum fuit, ac perpetuo erit.

De Naui

De Naui Animas deferente.

T si naui non indigent animæ, neq; vectoribus cæteris, vt pote dæmonibus: vt ad sua loca pro meritis, iustitia vrgente diuina perueniant, & perducant: attamen ad cælos, angelos multorum perduxisse animas clarißimum est. sicuti & D. Lucas. 16. scribit, Factum est, ut moreretur Mendicus, *et portaretur ab Angelis. Et Ecclesia hoc ferè idē demonstrare videtur, dū dicit Data est Archangelo Michaeli potestas super omnes animas sanctorum suscipiendas. sic de quibusdam prauis hominibus, quòd ad infernum à dæmonibus perducantur, sæpius legimus. Quod etiam de sacra scriptura testimonium haberi videtur, dum dicitur. Ecce repetent animam tuam à te: & alibi, Tradidit eū tortoribus quousque redderet vniuersum debitum. Ideoq; actas à dæmonibus naues pinximus, quibus animas ad portiones diuersas inferni, dæmones ipsi deferant, & proijciant: & vt hoc signo multorum hominum animæ etiam visibiliter vsq; ad Infernum perductæ intelligantur, cum quibus & perpetuā societatem inuitæ pertrahent.*

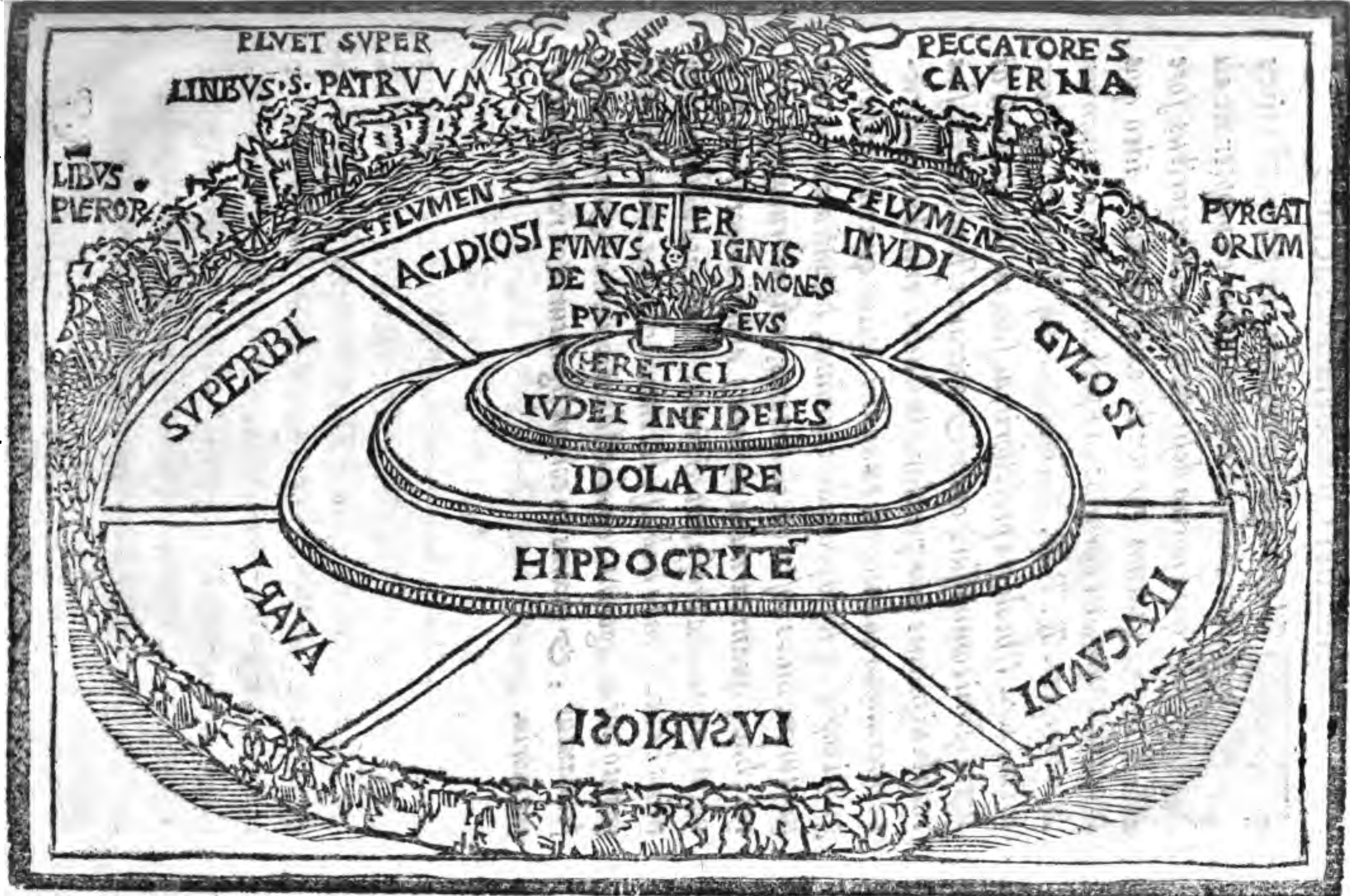
De Crypta, in qua cauerna & aditus ponitur.

Vamuis animæ Infernum petentes, fouea uel aliquo huius modi, vt in infernum impenetrent & descendant, & ab eo diglutiantur, non indigeant: attamen expostulabat ratio, vt illorum

vt illorum infælicium animarum ad Infernum descensus, qui pingi non poterat, hoc signo inspectoribus declaretur. At cum iudicij tempus aduenerit, quo vniuersa anima corpore denuo vestiētur: tūc sicut olim supra Dathaan et Abiron congregationesq; eorum eos uiuos deglutiens terra aperta est: Ita & peracto extremo vniuersaliq; iudicio, ea ipsa terra corā dānatis magno aperietur, hiatu & abyssi magna puteus super eos vrgebit os suum, & viuos deglutiens perpetuis ibidem tenebris reclusos cruciabit. Quæso vos omnes lectores inspectoresq; viuentes: ad inferni profunda, cogitatu vestro descendite, pœnasq; vniuersas perpendite, vt cruciatibus prædictis admoniti, & hac in vita illis quasi vulneribus percussi, atq; perfossi, a peccatorum somno, iam hora existente, surgatis. Quo sobrij & vigilantes, atq; præcincti libero patētiq; incessu, virtutū omniū semitas pcurrere possitis, & ad æterna beatitudinē in cælo perfruēdā, pertingere.

Omnium prædictorum locorum figuram ad maiorem euidentiam pono, in qua sanè figura vniuersa quæ superius scripta sunt, disposita inuenies: sed non precise eo quo superius diximus, modo: nam in melius quæ scripta erāt mutare (vt in his additionibus uides) sapientis erat, & vtilitati consulentis: In eadem figura, eandem ob causam, quædam addita inuenies. Nec ob id miretur lector, nam scripto hoc opere absq; figuris, & iterum illiminantes, ut pro maiore declaratione in ipso corū, quæ scripsimus, ponerētur figuræ, quædā mutare: quædā addere placuit nobis. Quod et in sequētibus, ne eadē repetere teneamur, nos fecisse animaduertito.

PLVET SVPER
LINBVS·S·PATRVVM
LIBVS PIEROR
PECCATORES CAVERNA
PVRGATORIVM
FLVMEN
FLVMEN
LVCIFER
FVMVS IGNIS
DEMONES
PVTEVS
ACIDIOSI
INVIDI
SVPERBI
GVLOSI
HERETICI
IVDEI INFIDELES
IDOLATRE
HIPPOCRITE
AVARI
IRACVNDI
LVSVRIOSI

Quoniam in carminum compositione minus apti minusue eruditi sumus, ea propter, ne aliquid nostro desit operi, quod lectoribus fore gratum & utile existimemus: ideo quæ prosa diximus, ut carmine comprehenderetur, curauimus. Quapropter. R. P. F. Nicolai Alexij Perusini celeberrimi in sacra Theologia professoris, ac sanctæ Inquisitionis diligentißimi commissarij opem & operam efflagitantes, sua tum benignitate tum præclara in studijs omnibus eruditione, meruimus quantocyus exaudiri. Igitur quæ cito, sed eleganti copiosoq; stylo profudit carmina, hic infra a nobis ponentur: ne huius nostri operis lectores, ac figurarum inspectores, hac (quam carmina donant) animi oblectatione priuētur: immo quæ prosa, ut diximus, declarata uiderint, carmine hæc eadem se habuisse lætentur: ut quæ animi oblectamento auide legerint: ea ab eisdem iocundius & utilius suscipiantur, & fixius in eorum figantur & recondantur memoria.

R. P.

R.P.M. NICOLAI ALEXII PERVSINI ORDINIS PRAED. COMMISS. S. Inquisitionis, Carmina.

DE INFERNO.

DAMNATORVM GENERATIM.

Visquis ades, iam siste gradum, circumspice formam
Tartaream, & pœnas pectore conde truces;
CARCER atrox, fœtorq; grauis, uermesq; uoraces
Terrificæ facies, horrida Monstra, Cruces;
Est calor intensus, riget intolerabile frigus,
Nunc huc, nunc illhuc perdita Turba ruit;
Luctus & Vltrices Curæ, spes nulla salutis,
Styx nigra, fax pallens, Pax procul; acta quies;
Dira fames, violenta sitis, truculenta cupido,
Explere at nullis hic sua Vota datur;
Sic semper miseri cupiunt, nunquamq; cupita

D *Percipiunt,*

Percipiunt, ira hinc his, rabioſa furit.
Hæc tibi ſub varijs ſunt hic deſcripta figuris,
Ut mage ſic noſcas, Quæ grauiora manent:
Nam nec Praxiteles ſcalpat, nec pingat Apelles
Pœnarum ſpecies. Quas locus ille tenet.

DE PVTEO.

A*Dus hic eſt Puteus, Tenebris oppletus & igne,*
Quil emures cruciat. Lucifer ora tenet,
Horribili aſpectu, Cunctos torquere paratus:
Atq; hic, atq; illhic, ſors variata viget.

In primo Hæretici.

H*Ic ſunt Hæretici Qui ſacra Volumina ſcindunt*
Aut pedibus calcant, Dogmata falſa ferunt.

In ſecundo Iudæi.

H*Ic natio Iudæa gemit, cui ferrea ceruix:*
Cui clauſus Moſes, lumina, velat egunt.

In tertio gradu iuxta Puteum Idololatræ

F*Alſorum hic confracta iacent ſimulachra Deorum.*
Quorum cultores vſtulat ignis edax.

In quarto Hyppocritæ

H*Ic ſunt hyppocritæ, ficta probitate doloſi,*
Laruis depoſitis, iam ſua Damna vident.

In quinto Superbi.

A *Vla superborum ad Dextram Plutonis . eorumq;*
Hos trahit, hos trudit, ora Leonis habens.

In sexto Auari.

H *Ic curuos cernas vacuosq; numismate auaros,*
Quos sub fronte Lupi, saeua Megera quatit.
Nanq; vorax Lupus est, sic nec satiatus auarus,
Vt Busso, desit, ne sibi terra, timens.

In septimo Luxuriosi.

C *Oram Lucifero, Veneris, quos fœda libido*
Perdidit, Ignis inest, turpia membra cremans,
Anguibus oratument, colubris coma, colla cerastis,
Hircorum effigie: quos lemures domitant.

In octauo Iracundi.

E *Cce hic irati lacerant sibi Pectus, et exit*
Naribus, atq; oculis flammeus ecce uapor.
En mordent sibi dente manus, pia numina carpunt,
Portenta hos vexant Lurida, more canum.

In nono Gulosi.

E *Suriunt, sitiuntq; Dapes, absinthia felle*
Et fece mista Grues, Poculaq; atra ferunt.
Diues adest epulo, guttam petit, & nequit vnquam

Accipere, Unde ardet iugiter ille siti.

In decimo Inuidi.

HI resident quos liuor edit, qui Tabe macrescunt,
Dum mala auent alijs, nec bona ferre queunt,
Hos in sublimi tractos, fera pulsat Erymnis,
Vnde his aßiduo Verbere terga sonant.

In vndecimo Accidiosi.

HIc segnes hærent, manibus pedibusq; reuinctis,
Rupibus in stygijs, ad Phlegetontis aquas,
Quos Steropes, asinos mentiri, pulsibus vrgent,
Anguibus Alecto verberat vsq; suis.

De flumine, quod ambit infernus.

IGniuomum obuallat circumsita tartara flumen,
Quod multis Animis caleat onusta Ratis.
Exonerant Classes Loca dat sua cuiq; Charontes.
Proq; suo Pœnas Crimine quæq; luunt.

In Purgatorij ostio.

HIc locus est animis purgandis tempore certo.
Angelica, extersas portat ad astra, manus,

Lymbus Patrum.

HIc vetus ille manet Lymbus, quem Christus adiuit.
Atq; diu occlusos extulit inde Patres.

Lymbus Puerorum.

HAec Pueris est dicta Domus, Quibus ante perire
Contigit, ac labes prisca reuulsa foret.
Dant pœnam Damni, non sensus, nanq; videre
Haud unquam possunt numina clara Dei.

Idem ad Amicum suum F. Cos. Rossellum.

ACcipe Thespiadum subito deprompta furore.
Proq; meo tantum redde Labore preces.
Vt tantas Herebi nobis euadere pœnas;
Det Deus, & valeat mens mea pace frui.

De locis amplissimis communibus superioribus prædictis: deq; eorum diffinitione partitione & numero.

Oca communia amplissima & superiora illa sunt, quæ supra inferiora sunt posita, & sunt quatuor elementa: Terra: Aqua: Aer: & Ignis. Horum autem elementorum unũquodque in multas secernitur partes: quæ quidem partes instituto nostro perutiles erunt. Nullus tamen miretur, quòd horum homogeneorum partes, quæ sibi simillimæ sunt, pro locis hac in arte (quæ locorum varietatem quantum potest requirit) deseruiant. Nam duo sunt, quæ diuisionibus ea nobis

apta reddunt. Primo res, quæ diuersis in partibus elementorum vel inueniuntur: vel inueniri possunt: vel faciliter in eisdem imaginari valemus (vt infra uidebis.) Secundo eorum notabilis magnitudo, quam attendentes diuisiones faciliter prædicta elemẽta recipere posse cognoscimus. Quorum quidem notabiles portiones, à nobis aufugere nequeunt. Terra enim secundum se totam, a nobis desumpta (si Alphagrano credimus) girat triginta millia; super mille quingenta milliaria; qui numerus sub arithmeticorum figuris positus atque reductus, talis est 315000. Grossities vero eiusdem atque diameter mille & viginti duobus milliaribus constat. Cum iuxta Archimedis sententiam diameter tertia ferè pars sit circularis circumferentiæ, rei cuiuslibet orbicularis figuræ. Semidiameter autem terræ (qui nostro proposito maxime deseruiet, cum hac subcælestes spheras hic infra sub figuris eas non integras sed medias duntaxat demonstrantibus ponamus, quod non tantum nobis nostroque negocio sufficit: sed clariorem planè nostram reddit doctrinam) erit quinque millia & vndecim milliaria.

Cum autem de milliaribus loquimur hic, & infra de nostris intelligimus. Ad nostra enim milliaria recentiores, quæ veteres posuerunt, laboriosa supputatione reduxerunt. Aqua vero tam vasta amplitudine atq; magnitudine supereminet terræ. ac tam grandi eam sua excedit quantitate, quòd in decuplum prædictus Alphagranus cæteriq; (eidem ceu hac in re doctissimo adhærentes) terram ipsam excedat, autument. Eadem quantitatis proportione Aer Aquam: et

Ignis

Ignis Aerẽ excedit, & superat. Ita quòd doctissimi Astronomi, maxime Alphagranus, à Terra ad usq; Lunæ cælũ numerent triginta & duos terræ semidiametros qui, ut diximus, ex quinque millibus undecim milliaribus constat. Quamobrem iuxta eorum supputationem, Lunæ cælum à terra centum sexaginta millibus & quadringentis viginti septem milliaribus distat. 160427. Absonum ergo non erit, imo & quamplurimum consonum atq; perutile, inueniendis locis atq; figuris, prædicta elementa diuidere. Quantitatum etiam prædictarum istorum elementorum, ut experientia disces, aliquando in nostro negocio meminisse iuuabit. Ad rẽ autem nostram redeuntes, absonum non erit, imo & valde consonum extiterit atque perutile, inueniendis & constituẽdis locis atq; figuris, prædicta elementa in suas (quæ infra ponentur) diuidere partes. Quod ergo ad eorum spectat partitionem, à terra incipientes, in sex portiones dicimus eam diuidi posse.

Terræ prima pars sit illa, quæ prope & immediate supra Infernum est, quæ pars purè elemẽtum est, cum mistionem aquæ non recipiat, neq; alterius rei, quæ pars sicca existit et frigida, colore etiam differens à cæteris terræ partibus, secunda pars est, ubi aquarum sunt meatus, ubi aquæ minerales sulfureæ & calidæ etiam pertranseunt, et hæc pars superior esse prædicta existimetur. Tertia est superior secũdæ in qua metalla & mineralia omnia actione solis ac stellarũ, maximeq; planetarum gignuntur influxu.

Quartã terræ partem assignamus eo in loco, ubi pluuiales

es aquæ defluunt descenduntq́, in qua & maximarum arborum radices pertranseunt: Vbi & quædam mineralia, ut Gypsus, Tuphus, Saxa, marmora.

Quinta pars ibi est, vbi Serpentes excauant, & animalium latibula inueniuntur, vt serpentium, vt formicarum, vt Soricum, vt rubetarum vel bufonum, vt talparum, cæterorumq́ similium.

Sexta pars, quæ, & herbis viret, & floribus ridet, calcatur ab hominibus, teritura bestijs, in qua generatur gemmæ, & apparent arbores. Quæ percutitur grandine, & inebriatur plauia, æstuat Sole, albescit niue, constringitur glacie, & frigescit ventis. Hæc autem terræ pars, quæ superficies est, diuiditur in tres partes in Asiã, Africã, & Europam. Vel sic, in orientalem plagam, occidentalem, meridionalem & septentrionalem; vel sic in partem quæ est vbi nos sumus, & in aliam oppositam pedibus nostris, vbi antipodes; Vel sic, In Planities & in montes.

De minoribus autem eius partibus. f. regionibus & prouincijs, infra sumus dicturi.

Partes uerò elementi aquæ sunt secundum præsentẽ speculationem. Profundum maris, in quo lutum, quodq́ vapores spirat stellarum lumine Solisq́, qui vapores ebullieẽtes, in procellas erumpunt, ita vt e fundo Saxa eorum impetu sursum moueantur. vt docet Albertus ille magnus.

Medium aquarum pro altera parte aßignamus, in qua bestiæ marinæ, cetæ &c. perambulant.

Tertia pars poterit accipi in ea parte aquarum, vbi retia

tia iaciuntur ad capiendos pisces, in qua & minores pisces dicimus esse.

Quarta pars superficies aquarum est, supra quam pertranseunt naues, quæ extera quatitur tempestate; vbi tumentes fluctus apparent, vbi mirabiles videntur maris elationes, vbi venti maxime dominantur.

Quinta autem pars eius, sint naues ibi imaginatæ, quæ contiguæ sunt cum aquis, ideoq; quasi pro altero aquarum loco quælibet earum haberi potest; Nauium autem partes sentina: medium vbi variæ merces; Camerula nautæ, aliæq; mansiones: superior pars, quæ est discooperta, vbi instrumēta bellica. Quinta vbi velum, funes, malus. Sexta corona, vbi uexillum & lumen.

Aeris partes, sunt multæ, ac notissimæ nobis, quæ pro locis haberi possunt. In tres autem præcipue secatur partes.

Prima pars eius prima regio aeris est; & est illa, quæ nobis propior est, et terræ, & aquæ vicina & contigua, Quæ calida & illuminata est ex radiorum solis & stellarum reflexione, sed non semper eodem modo sese habet, sed diuersi mode diuersis anni temporibus, propter propinquitatem solis &c.

Secunda pars est secunda regio, quæ & media dicitur, a terra & ab igne remota, frigida & tenebrosa, quia est ab igne remota, ad quam stellarum radij a superficie terræ reflexi minime perueniunt. Tempestuosa etiam est. tertia pars, suprema regio est, quæ prope ignem est, & ipsi contigua est, & à terra maxime distans: tranquilla, quia in ea nec

ventus est, nec pluuia: Calida ab igne, & stellis vicinis in motu, Pura, (non vt prima) ex cuius subtiliori parte generatur ignis. Rara, quia in sua perfectione consistit. Lucida, propter ignem: Mobilis, quia circunducitur ad motum ignis, & hæc pars Aestus, dici solet. quælibet autem harum regionum in tres partes diuiditur.

Prima, vbi apparent vapores, a terra egredientes, quã attrahimus & respiramus, qua vescimur, quam peruolant apes, muscæ, vespes, fuci, & aues quædam paruulæ: vbi apparet ignis fatuus sequens, vel antecedens homines. Candelæ circa cæmiteria, cæteraq; similia.

Secunda est illa aeris portio, quã peruolant quædã aues magnæ. Vt Aquilæ, Milui, cornices turmatim, Cigni suo ordine volantes.

Tertia est illa, vbi ros secundum Commentatorem gignitur: non autem secundum Albertum magnum. In hac etiam generatur pruina secundum vtrosq;.

Tres autem prædictæ partes: portiones primæ regionis aeris, secundum præsentem speculationem ponantur.

Quarta media regio tres etiam ipsa possidet partes sicut & prima. de quibus partibus, & si metheorologici distincte & sigillatim mentionẽ minime faciant: de regione tamen tota simul & in communi, deq; impressionibus, quæ ibidem fiunt, satis superq; loquuntur. Quarum impressiones aliquas in prima constituemus parte huius regionis, quæ nobis quarta est in ordine, & hoc non immerito, vt ipse testatur sensus Meteorologicorum doctor & director. Sunt ergo inibi

go inibi nubes; fiunt pluuiæ: Apparent fulgura, fulgores, coruscationes; Generantur fulmina, atq; ab ea in terrā vsq; descendunt; ibi tonitrua fiunt. Et ex eo loco in terrā ventorum descendunt turbines, iuxta Aristot. sententiam secundo Meteorꝛ. &c.

Quinta. In secunda parte huius regionis mediæ, quæ & in ordine quinta est & media, quo velis ordine. (Quoniam ab ignis fulgore & cæli lumine distat, Et item à reflexione radiorum solis ac stellarum terram percutientium valde remota est, vnde tenebrosa existit): ponimus dæmones esse, quos hanc partem vel circiter, habitare exploratissimum est, vt est videre apud S. Thom. 1. q. 64. art. 4. & apud S. Aug. super Gen. ad literam, vbi dicit, quòd aer caliginosus est quasi carcer dæmonibus, vsque ad tempus iudicij. Vide etiam eundem lib. 8. de ciuit. cap. secundo. Et libro de Agone Christiano ad Deogratias p̄sbyterū. Dæmones ergo hanc regionem inhabitantes in secunda & media huius secundæ & mediæ regionis ponamus.

Sexta in tertia parte regionis prædictæ, quæ sexta est in ordine, reliquas impressiones esse dicamus, quas metheorologici in hac eadem constituunt regione, quāuis distincte non dicant nec loquātur, nec tute affirmare possint, eas ipsas impressiones hic fieri tantum, nec supra nec infra, quoniā hoc difficilimum est assignare. Reliquas ergo impressiones, quæ hac in senta parte vel prope eā inueniuntur, sunt Halo, q̄d latinè corona dicitur, quæ corona in talis aeris regione existens, nostris oculis apparet tāquam circulus circa solem vel

unam vel aliam stellam insignem. Hic notato, quòd Halorum species plures sunt, quædam subnigræ: quædam albæ: quædam virides &c. Hic etiã hiatus, & voragines, Hic diuersi colores videntur, ob quos apparent astra sub vno nunc colore, nunc sub alio. s. subobscuro vel rubeo vel albo vel viridi, Iris etiam hic apparet. Item virgæ albæ lucidæ vel nigræ aliquando virides: etiam puniceæ, Hæc circa solem esse apparent. Insuper Paraylij. i. similitudines vel effigies solis.

Septima. Sequitur nunc de partibus tertiæ regionis, quæ sicut præcedentes se, in tres secatur portiones; Prima ergo pars huius vltimæ & supremæ regionis (quæ in ordine septima erit) illa est, in qua secundũ Metheorologicos &c. apparent stipulæ ardentes; domus incensæ, candelæ flamma rutilantes, Ignis perpendicularis, lancea ardens, Et scintillæ tanquam quæ a fornace egrediantur.

Octaua. Media huius supremæ regionis pars, quæ octaua est in ordine illa est, in qua videntur capræ saltantes, Draco tortuosus, volantia Sydera. Hic etiam secundum Alber. mag. 2. lib. trac. primo, cap. tertio Meteor. &c. Generatur ros: At secundum Commentatorem fit infra.

Nona. Suprema pars huius supremæ regionis, quæ nona est in ordine, ignis spheræ contigua est, Et in ista apparent Cometæ barbatæ Crinitæ: Caudatæ diuersorum colorũ: Columnæ piramidales: Candeæ accensæ: Columnæ ardentes: Et titio, qui arabice dicitur Asub: Hæc de Aeris partibus.

Supra Aerem Regio est ignis, quam in tres secernimus portiones. In hac ergo regione notato, quòd secundum prospectiuæ Authorem lib. vltimo, propositione vltima, cum suo Commentatore, recipitur galaxia, quæ secundũ vtrosq; via lactea est lucidarum & albarum concursu nubium facta. Qui quidem author duas asserit Galaxias, sicut inspicientibus nocte cælo sereno patere potest; Quarum vna, (vt ipse ait) intercisa est, & superior: Altera continua & inferior.

Nos ergo nostro negocio attendentes, & regionem prædictam diuidentes, dicimus, quòd

1. Prima & inferior pars ignis illa est, quæ ipsi contigua est, & ex qua ignis descendit, ascensos vapores incendens.

2. Secunda pars, quæ & media est, in ipsa Galaxiam recipi nunc concedimus.

3. Tertia, quæ orbi lunæ contigua est mobilis valde prædictis purior rarior subtilior, in qua Galaxiam alteram .i. intercisam recipi dicimus, secundum Authorem prospectiuæ, non illum hac in re sequentes (nam in octaua sphera secundum Albertum *mag. eas esse ponimus) sed nostro attendentes negocio: Ignis enim partes talibus insignitæ impressionibus occurrent celerius, memorandarum, quam rerum magis receptibiles erunt.*

A*lio autem modo tum breuiori tum faciliori ac memorabiliori, aeris partes aßignamus.*

Primam ergo aeris partem dicimus eam, qua respiramus, qu aũe aues paruulæ peruolant &c. vt supra.

Secundam: vbi aues magnæ pertranseunt, de quibus superius.

Tertiam immediate sub nubibus constituimus, sub quibus fluit aqua, quæ in grandinem aliquando congelatur in grandenulam & niuem: vbi pruina &c.

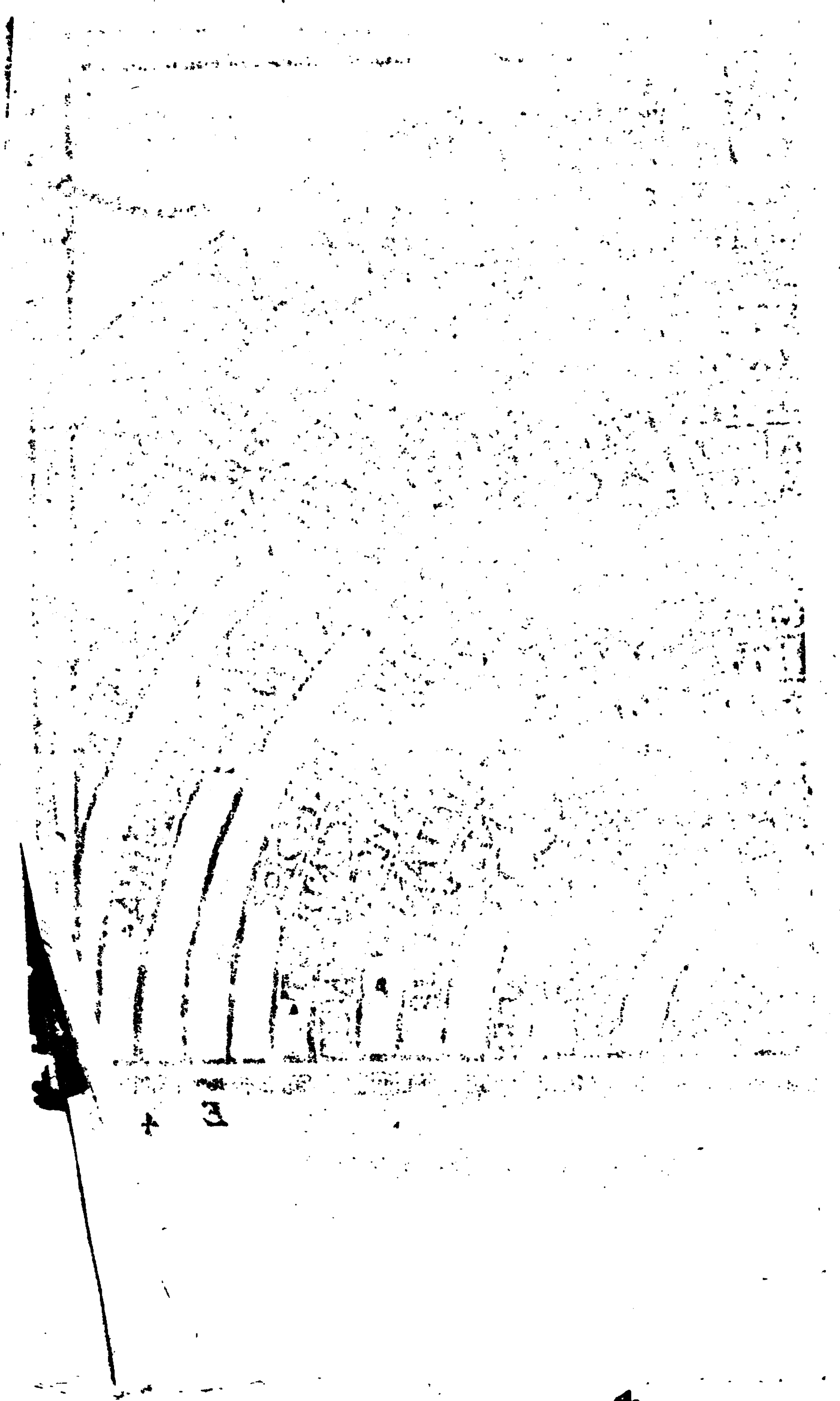
Quartam vbi nubes sunt: fulgores: fulgura & cætera alia, de quibus supradiximus.

Quinta sit, vbi dæmones manent.

Sexta, vbi impreßiones igneæ vt plurimum apparent.

Ignis partes eo modo, quo supradiximus, distinguantur. Prædictorum elementorum sectiones sub figura semi circulari dispositas hic infra reperies.

ſu

bu

gr.

al.

P

la

R.P.M. NICOLAI ALEXII PERVSINI ORDINIS PRAED. COMMISS. S.Inquisitionis, Carmina.

DE ELEMENTIS.

TERRA.

St super infernum Tellus quatuorque dirempta
Partibus. Et prima est, pura tenaxq́ sui.
Altera, pura minus, Venas tenet, atque meatus;
Vnde Minerales, prodiga mittit aquas.
Tertia, producit nobis genus omne Metalli,
Aes, Aurum, Argentum: martiaq́ arma parit.
QVARTA, Domum præbet Buffonibus, atq́ cerastis,
Muribus, & Talpis: intus at ista latent.
In summa vero facie, Rosa, Lilia, & herbæ.
Quadrupedes, Plantæ, Prataq́ & arua uirent.

Aqua

Aqua.

TEllluri succedit Aqua, et quatuor quoq; partibus ambit.
Et circundat eam limite cincta suo.
Prima profunda, paritq; sole trahentes vapores
Vnde fluunt nubes, lympha, procella, niues.
Altera, fert pisces. & monstra sub Equore multa.
Hic Balena natat, cætus, & orca, Boues.
Non ita Pars grandes, Pelagi dat tertia, Pisces,
Hic Anguilla, Lupus, Tincha, Locusta, Lepus.
QVARTA vehit classes, tumidas quoq; surgit i undas.
Sæpius in præceps, Naufraga puppis abit.

Aer.

DEhinc Aer succedit Aquæ, Regione q; trina,
In totidem sed pars, Quæq; resecta manet.
Inde nouem surgunt, Qua viuimus, infima pars est,
Qua Fuci & Muscæ quaue agitanttur Apes.
Portio Phænices, Aquilas, Miluos q; secunda,
Prouehit, hic etiam per iuga transit olor,
Tertia progenerat Rores, tenuesq; pruinas
Frigore concretas, qua vaga terra madet.
Quarta gerit nubes, pluuias largitur & imbres
Fulminat, & fusa grandine vastat agros.
Mur murat hic cælum sonitu, tonitruq; remugit,
Et Notus & Boreas bella cruenta cient.
Est data dæmonibus Pars quinta, vbi prælia miscent,

Nostraq;

Nostraq́ sollicitant pectora mille modis.
Sexta nitet varijs formis, hic gignitur halo,
Iris, hiatus adest, virga, vorago, color.
Septima pars stipulas, candelas edit & hastas,
Ignem pendentem, flammea tela, Domos.
Saltantes gignit capreas octaua, Dracones,
Labentes stellas cernere sæpe licet.
Nona faces affert, torres, rutilasq́ cometas.
Pyramis & flammis facta columna nitet.

Ignis.

AEra stat supra vulcanus, concaua lunæ
Tangens, & constat partibus ille tribus.
Et sursum raptos accendit prima vapores
Altera lactentem, Tertiaq́ ipsa viam.

Cap. 4. de locis communibus amplissimis cœlestibus, & eorum diffinitione & numero.

Oca communia amplißima cœlestia, sunt illa, quæ supra prædicta omnia sita sunt: vndecim scilicet cælorum sphera. In primisq́ septem planetarũ cœli: videlicet cœlum lunæ, quod est primum cœlũ ab inferioribus incipiendo: Cœlum Mercurij, quod est secundum. Tertium cœlum est veneris: Quartum est Solis, & est medium inter septẽ planetarum

cælos: Quintum Martis: Sextum Iouis: Septimum Saturni eſt: Octaua ſphera, quæ fixas continet ſtellas: Nonum cælum: Primum mobile: Cælum empyræum.

Quo ad partitionem, Cælorum ſeptem planetarum partes non aßignamus: quoniam ſimillimæ ſunt (quod memoriæ officit). Quodlibet ergo cælum pro vno loco erit: pro altero planeta eiuſdē accipi poterit: pro tertio loco imago rei illius (a quo planeta hoc vel illud nomen accepit) ſupra ipſum diſpoſita, deſeruiet.

Vel certe pro tertio loco, motoris prædicti cæli, imaginata figura inſeruire poterit.

Verum, vt eorundem reminiſcamur facilius, vnumquodq; ſeptem planetarum cælum, ex illorum metalli materia conſtare fingamus, ſupra quam vel quod hoc planeta vel illud dominium habet, & virtutem influit: Talis enim diuerſitas noſtræ conducit memoriæ, ne in id pluries incidamus, ſi ſimiles ſibiinuicem illos eſſe crederemus. Sunt autem ſeptem Metallorum genera principalia, ſeptem planetis & planetarum cælis correſpondentia, tanquam effectus cauſis: Quæquidem metalla (quibus planetæ fauent & incrementa præſtant, æquiuoce eorum virtutem participant, ac vim eorum ſuſcipiunt.

Cælum lunæ in argentum ſolidum influit. Cælum Mercurij in argentum viuum. Cælum veneris in Aes.

Cælum Solis virtute operatur in Aurum, Cælum Martis imprimit in ferro. Cælum Iouis fauet ſtanno. Cælum Saturni dominatur plumbi metallo.

Quod=

Quodlibet igitur cælum imaginemur illius constare metallo, cui vim imprimit. Cælum ergo lunæ erit ex argento solido: Mercurij ex argento viuo: Veneris ex aere: Solis aureum: Martis ferreum: Iouis stanneum: Saturni plumbeũ. vnumquodq; autem eorum vnum tibi tantum locum dabit. Et quoniam cuilibet prædictorum cælorum affixum est Planeta vnũ, quodlibet eorum planetarum pro altero erit loco. Iterum supra quodlibet planeta vel a latere imaginem vnam ponimus tali planetæ talis Cæli conueniens, vt supra prælibauimus: Planetæ lunæ, pulcherrimæ mulieris imago resideat, quæ lunæ pulchritudine tibi Dianam denotet, quam supra lunæ partem a latere s. eius sedentem, & argenteis vestibus rutilantem finges, quoniam argẽteum est cælum, cui illa insidet: Planetæ Mercurij insideat ipse Mercurius, alatis pedibus stabit, cursorisq; figuram vestibus & effigie præseferet, cuius quidem uestes quoad substãtiam & colorem lucida sint, argento viuo similes.

Super Planetam Veneris, venus ipsa erecta appareat crine subtili sparso, effigie pulcherrima, cultu muliebri miro ornata modo, vestibus talibus circumamicta, qualibus nimphæ circumamiciuntur. Supra Solem vel eius cælum, Phæbus vel Apollo curru igneo ad currẽdum disposito, appareat, vt apud poetas inuenies. A latere planetæ Martis, Mars armatus, ardenti insideat equo. Iuxta planetam Iouis, sedes eburnea posita sit, supra quã Iouem Deorum maximum (vt falso erat apud Gentiles) locato, vel supra prædictam sedem Iouis imaginem stanneam statuas. Qui Iup-

piter planetam suum pedibus tangat, ipsoq; pro scabello vtatur. Saturni planetæ, statua Saturni plumbea, senẽ caluum canum & tardum præseferens resideat.

Cælum octauum diuersis coloribus rutilantẽ confinges, quandoquidem ipsum cælum & in eo contenta sydera varijs & penè infinitis rebus corporeis (quæ diuersorum colorũ existunt) in eas influendo correspondeant: Philosophorum enim non nulli dixere nil penè esse in terris, quod in octaua sphera maxime stellam sibi dominantem & influentem non habeat.

Octauæ autẽ spheræ partes multæ sunt; Quoniã quodlibet signorum duodecim pͥtest saltem pro vno loco seruire. Signa autem prædicta, sunt ista. Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces. Qualibet etiam reliquarum 48. figurarum cælestium, quæ omnes in octaua sphera fixæ permanent. Et quilibet aliarum stellarum Globus, et quælibet insignis stella, pro tot locis haberi possunt. Siquis ergo errantium syderũ aliarumq; stellarum notitia haberet, ac earundem cognosceret distinctionem & differentiam, multos sibi acquireret locos.

Metrodorus namq; se in duodecim Signis, per quæ sol ineat, tricenos & sexagenos inuenisse iactauit.

Supra Cælum hoc Angelum eius motorem imaginaberis esse, stola indutum aurea, stellis quãpluribus distincta micantibus, Qui tibi pro altero loco poterit esse.

Nonæ sphera, noni scilicet Cæli partes non ponimus, ob nimiam

nimiam intra se inuicem similitudinē. sit tibi ergo tale Cœlum pro vno duntaxat loco.

Quod quidem Cœlum, quod aqueum dicitur, quasi vndarum similitudines habens, finges. Supra hoc Cœlum quod aqueum est, imaginemur Angelum esse veste cærulea circumamictum, vel aqueum colorem habentē. Et quemadmodum cum vndis aquæ pinguntur, ita sit illa vestis, vndis per totum depicta. Quiq; Angelus motu eius Cœli, qđ mouet, moueatur. sit ergo ibi quasi qui in summitate currus triumphalis positus est. Et talis Angelus sit tibi pro alio loco.

Decimæ itidem partes non damus. eandem ob causam sphæra ista primum mobile dicitur, mouturq; motu diurno. qui motus, motus raptus dicitur, respectu inferiorum orbium ab ipso motorum, contra cuiuslibet orbis particularem naturalemq; motum. Quæ sphæra cerulei Cœlestisq; coloris sit, vel certe imaginetur ex chrystallo constaretur, quæ pro vno loco haberi potest.

Decimo huic cœlo insideat Angelus motor eiusdē, quē maiorem existimabimus duobus supradictis, & vestibus discoloratis indutum, uel chrystalli splendorem præseferentibus. & sit tibi pro altero loco a Cælo eiusdem.

Vndecimæ autem sphæræ partes. i. Cœli empyrei non ponimus, propter earundem inter se inuicem similitudinem. sit ergo tibi pro vno loco tantum.

Quoniam cælestibus istis corporibus sæpenumero diuersa occasione & tempore hac in arte vti cogimur, non tantum

pro locis, sed & pro multiplicibus memorandorum figuris (vt infra videbis) idcirco de eis multa scire admodum utile erit: quandoquidem qui circa ea diuersa nouerit, pro diuersis ea ipsa sibi inseruire experietur. Id enim cui multa atq; diuersa inesse vel conuenire nouerimus: hoc dubio procul secundum diuersa à nobis inuenta, intellecta & considerata: diuersa (prout voluerimus & signo notauerimus) repræsentabit, atq; ita figuras nobis quidem perutiles pro memorandis multiplicabit. De his infra.

Hæc autem sunt, quæ in his corporibus cælestibus principaliora, insigniora, notiora & nostræ arti magis conducentia inueniuntur, & de eisdem dicuntur Nomina: Motus: Colores: *Magnitudines: characteres, quibus Planetæ atque duodecim Cælestis Zodiaici signa notantur: Præsidentia, Fauor in subcælestia ceteraq; similia.*

De nominibus cœlorum atque planetarum.

V*Ltra ea q̃ supra scripsimus cælorum atq; Planetarũ vulgata nomina, Mercurius Stelbon dicitur: Venus, Hesperus: Lucifer, vesper: quamuis de veneris stellæ atq; planetæ nomine diuersa diuersi sentiant & affirment: quæ nostro negocio haud afficiunt. Mars Phyrions & Pyrois. Iuppiter Phatonta. Saturnus Phaton vel Pharum. De multiplicibus quadraginta & octo figuris firmamenti infra secunda parte capit. quinto, sub alphabeti ordine ad longum scripsimus.*

 De

De cœlorum motibus.

Cœlum Empyreũ haud mouetur, vt infra ex S. Tho. habebitur. Primum mobile, quod ab aliquibus aqueum & chrystallinum dicitur, viginti quatuor horarum spacio suum pficit motum. Percurrit autẽ supra mundi polos ab Oriente in Occidentem declinans, ac secum inferiores orbes omnes suo circuitu iter trahit.

Nona sphæra è conuerso ab Occidente in Orientem ab Angelo mota, gradum vix vnum in centum annis percurrit, quæ omnes & ipsa vbi inferiores cælos suo rapit motu.

Octaua atque etiam inferiores omnes & singulæ ab Occidente in Orientem mouentur. Hæc autem octaua sphæra, quæ & firmamentum dicitur, trepidat & trepidando iuxta Alphagrani & Albumassar assertionem centum annorum spacio ac tempore gradum vnum & ipsa solummodo complet: atq; ita in tribus annorum millibus vnum signum percurrit: Cumq; duodecim sint signa: quorum quodlibet triginta continet gradus, & gradus quilibet sexaginta minuta: patere omnibus potest, quòd in triginta sex millibus annis, motum suum complere posset. Hic autem est magnus ille annus, de quo multa & vana (nescientes & stulti sapiẽtes & uaniloqui Philosophi:) dixerunt, & insipide asseruerunt: Ne te moueat lector, quòd nona etiam sphæra octaua quidem maior longiorisq; circunferentiæ (iuxta probatos authores Vincẽtium Beluacẽsem Alexãdrum Piccolomineum aliosq; complures) moueri dicatur (si tamen

Deus

Deus opt. max. hoc sineret) quasi eodem temporis interuallo, quo mouetur octaua: Cum ipsa octaua sphæra cētum annis gradum perficiat vnum: nona vnum & ipsa gradum, sed vix compleat. Nam cælestium orbium moles magnitudo atq; circunferentia, haud est velocioris vel tardioris motus radix & causa. Alioquin Primum mobile omnes inferiores molis magnitudinę & longissima circuitus quantitate superans, morosiori, imo & tardissmo motu, & non spacio viginti quatuor horarum moueri debuerat.

Saturni cælum triginta annis, suum circulum complet. Iuppiter duodecim annis ad sui circuli punctum, à quo incepit moueri, reuertitur. Mars duobus annis. Sol trecentis sexaginta quinque diebus atque sex horis. venus trecentis & quadrraginta octo diebus. Mercurius trecentis triginta nouem diebus. Luna viginti septem diebus, & quasi decem horis.

Omnes uere isti septem inferiores Orbes ab Occidente in Orientem circulariter girant. Horum etiā cælorum nullum sibi inferiores orbes suo girat motu: quamuis illis oībus superiores sphæræ scilicet octaua nona & decima omnes inferiores secum moueat.

De coloribus septem Planetarum.

LUnæ color blandus est: Mercurij radians: veneris candens refulgens: Solis ardens; Martis igneus: Iouis clarus: Saturni candidus, Ex Isido. Mutant autē colores non in se sed respectu nostri propter variam aeris dispositionem

& qua=

& qualitatem: ſicuti de Halo & ſtellis rubicundis & nigris, cæteriſq; ſimilibus docti Meteorologici aſſeuerant.

De eorundem Planetarum magnitudine.

SOl omnium cæleſtium luminum maximus, Terra maior exiſtit cẽtum ſexagintà ſex uicibus. Saturnus nonagintà & quinque vicibus. Iuppiter nonaginta & vna. Mars ferè duabus vicibus eam ſua excedit magnitudine. Venus Terra ipſa minor eſt, & in quantitate ſua vna eſt triginta ſeptem Terræ partium. Luna vna ferè eſt triginta nouem Terræ partium Mercurij Planeta omnium minimum ſua in quantitate vna ferè eſt trium millium centum quadraginta trium terræ partium.

De duodecim cœleſtium ſignorum Zodiaci ſupra citatorum nominum interpretatione & eorundem ſignificationibus, quæ ſumuntur à varijs effectibus Solis, cum in iſto aut illo ſigno curſum peragens ſuum pertranſit.

ARietis ſignum ſic appellatum eſt, quoniã ſol ad inſtar Arietis, quod animal tota Aeſtate dextro in latere cubat; ita & ſol ſub illo tranſiens ſigno dexteram cæli partem percurrit.

Taurus cæleſtis ſic dictus eſt, quià ſol ſub illo diſcurrens,

ceu taurus, cornua in igneum calorem erigit, ac terram arabilẽ reddit. Gemini sic sunt vocitati, eo qđ sub illis gradiẽs sol diem geminat. sub illis namq; duobus amplius diebus, quã sub alijs moratur. Cancer sic dictus, eo quod in ipso, vel melius dixerim, sub ipso sol cursum peragens veluti cancer retrocedit.

Leo sic appellatus. Nam sol sub eius principio ardentes emittit radios, sub fine quasi friget, quod in Augusto contingit: Leo enim in anteriori parte calidus: in posteriori autem frigidus est.

Virgo propterea appellatus, quia sol sub hoc ptrãsiẽs signo, velut virgo, quasi sterilis est: nam eo tẽpore, scilicet Septembri, nil fere gignit.

Libra sic dicitur, quoniam sol librando æquinoctium facit in Octobri. Scorpius ita vocatus, quia sub eo sol pluribus in locis grandines multas progignit: quod Nouembris mense euenire solet. Sagittarius hoc nomine appellatus est, quia sol sagittas, idest fulminum ictus excitare solet. Quod mense Decembri quibusdam in locis solet euenire.

Capricornus hoc nomine dignus est, quia sol tanquã Capra, alta petens ascendit: desinit vero in Pisces, quia finis pluuialis est.

Aquarius ita nominatur, quoniam sub eo sol solutis nubibus imbres emittit.

Pisces, quia sub ipsis sole percurrente, tempus pluuiale solet esse. Hic notato, quod alij aliter ista interpretantur nomina, vt infra dicemus. Horum signorum prima sex septentrionalia:

trionalia: Cætera non sunt septemtrionalia.

De quadam eorum præsidentia.

CVique elemento tria signa respondēt igni Aries: Leo: Sagittarius. Terræ, Taurus: Virgo: Capricornus: Aeri Gemini: Libra: Aquarius. Aquæ Cancer: Scorpio: Pisces.

Luna argento præest: Mercurius argento viuo. Venus æri: Sol auro. Mars ferro. Iuppiter stanno. Saturnus plumbo.

De numero stellarum à nobis cognitarum.

EXceptis, planetis, quæ erraticæ stellæ nuncupantur, mille & viginti duarum diuersæ magnitudinis stellarum tam veteres quam noui recentesque Astrologi cognitionem habuere. His autem figurauerunt, & sua formauerunt imaginatione; quadraginta & octo figuras cælestes in octaua sphæra: Non tamen hac ratione, vt putarunt quidam, quia earum in firmamento situatio & dispositio prædictas imagines effingerent, & figurarent: cum earum situatio & dispositio, etiam res alias figurare videatur: sicut apud Astrologiæ gnaros exploratissimum est: sed vel nec quia earum supra subcælestia præsidentia atque dominium similitudinem quandam peculiarem habeat prædictis cum animalibus: tum quia nec omnes istæ cælestes figuræ animalium nomine vocitentur: tum quoniam nec longa ab Astrologis obseruatione: cautum sit earum, quæ animalium nomine appellatæ, sunt, dominium prædictis animalibus correspondere: non

ergo prædictis rationibus vel potius imaginationibus Astrologi permoti talibus eas nominibus nuncupauere: sed ideo tantum, vt aliquos illustres homines nominibus istis sempiternis stellis aßignatis & commẽdatis, immortales (vt ipsi putarunt) redderent: & eorum ab eisdem egregie factorum memoriam ferè sempiternam facerent, & eam seculis superuenientibus relinquerent.

Hæc est verior de cælestium figurarum nominibus adducta sententia, non tantum Alexandro Piccolomineo, hac in re diligentißimo scrutatori: verum & aliis compluribus admodum arridet, & placet.

De diuersa magnitudine stellarum prædictarum mille uiginti duarum in firmamento fixarum.

In sex ordines iuxta sex diuersos quantitatis gradus in prædictis stellis obseruatos: eas omnes, quas obseruauerũt, & quarum cognitionẽ habuerunt, diuiserunt Astrologi, maxime Albumasar cæteriq; : Reliquarum autem in firmamẽto stellarũ minorum prædictis mẽtionẽ Astrologi non fecerunt, tum quia difficile admodum erat & laboriosum, stellas alias minoris quantitatis obseruare: tum quia earum influxum parum in hæc inferiora agere iudicauere: quãuis nullatenus sit asserendum superfluum quid, uel diminutum aliquid in Dei operibus (nisi naturæ defectu, vt in inferioribus istis corporibus palã est videre) euenire posse. Stellæ ergo supremæ quantitatis, & primæ magnitudinis, sunt illæ, quæ Terram continent vicibus 115.

Secundæ quantitatis stellæ vicibus 86.

Tertia

Tertiæ quantitatis vicibus. 72.
Quartæ magnitudinis vicibus. 50.
Quintæ magnitudinis vicibus. 36.
Sextæ & vltimæ vicibus 20. terram continent.

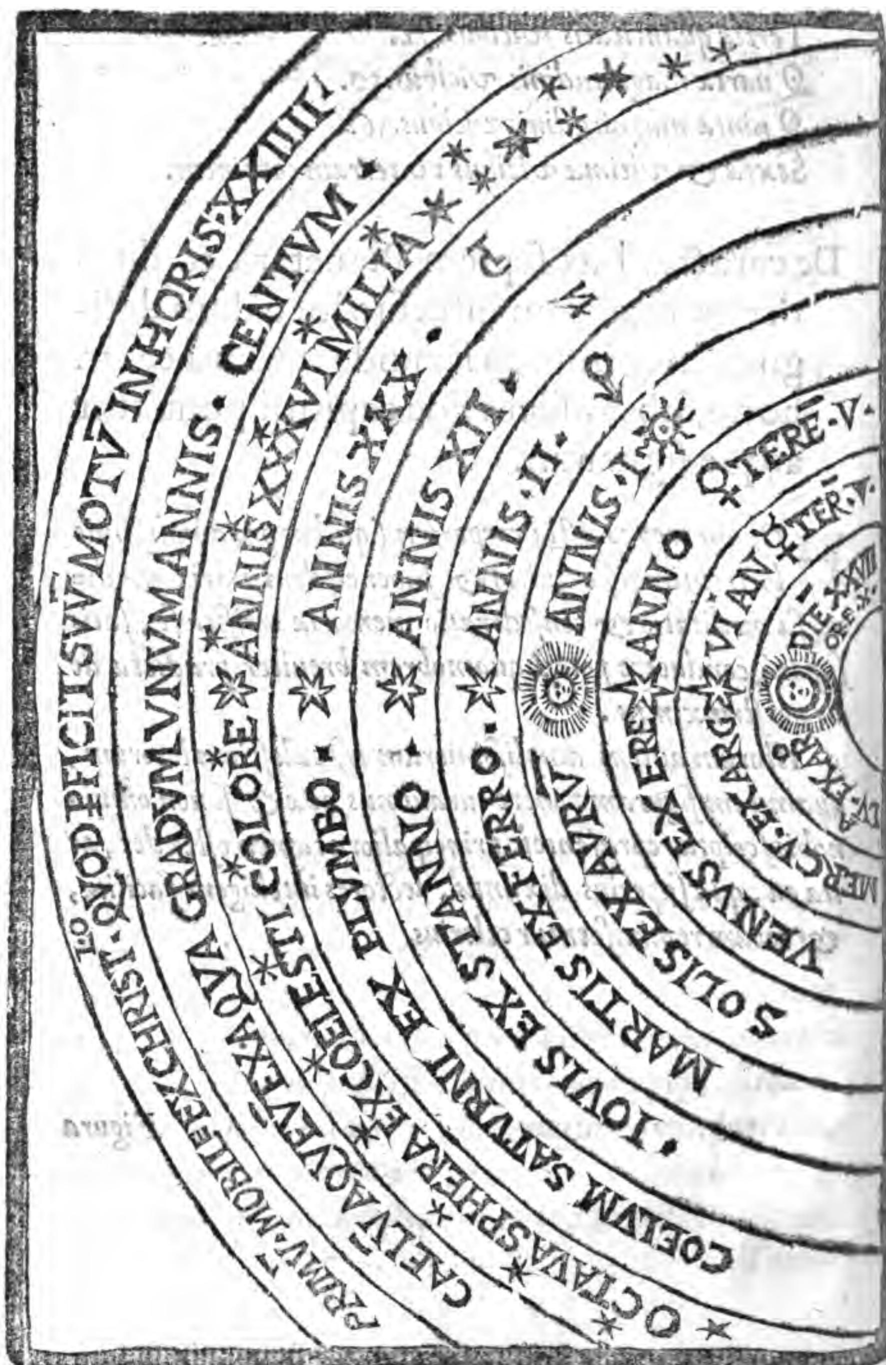
De caracteribus septem Planetarũ & duodecim signorum infra suo loco dum de figuris loquimur in secundo tractatu capit. nono, sub eiusdem fine capituli ponuntur atque signantur.

HOrum ergo cælestiũ corporum (quibus pro amplißimis locis vtimur) cognitio & super eisdem varia & diuersa meditatio & consideratio memoriæ artificiosæ, satis superq; conducere potest: quamobrem breuiter prædicta de eis perstrinximus.

Istorum autem amplissimorum & cælestium locorum, quamdam figuram ponere curauimus, quæ & si non omnia nobis scripta repræsentet: principaliora tamen ostendet, ac ita ea, quæ superius diximus, lectores intelligent facilius, & eorum reminiscentur celerius.

Figura

Figura cœlestium omnium spherarum.

R. P. M. NICOLAI ALEXII PERVSINI ORDINIS PRAED. COMMISS. S. Inquisitionis, Carmina.

DE COELIS.

Luna.

SPHAERAE COELESTES.

Roximus est igni mox Lunæ argenteus orbis:
Argento siquidem cælitus illa fauet.
Mercurij dehinc orbis adest, Qui tegmine diuum
Protegit Argentum, & præsidet Ingenio,
Aere Venus vestita nitet, quia præsidet æri.
Illius è casto sydere spirat amor.
Aureus est autem Phœbus, nanq; incubat Auro,
Curribus auratis, aurea sceptra tenens.
Ferreus est Mauors, talis cui cura Metalli est,

Bilem

Bilem succendens ore, manuq; minax.
Stannea stella Iouis, cui stanni credita cura
Atq; animis nostris esse benigna solet.
Plumbeus est demum SATVRNVS, tristis & asper
Morosusq; senex, tergora curua gerens.

Octaua sphæra.

SPhæra est innumeris octaua coloribus, vt quæ
Innumeris Astris hæc redimita micet,
Hic Aquila, hic Cignus, manet Astianacta, Bootes.
Delphinus, Chiron, Cimba, Medusa, chelis.
Angelus hanc propria Sphæram virtute reuoluit,
Zodiaciq; amplus circulus ambit eam.
Hic vbi sunt Aries, Taurus, Gemini, Cacer, Leo, Virgo,
Libra, Nepa, Arcitenens, Piscis & vrna, Caper.
Hæc trepidare solet, dum paruo voluitur orbe.
Et septem annorum millibus explet eum.
HANC Globus est Nonus circum, cui Nomē aquarum
Ponitur, & cursu tardior esse solet.
Millibus annorum tricenis, atq; nouenis
Curriculum peragit si Deus hoc sineret.
Sphæra subit decima, hæc motu exagitata volucri,
Secum retrorsum, sydera cuncta rapit.
Aliger hanc vertens numquam lassatur, & hæc est
Mobile, quod primum iam schola docta vocat.
At Globus Empyreus cunctis supereminet: ædes
Ista Beatorum est, dulcis, amæna Domus,

O fælix,

O fælix, o fausta Domus, Domus vndiq; plena
Delitijs, opibus, gaudia plena ferens.
Hæc summis celebranda modis, vrbs optima abundans
Ciuibus, hæc summis pollet vbique bonis.
Fertilis in medio & vernans attollitur Arbor
Viuificans omnes, Aurea poma gerens.
Fons liquidis emanat aquis: hinc flumen inundat,
Quod vitreis riuis Atria læta rigat.
Fons de monte venit, media Qui surgit in Vrbe,
Quem tu hic sub Regis sede manere vides.
Arboris in summo magnus Sol vertice fulget,
Cui triplex facies, lumine cuncta fouens.
Stant circum Seraphim, præcincti veste rubenti,
Cum senis alis, Carmina læta canunt.
REX sedet in solio CHRISTVS, cui subditur orbis,
Cuius ad Imperium nutat vterq; Polus.
Hunc circum Cherubinus ouat, sacer ordo colore
Cælesti, prope quos stat pia Virgo parens.
Hæc Regina, caput bissenis splendicat astris,
Sceptra manu vibrat, soleq; amicta nitet.
Ecce thronos cernis stabiles, cernisq; sequentes,
Hos quibus Imperium, seu Dominatus adest.
Virtutes subeunt, ædunt quæ mira, mouentq;
Cælorum celeri corpora vasta manu.
Inde Potestatum gradus emicat, hæ quibus omnes
Subduntur lemures, verberaq; acta pauent.
Principibus datur ordo alius, Quibus addita cura est,

H *Vrbibus*

Vrbibus vt præsint, nostraq; Regna regant.
Magnarum est rerum interpres Archangelus atq;
Archana in Mundo nunciat alta Dei.
Angelicus chorus extremus, custodia nostra,
Et suus à vitæ limine cuiq; datur.
Cerne beatorum sedes miro ordine. Patres,
Vates, & forti milite castra Dei.
Parthenos, castiq; chori connubia, sacla,
Et qui se abdentes, terga dedere malo.
En Baptista foris, comes est huic Angelus, vrbem
Cui calami certo limite, dextra meat.
Parte alia Ezechiel, filo metitur eandem,
Ad valuas veniunt agmina magna virum,
Mirificis exculta caput, titulisq; coronis,
Hæc et ab Angelicis sunt comitata choris.

Cap. 5. de locis amplissimis supercœlestibus, dispositioneque eorum ac partitione.

Vpra cælum empyreum multa loca habemus, quæ supercælestia nominamus. Hæc autem loca sunt imaginatæ situationes & dispositiones, ordines & conuentus, cætus & chori Sanctorum Angelorum, & hominum: Thronus CHRISTI IESV, *est solium sanctissimæ Trinitatis, fons*

fons & Arbor vitæ: Muri Portæ Plateæ & aquæ omnia quasi cælo prædicto affixa, & in eo immobilia erunt: exisii manda, ne nostra in recensendo vacillet memoria.

Ad intelligẽdum autem loca prædicta, imaginare, quod in medio immensæ plateæ cæli empyrei murus quidam sit rotundus, ac circularis figuræ, ad modum rotundæ molæ, lapidibus pulcherrimis preciosis fulgẽtibusq; intextus, aureoque conglutinatus cemento; cuius diameter viginti quinque brachiorum sit in latitudine: sex uero cubitis à prædicta platea in altum extendatur, & consurgat: ita vt vniuersæ prædictæ plateæ, ac in ea habitantibus promineat, ac super eos eleuetur.

Medium autem prædicti circuitus, non vacuum, sed plenum, & lapide pario sardonico cæterisque stratum existimetur.

Supra hunc locum sic dispositum & eleuatum ceu supra montem Thronus CHRISTI *constituatur, vt ab omnibus faciliter contempletur. Retro Thronum Arbor vitæ maxima pulcherrimaue in altum supra Thronũ* CHRISTI *viginti quinque brachijs eleuetur, viridesq; frondosq; ramos pomis innumerabilibus oneratos protendat. Ad radices arboris ĩ parte opposita* CHRISTI *Throno fons vitæ limpidissimus, vndis argenteis rutilans, consurgat & ebulliat: Thronum* CHRISTI *circumiens omnesq; paradisi portiones (vt infra per signum disponemus) quasi per canales & aqueductus, discoopertos tamen, transeat, sanctosq; lætificet. Quoniam apud te est fons vitæ figuraliter*

dicit scriptura. Et alibi de effectu sanctarum aquarum scribitur. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Et torrente voluptatis tuæ potabis eos.

At supra arborem Trinitatis Sanctissimæ solium colloca Solis lucentissimi speciem habens.

Qui Sol magnæ ac rotūdæ existat figuræ (sicut sphæræ) atque tres pulcherrimæ reuerēdæq; facies sic in p̄dicto igneo globo ac splendidissimo Sole, & in qualibet eius parte appareant: quòd à cunctis sanctis omni ex parte paradisi Solem p̄dictum cernentibus conspici queat. Quamquam enim figurabilis in se sit Deus ac Trinitas: tamen vt facilius discamus, hanc illi figuram effingimus.

Circa autem prædictum Solem multitudinē Seraphim disponas, quæ quidem quasi sertum circa ipsum faciant, coronamque conficiant: ita tamen, quod prædicta Seraphin non totum ambiant Solem, nē illum nobis occultent: Sed supra Solem, ac sub eodem, & ab vtroque duntaxat latere dextro scilicet & sinistro: appareant sicut in supposita figura patebit.

De hoc solio Esaias sexto cap. vidi dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, & plena erat domus à maiestate eius: & quæ sub ipso erant, replebant templum: Seraphin stabant super illud, sex alæ vni, et sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius: & duabus velabant pedem eius: & duabus volabāt. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus. Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius &c. Et

3. Reg. 22. capitulo Micheas proph. vidi dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum cœli aßistentem ei, à dextris & à sinistris.

Cherubin autem CHRISTI humanati ambiant thronum à dextris scilicet et sinistris eius, & super ipsius caput sertum aliud, oblongum tamen circum ipsum conficiant. ut infra in figura patebit.

De throno autem CHRISTI multa imaginari possumus & debemus, ut magis sensum moueat, & memoriam excitet.

Fingamus igitur thronum materialem in Paradiso, ubi resideat Christus ad instar Throni Salomonis, de quo sancta scriptura 3. Reg. x. fecit rex Salomon Thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis, qui habebat sex gradus, & summitas throni rotunda erat in parte posteriori: Et duæ manus hinc, atq; inde tenētes sedile, et duo Leones stabant iuxta manus singulas, & duodecim leunculi stantes super sex gradus, hinc atq; inde. Non est factum tale opus in uniuersis regnis &c. 2. Par. 9. Addit, fecit etiam scabellum aureum. Varia autem & pulcherrima schemata in biblijs sacris & figuratis inuenies.

Hic animaduertito, quòd ebur primo: Aurum: Rotunditas: Duæ Manus hinc & inde: Duo principales Leones: Duo ordines leunculorum: sex gradus: scabellum aureum, cum sint throni partes (quando fuerit opus) tot nobis loca dare poterunt. In ipso throno CHRISTUS speciosus p̄ filijs hominum resideat, cuius facies Solis super & splendorem:

cuius

cuius uestes niuis candorē excedant. Et in fæmore scriptum habeat, Rex regum & dominus dominātium. in manu regale sceptrum gemmis corruscans: & in capite coronam auream preciosis insculptam lapidibus habeat.

Sub throno planum quoddam sit, à platea eleuatum, quasi mola quædam, stratum lapidibus preciosis, vt diximus, & in hac montis planitie ante prædictum thronum fons viuus emanet.

Descenso autem hac quasi monte, ad eius radices in ante Christi & sub pedibus eius Beatæ Mariæ semper virginis Dei Matris Sanctissimæ sedes conspicua sit ipsi monti contigua hærens & appodiata. Ac circa ipsum montem hinc & inde à latere dextro & sinistro, Virginis Mariæ sedes multas, & has quidem insignes & nobiles per circuitum prædicti montis disponimus, vbi throni sedentes (Qui spiritus sedes Dei dicuntur) collocamus: Ita tamen, quòd virginis sedes, quæ in hoc circuitu, qui montis radices cinxit, & ante Christi pedes sita est, alijs excelsior pulchrior & insignior sit, vbi cælorum regina, ornatu regio fulgens, coronam stellarum 12. in capite habens, Lunamq; pedibus comprimens, solisq; vestita splendore ponatur. Reliquos autem sex Angelorum ordines in reliquo huius plateæ disponimus.

Quam plateam, ceu rosam fingimus: quam sic diuisam assignabimus, quasi sit rosa quædam in octo diuisa folia. Ita quod rosæ medium sit locus ille eleuatus, vbi CHRISTI thronum existit, & circa quem virgo, & spiritus, qui dicuntur

cuntur throni dispositi sunt.

Octo autem prædicta folia per plateam extendantur, ad modum eorum, quæ a rosa fluunt foliorum. Quorũ principium & coniunctio cum rosa à pedibus Thronorum incipiat.

Primum & vltimum folium vtrique partium renum Christi directe correspondeant. In primo erit innocentium martirum multitudo sanguine rubricata. In vltimo folio quod dextro renum Christi correspondet: paruulorum circuncisorum & baptizatorum vel sub lege natura per aliud à Deo ablutorum ab originali peccato cætus consistat. Multorum autem istorum paruulorum capita vix videri poterunt, & ab imaginatione inuestigari: quia retro thronum sunt. At aliquos videre sat erit nostro negocio.

Secundum folium dextro correspondeat humero Christi, hoc tamen modo, quòd retro humerum eius aliquantulũ extendatur, & vsque a latere prædicti humeri perueniat. In hoc Dominationes sint, qui reliquis angelorum agminibus dominatur: Quorum facilis erit memoria, quia eas in loco digniori, & in Christi dextro constituti, & eo in loco in quo corporalium virium nostrarum sedes a natura constituta est.

Virtutes in sequenti folio, quod Christi coxæ correspondit ponantur: supra quam regni sui virgam appodiat. Hoc ergo verbum. s. virga, vbi sint virtutes, erit inditium propter vtrorumq; verborũ simile principium. Potestates in quarto erunt folio, quod suræ Christi dextræ correspondet:

sura autem quia. P. figuram conficit: ideo ea, potestates satis signari possunt. Principatus in quinto, quod sinistræ correspondet suræ: cuius suræ figura alterum P. dabit. quo signo satis commotus eorum recordaberis.

Archangelos in sexto ponimus, quod sinistra coxæ correspondet, supra quem brachium sinistrum retortum ad modum arcus, Archangelos demonstrabit.

Angelos in septimo folio, quod humero sinistro correspondet, locamus.

Hæc de situ omnium Angelorum. verum, ut memoria sensus vehementius excitetur, de gestis ornatu est vestibus eorundem multa loquemur: quibus illorum officia & de eis quædam archana nobis aperientur.

Dum de vestibus dicemus, de gestu & ornatu eorundem multa subnectere volumus: De vestibus ergo sanctorum spirituum principaliter et primo dicẽdo, dicimus, quod unusquisque ordinum Angelorum vestibus illis hunc vel illum colorem habentibus, est induendus: qualem colorem lapis ille preciosus habet, qui talem designat ordinem: aut certe vestibus unusquisque cooperiatur, gemmis lapidibusq́ illis contextis, quæ cuiq́ ordini assignantur. De his lapidibus preciosis, uniuersos Angelos signantes, extat vaticinium Esai. 28. omnis lapis preciosus operimentum tuum. Sardius Topatius & Iaspis. Chrysolitus onix & berillus. Saphirus carbunculus & Smaragdus. Qui nouem lapides, nouem choros Angelorum demonstrant: idest Seraphin, Cherubin, Thronos, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus,

Archan=

Archangelos, Angelos.

Primus ergo ordo spirituum beatorum, est Sanctorum Seraphin: Primum ergo preciosum lapidem eisdem assignamus. i. Sardium Topation Cherubinis, ac sic de cæteris. Seraphin igitur quæ circa Trinitatis Sãctissimæ solium sunt, accẽsis vultibus, (sicut ẽt pinguntur) propter feruorẽ charitatis imaginentur, alisq; rubentibus: (cuius coloris est lapis sardius) vel certe sardis contextis & ornatis, aut depictis confingãtur: ore itidem aperto, ac diuina laude repleto, Sanctus Sanctus Sanctus proclamantia.

Alarum autem numerus earumq; gestus: extensio & uelatio: color: & clamor; Seraphinorum eorum declarant officia & dignitates.

Cherubin, qui Thronum Christi, eo quo supradiximus ordine, ab vno latere Christi ascendendo supra caput eius, & ad aliud latus descendendo ambiunt: duas alas habere, sicut & pictores fingunt, imaginentur. quæ alæ virore auri pulcherrimo, ad viriditatem tendente resplendeant: vel topatijs ornatæ et intextæ existimentur: ac sub cuiusq; Cherubin facie ac mento libellum apertum & minimis caracteribus inscriptum esse confinge: qua eorum subtilis & acris denotetur scientia, aut certe eorundem pennas singulas in inferiori parte literis inscriptas esse existimato.

Throni, qui sub throno Christi & ad ipsius montis radices in girum, super sedes dispositi sunt, vestibus existimentur induti, rubeis et albis lineis distinctis: ac guttulis resparsis similibus, sicut in diuersi generis Iaspidibus est videre.

Vel vestibus isti spiritus imaginentur ex Iaspidibus contextis induti.

Dominationes sequuntur, quæ in folio quod dextrum respicit humerum Christi locauimus: vestibus chrysolitis intextis indutæ ponantur: vel fulgentibus ardentibusq; scintillis auroq; similibus: talis etenim coloris est chrysolitus. Hæ coronas aureas chrysolitis fulgentes in capite habeant: et in manibus instrumenta diuersa, quæ personent. v. g. Liram: Spadicen: Psalterium: Cymbalum, Timpanum: Citharã: Testudineum instrumentum, quod vocãt Liuto. Cortilos: Epigeneum: & illud, quod Harpa dicitur.

Virtutes in sequenti folio locatæ vestibus induantur onicibus intextis: vel subcandidum colorem habentibus. talis est enim onix. Atquia isti spiritus cæli sphæras mouent: ea propter sub manu dextra vel sinistra, vel ambabus cuiuslibet eorum: orbes esse magnos pictos in charta aut certe pilas quasdam insignes ex marmore vel alabastro vel serpentino vel porphyrite, cælos repræsentantes imaginaberis.

Potestates in altero folio: prædicto contiguo vestitæ sint indumẽtis berillis intextis, vel pallorem in auri colorem declinantem habentibus; Talis est enim Berillus. Vestibus isti sic disponantur, quòd dæmones ab energumenis & ab arreptitijs (quos inter ipsos ponimus) expellere videantur, sicut supra diximus. Ob potestatẽ quam aduersus dæmones exercent secundum D. Greg. prædicti spiritus potestates nuncupantur.

Principatus in sequenti folio, vestes Sapphiris ornatas

habeant,

habeāt, vel cæruleo colore depictas. Isti spiritus in manibus habeant regiones & regna &c. in charta depicta vel in petra, vel marmore, vel quauis materia sculpta: nam gentiū diuersarum regnorum nationumq; variarum moderatores & gubernatores existunt, vt sacri Doctores affirmant.

Archangeli in alio nostræ rosæ folio, prædicto proximo, & contiguo: vestes carbunculis micantes habeant, vel ignis fulgorem habentes, qualis est carbunculus. Qui (vt prælibauimus) Ducibus, Principibus, Regibus, Imperatoribus, Prælatis, Episcopis, Cardinalibus &c. inter ipsos existentibus, in auribus loquantur: atq; ex eis aliqui: quosdam ex dictis superioribus manducant: alij, viam digito vel manu demostrent. Inter istos spiritus, Michael armis coopertus appareat: Gabriel cum lilio: Raphael cum vnguenti alabastro fingatur: Et ex prædicto Choro aliqui buccinis ad ora positis confingantur. Archāgelus enim voce & tuba dei canet & mortui resurgent.

Angeli in penultimo folio, quod sinistro humero Christi respondet, vt supra diximus, positi vestibus induantur ex smaragdis contextis vel notulis diuersorum colorum conspersis, qualis est smaragdus: quorum diuersitate colorum, quia diuersis rerum speciebus conseruandis præponuntur, ut di. Thom. docet, admonemur. Istorum Sanctorum Spirituū aliqui simplices priuatosq; viros manu ducant: alij alios amplexentur: alij obices et saxa tollant & abijciant, ne forte offendant homines ad lapidem pedes suos.

In vltimo folio, quod retro renes Christi girat, sint, vt

diximus; Sancti circuncisione uel sacro signati baptismate, vel sub lege naturæ constitati ab originali noxa, alio Deo placati modo, abluti, albis indusijs circumamicti, sertisque, albis ex floribus lilijsq; confectis, redimiti. Hi similes Angelis fuere, tum propter innocentiam, tum ob eorum virginalẽ munditiam: eã ob causam propè angelos non incongrue eosdem locamus. Inter hoc vltimum folium, quod ab vno latere contiguum est primo, fons superius ante Christi thronum positus per aluëum hinc descendens transeat per discoopertũ aquæductum, vsque ad extremitatem vtriusque folij: & inde tanquam torrens vel flumen circulariter extendatur: itaque extremitatibus foliorum nostræ rosæ propinquus, immo contiguus existimetur: Torrente enim voluptatis potabit Sanctos suos Deus. &, Quoniam apud te est fons uitæ, Ait propheta.

Finitis autem folijs nostræ rosæ & prædictorum Angelorum sanctorumq; infantium repletis agminibus, & prædicto torrẽte vel flumine reclusis, & quasi munitis: extra torrentem hunc, quem per canalem fluere finximus, sex circulos sex intermedijs nostræ rosæ folijs correspondentes imaginaberis.

In horum primo, qui respondet sua situatione folio secundo, vbi posuimus dominationes, sint & astent Apostoli: In secundo Patriarchæ: In tertio Prophetæ. In quarto Martires: In quinto Confessores: In sexto Virgines. Verum locus, qui contra primum & vltimum folium, quæ retro thronum sunt, inuenitur, hebræorum illa multitudine repletus existat,

existat, de qua scriptum est, Et erat multitudo eorum 144. millia signati ex omni tribu filiorum Israel. Hec de situ. Nunc de vestibus & eorum insignibus, ut magis memoriam excitent, dicemus.

Sancti Apostoli et Euangelistæ discipuliq; domini, Qui in primo circulo sunt, Eo amicti modo, quo & pinguntur, imaginentur, cum eorum insignibus. Idcirco. S. Petrus cum clauibus astat. Paulus cum euaginato ense, & libro. Andreas cum cruce. Iacobus cum pileo, & peregrinantium baculo. Iohannes cum calamo atramentario, libro, & aquila secus pedes suos commorante. Thomas, qui manum digitumq; protendat: Bartholomeus cum gladio & corio proprio super humerum sinistrum reiecto: Mattheus cum libro & Angelo vel homine: Simon Thaddeus cum retibus: Lucas cum libro & boue: Marcus cum libro & Leone. Sint autem animalia hæc quæ prope Euangelistas disponimus, Euangelistarumque omnium vestimenta oculis undiq; plena. & unumquodq; eorum senas habeat alas.

In secundo Circulo, vbi sunt Patriarchæ et Sancti Patres veteris testamenti: Abraam sit cum magno gladio. Isaac cum fasce lignorum & ariete. Iacob cum scala, quam viderat, & lapide super quo dormiuit, & baculo quo vtebatur. Noe cum archa lignea. Ioseph cum corona sceptroq; Moyses cum lapideis tabulis & cornuis fulgentibus cum virga &c. Abel cum baculo, & agno. Iob cum cicatricibus fulgẽtibus. Iosue loricatus cum ense: Phinees cum gladio uel mucrone. Sanson cum columnis, vel asini maxilla, vel cum al

uis: et cum Leone mortuo. Naboth cum lapidibus. Gedeon cum vellere buccina ad os posita, lagena, & Hydria cum lumine in ea abscondito. Iephta, Caleb, Eleazar, Tobias, Barach, aliiq; cum eorum insignibus.

In tertio Circulo, vbi sunt Prophetæ. Dauid astet cultu regio splendens cum cithara vel psalterio: Helias Zona indutus pellicea, cum igneo curru. Heliseus caluus cum Heliæ pallio, baculoq;. Samuel grandæuus cum olei cornu: gemensq; fingatur. Isaias cum serra. Abacuc cum Angelo, qui eum in capillo capitis in Babilonem asportauit. Hieremias cum lapidibus. Daniel cum pila vel massa quam fecit ex pice adipe & pilis, & coctam in os draconis proiecit, ac sic interfecit. Dan. 24. Amos cum vecte, qua ab Ozia per tempora transfixus est. Ionas cum cete, ac hederæ ramo. Hi omnes in manibus ramos habeāt oliuarum, quibus Victoria, quam de mundo persequente adepti sunt, significetur.

In quarto Circulo Martires Sancti rubeis sericeisq; vestiantur indumentis, manuq; palmarum ramos tenentes: et cum insignibus imaginentur: v. g. Stephanus cum lapidibus: Laurentius cum crate ferrea: Clemens cum anchora: Sebastianus cum telis & sagittis: Cosmas & Damianus cum aureis vasculis. Ignatius cum corde inscripto. Sanctus Petrus mart. cum gladio supra humerum. Blasius cum pectinibus. Georgius armatus. In istis autem principaliores cicatrices (quibus gloriosum pro Domino sanguinem fuderunt) splendentes appareant.

In quinto, Sanctorum Confessorum cœtus, viridibus indu-

duti sint vestibus, sericeisq; & cum eorum insignibus existimentur. Ideo S. Nicolaus cum tribus pilis vel sphaerulis vel massis aureis assistat. Martinus cum gladio scindente clamidis partem. Gregorius cum regno & columba ad aures. Ioseph cum virga florente. Ludouicus cum corona & sceptro. S. Hieronymus rubeis vestibus indutus, et pileo, nudo pectore, saxumq; manu tenens, et cum Leone. S. Dominicus suo indutus habitu cum lilio: Stella in fronte: mundo sub pedibus: cane aculam accensam ore tenente. Thomas noster cum cappa stellis vndique plena. Vincentius cum manu digitoq; ad modum concionantis minantisq; protensis. S. Fra cifcus cum stigmatibus. S. Bernardinus cum nomine IESV in libro depicto.

Inter Confessores: Episcopi Mitra ornentur: Archiepiscopi Arce: Patriarchae cum arce supra pectus transuersa: Pontifices maximi regno & pluuiali, vel cappa sericea. Abbates cum disciplina fingantur.

In sexto Circulo, qui sinistrum CHRISTI *humerū respicit, proximusq; inuenitur solio, in quo sunt Angeli, & virgines sunt, quae albis indutae sint vestibus, liliaq; manibus tenentes imaginentur: Interq; pedes eorum subtusq; Terra uirescat frondescat & floreat: ibi S. Chaterina Martir, cū rotis appareat: Agnes cum agno: Cecilia cum organis. Lucia cum oculis & pugione in gula: Margarita cum dracone: Dorothea cum sportula florum: Barbara cum turri: Agatha cū forpicibus. & hae omnes cum palmis. S. Catherina de Senis cum libro: crucifixoq; in manibus. Caeterasque Virgines*

etiam

etiam non martires, hoc in loco disponimus.

Retro thronum in magno circulo illa hebræorum maxima multitudo ab Angelo signata; de qua supradiximus: vestibus sit induta viridibus: nam fide & gratia pleni spe futuri Meßiæ salui facti sunt.

Hos omnes speciales circulos, in quibus diuersos sanctos reposuimus: Circulus quidam eos omnes ab extra ambiens & includens imaginetur latitudinis decem vel viginti cubitorum: per quam circuli latitudinem, velut per alueum et discoopertum aquæductum aqua superius posita, & per canalem ibi descendens, per totum circulum perfluat & discurrat: vt qui superius sunt Sancti & qui infra ponentur à sacris vndis quasi lætificari poßint prout figuraliter dictum est, Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.

Extra hunc circulum, in quo aqua discurrẽs, omnes alios ambit & circuit: extra inquam circulum, & circa omnem sui partem, omnium Sanctorum innumerabilis multitudo appareat: virorum s. ac mulierum, paruulorum, iuuenum, senum &c. de qua scriptum est Apocalypsis septimo capitulo.

Vidi turbam magnã, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis stantes ante thronum: In quorum copiosißima multitudine, aliqui sint auratis induti vestibus: Multi indumentis glauco colore depictis: Alij croceo achanto: Alij discoloratis vestibus: & alij alijs &c.

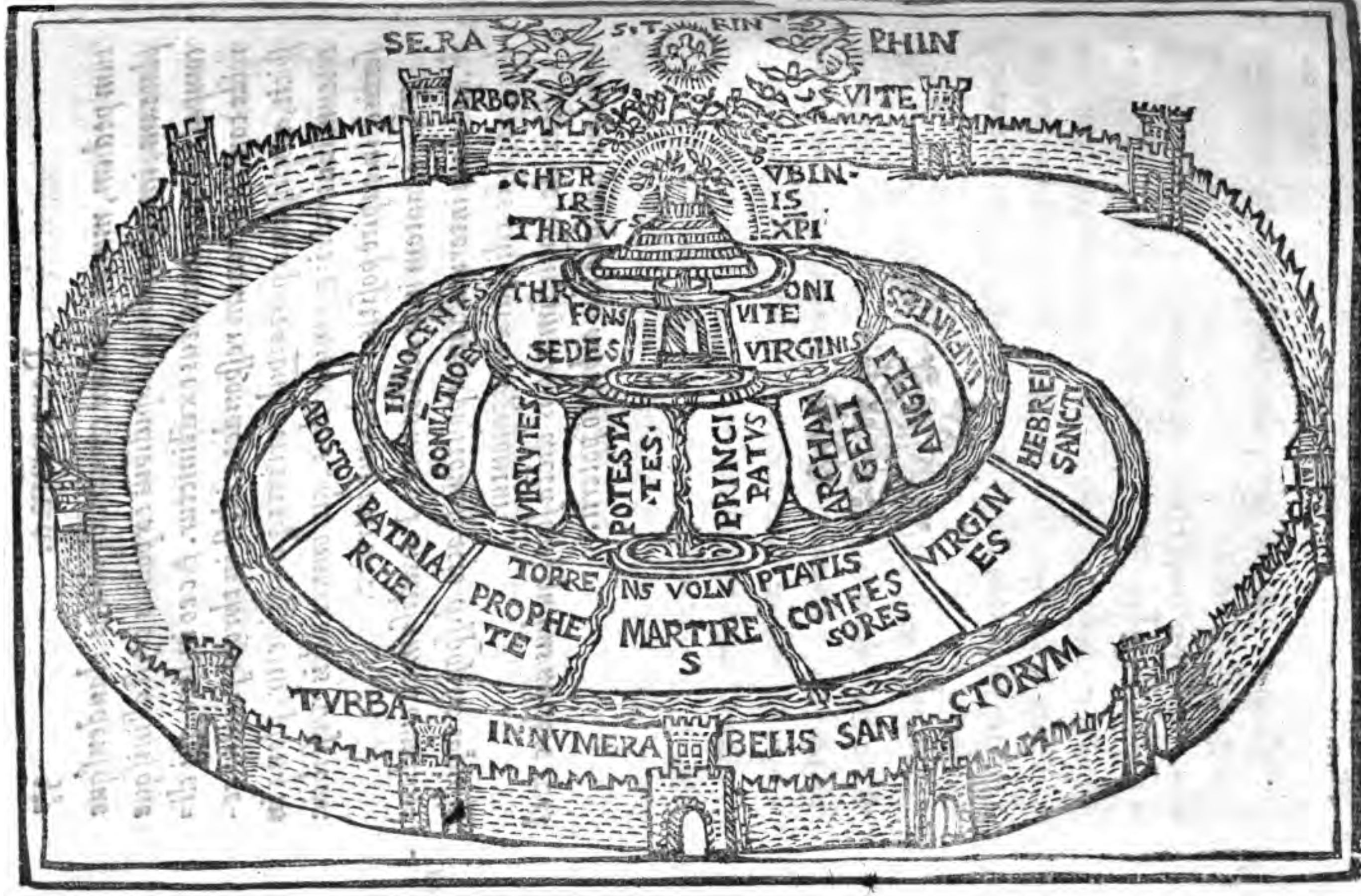
Retro hos sanctos, spacio quinquaginta vel potius centum pe=

tum pedum, murus quidam omnem circuiens claudensque plateam, imaginetur: qui lapidibus expolitis cryſtalliniſque compactus & contractus exiſtimetur. Ac eo in loco, qui directe contra thronum reſpondet: ideſt in throni faciem reſpicit, ampliſsima porta: pulcherrimaq; imaginetur, plena introeuntibus viris & mulieribus, qui omnes albis veſtibus: ſertisq; in capite poſitis, credantur introire.

Turres autem in prædicto muro Paradiſum circundantes, quodam interuallo interpoſitoue ſpacio diſpoſitæ lapidibus præcioſis ædificatæ imaginentur.

Hæc de ampliſsimis locis dicta ſint, quibus addere vel minuere quiſque ſuo arbitrio poterit.

SE.RA S.T. RIN PHIN
ARBOR VITE
.CHER IR THRÕV
VBIN- IS XPI
THR ONI
FONS VITE
SEDES VIRGINIS
INNOCENTES
OOMĨATIOES
VIRTVTES
POTESTA ·TES·
PRINCI PATVS
ARCHAN GELI
ANGELI
INFANTES
APOSTOL
PATRIA RCHE
TORRE NS VOLV PTATIS
PROPHE TE
MARTIRE S
CONFES SORES
VIRGIN ES
HEBREI SANCTI
TVRBA INNVMERA BELIS SAN CTORVM

ADDITIONES QVAEDAM AB eodem. F. Cos. Ross. in vberiorem Cęli empyrei declarationem.

Icut superius, de inferno agentes, quædam addidimus, ratione ibidem adducta: sic & de Paradiso scribentes, quæ ad eius ampliorem notitiam pertinent, & quæ eruditionẽ nostram ad augeant, hic infra addere & subnectere volumus: vt non dumtaxat lectori memoriæ artificiosæ notitia detur: verum & eorum, q̃ eius gratia ponuntur, inseratur declaratio, & conferatur notitia. Quod & absonum minime erit: cum eorundem plenior intelligentia & copiosior declaratio (quæ alias nobis perutiles sunt) nostræ etiam memoriæ multum prodesse possint. Sic etenim artificiosius subtilius atque celerius pro locis atque rerum comminiscendarum imaginibus eis vti poterimus. Quod si quis amplius contendat: afferens illud Horatij Flacci dictũ: Non erat hic locus: audacter illi respondemus: Præter eam, quam diximus utilitatem, etiã in his, quæ nunc addimus, si considerare uelint, inueniri multa non superius posita, quæ nostræ arti deseruiãt. Cæterum à quibusdam amicis (quibus hæc negare necessitudinis gratia haud potuimus, sed nec debuimus) nedum impulsi: sed & penè coacti fuimus. Replicare autẽ quædam superius dicta, nos ipse rerum ordo coegit. Inserere vero hæc & ea inter illa disponere, quæ de eodem cælo Empyreo superius diximus, & suo proprio ponere loco, ipsa tem-

poris breuitate & instantis negocij occupatione: qua iam im pressioni intendimus, prohibiti sumus. Diligẽs autem lector, quæ ad propius memoriæ artificiosæ attinent incrementum, extrahere, & reliqua linquere, quæ alio tempore: alio commodo atque occasione, legere poterit.

De Cœlo Empyreo, Paradisoque Beatorum, quem hic à latere pingere fecimus: deq; distinctione partium, mansionumq; eius: ac de Sanctorum omnium in eo dispositorum, diuersis ordinibus.

Oelum Empyreum supremum est: vt pote super omnes alios cælos, in ipsa creatione conditos positum & constitutum: quod Phylosophi ignorauere. Nã et si naturale quoddã existat: materiamq; vt cætera alia (licet excellẽtissimam) habeat, et concernat, quia tamen sensui à quo nostra oritur cognitio (vt Arist. ait) nec directe vel indirecte subiectũ norunt: idcirco id non intellexere. est ergo hac de causa: vt D. Tho. placet: Quid intellectuale, quod humana ratione inuestigari non potest, cum non subijciatur visui. sed Diuinus ille Plato in Phedone atq; quãplurimi ex academicis ipsum Platonem sequentes, tam pro male, quàm pro bene merentibus: alias alibi istis terrestribus mansionibus vel insigniores & excellentiores, vel etiam deteriores & viliores: pijs

res: pijs vel impijs præparatas esse (vi quadam veritatis occulta commoti) fateantur. Mercurius quoq; Trismegistus, dum moreretur, hac dere (aliquid veritatis & ipse procul olfaciens) ad optimam illam beatamq; Ciuitatem regredi & ingredi se posse (Calcidio referente) existimauit, & asserit. Pythagoræ insuper sententia ad metrum reducta, hoc ipsum resonat et demonstrat. Corpore (inquit) deposito, cum liber ad ethera perges, Euades hominem, factus Deus ætheris almi. Cum quo Plato eadem disciplina imbutus in Phedone dixerat. Qui piæ præ cæteris vixisse inueniuntur, hi ex his terrenis locis, tanquam è carcere soluti ad altiora transcēdunt, puramq; supra terram habitant regionem, vbi præmium pulchrum est, & spes ingens.

De hoc ergo nostri Theologi, sacris disciplinis imbuti, securius latius & expreßius disserentes & pertractantes, id supremum cælum, sicut & nos supra diximus. & in loco dumtaxat per accidens, ac per partes: & beatorum hominum magis, quàm Angelorum locum esse, ad congruitatem contemplationis, non neceßitatem esse asserunt: concreatum insuper materiæ informi Immobile maxime: formale: Incorruptibile: Lucidum, quamuis radios visibiles nobis non emittat. Influens in inferiores: & in ipso influxu ad ordinē substātiarum pertingens, cum sine motu influat, vt D. Tho. in quolib. asserit. Virtuosissimumque et maximum corporum esse asseuerant.

Et hoc in loco corpora beatorum futura esse dicunt. Quod & iam olim illico creatum Angelis, iuxta Strabonē

& Be=

& Bedam, repletum fuisse dixerunt. Hoc vero cælum in sacra scriptura & à sacris doctoribus diuersis nominibus ob diuersa mysteria nuncupatur. Nam locus sanctus dicitur, quia vere sancta sactorum existit: in quo sancti omnes, sanctum sanctorum perpetuo facie ad faciem intuentur & contemplantur.

Mons domini, mons coagulatus, mons pinguis dicitur. Mons, inquã, quia à terra maxime eleuatur; et a terra terrenisq; rebus exemptos recipit.

Domus æterni patris, quia ibidem omnes Angeli & homines sub vno et supremo patrefamilias vnius moris existentes, recepti sunt, recipiuntur, & in futurum recipiẽtur, vt ait Diuinus Psaltes, Qui habitare facit vnius moris in domo: et alibi: In domũ domini ibimus. Et Seruator noster, In domo patris mei mansiones multæ sunt.

Hierusalem propter æternam claramq; pacis supremæ visionem et fruitionem. De qua D. Paulus: illa quæ sursum est Ierusalem Ciuitas sancta. Ciuitas Dei dicitur, propter vniuersorum, supernorum Ciuium vnitatem: Gloriosa, ait Propheta, dicta sunt de te Ciuitas Dei. De qua Ciuitate Ezechiel atque Iohannes Euangelista, mira loquuntur, et vndiq; plena mysterijs: quæ fere omnia, huc in picturã ponere enixe curauimus.

Terra insuper viuentium appellatur: quia illorum est, qui aqua viua, gratia s. CHRISTI *in vitam æternam saliente, in hac vita mortali degentes potati et repleti fuere. Quiq; in Cælo viuentes dicuntur, quia vita naturale quæ*

vnione

vnione animæ ad corpus consurgit, sed tamen reformatā et spirituali felicissima & beata perpetuò viuent. Qui ue insuper uita gloriosā non solum corpus, sed animam beante in æternum viuent. Qui demum deo viuo omnium vitā beatissima: viuunt et perfruuntur.

Terra item promissionis dicitur quia sanctis hominibus repromissa, et ab ipsa mundi constitutione præparata, ab ipso Saluatore asseritur. Beati, inquit Mites, quoniā ipsi possidebunt terram.

Regnum cœleste, in quo Rex Regū, et Dominus dominantium, suam suis gloriam regni perpetuo donat. Quo in Regno reges omnes illos constituet, quos benedicit, dicendo. Venite benedicti patris mei, percipite regnum &c. De hoc autem pluribus in locis sacræ scripturæ mentio fit. Vt ibi, Regnum meum non est de hoc mundo. Memento mei dum veneris in regnum tuum. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, &c.

Cœlum cœli etiā vocatur, vt ibi: Cœlum cœli domino. Cœli cœlorum te capere non poterunt.

Cœlum Empyreum. i. igneum à Theologis dicitur, non propter ardorem ignis, sed propter corporale lumen in eo diffusum.

Paradisus uoluptatis, vt in Ezechiel. In Paradiso Dei mei fuisti, et in delitijs paradisi dei. et Christus: Hodie mecū eris in Paradiso. Nā et si de Lymbo sanctorum Patrū dixerit IESVS, vbi Dei gloria reuelata est sanctis, multo magis de cœlo empyreo hoc nomen conuenit: cum ibidem

supra

supra perpetuo sint Dei maiestatem contemplaturi.

Hortus delitiarum præfiguratus in sacro Geneseos libro. De quo Ioel. 2. a. quasi hortus uoluptatis. & cant. 5. a. ueni in hortum meum soror mea, sponsus sponsæ dicebat.

In hoc autem Cælo sunt Altaria illa, de quibus, Altaria tua domine virtutum sunt Mansiones diuersæ. sanctis Angelis & hominibus datæ vel dandæ sunt & illa felicissima tabernacula, ad quę suspirans Dauid, aiebat, Quàm delicta tabernacula tua domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea. Est & mensa, de qua, sedebitis super mensam meam in regno meo. & super qua cibus & potus inuisibiles, qui ab hominibus videri non possunt, existunt. sunt et ibi sedes et throni, vbi sedebimus, et discumbemus, præcincto domino et transeunte, et ministrante, vt ipsemet clarissime asseruit, dicens: Amen dico vobis, quòd præcinget, se et faciet eos discumbere, et transiens ministrabit illis.

Hoc ergo Cælum pingētes, et in eius figura, et in his, quæ in eo continetur ea sequentes, quæ a sacra scriptura, maxime Ezechiele, et Iohanne Euangelista de eo, sub nomine Ciuitatis Sanctæ et Hierusalem noua, descripta sunt: in quatuor partes diuidimus, iuxta quatuor Turres, quas proportionabiliter et æque distantes, in circuitu Ciuitatis, diuersis in locis distinximus. Nam et si B. Iohannes dicat in quadro Ciuitatem positam esse non in circulo; nos picturæ atque pictori consentientes, circularis figuræ, vt pote, capacioris eā finximus, et pingere fecimus: sed tamen eius circuitum in quatuor distinximus partes, iuxta quatuor turres, vt diximus: vt

mus: vt saltim hoc modo ciuitatem in quadro positam esse significemus.

In eiusdem autem ciuitatis suprema parte, supra arborem vitæ amenissimam: quã supra montẽ in Paradisi medio, vt Euangelista Iohannes docet, locauimus solium sanctæ Trinitatis eleuatum et excelsum, iuxta Esaiæ vaticinium: quod multis seraphinorum sertis circundatum ponimus. Quod solium inaccessibilẽ gloriam dicimus, quã Deus inhabitat, iuxta D. Pauli sententiam. Qui lucem inhabitat inaccessibilem. De hac autem luce & lumine, dominum amictum dixerat Dauid: Amictus lumine, sicut uestimẽto. Hac ergo in lucem, & in igneo, vt ita dicam, globo (nam Deus noster est ignis ardens) & in hoc supra mundano Sole, à quo lumen omne creatum emanat, tres speciosissimas facies, tres personas in vna deitatis substantia personali duntaxat differentia, diuersas finximus non quod Trinitas personarum effingi possit, sed vt ex hoc aliquid maxime nostro negocio deseruiẽs addiscamus. Ab hoc autẽ supra cælesti Sole ceu mundus à nostro: ita (sed fæliciori modo) vniuersa sancta noua & superna illa Ciuitas illustratur. Quod nempe lumen diuinæ gloriæ nobilissimi illi ciues supernæ Ciuitatis perpetui habitatores possessores ac comprehẽsores, indefesse ac perpetuò contemplatur, sub hoc solio arborem vitæ prædictam, fructibus duodecim exuberantem, videbis.

Dein montem, domini montem coagulatum et pinguẽ, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo, consi-

derato: supra montem CHRISTI, Thronum iride pulcherrimo. ut Iohanni sanctissimo placet, circundatum pinximus: in quo sedere Ecclesia conspexit, quem adorat multitudo Angelorum. Hunc etiam ad instar illius, quem Salomon fecit, ob multa mysteria disposuimus.

At circa CHRISTI Thronum, in terra, ut ita dicā. i. circa locum illum, in quo prædicta sedes posita est, quatuor illa animalia Euangelistas significantia, oculis undiq; plena, senas alas habentia cernes.

Ante vero Thronum, & secus Agni Dei pedes, fons viuus emanat. Qui fons in torrentem totius voluptatis prolapsus, per omnes Cæli Empyrei partes, ad electorum omnimodam societatem, sobriamq; ebrietatem discurrit.

Sub fonte, nec non & sub monte, qui uniuersæ cælesti prominet urbi, & in medio Thronorum quos hinc & inde sedentes distinximus: Virginem Deiparam, duodecim fulgentium stellarum ornatam corona, amictam Sole sub pedibus Lunam habentem, rosarum fulcitam floribus, stipatam malis, vite florente, suauitatem odoris fructificante, candidisq; lilijs circundatam. Palmæ & Cedri iucundissima umbra protectam. Cinamomo & Balsamo mirum odorem fragrantibus obsitam, multa ob mysteria considerato.

Sub monte, in quo residet Christus: ac ī ipsius montis circuitu, Thronos locauimus, Ensem et lances tenentes quibus iustitiam Dei super illos sedentis, & sua iudicia decernētis, præseferant, & significent.

Sub Thronis, quos ad radices in circuitu sedentes, finximus

mus sex reliquos ordines constitutos videbis in sex artificiosis folijs quasi cuiusdam rosæ CHRISTI, *Thronum & montem in anteriori parte dumtaxat ambientibus.*

A dextris autem CHRISTI *incipientes et in anteriorem partem paulatim & successiue procedentes, secundæ Hierarchiæ* Angelos *ponimus, loca vero sinistris Saluatoris correspondentia vltimæ Hierarchiæ spiritibus repleta prospicies. Verum hic animaduertito diuersitatem situs & loci varietatem gestuum & insignium vestiumq́, diuersos colores eorundem diuersos ordines: propria ac principaliora officia (prout in pictura fieri potuit) declarare.*

Illorum ergo Angelorum *ordines, qui ad supremã pertinent Hierarchiam, quoniam in Deo primo & vniuersali principio, rerum causas immediate contemplatur, idcirco in sublimioribus locis in tres ordines distinctos, & Deo viciniores posuimus. Nam et Seraphin Dei solium ambientes, vt Esaias dixerat, signauimus: Cherubin vero Thronum Christi à summo vsque deorsum ambientes finximus. & demum Thronos monti Christum Deũ & hominem excipienti proximiores, immo & contiguos constituimus.*

Secundam Hierarchiam, quæ rerum causas rationesq́ tanquam ab vniuersalibus causis dependentes intelligit, in inferiori situ .i. ad Christi dextram locauimus.

Tertiam, quæ rationes rerum tanquam à proprijs causis dependentes, & quatinus ad particularia applicantur, inueniuntur, ad eius sinistram signauimus.

Colores autem vestium prædictorum Angelorum, *ac ge-*

ſtus eorum diuerſi: quædam ipſorum beatorum ſpirituum officia arcanaq; multa nobis reſerant atq; declarant. Nam & curauimus vt veſtium colores quibus diuerſos Angelorum: induimus choros ignitis illis correſponderent lapidibus, qui hunc vel illum chorum deſignare poſſent. Nouem autem præcioſi lapides ſunt, vt in Ezechiele legimus, qui nouem Angelorum ordines: Gregorio ſancto exponente figurant, & ſignant. De quibus ipſe vates 28. capitulo loquēs aiebat: Omnis lapis præcioſus operimentum tuum: Sardius Topatius, et Iaſpis: Cryſolitus Onix & Berillus: Saphirus Carbunculus & Smaragdus: A ſupremo igitur præcioſo lapide incipiētes vnicuiq; ordinum vnum aſſignauimus, quem & in ſerto cuiuſlibet ſpiritus in ipſo frontis medio fulgentem anneximus, & inſeruimus. Horum vero lapidum colores diligenter exquirentes veſtes uniuſcuiusq; ordinum eiſdem coloribus tinximus, quibus ipſi lapides emicant, & refulgent. Sed ne de coloribus prædictorum lapidum oriatur pugna, ne ne tu ipſe fallaris, memento quòd ferè omnium lapidum ignitorum atq; fulgentium non vna tantum, ſed diuerſæ ſunt ſpecies & colores. Quorum lapidum colores illos elegimus, qui vel varietatem ponerent, vel myſterium ſignificarent. At cuius coloris vnuſquiſque illorum exiſtat, in libro noſtro de artificioſa memoria diffuſe tractauimus, ibidem ergo prædictos colores qui voluerit requirere & legere poterit. His autem ſat erit in Angelorum veſtibus eos micantes proſpicere. Coloribus ergo prædictorum lapidū, qui tam facile ab inſpectoribus conſpiciuntur, prætermiſſis, et

ad co-

ad eorum significationes proprietates effectusq́ properãtes: quo mysterio lapides isti præciosi Angelorum ordinibus conueniant, paululum insinuare, & breuiter libare in animo est.

De Seraphin loquentes, quos circum dei solium in serti modum disposuimus, istis Sardius mysterio conuenit. Hos autem finximus omnium pulcherrimos, ac rubeo colore fulgentes: quo colore istarum cælestium mẽtium fœlicissimos ardores, & ignitum amorẽ gratia Dei bonitatẽ significaremus. Seraphin enim ardentes vel incendentes dicuntur. In corde saxi prædicti sardij lapis inuenitur: Et gaudium accẽdit: Timorem repellit: Reddit audaces: Exacuat mentem: & sanguinis fluxum restringit. At per similitudinem Seraphicus ordo in Christo petra, per quem ipsi & omnia & in quo principia vt Aurelius Aug. exponit, creata sunt, stabile fundamentum habet: & tanto cæteris Angelorum ordinibus excellentius, quanto præ illis in natura, & gratia sublimiorem obtinuit gradum: In corde autem dei cæteris omnibus præ magnitudine amoris viciniores inueniuntur. Q uiq́ spiritus sicut præ cæteris Angelorum agminibus in dei amorem feruntur ardentius: ita & præ cæteris lætantur iocundius. Cæterum prædictas sardij proprietates effectus perfectionesq́ supereminenter tamen ita continent possident & conseruant: vt non tantum illas perfectissimo modo (vt per se supereminentia) illis inesse: sed occulta quadam vi vniuersas illas ab inæstimabili ea qua ardent charitate (à qua denominantur) si perspicaciter consideraueris, liquido

noueris

noueris emanare. Quod longum esset edicere. Hæ autẽ sardij proprietates prædictæ eo clarius Seraphin inesse a nostro materiali intellectu (vt Dyon. vtar verbis) conspicientur: si hominum illorum, qui hoc seraphico per participationem ardent amore, perfectiones considerẽtur. Qui enim seraphico & diuino ardet amore: gaudet in domino semper: nec unquam tristi succumbit cogitatui: Quia non contristabit iustum quicquid acciderit ei. Non timet, quia charitas foras mittit timorem. Audax vel melius fortis redditur, quo ardua præcipue pro dei amore aggrediatur. Nã operatur magna, si amor est, dixit. S. Greg. Acumẽ possidet mentis: quia unctio & spiritus paracletus, quo dei amor, & charitas in cordibus nostris diffunditur: omnem edocet virtutẽ, & omnia suggerit sanguinem, velut sardius amor iste, si in corde gestetur, restringit: immo & voluptatem omnẽ restringit: nam omnia spernit, & ceu stercora carnem & sanguinem & vniuersa temporalia arbitratur.

Prædicta Seraphin senas alas habentia, vt Esaias. 6. edocet, pinximus. Nã duæ alæ, quæ extẽduntur in altum, diuinorum contemplationem, quæ eorum naturam transcendunt, significant: quæ vero circa eorum corpora: cognitionẽ propriam ac naturalem designant. Postremo alæ illæ, quæ inferius protenduntur, & profluunt, inferiorum rerum cognitionem denotant.

Cherubin (quos a summo vsque deorsum: ab vtraque parte Throni & sedis Christi quasi defluẽtes signauimus.) Topation datur. Ergo colore ethereo atq; in auri pallorem

declinante,

declinante, refulgeant. Talis est.n. Topation. Hunc autẽ geminũ colorẽ illam non tantum eorum, ut ita dicã, Ethereã scientiam naturalemq́ & propriam, qua & præ cæteris, inferioribus spiritibus egregius potiuntur, designare dicimus, sed principaliter super cælestem & super naturalem beatã atq; diuinam, ut pote charitate fulcitam, quã adepti illico fuere, cum primum ad beatitudinis gloriam peruenerunt. Hanc autem sicut & priorem præ inferioribus spiritibus singularius & egregius possident.

Istam vero geminam scientiam: qua præ cæteris excellentius pleni sunt, cum vicinius quam cæteri inferiores Dei claritatem contemplentur: non solum gemino colore: sed & duabus alis in eisdem depictis: ac insuper pennis alphabeti caracteribus inscriptis: & demum libro aperto sub mento disposito, legentibus & inspicientibus demonstrare coacti sumus.

Prædicta autem gemma Topation dicta, quam Cherubinis assignauimus, omnium gemmarum amplissima est, & velut speculum circumstantia, atq; præsentia recipit & repræsentat: quæ & Lunaticam passionem amouet. Tristitiam ambigit. Iram sedat. Dominatur libidini. Contra noxios motus, frenesim, & subitaneã mortem valet. Vndas etiam feruentes compescit, & ebullire prohibet.

In horum enim Angelorum egregia scientia, quæ velut clarissimum, nec non & purissimũ speculum fulget, præsentia omnia, nec dicam multa futura: tum inferiora: tum superiora, (quæ tamen ad illorum pertinent gloriam) emicant.

Quæ ue

Quæ ue scientia amplissima quidem est, nam & naturalia istæ cælestes essentiæ norunt: & super cælestia præ ceteris inferioribus perspicacius intelligunt: & contemplantur.

Verum quia passionibus quibusdam, vt pote concupiscētiæ vel similium nec tenetur, nec propter spiritalem naturam teneri possunt: ideo illæ quæ Topation attribuuntur per fectiones, quæ huiuscemodi passiones supereminenter tatum istis spiritibus conuenire credantur. Eorum enim scientia auro charitatis decora excellentissimi gaudij in eis cumulū. generat. Lætatus sum, quoniam antecedebat me ista sapiētia. Dixit qui eiusdem aliquantulum particeps erat. Mundissimos etiam eos atque purissimos reddit, non contra libidinē, a qua longe aliena est eorum natura, sed contra ignorātiam. Quod eorum nomen designat. Nam Cherub. Plenitudo scientiæ dicitur.

Nec nobis obstat qd Iob. 15. dicitur. Cæli non sunt mundi in conspectu eius: et alibi. 25. capitulo: stellæ non sunt mūdæ in conspectu eius immo nec lucent. & illud quarto cap. In Angelis suis reperit prauitatem. Cum eiusmodi non per realem positionem, sed per comparationem dumtaxat, intelligi debeant. Nam cælorum atq; stellarum. i. Angelorum munditia & puritas: Lumē & splendor scientiæ: bonitas & sanctitas eorundem, ad Dei ineffabilem munditiam, puritatem, claritatem, lucem inaccessibilem, scientiā eminentē, bonitatē, sanctitudinemq; relata in munditia et impuritas, tenebræ et ignorātia, atque prauitas pene apparent et reputantur. Hanc autem munditiam et puritatem,

qua iste preciosus lapis operari dicitur, quisquis nostrum si huius Cherubicæ scientiæ particeps fuerit nancisci poterit. nam & de diuina sapientia dicitur. Primi & purissimi fructus illius. pro. 3. & attigit vbiq; propter suam munditiam. Qua & mundos ea præditos constituere poterit. Reliquæ insuper perfectiones attributæ Topatio, per quandam excellētiam eisdem Angelis attribui debent. Verum enim vero in hominibus huius scientiæ participibus eæ omnes et singulæ apparent manifestius, et intelliguntur facilius, sicut & quilibet ex se deducere, & intelligere poterit.

Thronis, quos ad radices montis ipsum circumdantes locauimus, Iaspis conuenit. Hi vestibus guttulis rubeis atque sanguineis respersis vestiuntur. Quo colore ipsa diuina iustitia, cuius ipsi sunt sedes, significatur. Quæ etiam in gladio & lance: quæ in eorum posuimus manibus apparere potest: isti enim sunt, vt D. Greg. ait, in quibus, vel per quos iudicia sua decernit Deus. Hos autem sedentes finximus, ut tali situ ac positione nominis, eorum ratio & interpretatio habeatur. Nam Thronus sedes, vel solium dicitur. Attendite quæso qualis sit sedentis iudicantisq; dignitas: cum sedes eum excipientes nobilissimæ inueniantur.

Iaspis autem febres propulsat: Hydropem fugat: fantasmata pellit: Tutum hominem reddit: Infirmitatesq; discernere facit. Iudex ergo ille, qui super thronos iudicās iustitiā residet, Iaspide hoc spiritus ornans, uniuersos instruit iudices: vt ab animæ febribus, ab Hydropi maxime: quæ auaritia est alieni: timore vllo pauidi: nec ullo agitati existant

amore, & donum, vt infirmitatum iudicandorum diuersas species grauitatemq; diligenter exquirant: deinde perpendant, discernant, & iudicent.

Verum, ne in longum hæc nostra protrahatur oratio, & declaratio, ne ve acri ingenio præditis inferre molestiã, nec non & desidibus & crassa Mineruæ hominibus nimis fauere videamur: de inferioribus ordinibus ad mediam et postremam Hierarchiam pertinentibus tractaturi, methodo vti in animo est.

Dominationes ad CHRISTI dextrã dispositæ, q alijs dominantur spiritibus, quæq; alijs imperant & imperio dirigunt, auro & gemmis ornatas & vestibus retinẽtes similitudinem auri atque marini coloris: quibus chrysoliti colores imitentur, pinximus. In horum Angelorum proprio nomine dominium, quo alijs præsunt liquido intelligitur. Quod & supercæleste esse & charitate perfusum asserit ipsius chrysolithi marinus & cælestis color, in auri pallorem declinans.

Vna autem Chrysolithi virtus, vt de cæteris taceã, est contra nocturnos valere timores, & tanquam ignis scintillare, radiosq; splendentes emittere. Ergo splendere virtutibus: & contra timores vniuersos etiam maximos: per nocturnos pauores signatos constanti animo qui alijs dominãtur existant, & intelligant prædicto chrysoliti colore cælesti quomodo à cælorum domino data est illis omnis regnandi potestas: Per me reges regnant.

Virtutes, quæ cælorum mouent & agitant orbes: quas ob

id in eorum manibus vides esse depictos. Quæq; virtutes miracula faciunt: vt D. Greg. placet, vestibus circumamiciuntur, humanæ vnguis similitudinem retinentibus, & venicis colore micantibus. Hoc autem colore pene humano ostenditur: quia prædictis officijs in hominum bonum funguntur, cum istæ virtutes humanis tum internis: cum externis (licet diuersimode) faueant viribus atque virtutibus. Quis nesciat eas fauere corporibus, cum cælos moueant, atque eosdem animabus succurrere nostris, cum miracula faciunt?

Onix autem tristitiam excitat: Timorem & pallorem incutit: fantasmata generat: Rixas & lites accendit. Has vero virtutes effectusq; isti fælices spiritus, per quandam metaphoram in rebus illis, quibus se applicant, vt suis prædictis fungantur officijs, demonstrãt, et operãtur. Nã quia vniuersa illa naturalia, quibus vt miracula fiãt, Deo primo et principaliter fauẽte et operãte paguntur, saccr hic ordo spirituum sese applicat: cum commotionem, immutationẽ, vel alterationem ab eisdem patiantur spiritibus, dum ab illis vel trahuntur et extenduntur: vel comprimuntur, & priuantur: vel saltim ordinantur & diriguntur, præparãtur & disponuntur: commotionem, vel immutationem, vel alterationem & quidem maximam extra vel supra vel contra naturam patiãtur: quasi submurmurari & rixari: tristari, vel pallere: in litem accendi, vel in timorem à prædictis spiritibus induci dicuntur.

Demum in malis hominibus dum harum virtutum ministerio miracula fiunt: Lis & discordia: Pallor & Ti-

mor: & diuersa assolent oriri phantasmata: sicut cum Christus miracula operaretur diuersa, varia in prauis hominibus oriebantur phantasmata & opiniones, discordia et lites: dum alij dicebant, quia bonus: alij non, sed seducit turbas: alij cum oculos cæci nati aperiret, dicebāt, non est hic homo à Deo et schisma erat inter illos: Alij timore malo pauētes dicebāt, quid facimus, quia hic homo multa signa facit. In bonis autem sanctus oriebatur timor: nam cum Vidua filium suscitasset, scriptura subiunxit: Accepit autē omnes timor, et glorificabāt Deum dicētes, quia propheta magnus surrexit in nobis.

Potestates, Berillo, qui oleo vel aquis marinis similis violaceiq; coloris existit, ornantur: At si de præciosis lapidibus tractantibus credimus, contra capitis dolorem, suspiria, et contra hostium pericula valet Berillus: quāobrem perquā optime Potestatibus Angelicis contra dæmones dimicantibus, aßignari debet. Nam et si potestatum officium sit ordinare, sicut ex D. Pau. Doctor noster deducit: ad eos ēt pertinet dæmonum audaciam refrenare: insultus prohibere: virtutem eorum reprimere: et nobis aduersarum potestatum nequitiam et dolum pertimescentibus, et præ dolore suspirātibus, subuenire: et suspiria tollere. Capiti etiā et nostro cordi, videlicet perturbatione commoto, adhibere medelam.

Principatibus saphirus respondet. Hic autem ordo vestibus collucet cæruleo, cum purpura admixto colore: fulgentibus, aureosq; pulueres sparsos habentibus. Hi autem prouincias, regiones et regna in chartis depicta demonstrant: nam

nationibus

nationibus diuersis præsunt, ac regnis.

Saphirus contra fraudem, inuidiam, terroresq́, quæ omnia ipsa regna conturbant, valere dicitur, et ad pacem gratiosus existit. Hæc autē omnia egregius ac clarius in regna sibi commissa operantur ista diuinæ Mentes.

Archangeli, intelligentiæ sunt, qui summa nunciant, sicut de sancto Gabriele proditum est. Prælatos ac superiores quosque gubernant: ea propter Pontifices, Cardinales, Reges, Principes, Dominos, cæterosq́ alijs præfectos inter eos locauimus. His aßignatur carbunculus semper ardens, qui nocte minime vincitur, sed quasi noctis vigilias custodiens, semper ardet. Qui et figuram sui ipsius omni lapidi imprimere potest, et è conuerso: et lapidum sigillum dicitur. Horum enim Archangelorum custodia super præsidentes maxime Prælatos, nec nocte tacet. De quibus intelligi poßet illud Esa. 62. super muros tuos hierusalem constitui custodes, tota die et tota nocte non tacebunt: cum ferè semp̄ Prælatos illuminent: et erudiant: et eorum Lux et illuminatio tenebris non occultetur. Qui et quæ bona norunt nostris imprimenda mentibus non dedignantur imprimere, et sigillū nostrum existere.

Angeli, Smaragdi colore refulgent: Quo circa viridibus vestibus, Smaragdi videlicet colorem imitantibus, circumamicti conspiciuntur: qui postremus ordo, humano generi à summo conditore conceditur. Ita quòd cuilibet hominum vnus ex hoc ordine Angelus, ad illum custodiendum deputatus sit: vt talibus ducibus atque magistris: tutoribus,

ribus, & socijs, quibus quilibet ad vitam perduci possit æternam, ea propter inter illos diuersarum conditionũ homines disposuimus. De horum custodia dicitur: Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in oĩbus vijs tuis. & q̃ sequũtur. Et Saluator noster: Amen dico uobis, quod Angeli eorum in cœlis, semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est.

De smaragdis Solinus loquens dicit: smaragdis nil iocundius, nil vtilius vident oculi, nam defatigatos reficiunt oculos: in umbra fulgent: longius nitent. & secundum Dioscoridem, Morbum caducum, & hemitritheum curat: visum debilem confortat: illæsumq́ conseruat: lasciuos motus compescit: memoriam reddit: Tempestatem auertit: fertur & diuitias augere: gratum hominem in verbis facere: persuasionem in omni negocio operari: dentes firmare: prodesse parturientibus. & vt Aristo placet, si super arteriam ponatur, temperare calorem. Insuper contra dæmoniacas valere illusiones affirmant. Hic superfluum puto has virtutes effectusq́ prædictis spiritibus applicare: cum non solum tales effectus: sed & alij tum similes, tum diuersi numero ac nobilitate memoratos longe excedentes, & superantes in nobis eorum operari ministerio vtilitate sentiamus, & mente si velimus, intelligamus.

Mansionibus Angelis distributis ad sanctorũ hominũ ordines transeamus: quos ideo ab Angelis saparatos ponimus, non vt D. Greg. qui sanctos pro meritis diuersis, diuersis Angelorum agminibus coniungit, contra dicere uelimus.

sed

sed, ut distinctius (quo ad nos inquam) procedẽtes, tum oculo satisfacere, tum memoriæ prodesse poßimus. Cæterùm & Ecclesia, in omnium sanctorum festo, Angelos prius quam Apostolos cæterosq; sanctos commemorat.

Ad CHRISTI dextram locauimus noui testamẽti Patres: principes populorum à Deo constitutos: Ecclesiæ fundamentum: lucem mundi: sal terræ: Iudices seculi: Dei amicos ac domesticos ab ipso nimis honoratos. i. duodecim discipulos, quos CHRISTVS Apostolos nominauit. Hos autẽ præsignarũt duodecim filij Iacob. 12. fontes aquarum in Heli. 12. durißimi lapides ex medio Iordanis a luco selecti. 12. Terræ sanctæ exploratores. 12 præfecti operum à Salomone constituti. 12. leunculi stantes in Throni Salomonis gradibus. 12. boues mare tẽpli Dei tenẽtes. 12. Prophetarum ossa pullulãtia. 12. horæ uera diei. i. Christi. 12. Cophini fragmentorum. 12. Margaritæ & preciosi lapides ciuitatis sanctæ, sicut D. Tho. describit.

In horum medio vitem pulcherrimam floribus suauitatem odoris spirantem, fructus ferentem vberrimos, Viridesq; palmites super illos protendentem, & obumbrantem, constituimus. Hoc autem signo commonemus inspicientes legentesq́;, Apostolos palmites fuisse, & viti, Christo videlicet inhæsisse, & exinde multum fructificantes, sicut olim prædixerat illis Saluator noster.

Patriarchas secus Apostolos posuimus, vt patres veteris testamenti, velut sanctißimi, ac Deo charißimi Patribus noui testamenti penè coniungantur. Patriarchæ autem

Apostolos

Apostolos tempore præcesserunt. Veruntamen ab eisdem Apostolis, officio & dignitate pcelluntur. Hos Patriarchas vestibus cælestem colorem præseferentibus induimus: quibus eorum in terris cælestis conuersatio & vita signarentur.

Inter Patriarchas Ilicem posuimus. Nam ad Ilicem Mambre Abraam Patriarcha Deo dilectissimus tres Angelos vidit, & vnum adorauit, ac mysterium Trinitatis agnouit: illos hospitio recepit, & de Messia fœlicissimã promissionem accepit. Huius ergo Ilicis depicta species, tot nobis mysteria pandit: hac hospitalitate Patriarchas insignes fuisse commemorat: nosq; admonet talibus hostijs promereri Deus. Item ilici therebintum adiunximus: propterea quia Abrañ sanctissimus nepos Patriarcha Iacob, idola subter Therebintum infodit, vt Dei ad se loquentis imperium adimpleret: quod fidei sincerissimæ Patriarcharum, & maxime Iacob inditium extitit. quæ arbor sua extentione amplitudinem meritorum Patriarcharum ostendit. sub quarum vmbra, per imitationem degentes ab vniuersa huius mundi aeris intemperie protegentur.

In tertio coetu & loco sanctos illos homines, ad uetus testamentum pertinentes, locauimus: quos prophetiæ donũ decorauit, ac excelsos constituit. Qui propter iustitiam persecutionem passi, & propter veritatem eorum multi mortem sustinentes: Excellentis victoriæ vel certe martirij coronã adepti sunt. De his autem Prothomartir Stephanus dixerat, Iudæorum exprobrando duritiam, atq; sæuitiam. Quẽ prophetarum non sunt persecuti patres uestri? Et Seruator illis

illis comminando, dicebat: Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt.

Hos tanquam victores in tribulationibus pro Deo & veritate æquanimiter toleratis, & eorum multos hisdem de causis, morte etiam violenta percussos, sub oliuo degentes posuimus.

Martires rubro vestimento circumtecti, & quasi proprio sanguine rubricati sub palma euidentissimo victoriæ signo ponuntur. Nam clarius celeriusq; cælum intuentes, et victoriæ præmia propius prospicientes, post mortem, ad cæli lucidissimas sedes euolauere. Palma ergo quæ insigne ac nobilissimum est victoriæ signum, Martirum noui testamenti excellentis victoriæ splendorem, gloriæ coronam, Martirij aureolam, & certaminum vniuersorum præmia proximiora demonstrat: nam pro Deo occisi Prophetæ ad Lymbum Sanctorum descenderunt. At martires nostri agone fælicis mortis expleto, illico assumuntur in cælum, vt ibidē gloria perfruantur æterna.

Sequuntur Sancti Confessores, quorum multi doctores extiterunt. Qui doctrina et vita cælesti communiti: quasi Cipressus exaltati sunt supra Dei populum: quem viren ti pabulo pascentes, æternam docuerunt sperare salutem.

Virgines Deo dicatæ, lilijs fragrantes & rosis, sub malo granato: cuius similitudinem tanquam CHRISTI *sponsæ retinuerunt. vt Cant. 1. significatur: choreas ducētes consídera. Harum aliquas indumentis albis virginitatem signantibus, vestiuimus: reliquas ob sanguinem ob* CHRI

STI *amorem effusum, rubricatis induimus.*

Sancti, qui in veteri testamento floruere, in fronte Thau signati: positi sunt in sexto circulo, sub viridi lauro. Nam hoc in mundo velut spe longa concertantes, & è vita sublati: itidem sub spe in sinu Abrahæ, id est Sanctorum Lymbo reclusi perseuerauere.

Retro dextrum CHRISTI *armum, sunt Innocentes, qui pro eo occisi ab Herode fuerunt. Retro autem stat: quoniam velut virgines virginem* CHRISTVM *sequuntur non solum munditia decorati, sed proprio etiam rubricati sanguine. Hi rubeis floribus ornati sunt.*

Retro sinistrum armum, illos posuimus infantes, qui circuncisione in veteri, & baptismate, in nouo testamento signati sunt. hos floribus albis lilijsque redimitos cernes.

In vltimo circuitu secus Ciuitatis supernæ excelsa mœnia, turbam innumerabilem conspice; de qua: Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus et populis, & linguis, stantes ante Thronum.

Demũ murorũ Ciuitatis prædictæ Ierusalẽ, latitudinẽ altitudinẽ atq; longitudinem æquales esse considerato. Horum murorum structura ex Iaspide constat. fundamenta eiusdem vrbis, ex duodecim preciosis lapidibus, videlicet Iaspide: Saphiro: Calcedonio: Smaragdo: Sardonio: Sardio: Chrysolito: Berillo: Topatio: Crysopasio: Hyacinto: Amethisto. in qua & in murorum structura

12. portæ

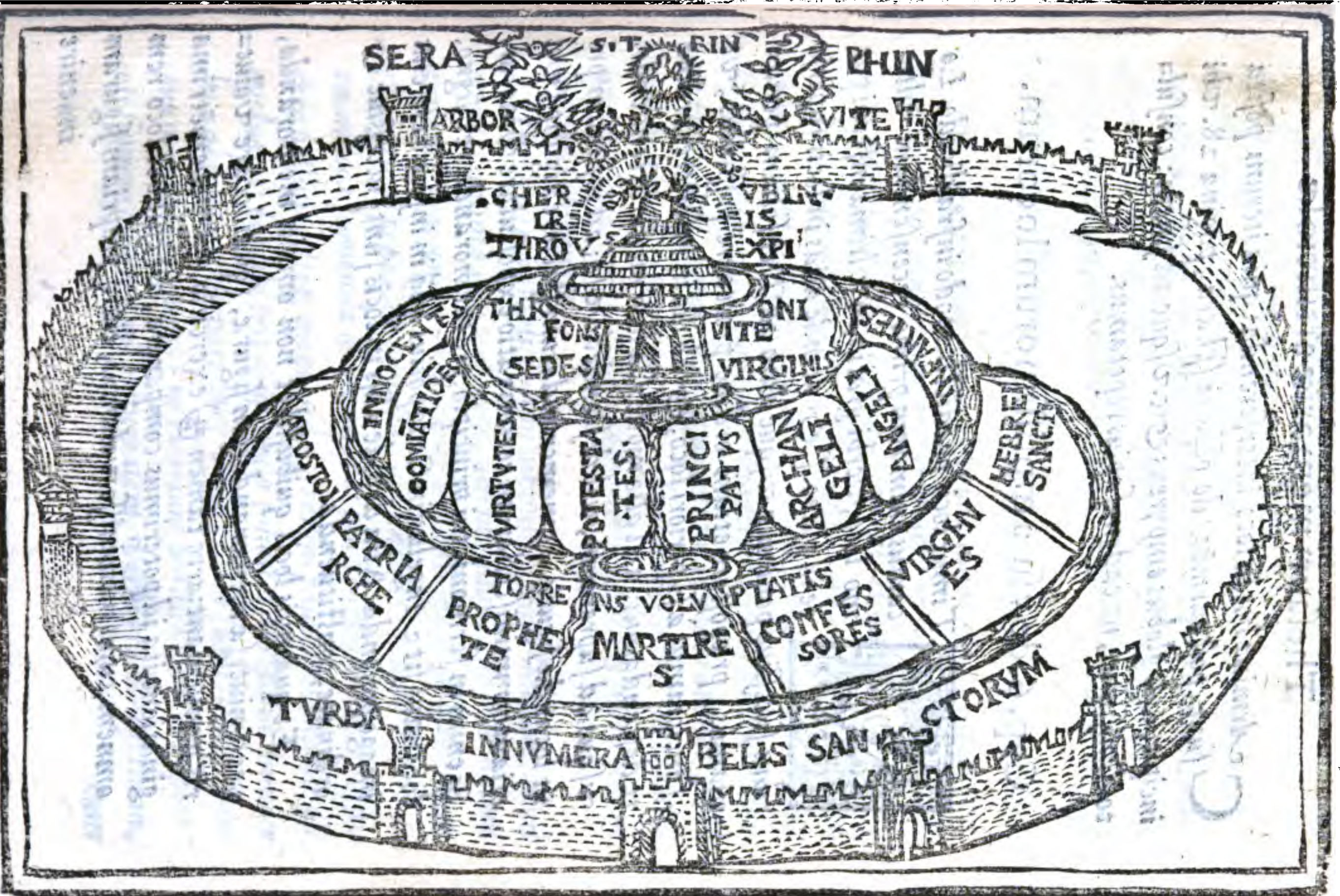
12. portæ sunt, quas singulas singulæ exornant Margaritæ. Platea Ciuitatis ex auro mundo simile vitro perlucido. Hæc autem omnia, dum in altum volat Aquila cælestis et vidit & testificata est.

Schalam, quam ante Paradisi fores posuimus, illam esse considerato, quam Iacob raptus somno vidit. huius schalæ gradus: diuersæ sunt in mundo creaturæ, specie & perfectione diuersæ. Has creaturarum gradus diuersos, Angelici spiritus ascendentes & descendentes gubernant, atque custodiunt. quibus creaturarum gradibus intellectis, ad Dei supremæ causæ cognitionem, qui in cælis habitat, peruenimus, ut dixit D. Paul. inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, & cætera. Hæc autem cognitio, si fide augeatur & illustretur, Charitateque ornetur, & perficiatur, cælestis nos regni hæredes constituet, & diuinæ consortes gloriæ efficiet. Verum.n.uero quoniam quatuor elementa, & vndecim cæli totius orbis cum Angelis tamen principales partes existunt: ideo prædicta huius nostræ schalæ gradus existunt: supra quos gradus spiritualis profectus nostri pedem ponimus, cum supra illos, per quoddã donum, vel per quãdam societatem, (vt cum Angelorum gradum pertingimus) ascendimus, vt Deo in vita coniungamur æterna: Supra terram, quæ primus nostræ schalæ gradus existit, ascendimus, dum corpus ieiunijs, vigilijs & cæteris similibus terimus. Tu per cæteros prædictæ schalæ gradus, simili modo discurras.

Ad hanc Ciuitatem nos dignetur perducere ille à quo omnis nostra salus dependet. Qui & mirabilis est in maiestate sua, terribilis atque laudabilis & faciens prodigia, & in sanctis suis admirandus existit. & hac in Ciuitate magnus & laudabilis nimis inuenitur, Deus scilicet, per omnia benedictus.

Sequitur Figura Ciuitatis Sanctæ.

SERA
PHIN
S.T.
RIN
ARBOR
VITE
.CHER
VBIN.
IR
IS
THRO
XPI
THR
ONI
FONS
VITE
SEDES
VIRGINIS
INFANTES
INNOCENTES
COMIATIOES
VIRTVTES
POTESTA
.TES.
PRINCI
PATVS
ARCHAN
GELI
ANGELI
HEBREI
SANCTI
APOSTOL
PATRIA
RCHE
TORRE
NS VOLV
PTATIS
PROPHE
TE
MARTIRE
S
CONFES
SORES
VIRGIN
ES
TVRBA
INNVMERA
BELIS SAN
CTORVM

Carmina hoc in loco interserenda: quia iterum posita sunt, post carmina de octaua sphæra, pagina 28. vbi incipit, At globus empyreus &c. vsque ad finem: consulto dimisimus, ne eadem sæpius repetamus.

Cap. 6. de vsu amplissimorum locorum.

Timur locis prædictis, modo infra dicẽdo. Locamus enim rem primo recensendam vltimo loco, verbi gratia, in vltima inferni parte in puteo. s. & deinde alias in locis superioribus successiue ponimus: vsque dum ad Dei solium perueniamus, præpostero etiam ordine procedere possumus, vt .s. incipiamus à superiori loco, & ab illo in inferiores ordinate descendamus: vel alio modo. s. à loco medio ascendendo: vsque ad supremum, vel descendẽdo vsq; ad infimum: prout locandæ figuræ, ac memorandarum species exigunt: vel etiam comminiscẽdarum rerum ratio expostulare videtur. Si enim in sermonis tui principio, pro memorandæ rei signo, locandus sit Angelus: in Cœlo potius quã in inferno est eius imago ponenda. Alia deinde alijs in locis sunt successiue & ordinate, constituenda.

Et quamuis locis quibuslibet non omnia memoranda, nec vniuersæ memorandorum figuræ, (quas locare volueris) conueniant: arte tamen & exercitio, & vehemẽti imaginatione ita id poterimus comparare, vt cuilibet loco rem omnem, cuius meminisse volumus, eiusq; propriam figuram

inuenire

inuenire & accommodare sciamus. Quod fieri et experti sciunt, & manifeste fatentur. Cuius autem imagines contra naturam & esse rerum aut artem vel vsum, ab imaginatione locata sunt, frequentius oportebit repetere, vt exercitio assequamur, quod longe à naturali ordine rerum conspicimus à nobis esse locatum.

Vt autem locis figuræ ponendæ conueniant (quoad fieri potest) satagere oportet: vt si figuræ quinto loco ponẽdæ sexto potius loco conueniant, magis ibidem in sexto ponantur. Et quæ in sexto alias reponi debuerãt, in quinto collocẽtur. Hoc autem dixerim, si permutationẽ hanc repetendarum rerum ratio patiatur: sicuti in aliquarum rerum discursu fieri contingit. Siquis enim duodecim ieiunij fructus dicere proposuerit, refert nihil si quintum Sexto præponat, vel post ponat absolute loquendo: Absolute inquam, quoniã aliquando (quamuis raro) in consimilibus ordinem dicendorum cogimur obseruare.

In vsu etiã prædictorum amplißimorum locorum, illud oportet animaduertere: necessum nequaquã esse, vt in una eademq́ oratione, vel concione, uel lectione, vel alia rerum recitatione prædictis omnibus, & singulis utamur locis. Tot enim loca sumenda dicimus, quot pro figuris ponendis sufficere possunt, aliaq́ linquenda. Si enim paucorum meminisse volueris: sat tibi erit aliquando solum principalia sumere loca absque eorum partibus. verbi gratia sumere infernum pro vno loco tantum, Purgatorium pro alio &c. Vel poteris sumere locum vnũ principalem, verbi gratia infernum,

cum

cum suis partibus pro tot locis, & alia linquere, quæ forsan vice alia, (cum multa in dictis locis reponere volueris) maximo commodo erunt. Quæ autem signa sint his locis ponenda, infra dicemus.

Cap. 7. De locis amplioribus diffinitione, numero, partitione & vsu.

Oca communia ampliora illa sunt, quæ in amplißimis continentur, et ipsa suis in partibus, ampla loca, Mediocria, Minora, & Minima quoque continere possunt. Loca autem talia, sunt hæc. Regiones & prouincia: secundo Paradisus terrestris: tertio Itinera ab vna in aliam Prouinciam vel Ciuitatem: quarto Montes & omnes colles: quinto Planities: sexto Poßeßiones: Septimo Villæ: Octauo Fluminum decursus: nono Stagna cum eorum circuitu. Quo ad partitionem horum locorum in partes: quæ partes pro tot deseruient locis, quod quilibet eorum diuiditur, asserimus. Et quo ad primum Regionum & Prouinciarum partes poterunt esse Flumina: Stagna: Siluæ: Tractus, & spacia terrarum sterilia: culta quoque pinguia atque fertilia loca: Ciuitates: Castella: Pagi: vel vici: Poßeßiones insignes: dominia diuersorum Principum: Montes maxime nominati. Viæ celebres: Balnea: Planities.

Paradisi Terrestris partes, illæ poterunt esse, quas sacra scriptura in eodem esse commemorat. Ut multitudo lignorum

rum fructiferorum, pulchrorum visu, & ad uescendum suauium.

2. Lignum vitæ in medio Paradisi.

3. Lignum insuper scientiæ boni & mali.

4. Fluuius, qui inde diuiditur in quatuor capita. Nomẽ vni Phison: Nomen secundi Gion: Nomen tertij Tigris: Quartus Eufrates. ex Gen. secundo.

Multa præterea in eo loca poteris imaginari, nec inconuenienter, vt lætissima nemora, vt amœnissimos montes, florentes agros, ridentia prata, pulcherrimas planities, cæteraq; similia.

3. Omne iter ac via ab vna Prouincia, vel Ciuitate in aliam suas partes habet, & sunt Possessiones celebres: Ciuitates: Castella: villæ: Pagi: Aedificia insignia: Hospitalia: ecclesiæ: montes: planities: fluuij: Biuiũ: triuiũ: Stabula diuersa: Qualibet caupona. Qualibet officina & apotheca; Quæque aliaq; nobis euntibus per illam vel redeuntibus obuiant, & occurrunt, vt lapidum aceruі supra deprædatos peregrinos comportati: Pontes: Siluæ: illæq; maxime, quæ insidiantibus latronibus, latibula sunt loca insuper sterilia: Fertilia etiam & fructibus accommodata.

4. Montium colliumq; sectiones ab eorũ inferioribus partibus incipiendo, sunt flumina vel omnes ad eorum radices: Torrentes ex ipsis in ima fluentes. Etiam ea, quæ in eorum ascensu vel descensu occurrunt, vt Domus, Palatia, Ecclesiæ: Monasteria: aliaue ædificia. Insuper possessiones, horti, pomeria, nemora, siluæ, Supercilium montis: eius cacu

men. Insuper fontes, putei aquarum: Decipula & fouea ad capienda animalia. Loca laqueorum venantium, omneq; memorabile, quod occurrit in illis.

5. Planitiei partes, Domus, ædificia, horti: Lacus: Lacunæ: Fluuij cæteraq́.

6. Possessiones habent suas partes, Domus: agros: vineas: Siluas: Olueta: Fructeta, Aucuparia vel aucupatoria loca, Semitas, fontes, torrentes &c.

7. Fluminum decursus partes sunt: Latitudo, Angustia, scopulosus descẽsus. Molendina, Piscinæ Arbores circumquaque: loca Piscantium.

8. Stagnorum partes possunt esse tot, quot maris, de quo supradiximus: præterea Portus: Sinus: Ciuitates: Castella: mirteta: Olueta adiacentia, loca piscantium. Quo ad vsum.

9. Loca autem hæc omnia, quæ ampliora sequentibus vocamus, nobis notissima esse debent, quæ loca, & locorum partes, si minime nouisti vel vidisti, similia ijs confingere licebit, vt Cicero dicit.

Vsus autem talis est, vt his in locis, naturales figuras (quæ ibidem sunt vel esse de facili possunt,) vt plurimum ponere studeamus, sicut supra de amplissimis locis diximus.

Cap. 8. De locis communibus ampliss. & partitione, & vsu, & diffinitione, & numero.

Oca communia ampla sunt, quae in amplissimis continentur, et ipsa etiam continent in suis partibus alia loca. s. minora & minima. Sunt autem haec & similia: Ciuitas quaelibet: oppidum; Castellum, Pagus, vicus quilibet. Horum autem partes, et similium poterunt esse hae et similes. Portae et quilibet introitus ī ea, et ad ea ipsa: Diuersoria, diuerticula ī ipsis: putei publici, fontes, Statuae, Plateae, Columnae, Porticus, Forum, Theatrum, Domus, Iudicij et Ecclesiae, Aedificia, Hospitalia, Locus officinarum, Arcus insignes, Testudines aedificiorum, Arces, Arietes, Propugnacula.

Quo ad vsum, notādum, quod horū locorū partes principales, tibi notissimae sint sicut & alias de alijs diximus. Illud est etiam curandum maximopere, ne circum eundo ciuitatem, vel alia huiusmodi loca, & statuendo particularia loca in eorum partibus & figuras in ipsis locando, per eadem loca particularia pluries pertranseas: ne loca & locandae figurae propinquitate confundantur. licebit autem si pertrāsisti ab una extremitate, vel latere alicuius Plateae, uel viae, deuenire circumeundo in extremitatem oppositam & e regione sitam, vel a latere positam loci prioris.

Loca autem ista. v. g. Ciuitates, non debent esse magnae, sed paruae, vt melius pro locis deseruiant: magna etenim nota non ita sunt nobis, sicut & parua. Et si volueris magnis

gnis ciuitatibus vti (quoniam tibi saltem notæ sunt, qui s. paruarum notitiam minime habes) sume in illis vias principaliores: & insigniora ædificia: Forum aliasq; partes et loca notiora, dimissis aliis. Quo ad vsum.

Hæc loca sicut superiora omnia congrua sunt reponendis figuris omnibus naturalibus, quæ ibidem sunt, vel possunt ibi esse: Naturalibus autem figuris, quæ ibidē non sunt, nec naturaliter esse possunt: Insuper & artificialibus, & imaginariis, non ita, sed minus conuenientia sunt. Attamen *industrius homo, & ad imaginandas figuras locis conuenientes idoneus, omnibus quibuslibet locis ad quæcunque memoranda poterit vti: vt apud expertes exploratissimum est.* Ad *quæcunque ergo memoranda comminiscendasq; res omnes, figuris mediantibus aptissima sunt loca prædicta, sicut præcedentia omnia, & subsequentia.*

De locis communibus mediocribus, & de eorum diffinitione, numero, partitione & vsu. Cap. IX.

Oca communia mediocria sunt, quæ in supradictis aut continentur, aut contineri possunt, quæ & alia loca. s. minima possunt continere: et sunt Cœnobia, Ecclesiæ, Palatia, Domus mediocres, Aedificia alia, Plateæ, Diuersoria, Diuerticula, Viæ.

Cænobiorum, inferiores partes sunt: Claustra, *Capitulum:*

lum: Schola. Officina: Refectorium: Cella uinaria: Horti, &c. & hæ partes suas habent. Qualibet enim mansio diuiditur in quatuor angulos: & omne etiam insigne in talibus mansionibus positum potest seruire pro loco, vt porticus, vt statua, vt scala &c. Cænobia habent partes superiores, & sunt dormitoria, Bibliothecam, & alias mansiones præter cellulas fratrum, quæ ob nimiam infra se ipsas similitudinem difficillime pro locis deseruiunt: similitudo enim mentem errare facit: & ex hoc loco in alium sibi similem transmeare: quod experientia millies comprobatum est.

At si quispiam eis vti voluerit, in ostio cuiuslibet illarum signum aliquod ponat, quo una ab alia differre videatur. Signa autem hæc imaginaria erunt, & inibi habitantibus (quoad fieri potest) conuenientia, vt memoriam magis excitent ostium, verbi gratia, Sacristæ hoc modo poterit obsignari. Appendam per imaginationem in eius ostio clauium multitudinem in catenula ferrea infixam: quæ catenula etiam per foramen alicuius Spherulæ ligneæ vel marmoreæ transeat, vt melius tot signa memoriam excitent. In ostio Sindici pones librum rationum mathematicarum, vel ratiocinationum prouentuum conuentus vel Cænobij. Et sic de cæteris cellulis officialium. Alijs autem cellulis priuatorum fratrum vti, & eorum ostia signare, difficile aliquantulum erit. Verum enimuero ipsis etiam vti, & eas signare poterimus. In vno enim ostio imaginare, quòd sit inscriptus numerus talis cellæ. In altero, quòd sit nomen fratris inhabitantis. In alio, quòd aliquis sanctus sit depictus, & cætera

tera

tera similia in illis ponere vales, quæ ibi aliquando sunt, uel facile esse possunt. Accidunt sæpe sæpius multa in hoc vel illo loco, quæ pro signis tibi poterunt deseruire, vt patet. Signum etiam memorabile erit: quia aliquando vidisti in isto vel illo loco fratrem in terra cecidisse, vel uas rupisse, vel oleum effudisse: vel similia eo in loco contigisse.

Ecclesiarum partes sunt gradus ante portæ introitum, Porticus et vestibulum, si adsint: Portæ, Vascula lapidea vel marmorea aquæ Sanctæ, quæ introeuntibus primo occurrunt. Anguli principales: Sacella singula: aliaue, quæ diuersitatem in sua figura & dispositione & magnitudine præseferant: In quolibet autem sacello habes quatuor Angulos ordinate: & Altare & medium sacelli, quæ omnia pro tot deseruient locis: Spacia itidem inter prædicta Sacella tot loca dabunt: Columnæ: Sepulchra insigniora: quæ in pariete existentia, foris supereminent. Sepulturæ æreæ uel marmoreæ ĩ terra cæteris insigniores. Sculpturæ: Picturæ: fenestræ principales: Postica: Gradus presbyterij: Altare maius: chorus cum angulis & umbone: Organa: Præsepe: aliaque insignia, quæ ibi extiterint: partes sunt Ecclesiarum.

Palatiorum & Domuum partes, ostia principalia, & omnes mansiones cum angulis suis, & omnibus rebus insignibus in ipsis existentibus, verbi gratia, columnis, imaginibus, Sculpturis, Mesis, sedilibus, Mensa dispensatoria, Camino, Ostiolis, Ablutorio, Stratis, & similibus alijs: fenestris, Armarijs, Capsis &c.

Platearum pagorumue partes sunt plures officinæ uel

contiguæ

contiguæ vel separatæ, Putei, fontes, exitus viarum, Sacella Ecclesiarum: & Palatiorum: & Domuum, aliorumq́ ædificiorum facies extrinseca: Columnæ: Statuæ, & quæ ibi sunt, &c.

Quo ad vsum, loca hæc inter omnia alia superius dicta, optima sunt ad omnia locanda. Hic animaduertas, quæ supra de ciuitatibus loquendo notauimus, ne scilicet in eadem loca particularia bis incidas, circumeundo mansiones, & ne statuendo varia loca in vna eademq́ mansione vel domo, vi mis appropries locis iam à te positis vel constitutis, & tuis iam replendis figuris & imaginibus; ne confusionem ingerant menti loca tam sibi propinqua, & ne imagines ibi à te reponendæ se comprimant.

Cap. 10. De locis communibus minoribus, diffinitione, numero & vsu.

Loca communia minora: minima, de quibus infra continent, vel continere possunt, vel realiter vel secundum imaginationem. Hæc autem poterunt esse omnes officinæ diuersorum artificum: quarum multas infra ponimus secundum Alphabeti ordinem: plures. s. sub qualibet ipsius litera, vt ex eis sumamus quas & quot fuerint nobis necessariæ. Possumus autem sumere Viginti officinas, sub qualibet litera vnam, quarum vnaquæque loca quinque dabit, vt infra dicemus: ex quibus centum loca pro memorandis, figurisque

reponendis

reponendis habebimus, quæ sat erunt nostro negocio. Plura autem his habere necesse non est, neq; tutum: ne locorũ multitudine nimis grauetur memoria.

L*Oca autẽ hæc sæpe mente inuisere, et imaginatione percurrere opus est, vt familiaria nobis fiãt, quo ad fieri potest, & eis faciliter vti possumus, ibiq; nostras collocare figuras, pro rebus memorandis quandocunque voluerimus.*

Sequuntur diuersorum artificum denominationes, secundum Alphabeti ordinem, quorum officinis pro locis minoribus vtimur. Sunt autem infrascripti.

Rchitectores, Aromatarij. Alutarij. i. Coriarij. Aurifices, acupictores, uocãtur Phrygiones, qui aurum & colores vestibus, intertexunt.

Bractearij, qui bracteas faciunt, quiq; aurum, malleis tusum, et ad quãuis tenuitatem ductile, rebus inaurãdis reducũt. Balneatores, Balnearum ministratores. la Stufa.

Chirurgi Medici uulnerarij. Ceroplastæ: Cerearum imaginũ Artifices. Cinerarij & Cinistones dicuntur, Tonsores, Calceolarij qui calceos consuunt et conficiunt, Coriarij, Crepidarij, Fabrilignarij, qui Carpẽta conficiunt.

Dulciarij. Pistores. Placentarij. Dardanarij dicuntur propola, qui omnia præemunt, vt charius postea vendant.

vendant.

Essedarij dicuntur fabri essedorum vehiculorum.

Farctores, qui farcimina faciunt, ex insecta carne et adipe.

Ferramentarij: Ferramentorum Factores: Furnarij.

Gangabæ, qui humeris onera portant: Gemmarij: Gemmarum venditores.

Horrearij, Custodes horreorum dicuntur.

Institores, rerum delicatarum venditores, & negociatores.

Librarij, Lanarij qui lanas curant.

Mensarij, Trapezitæ, Molitores, qui vulgo, Molendinarij, Macheropij gladiorum fabri.

Nouacularij, qui nouaculas, seu rasorios cultros conficiunt.

Odorarij, qui odores conficiunt, & vēdunt, Oencopolæ, qui taberna vinū exponunt, Organici, Organorum aurifices.

Pigmentarij qui pigmēta vendunt aut conficiunt. Pistores, seu Pinsores dicuntur Furnarij, Pharmacopolæ medicamentorum uēditores. Plumarij, qui acu pingunt seu polymitarij.

Ratiarij, negociatores, qui ex ipsa rate quæstum faciunt.

Salsamētarij, Salsarij uēditores ciborum, sale conditorum, & Sellularij sedentarij, qui opus aliquod ad sedēdum conficiunt. Statuarij, qui statuas fingunt.

Thelonarij, et Thelones, dici possunt tributorum collectores.

Vulnerarij, qui & Chirurgij. veteramētarij, qui ueteres uestes calceosque reficiunt.

Si autem alicui placuerit officinas diuersas secundum eundem Alphabeti ordinem, vernaculo habere sermone, vt occurrant facilius, ex intrascriptis, quas & quot voluerit sumere poterit.

Rmaruolo, Agguindolatore di seta, Accauigliatore, Arrotatore, Abbaco, Aguchiatore.

Banco, Battiloro, Berrettaio, Barbiere, Beccaio, Bicchieraio, Bottaio, Banderaio.

Cappellaio, Cartolaio, Calzolaio, Ceraiuolo, Cialdonaio, Calderaio, Coltellinaio, Ciambellaio.

Dipintore, Dogana.

Fabbro, Fornaio: Forbiciaio, Filatoio, Fondaco, Fornaciaio.

Gioielliere.

Hoste, Horiolaio.

Imbiancatore, Intagliatore.

Lana, Lanaiuolo, Linaiuolo, Lanternaio, Lanciaio.

Maniscalco, Magnano, Merciaio, Muratore, Miniatore, Mugnaio, Materassaio.

Notaio, Notatore.

Orafo, Oliandolo, Othonaio, Occhialaio, Ortolano.

Profumiori, Pizzicagnolo, Pellicciaio, Pollaiuolo, Pescheria.

Quoiaio.

Ricamatore, Rigattiere, Riuenditore.

Sculptore, Scarpellino, Setaiuola

iolo, Sarto, Spetiale, Spadaio, Sellaio, Segainolo, Sargiaio, Seggiolaio.

Tessitor di pāni, di drappi, d'Arazzerie, Tinta, Treccone, Torniaio, Tiratoio, Tiraferro, Tiraloro.

Velletraio, Vasaio, Vaiaio.

Zoccolaio, Zecca.

Uo ad vsum vtimur locis prædictis frequentius alijs supra positis, cum pro memorandis occurrentibus aptissima inveniantur propterea, quia in eis habemus loca familiaria, & notissima nobis, & quæ sensum excitent, & fantasiā moueant, tum propter diuersitatem instrumentorum & varietatem vendibilium, q̄ inibi sunt, tū propter operationes, q̄ ab Artificibus exercētur in ipsis. Quæ loca etiam ad figuras inuestigandas & simulachra inuenienda pro diuersis memorandis commodissima sunt, eo quod varijs naturalibus rebus aliquæ istarum apothecarum artificialibus omnes, vtrisque simul multæ plenæ inueniantur; quibus omnibus, prout fuerit opus, pro notis atque figuris optime poterunt deseruire.

Ordo autem in earum vsu est, vt prius assumas officinam, cuius nomen incipit à prima litera, sic & secundo officinam sub secunda litera, & sic deinceps. v.g.

Prius pro locis particularibus comparandis sumes, hanc officinam Armaiolo vel aliam, prout volueris, sub eadem litera incipientem, post hanc aliam Barbiere, vel aliam ut volueris eiusdem literæ; et sic deinceps sumes, tot quot tibi

fuerint necessaria.

Quæ si non inueniantur in Ciuitate vel Terra hoc ordine digesta, & hoc situ disposita & fabrefacta: possumus eas nostro marte disponere & ordinare: & earum multis modis prædictam dispositionem, & ordinem Alphabeti reminisci.

Primo, si literarum Alphabeti ordinem sic mente retineamus, vt post talem literam, verbi gratia. A sciamus, quæ sequatur, verbi gratia, B. & sic deinceps. quarum si recte ac celeriter reminiscamur, subito officinæ quorum nomina sub ipsis literis incipiēt, occurrēt, exēpli. g. recordor literæ A. subito occurret officina illius literæ, quæ est in tali Ciuitatis loco, puta platea: vel foro, vel via. Deinde post A. scio quòd sequitur B. tunc occurrit officina alia, literæ prædictæ. B. quæ forsan in alio loco Ciuitatis erit, quæ si forte contigua essent: melius, & velocius reminisceremur earum, et sic de alijs omnibus.

At si aliqua prædictarum Apothecarū, diuersorum tamen artificum simul & contiguæ in rei veritate, in Ciuitate aliqua extiterint: velocius earum recordaberis, absque hoc, quòd pro ipsis inueniendis ad literas earum cogaris confugere, quibus ad officinas manu duceris.

Secundo. prædicto ordine Alphabetico Officinarum diuersarum recordabimur, si per imaginem vel etiam picturam in vna magna mansione vel duabus, vel etiam pluribus ordinate et successiue plures artifices diuersarum artiū sub qualibet litera vnum, quos nouisse oportebit, ponamus.

mus. Artifices autem in duas propriis vestibus & habitibus: isti aliquod, vel aliqua suae artis instrumenta in manibus teneant. Quorum omnium artificum quolibet eorum viso ab imaginatione ad eiusdem officinam statim animus poteris evolare, ibique sua loca & positas imagines perlustrare.

Tertio reminiscemur officinarum ordine iã dicto .s. Alphabeti, si earum nomina vel principia dictorum nominum, scilicet literas, à quibus ipsa nomina incipiunt, in parietibus unius vel plurium mansionum literis, & caracteribus magnis scripserimus vel atramento, vel rubeo colore, vel alio: aut etiam opere caelatorio sculpserimus, vel cereis literis, vel alterius rei caracteribus in angulis mansionum, vel certe interstitiis parietum inter angulum, & angulum alicuius mansionis impresserimus. Vel saltem si talia nomina vel earum principia scripta vel sculpta esse in praedictis mansionibus imaginati fuerimus. Quolibet autem viso nomine vel litera, ad eiusdem nominis vel literae officinam in tali civitatis loco positam, protinus transire poterimus.

Quarto civitatem mente confingere possumus, in qua cogitatus nostri opere viginti fabricemus officinas, sub qualibet Alphabeti litera, unam quam voluerimus, ordine alphabetico. Quod faciunt multi, quos novimus.

Iterum, si has officinas aliquo in loco, et quidem optimo multumque memorabili fingere velis: duo fratrum claustra sumes, in quibus eas omnes locare poteris. Nam quodlibet claustrum tredecim officinas, vel saltem decem continere poterit:

poterit: In quolibet, scilicet angulo duas, & in interstitio, scilicet inter angulum & angulum, unam (excepto interstitio illo, in quo porta vel quaedam apertura fingenda est, vel per quam intro in meditullium claustri, mente ingredi & egredi possis.) Et iterum unam a sinistris, alteram a dextris p̃dictæ portæ uel aperturæ, hoc infrascripto ordine locabis. Ingrediendo enim prædictum meditullium à sinistris prope portã locabis unam officinam, verbi gratia, officinam armatarij: in sequenti angulo ponam aliam, verbi gratia, officinam Bractearij; in eodem angulo sed correspondenti alteri parti claustri aliam, puta Coriarij; in medio aliam: & sic deinceps: usque dum devenias ad partem dextram portæ, per quam mente ingressus es prædictum meditullium, seu interstitium claustri, quod sub dio est.

Adnotate, quòd omnes has officinas in porticu claustri quam, quod coopertum est, ponimus, sed tamen earum aperturas versus meditullium disponimus, quod tanquam plateam, vel forum negotiantium imagineris.

Quinto nomina vel eorum principia, vel elementa scilicet literarum, a quibus incipiunt in digitorum vestrorum articulis esse depicta vel scripta imagineris: vel certe cum calamo ibidem describas hora tantum spacio permansura: quia ad usque videlicet eorum uniuscuiusque in tali articulo esse, ubi illud scripsisti, & addiscas facillime reminisci. Hic autem modus optimus est, si dictarũ meminisse velis officinarum secundum prædictum Alphabeti ordinem.

Notandum tamen, quòd si plures posuisti officinas in eadem

dem artis, verbi gratia, plures aromatariorum officinas in variis ciuitatis locis positas, dum in illis aliis cogitatum tuum, & intentionem in aromatariorum obfirmes, quæ tamen omnibus aliis insignior tibi sit & notior.

Diximus obseruandum, quòd vnam tantum apothecam vel officinam habeas, & teneas eiusdem artis, & literæ, et non plures. puta. si sub. A. litera habes officinam aromatarii, non sumas, nec quæras aliam sub eadem litera incipientem, verbi gratia officinam Aurarij. Et adiecimus, quòd ordo Alphabeticus obseruetur, vt post apothecā incipientē ab a, sumas aliam incipientem à B. & non incipientem à litera. S. vel D. Hoc autem ad eos pertinet, quòd vt recordentur talis apothecæ puta Caupone. C. tantum literam posuerunt. Qui enim posuit integrum nomē vel ipsum Artificem vel instrumentum illius artis, alteram etiam eiusdem literæ, puta Apothecā Coriarij poterit sumere, & alias etiam quot voluerit eiusdem litteræ. Item etiam post Apothecam litteræ C. sumere poterit aliam, litteræ videlicet. S. vel T. & c. quia ratio sui ordinis non sunt Alphabeti literæ: sed Artifices & instrumenta eorum hic vel ibi disposita.

Si quis enim viginti officinas diuersas in vna eademq; via vel duabus nosceret esse sitas, non oporteret, imo officeret, ordinem Alphabeti retinere, et situm earum verum, & realem relinquere. Animaduertendum est, quod in vna via, vbi sunt multæ officinæ eiusdem artis, possumus, & debemus, vna sumpta, alias linquere, et ad diuer-

sas

sas sequentes apothecas transmeare.

In vsu etiam eorum scire debemus, centum loca particularia sufficere nobis, pro occurrentibus memorandis, Tot autem loca. 100. videlicet in 20. officinis habere possumus. Quælibet officina quatuor Angulos habet & medium: qui anguli & medium quinque loca dant. viginti ergo officinæ hoc modo 100. loca dabunt.

Omnes officinas in vna Ciuitate vel oppido &c. si potueris, habeas, ne magna distantia obliuionem inducat, vel saltim tot harum habeas, quot pro vna lectione, vel oratione, vel recitatione occurrentis diei deseruire poterunt.

De locis communibus minimis, & diffinitione eorum, quę & quot sint in numero & vsu eorundem. Cap. II.

Loca communia minima sunt, quæ in omnibus alijs locis supradictis contineri possunt. Sunt autē multa: uolumus vero ponere plura eorum, quæ notiora sunt nobis: alijs prætermissis, & sub Alphabeti ordine claudere, vt quādo & quot & quibus voluerimus, vti possimus.

Hæc autem loca sunt homines, Animalia & Arbores.

Homines autem sunt aut masculini sexus, & sic omnes viri, aut fœminini, vt mulieres.

1. *Quidam eiusdem nationis & regionis, vt Hispani, &c.*
2. *Alij eiusdem Prouinciæ, vt Tuscia &c.*
3. *Alij eiusdem Patriæ, vt Florentiæ.*
4. *Alij eiusdem Cognationis.*
5. *Alij eiusdem Patris.*
6. *Multi eorundem vel similium diuitiarum.*
7. *Multi similis Nobilitatis.*
8. *Alij similis Dominij.*
9. *Alij similis pulchritudinis.*
10. *Similes Ingenij.*
11. *Eiusdem religionis.*
12. *Eiusdem affectionis & factionis.*
13. *Eiusdem inclinationis.*
14. *Eiusdem professionis & artis mechanicæ.*
15. *Eiusdem artis liberalis.*
16. *Eiusdem scientiæ.*
17. *Eiusdem virtutis.*
18. *Eiusdem vitij.*
19. *Eiusdem habitus.*
20. *Eiusdem Infortunij vel Eufortunij.*

Nimaduertendum, quod secundum quamlibet conditionem hominum, poteris formare ac scribere Alphabetum nominum eorum hominum eandem conditionem habentium, verbi gratia hominum alphabetum, in quo sint nomina hominum, qui habuerunt talem vel talem conditionem, nobilitatem, vel diuitias &c. Hortamur autem huius artis cupidos, huius modi coordinationes hominum diuersarum conditionum formare, & præ manibus habere. Quos autem fructus, quæve commoda sint percepturi, qui coordinationibus prædictis aliquantulum inuigilauerint, tacere volumus. Fructuum enim horum esse præcones eos dumtaxat volumus, qui huius non sunt artis expertes, vel in futurum monemur eos, qui eiusdem artis exercitio nauarint operam.

In coordinationibus autem prædictis solum homines illi scribantur, quorum notitiam habes, vel quia eos vidisti, vel quia plura de illis audisti, aut quia multa de ipsis legisti, aut certe quia eorum imagines pluries conspexisti. Propterea vtilissimum erit dicta scripta gesta, vitamque prædictorum hominum apud varios authores videre, maxime apud Diogenem Laertium. Cum enim eorum dicta vel facta cognoueris, erit haud difficile de eis aliquam figuram, similitudinem vel simulachrum cuiuslibet conuenientes mente concipere & excogitare.

Coordinationū autē istarū aliquæ insigniores, vtiliores, et notiores hic infra à nobis ponētur, ꝑtermißis alijs quāplurimis. Lectores enim nostros ad Ioānis Rauisij textoris offi

cinam

cinam remittimus, in qua diuersarum conditionum hominum vberem copiam est videre.

Philosophi Alphabetico ordine.

Rristoteles, Anaxagoras, Anaximander, Anaximenes, Archelaus, Aristippus, Arcesilaus, Antistenes, Alemo, Anaxarcus.

Bias, Bio.

Chilo, Cleobol, Crito, Cebes, Crates, Crantor, Carneades, Clitomacus, Cleantes, Crisippus, Clearcus.

Diodorus, Demetrius, Diogenes Cinicus, Dionysius, Democritus, Diogenes.

Epimenides, Eschines, Euclides, Erillus, Empedocles, Epicarmus, Eudoxus, Epicurus.

Ferecides, Fedo, Filolaus.

Glauco.

Hiparchus, Hippasus, Heracletus, Heraclites.

Lacides, Leucippus.

Miso, Menedemus, Monimus, Menippus, Metrocles.

Onescritus, Oneagrus.

Periander, Plato, Polemo, Pythagoras, Protagoras, Parmenides, Pittacus.

Solon, Socrates, Stilpo, Simo, Simonides, Simiã, Speusippus, Strato.

Tales, Theophrastus, Temo.

Zenophon, Zenocrates, Zenocittacus, Zeno.

Viri docti, & literarum amantissimi eodem ordine.

Lcibiades, Ausonius, Aristides, Aeschines, Bularchus, Borsus, Bessarion.

Claudianus, Cicero, *Cyclias, Cyrus poeta, Cato.*

Diagoras, Demosthenes.

Euripides.

Homerus, Hippocrates, Hermolaus.

Isocrates, Iulius Cæsar. Ouidius.

Pindarus, Plinius Iunior, Petrarcha, Philo.

Quintilianus.

Sophocles, Statius.

Tucidides, Themistocles.

Tertullianus.

Terentius Varro.

Virgilius, varro.

Vespesianus

Medici excellentissimi ordine Alphabetico.

Pollo, Aesculapius, Aesclepiades, Arab, Ancirănus, Auicenna.

Basilius, Berosus.

Chiron, Cornelius Celsus, Crisippus, Cosmas & Damianus Sancti.

Dioscorides, Dexippus, Diocles.

Epiclamus, Erasistratus, Euforbius.

Galenus

Galenus.

Hermogenes.

Lucas S. Euangelista.

Lycus Neapolitanus, apud Plinium.

Menecrates.

Nicas medicus. Pyrri.

Oribasius. Sardianus, qui scripsit 72. libros medicinæ, Ocularius in Ægipto præstantißimus: Authore Herodoto.

Poeon, Petriclius, apud Plin. libro secundo, Prodicus Medicus, Esculapij discipulus, Philistion, de quo Gellius lib. 17. cap. xj. Podalyrius filius Esculapij.

Themison, de quo Plin. & Iuuenalis, Theombrotus, de quo idem. Thessalus, de quo idem.

Vestius.

Poetæ ordine Alphabetico.

Alceus, Aratus, Architas, Archilocus, Albius, Tibullus, Aurelius Prudētius, Aristophanes.

Bacchilides, Battus.

Cherillus, Callias, Callimacus.

Diodorus, Dioxippus, Diocles, Democlus.

Euripides, Euphronius, Epicrate:, Eriphus, Ennius, Eudoxius, Eumenides,

Fabius Vrsinus, Faustus Galbus.

Germanus Brixius.

Homerus, Hippomax Ephesius.

Ideus Rhodius.

Lycophron.

Moscus Siracusanus, Menāder. Melitus.

Nestor, Nicostratus, Nicandrus colophonius.

Oppianus,

Oppianus, Orpheus crotoniata, Olympius, Ouidius.

Phocilides, Phormius, Philocles, Pindarus, Propertius, Politianus, Pontanus.

Quintus Catullus. *Q. Nonius. Q.* Atta. Q. Cornificius. *Q. Horatius Flaccus.*

Sappho, Stesicorus, Simonides, Sophocles, Sillinus.

Triphiodorus, Timocles, Thales, Thespis, Tibullus.

Virgilius, Voconius, Victor Romæ floruit, Adriano *Imperante, Venantius.*

Xenarcus.

Zenodotus.

Fortissimi fortitudine corporea.

AGatho, Aristomenes, Athanatus, Attilius, *Amelongus.*

Bithon.

Cleomedes, Caccus, Cinegius, Carolus magnus, Corbulo florentinus.

Dioxippus.

Euthymius.

Firmius, Fuluius Saluius, Fresicus.

Gratianus, Glaucus.

Hercules.

Milo, Monicus, Maximinus. M. Seruilius.

Nestor.

Odenatus.

Peleus, Periclimenus.

Rhoetus.

Scinis latro, *Sāson, Sabinus, Syrus, Scillis, Smerdis, Seleuchus.* Skiodus.

Theseus, Titormus, Taurea *Iubellius*, Tritanus, Tideus, Telamon.

Vffo.

Alphabetum, Diuitum.

AEsopus Antiochus. Crœsus, Cæcilius, Claudius, Callistus, Camertes, Cyrus, Cæsar: C. Antonius. C. Galligula, Cisamis, Callicrates.

Dorilas, Dion, Dauid, Darius.

Eusobopes.

Galesus.

Herodes, Helio gabalus.

Iob.

Licinius, Lentulus, L. Luscius, Luerius Aruernus.

Midas, M. Crassus, Murena, Mamurra, Minyas, Mænander.

Narcissus, Nicanor.

Pallas, Ptolomeus, Pythius, Bithinius perseus.

P. Claudius, Plinius Iunior.

Rhampsinitus.

Sycheus, Sylla, Seneca, Sesostris, Semiramis, Salomon.

Tarius rufus, Tantalus.

Volunx.

Historiæ

Historias autem prædictorum hominum in Alphabeto, & superioribus ordinibus positorum videre poteris apud Ioan. textorem in sua officina, Et apud Plin. Et in vocabulario Ambrosij Calepini: & apud Vincentium Beluacensem.

E te pertranseat amice lector alia Alphabeta hominum a te cognitorum, formare posse, quæ quidem maiori commodo erunt, quam præcedētia: propterea quia tibi familiariora erunt. Quare hortamur, vt scribas Alphabetum hominum diuitum, quos tu nosti: aliud sapiētium: Aliud talium: militum &c. cæterarumq; conditionum, vt cum fuerit opus, ad ipsa recurras.

Quo ad partitionē eorū in partes suas: q partes pro tot locis inseruiēt: Quod uniuscuiusq; conditionis homo in suas partes diuidatur, dicimus. Eius autem partes, hæ infrascriptæ & similes poterunt esse.

Membra & partes dextri lateris cuiuslibet hominis, incipiendo ab imo dextri latteris, sunt

1. *Prima pars. Calcaneum, Secunda cauum inferius. Tertia digiti, Quartā tota pars superior vsque ad collum imi pedis, & talos, et ligaturam eiusdem.*

2. *Crus dextrum & eius partes, quæ sunt. Prima, collum pedis à talis vel ligatura, vsque ad suram exclusiue.*

Secunda,

Secunda, tibia, quæ est os cruris.

Tertia Sura, quæ est caro eius posterior.

3. *Coxendix vel coxa dextra, cuius prima pars, à genu vsq; ad femur, secunda femur, quæ superior pars est coxæ, à quo ensis dependet, quæ vsque ad cincturam procedit.*

4. *Latus, quæ pars à cinctura vsque ad inferiorem partem, sub brachio, quæ proprie Axilla vocatur. Axilla ergo altera pars sit, aliusq; locus.*

5. *Scapularum vna vel armorum alterum.i.humerus, oneri aptus.*

6. *Brachium & partes eius. Prima pars, quæ ab humero fluit vsque ad iuncturam in brachij medio. Alia pars à prædicta iunctura vsque ad aliam, qua ei coniungitur manus.*

7. *Manus alia pars est, Cuius portiones, Vola vel palma, quæ est media pars manus, & digiti, vel simul omnes vel diuisim eorum singuli.*

8. Genarum *altera dextra scilicet. Tempus dextrum.*

9. *Auris dextra.*

10. *Membra sinistri lateris tot erunt, quot in dextero numerauimus, scilicet decem.*

E*t primo auris sinistra & cætera membra descendendo vsque ad pedem imum sinistrum inclusiue inuerso ordine, & numerando sigillatim vnumquodque, sicut ascendendo fecimus.*

Post ista loca in homine, quæ particularia nominamus, quia partes sunt hominis, sumere alia in eodem possumus in-

cipiendo ab ambobus poplitibus, quæ sunt partes genibus oppositæ, quæ curuantur: sic dictæ quòd post plicentur.

22. *Poplites ergo pro alio loco in homine.*

23. *Nates, quæ sunt conglobata caro versus os sacrum ad sessionem aptissima.*

24. *Lumbi, qui à natibus, vsque ad cincturam ascendunt, & à cinctura ad nates profluunt.*

25. *Cinctura ipsa.*

26. *Remphudines vel renes, quæ à cinctura vsque ad summitatem earum sub collo, ascēdunt, quæ diuiduntur in costas & spinam.*

27. Collum vbi nerui.

28. *Occiput, vel occipitium, quod est posterior pars capitis, in qua memoria.*

29. *Vertex vel corona vel summitas eiusdem capitis.*

30. *Frons anterior capitis pars occipitio opposita.*

31. *Vterque oculus.* 32. *Nasus, & Nares.* 33. *Os cum partibus, dentibus, palato lingua, faucibus. &c.*

34. *Mentum & barba.* 35. *Guttur, Gula.* 36. *Pectus, quod ex costis constat cum mammillis.*

37. *Stomacus, qui immediatè sub pectore in cauo sub costis inuenitur.*

3[illegible]. *Corpus cum vmbilico pro vno loco.*

39. *Ima pars corporis.*

40. *Gremium i. coxendicum partes anteriores.*

41. *Genua, quæ sunt commissiones & coniunctiones femorum ac crurum. Sequuntur aliæ sectiones, & diuisiones*

membrorum

membrorum seu partium, & portionum hominis, incipiendo à partibus, quae foris apparent, et procedendo vsque ad interiora.

1. *Capilli capitis, Pili aliorum membrorum.*

2. *Pellis cutis.* 3. *Caro.* 4. *Venae.* 5. *& sanguis.*

6. *Musculi, qui sunt mollia.* 7. *Nerui, qui dura sunt, ligamenta.* 8. *Lacerti ossa, et eorum medulla.*

10. *Arteriae.* 11. *Pinguedo.* 12. *Panniculi.* 13. *Cerebrum. Sequuntur intestina quaedam.*

14. *Lien, vel Splen.* 15. *Fel.* 16. *Iecur, vel hepar.*

17. *Venter, vel vterus.* 18. *Pulmones.* 19. *Cor, à quo Arteriae.* 20. *Rete.* 21. *vesica.*

Sequuntur aliae partes spiritualiores.

22. *Sensus communis.* 23. *Fātasia.* 24. *cogitatiua.* 25. *Memoria.*

26. *Intellectus & potentiae eius. s. intellectus possibilis, intellectus agens.*

27. *Voluntas, quae est appetitus rationalis*

28. *Anima tota vniuersaliter considerata.*

In pauciores & principaliores partes diuidere poteris hominem pro vt tibi pro occurrentibus memorandis necesse fuerit. Non enim tot hominis dimensiones, & portiunculas posuimus, vt ijsdem omnibus et singulis semper debeas uti: sed ad hoc tantum, ut necessitatis tēpore, quando multorum recordari volueris, locis abundes, vbi figuras multas reponere possis.

De alijs locis minimis .i. de Animalibus & arboribus, Alia loca minima sunt animalia & arbores. Cap. XII.

Ponimus autem sub qualibet litera multa animalia, & Arbores, Alphabetico Ordine, ut ex multis sub qualibet litera positis sumamus unum Animal, vel Arborem quamcunque voluerimus notiorem nobis, & proposito nostro aptiorem.

Alphabetum Animalium.

Per, Aries, Asinus, Agnus, Aegonoceros.

2. *Bos, Bubalus, Bonacon, Bonasus.*

3. *Camelus*, Capra, *Ceruus, Canis, Cuniculus, Cattus, Caper*, Centaurus, *Camelopardus*, Cercopitecus, *Castor.*

4. *Dromedarius, Damnula, Dromeda, Duran.*

5. *Equus, Elephas, Erinacius, Eale, Enchires,* quod Tauro est simile.

6. *Falena, Fiber, qui & castor dicitur: Furo, Furunculus.*

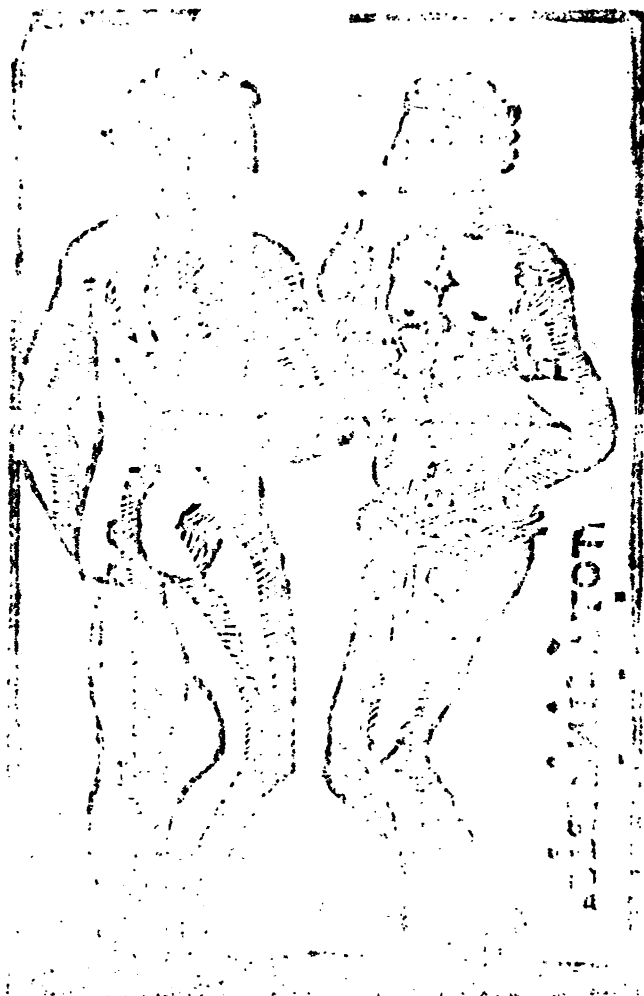
7. *Gali, Genetha.*

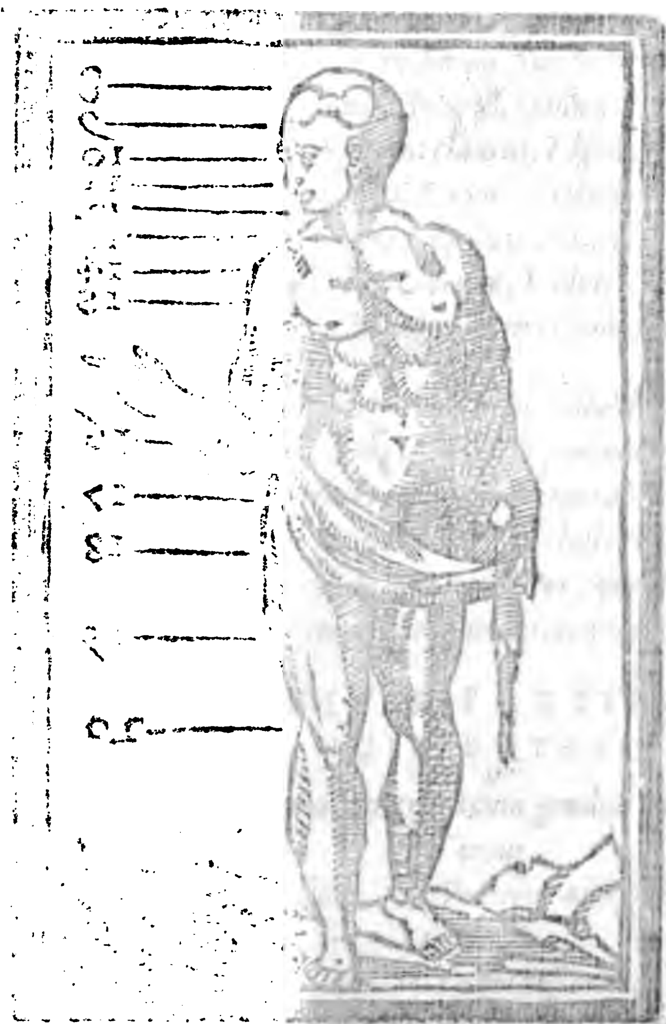
8. *Hircus, Hedus, Hystrix, Hyena, Hippolaphus, Hinnulus.*

9. *Ibis Innulus, Icinus, quod idem est quod erinacius. Inachlin.*

10. Leo, *Leopardus*, Linx, *Lupus*, L*ustra*, L*epus*, L*amia*, L*euiatam.*

8
15
14
7
6
5
4
3
2
1
12
11
10
9
8
5
4
3
1
TOTA SINISTRIS

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

11. *Mulus, Mula, Mãticora, Monoceros, Mus quilibet, à quo muscus generatur.*

12. *Ouis, Oricentaurus, Orix, Onafius, Onager, Onocentaurus.*

13. *Pardus, Panthera, Porcus, Poephagus, Pacander.*

14. *Rhinoceros, Rhinocephalus. Rangiuer, Rosurella.*

15. *Simia, Sus, Storco, Chinea, Sciurus, Sphinx.*

16. *Taurus, Tigris, Tarãdrus, Taxus, Testudo.*

17. *Ursus, Vacca, Vitulus, Veruex, Vulpis, Urus Bosagrestis in Germania.*

ANimalia autem prædicta & similia his, diuiduntur in suas partes, quas eo ordine quo eas hic ponimus (uel alio, ut tibi libuerit, conuenienti tamen & memorabili modo) (quando fuerit opus) mente inuisere & perlustrare debes, ut ibi uel figuras à te positas cernas, & res, quas figuris illis commendasti, tuo cogitatu extrahendo recipias.

AB ANTERIORIBVS PARTIBVS ANIMALIS INCIPIENTES.

1 *Prima pars uterq; pes imus, & crura cum genibus sunt.*

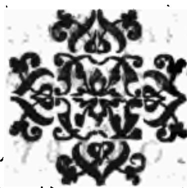
2 *Pectus*	7 *Aures*	12 *Tergus*
3 *Guttur*	8 *Cornua si aßint.*	13. *Posteriora tergoris*
4 *Os*	9 *Caput*	14 *Cauda*
5 *Nasus*	10 *Collum*	15 *Pedes posteriores.*
6 *Oculi*	11 *Dorsi prima pars ubi ossa.*	

Vel incipe à pilis sicut supra de homine diximus.

Quo

Quo clarius hominis portiones cæterorumque animalium corporum mole ſpectabilium mente percipiantur, hic infra ſupra depicto: homines & animalia ſcripto & lineis diſtinctas inuenies: Inſuper ibidem cernes quo ordine quarundam grandium auium (ſi velimus) aſsignari debeant partes. Arborum etiam partes per anticipationem antequam enumerentur ipſæ arbores, poſuimus, impreſſorum & imprimentium commodo condeſcendentes.

Sequuntur figuræ.

10
11
9
8
7
6
5
4
3
2
1
12
13
15
16
17
18
6
5
5
4
7
3
8
2
1

Sequitur Alphabetum arborum, quæ pro locis & ipsæ deseruient, & optimè quidẽ.

Bies, Acer, Agnus Castus, Amigdalus, Auellana.

Buxus, Bdellium, Baccus.

Cedrus, Cipressus vel Cupressus, aut Ciparissus, Castanea, Cerasus, Cidonia, Cedrus, Cornus.

Dipscus, Dactilus.

Ebanus, Esculus.

Fagus, Fraxinus, Ficus.

Genesta, Genestula,

Hedera, Harundo.

Ilex, Iuniper.

Lentiscus, Laurus, Licios, Lothos, Larix.

Mirtus, Malungranatũ, Malus cotonius, Mespilus, Mirabolanus.

Nux, Nux muscata, pinea.

Olea, Oleaster, Oleomella.

Palma, Populus, Pirus, Pinus, Platanus, Persicus, Prunus.

Quercus.

Rosmarinus, Ramnus, Rubus, Robur.

Salix, Sicomorus, Sentix, Sorbus, Suber vel Suberies secundum Isidorum, Spina alba.

Tamarix, vel Tamariscus, Taxus, Tilia, Turbith.

Vlmus, Vimen, Vitis.

Alphabetum Arborum aromaticarum.

ALoes, Amomum.

Balsamus.

Calamus, Caßia, Cinanomum, Cyperus.

4. Fistula.

5. Libanus.

S 6. Matir,

6. Matir, Myrrha.
7. Nardus.
8. Piper, Pistacius, Picea, a qua pix emanat.
9. Storax.
10. Thus, Therebintus.

Vulgari idiomate placet nobis ponere arborum multitudinẽ sub eodem ordine, vt facilius & promptius nobis (qui vernaculo sermone sæpius de eis mentionem facere solemus) occurrunt.

Beto, Alloro, Arancio, Arbicocco, Arboro, Acero.

Bossolo, Bdellio.

Cipresso, Cedro, Ciriegio, Corgnolo, Cerbezolo, Castagno.

Dattilo.

Ebano.

Frassino, Faggio, Fico.

Gelso, Ginepro, Giuggiuolo, Ginestra.

Helera.

Leccio, Limone, Lazzaruolo, Lentisco.

Mortine, Mandorlo, Melagrano, Melangola, Miliaco, Melo, Melocotogno, Melappio.

Nespolo, Noce, Nocciuolo.

Olmo, Ontano.

Palma, Pino, Poppio, Pero, Pistachio.

Quercia.

Ramerino, Ruuistico, Robore.

Salcio, Sicomoro, Sorbo, Susino, Sambuco, Sugero.

Thamerigo, Tiglio, Therebintho.

Vetrice, Vlmo, Vite, Vinco.

HARVM

HARVM AVTEM PARTES HOC ordine poni debent & recenseri.

1. *Primo Radices.*
2. *Truncus.*
3. *Ramus.*
4. *Surculi & ramusculi.*
5. *Gemmæ.*
6. *Folia.*
7. *Fructus.*
8. *Vertex & apex, vbi nidificant aues. Figuram superius posuimus.*

E vsu omnium prædictorum locorum minimorum dicimus, quòd omnibus pro locis vti possumus & eos affigere (nam loca nimis mobilia sunt) & disponere pluribus in locis, verbi gratia, in officinis, in ecclesijs, in foro mari & similibus in locis: Quæ loca, & ad quælibet memoranda aptißima, ipsa comprobabis experientia. De animalibus autem et arboribus dicimus, quòd ista in agro: vel horto uel nemore simili sunt ordine disponenda, quo & apothecas distinximus. veruntamen scito, quòd admodum facilis memorabilisq; modus prædicta disponendi erit, si aliquá fratrum claustra sumas, & intro sub dio ingrediens tu per aliquam portam vel aperturam quam finges in medio vnius quatuor partium claustri a sinistris locaueris unā arborē primæ litteræ alphabeti (si eo ordine procedere velis) verbi gratia, Abietem *& sub abiete vnum animal eiusdem litteræ, verbi gratia asinum. Et supra auem eiusdem literæ, verbi gra*

tia Aquilam: Sed notato, quod animal tibi, primò occurrat memoriæ, deinde arbor, & tam animali quam arbore (cum suis diuisionibus, de quibus supra) vti poteris.

In angulo propinquo aliud animal verbigratia, Bubalum: & secus eum arborem, verbi gratia, buxum: Sicq; in intermedio inter angulum & angulum, donec reuertaris, apertum, vbi intrasti. In medio autem aliud animal, & aliam arborem ponas.

Verum scito, quòd hic aptissime vti poteris multis locis amplissimis. nam sub arbore Abietis in imo venas auri et argenti constitues, quæ per a litterã incipiunt, sic reliqua mineralia, quæ infra inuenies disposita ordine alphabetico. Et sursum procedendo sub radicibus arboris pones quædam subterranea animalia eodem alphabeti ordine, sicut infra habes. Id sentias de reliquis arboribus, sub quibus reliqua mineralia alphabeti ordine pones.

At sub arbore quæ in medio est, loca amplissima inferiora & infernalia recensere poteris.

Reliquas arbores quæ ex alphabeto tibi abundant, in alijs reponas claustris.

De animaduersionibus circa prædicta loca. Cap. XIII.

Vlta circa locos animaduersione sunt digna, quorum quædam iam suis proprijs locis sunt dicta, quædam hic infra ponenda sunt.

1. In primis animaduertēdum, quod entia omnia tum realia tum etiā imaginaria (dummodo partes habeant insignes) & magnas vel mediocres saltem, ita ut aliquarum sint receptiuæ figurarum) pro locis habere possumus, quapropter formicæ caput, vel os vel etiam ipsa tota pro locis inseruire non poterit nobis, alioquin si utamur illa vel eius partibus, discrimini magno ipsi nos ponimus, nā parua res è memoria nostra faciliter effugere potest.

2 Et si omnibus fere memorandis loca omnia apta sint (vt infra dicemus cum de figuris pertractabimus) attamē istis vel illis memorandis, & mediantibus figuris reponēdis in locis, quædam loca aptiora, quædam ineptiora & minus idonea inueniuntur.

Si quis enim vestimentorum sacerdotalium meminisse velit, sacrarium vel sacristiam & eius partes, et non Coquinam honoris causa sumere debet. Si quis impreßionum ignitarum vel aquearum aut etiā aerearum voluerit recordari, melius erit, vt aerem cum suis partibus, vbi naturaliter ista fiunt, & generantur, quàm domum uel plateam, & sic de cæteris.

3 Propterea elaborandum, vt multa habeamus loca diuersa,

uersa, & uaria, ut diuersis, (prout occurrerit,) memorandis, diuersa loca correspondeant, quo ad fieri potest.

4 *Eisdem locis pro diuersis memorādis, & pro alijs figuris ponendis eodem die, uel sequenti non utimur, sed tribus uel quatuor transactis diebus uel pluribus, quousq; ueterum simulacrorum ibidē positorum penitus obliuiscamur. Loca eadem iam figuris impleta ad alia reponenda non resumimus, ne forte in eisdem locis diuersæ positæ notæ se inuicem præpedientes & præuenientes, menti nostræ ultro sese obijciant, ac simul omnes occurrant memoriæ, & confusionem ingerant non mediocrem, dum & præteritorum, quorum pro nunc recordari: & illorum, quæ pro tunc meminisse volumus imagines, & figuræ indifferenter occurrunt.*

5 *Si ergo habeas cētum loca uel plura, & te oporteat singulis diebus aliquibus eorum uti pro occurrentibus quotidie memorandis, in tres uel quatuor partes numerum locorum diuidas, & locis primi numeri primo utaris, secunda uice secundi, tertia tertij numeri locis &c. Deinde reuertaris ad primos locos, hoc dixerim, quia talis uel similis distantia tēporis quatuor s. dierum antequā eisdem locis iterum uti cogaris, ad obliuiscendum priorum imaginum sufficere poterit, & ad alias figuras ponendas idonea reddere loca valet.*

6 *Contigit autem, quòd figurarum aliquarum, quæ conuenientissimo artificio hoc uel illo loco positæ erant pro memorandis difficile obliuiscamur, ut eorum loca longo tempore amissa, & pro alijs reponendis inepta censeamus. At*

c *non*

non ita est, quoniam frequens exercitatio, fortis imaginatio & à memoria facta, frequẽs repetitio, nouarum figurarum nuper fabrefactarum, & talibus in locis positarum veteres figuras ita disturbat, & delet, vt vbi erant illæ, maneant istæ. At de delendis figuris infra tractabimus.

7 Loca, quæ pro his, quorum semper memorari volumus, & habere præ manibus constituimus, ad alia reponenda, non erunt idonea, ea quæ superius dicam, & ratione.

8 Quidam pro locis particularibus vbi immediate (vt in pluribus) figuræ ponuntur, angulos habent mãsionum. quidã vero intermedia inter angulos ipsos, quod vltimum non satis approbo, propterea quia iam didicimus in una mãsione (maxime si parua sit) imagines positæ in intermedijs & interstitijs prædictis nimis illam replere, et propterea aliquando confusionem non paruam generare: Quæ autem in angulis sunt positæ figuræ duplicem nobis præstant utilitatem. primo quoniam non ita vt primæ mansionem replent vel occupant, aut offuscant, immo eam expeditã reddunt, & latam esse demonstrant. secundo quia fixius angulis prædictis inhærere figuræ nobis vidẽtur, quam in intermedijs. Quod tenacem ac firmã reddit memoriam. Verum si magna sit in longitudine & latitudine mansio, non solum angulis, sed & interstitijs ipsis pro locis vti poterimus.

9 Plateæ, via, Itinera, et reliqua huiusmodi minus apta loca dicimus ecclesijs: domibus similibusue locis, propterea quia nimio splendore refulgent, & immoderata sunt magnitudine, quod vtrunq; imaginationi nocet.

Nec propterea dicimus ita inepta esse loca, vt illis aliquando uti non debeamus, quod contra Ciceronem & alios esset: sed vt raro vtamur ista docemur animaduersione.

De conditionibus locorum. Cap. XIIII.

MVltas esse locorum conditiones ipsa experiētia docuit, sine quibus multos huius artis cupidos errasse circa loca eligenda, quam plures huius artis expertes nouerunt, & confeßi sunt. De conditionibus ergo locorum, quas nostro experimento didicimus pertractantes, dicimus infrascriptas, & hisce similes esse videlicet primo: Inuariabilitatem: secundo Immutabilitatē, siue firmitatē: tertio Numerum: quarto proportionem: quinto continuitatem: sexto diuersitatem: septimo Quantitatem continuam moderatam: octauo Claritatem mediocrem: nono Succeßionē, Ordinem, distantiam notabilem, solitudinem, Poßeßionem, de quibus sigillatim.

1 *Circa primam conditionem, quæ est inuariabilitas, scito, quia multum memoriæ officit, si locum nunc sub vna figura esse videas, verbi gratia, triangulari: nunc sub alia, verbi gratia, quadrangulari: vel quomodolibet notabiliter varatum. sicuti esset, si nunc in illo angulo talis uel talis plateæ, officinam fabri carpentarij, paulopost vnguentarij apothecam esse videres: quam si semel vel bis videas ita immutatam esse, dubio procul prioris tātum recordaberis, vlla absque difficultate: nec tibi talis variatio confusionem*

ingerere

ingerere poterit, unde sic ea poteris uti, quasi immutata non sit. At si saepe saepius eam te videre oporteat, unum è duobus facito, vel multiplici repetitione mente priorem recenseas (ut eius non obliuiscaris) sed fixè priorem retineas: vel certe, (quod potius suadeo tibi) prioris formæ loci illius obliuiscens, mentem fige in posteriori forma prædicti iam variati loci. Et si talis loci, puta officinæ carpentarij partes iam figuris implesti, perpetuo mansuris, propter quædã quæ semper præ manibus te oportet habere: commuta figuras, et memoranda nouis figuris commenda, quæ in posterioris officinæ partibus sunt, vel esse possunt. Nam in diuersis officinis diuersæ sunt assumendæ figuræ pro memorãdis quæ locis conueniant, ut infra dicemus. Quod si loco illo non perpetuo memorandis, sed pro occurrentibus tantum quotidie uteris, nullatenus priorem loci modum vel figuram reserues, sed tali modo prædicti loci dimisso, locum iam variatum oculis, ac mente inuisere, & in illo mentem figere & firmare memoriam debes.

2. Circa immutabilitatẽ, quæ secunda conditio est, animaduertito loca immobilia, uel saltem firma esse debere, ne in ipsis recensendis mens nostra post illa vagetur: Et demum vagando ab eius memoria excidant cum figuris & memorãdis. Idcirco, si qua loca habeas, quæ mobilia sint, sicuti est homo, Leo, Arbor &c. (cum eis pro locis non pro figuris uteris) in immobilibus locis, uerbi gratia, angulis plætearum vel domuum cæterisq; similibus locis ea ponendo & figendo, firmitatem dones. Nauim etiam si pro loco acci-

pias, vel eam firma supradicto modo fingendo eam in tali angulo esse, vel ponendo ibidem eius depictam imaginem, vel certe in porta tali, vbi aliquando nauem vidisti alligatam esse arbitreris, vel denique anchora fundatam et obfirmatam ibidem in portu, aut alibi in mari immobilem existere imagineris. si enim loca fluant, figuræ in eis locatæ à memoria labi necesse est.

3 Numerum vero locorum habeas talem, ne laboret nimium mens in eisdem retinendis & recensendis, numerosa nimium locorum multitudine prægrauata, eo maxime si artem non dum fueris expertus: quapropter Cicero dixit centum loca sufficere posse. quem numerum præstare vna etiã mediocris ecclesia cum aliquibus mansionibus circum ea existentibus, verbi gratia. sacristia, Capitulo, Claustro, nos ipsi experti sumus. Centum autem loca sufficere posse pro occurrentibus memorandis tantum, etiam experimento fatemur. At si quis non solum occurrentium rerum memoriam habere uelit, uerbi gratia, concionum, sermonum, lectionum, collationum, quæ omnia quotidie occurrunt, sed multa præter occurrentia illa cupit memoriæ mandare: Necesse erit illi & alia habere multa. sicut qui multa scribere voluerit, plurima vel longiori indiget cartha. Petrus Rauennas, in hac arte exercitatissimus, decẽ fere millia habuit loca, aliaque præter illa se fabricare dicebat. quod mea sententiã profuit illi, quia memoria insigni vigebat. quod & si memoria claris consulendum esse, & nos ipsi dicimus: attamẽ his qui non tantum mediocri, verum etiã infirma sunt donati memoria,

moria, ne dum dicam prodesset, verum officeret nimium, si vltra mille locos haberent.

4 *De quarta conditione dicimus, proportionem locorum cum memorandis (cum fieri commode poterit) seruādā esse, vt ipsa eligantur loca, quæ memorandis pro hac vel illa materia seruanda conuenientia sint: vt eius recordemur facilius, cum proprijs vtimur locis. de qua conditione vide in secunda animaduersione.*

5 *Continua aut contigua aut saltem vicina et proxima sibi inuicem debent esse loca illa, tum communia, tum particularia, quibus vteris pro conseruanda vna atque eadem concione seu sermone aut collatione &c. ne erret mens recessendo memorāda, quæ sub figuris in locis remotißimis et à prioribus valde distantibus posuisti. Itaque impleta vna apotheca vel domo aut ecclesia aut alio quolibet simili loco: figuris & simulacris rerum, quarum recordari velis: ad alium locum vicinum & proximum & collateralem, si fieri potest, procedas, & non ad remota loca, ni forsan concionem, vel lectionem in partes diuidas, & primam partem in tali loco reponas: & aliam in alio à priore, remotißimo loco. Poterit enim mens aliqua facta pausa ad remotißima etiam loca transmeare. Quod si interdum aliqua ex causa vti remotißimis locis concedimus, (puta quia conuenientiora sunt talibus memorandis, loca remota proximis & vicinis: vel quia impleßi vicina loca, & adhuc sunt & alia memoranda: vel quia remota melius noßi, quam vicina, quæ sequuntur) attamen quod raro facias in eadem mate-*

ria locanda, & comminiscenda dicimus & hortamur.

6 Loca communia, diuersa & dissimilia sint: alioquin dum fueris in primo loco, verbi gratia, tali mansione vel ecclesia &c. ad aliam illi similem facile mens tua transuolare poterit, quod omnes experiuntur. Unde apud omnes consultißimum est, neminem cellulis fratrum aut similibus locis uti debere, propter nimiam inter se ipsas similitudinē. Cellularum *ostia, aliqui signis notant quibusdam, ut supra diximus. At tutum esse illo modo uti haud existimamus. Ni ergo desint tibi loca, ea dimissa facias.*

7 Ecclesiæ & domuum mansiones, & quælibet alia loca communia, oportet, quòd in quantitate continua mediocritatem habeant: nam sicut in amplis locis res ibi existentes ab oculis nostris diffugiunt, similimodo à mentis oculo in ipsis elabuntur imaginatæ figuræ. Ampla enim loca vagas reddunt imagines, & occultant. Nec nimis arcta debent esse loca, nam imaginum collocationem angusta loca videntur capere non posse. Loci ergo mediocres sint.

8 Claritatem, sed mediocrem, habeant loca omnia, ne aut occultentur tenebris imagines ponendæ, aut splendore præfulgeant nimis: ut enim corporis oculus, ita & mentis, nimio luminis splendore offuscari videtur hanc ob causam, scilicet splendorem nimium: Plateæ, viæ, Itinera, & eiusmodi reliqua loca minus idonea sunt ecclesijs, domibus, & officinis &c. quæ lumē moderatum suscipiunt et retinent: unde & clara monstrant posita simulacra; claritate non opprimente intellectus nostri visum, sed excitante mentis

nostræ

nostræ sensum & aciem.

9 Sicut in locis communibus continuitas, et propinquitas obseruanda est, ita in particularibus locis successio locorum tenenda est.

Loca communia sunt Ecclesia Domus &c. particularia autem partes prædictorum & similium locorum, vt Altaria, Anguli, Columna &c. Ille ergo locus, qui tibi introeunti, uerbi gratia, ecclesiam, primo occurrerit pro primo habendus est, ille autem, qui primo succedit, & post illum sequitur, quiq; collateralis est illi, pro secundo loco: qui tertio tertius: & sic de alijs. Sic autem procedens circum eas totā ecclesiam, & omnia particularia loca notabis, vt quælibet sacella, Altaria, Portas, collaterales, presbiteria &c. donec circumeundo reuertaris ad priorē locum, à quo recessisti. Quod si Ecclesia tot quot volueris loca non dederit, dum eam circuis, particularia loca notando, si facilem ingressum habeas, intra sacrarium, Cœmiterium, Claustrum, & cæteras collaterales & propinquas, ac contiguas mansiones, & notatis particularibus locis eorum ordinate & successiue reuertere in Ecclesiam, et signa reliquas partes eiusdem ecclesiæ, quousque circumeundo reuertaris prope primum locum, vt diximus. Quod de ecclesia diximus, de alijs etiam similibus locis intelligas.

10 Cum intras loca communia, vt in eisdem notes particularia, hic ordo tibi seruandus, vt si à latere sinistro numerare incipias particularia loca, vsque dum circumeundo deuenias ad vltimum sinistri lateris, tum hunc ordinem com-

muniter

muniter scribentes obseruent, quos nos libenter in hac arte sequimur, cum locare figuras ferè differat nihil ab arte scribendi, ut ait Cic. consuetudo enim tali modo & ordine scribendi, & in collocandis figuris promptos & faciles nos reddet: à sinistro incipere latere, maxime cum aliqua in parietibus scribere ipsa nos cogat necessitas, ut dicemus. Ne ergo inuerso ordine cogitatu nostro scribere, & scripta repetere cogamur, à sinistro incipiamus. Si quis autem hebræos scriptores sequens, à dextro incipiat, in sinistrum procedēdo, quod omni ex parte erret non dicimus, motus enim à dextro incipit, ait Aristoteles. Quolibet modo procedas, vel à sinistro incipiens, vel à dextro, illum sequere semper, ne dimittas nisi maxima urgente causa, ne tali mutatione oriatur confusio, & surrepat obliuio.

11 Distantia locorum particularium ab inuicem paulo plus aut minus pedū trigenum sit. nā ut aspectus, ita cogitatio minus valet: Si ab uno loco ad aliū nimis remotum pertransire debeat: quod si vehementer propè admoueris, id quod videri, vel cuius recordari volueris, & locum loco quasi coniunxeris: propinquitate conturbaberis. prædictam autem distantiam à Cicerone traditam obseruandam dicimus, quando loca sunt ampla. Distantia enim quindecim, et etiam vndecim pedum sat erit, cum apothecis uel aliquibus mediocribus mansionibus vtimur, vt sæpe probauimus.

Similiter probamus frequenter, quod si vna & eadem mãsione plura sint loca particularia ab inuicem differētia, vt fenestra: Ablutorium manuum, Caminus, ostium, Sta-

tua &c. talibus rebus insignita loca, quãuis propinqua confusionem non ingerunt, sed memoriam sua excitant varietate. Si autem in mansionibus aliquibus non esset aliquid insigne, sed parietes tantum, profecto anguli solam, vel etiã intermedia, si oportuerit, & si loca ampla fuerint pro locis inseruient. Quod si in eisdem alia particularia componere loca vellemus, & laboriosum opus & periculosum assumeremus.

12 Cum loca communia intras, non tantum loca particularia in eisdem consideres, notes, & obserues, sed & quæ in illis sunt obseruato. contingit enim sæpe sæpius loca, si expolita non sunt, sed rebus aliquibus referta, non solum locandi figuras facultatem præbere, sed figuras multas realiter nobis offerre: vt armaria, sedilia, scanna, strata cæteraq; similia, quibus pro figuris quorumlibet memorandorum uti omni diligentia & arte nitimur: relictis imaginarijs figuris, quas pro memorandis quærere, inuenire, & per imaginationem in prædictis locis nos ponere, & fingere oporteret, non nisi cum magno labore. Duo autẽ commoda, nobis proueniunt, si figuris in locis inuentis vtamur. primo enim non tenemus nouas quærere, & locare: secũdo quia facilius recordamur figurarum realiter positarum, quàm fictitiarum. Verum non negamus, quòd memorãdis rebus multoties confingẽdæ imagines magis conueniant, quam ibidem inuentæ figuræ: sed fatemur etiam industrium hominem, & in hac arte aliquantisper expertum, ferè figuras omnes suis memorandis adaptare posse. quod si aliquando non valeat quis, ad libitum

confingat

confingat. De his autem diffusius infra dicemus.

13 Solitaria debent esse loca. Solitudo enim locorum cogitatum nostrum aggregat & recolligit. at loca hominum frequentia occupata confusionem faciunt memoranti, & mentem disturbant. Id circo communes plateæ, & fora pro locis tibi raro deseruiant.

1 Verum experti sunt aliqui, ut Petrus Rauennas, sufficere aliquando talia loca vidisse vacua, quod & nos testamur.

Loca quibus uti volumus, antequã ipsis utamur, oportet sæpe sæpius oculis inuisere, & cogitatione percurrere, ut faciliora nobis reddãtur, ne cum figuras ponere uoluerimus, tunc primo ea familiariter possidere studeamus. Prudens scriptor chartas semper præparatas habet & tenet.

Explicit prima pars tractatus de Memoria artificiali.

TRACTATVS DE MEMORIA ARTIFICIOSA,

Secunda pars.

PRAEPHATIVNCVLA.

ON *solum locis, verum etiam figuris (vt diximus) artificiosa constat memoria. Quapropter cum in superioribus de locis satis superq; dictum fuerit, de figuris ordine infra posita dicturi sumus. Primo enim figuras, non omnes, sed notiores nobis, & familiariores, quæ nostræ memoriæ prodesse possint, ponere volumus, & exinde illarum applicationē ad diuersa memoranda generalibus quibusdam regulis trademus.*

V *Secundo,*

Secundo, de applicatione figurarum in communi, ad res memorandas, & è conuerso.

Tertio, de animaduersionibus circa figuras, & conditionibus earundem.

Quarto, de vsu quorumdam locorum & figurarum, in particulari, sub exemplis, quibus intellectis quilibet locis vti & figuris ad quæcunque memoranda idoneas inuenire possit. De quibus omnibus ordinatè tractabimus, ut in primo huius secundæ partis capitulo patere potest.

Secundi tractatus de diffinitione figurarum. Cap. I.

E multiplici denominatione earum: ac idétidem partitione: vel de diuisione earumdem, & singulorum membrorum, partiumq́; diuidentium declaratione.

Figuræ dicuntur ea quæ in locis reponimus, pro rebus memorandis, quæ figuræ immediate memorandas res, nostræ representant memoriæ: siue per se ipsas, (quia videlicet sunt ea ipsa, quorũ recordari volumus: sicut si ferri recordari voluerimus, ferri massam in tali loco, puta hoc vel illo Angulo ponamus) siue memorandorum qualemcumque similitudinem habeant, quod & frequentius euenire solet, vt si voluero fortitudinis recordari, Leonem fortissimum animalium, loco tali reponam.

In diffinitione nota ly Immediate: quod ponitur ad differentiam

ferentiam locorum: qui non nisi mediantibus figuris memoranda retinent & conseruant, atque ex inde, nobis seruata præsentant, quando scilicet prædictarum figurarum recordati fuerimus.

Quo ad secundum, id est figurarum multiplices denominationes, vt sequentium intelligentiam habere possimus, oportet noscere, quod hæ supradictæ figuræ, huic nostræ arti inseruientes multiplici appellatione, ab huius artis peritis, denominantur. Dicuntur enim etiam imagines: Simulacra, & Idola: Signa quoq; similitudines, ac species, Notæ etiã vocitantur, & memorandorum vmbræ.

Quo ad diuisionem figurarum, sciendum, quod illarum quædam sunt naturales, quædam artificiales, & quædam imaginariæ.

1 Naturalium quædam maximæ, quædam minores.

Maximarum quædam inferiores, vt Infernus, Purgatorium & vterq; Limbus.

Quædam superiores, vt elementa omnia.

Quædam Cœlestes vt Cœli, & Astra.

Quædam super Celestes, vt ea quæ supra Empyreum Cœlum esse iam supradiximus, quorum omnium partes inter figuras computari poterunt.

De quibus vide in prima parte, cum de locis tractauimus. Ne mireris, quod quæ pro locis supra posuimus, pro figuris nunc apta esse dicamus. Loca enim prædicta, pro figuris, (secundum diuersos respectus) seruire poterunt (quamuis minus sint apta sequẽtibus, cum si pro figuris ea habere ve-

timus, vix locus aliquis inueniatur, qui tales figuras capere possit) Dicimus enim nos, extra Cælum empyreum, omnia locata esse, & eapropter pro figuris etiam prædicta haberi posse: immo & illud posse pro figura vel figuris deseruire, ut infra dicemus.

Naturalium autem figurarum minorum.

Quædam inferiores ut infernales. ut Diaboli. Damnati, eorumq; varia tormenta &c.

Quædam sunt superiores prædictis, sub terram tamen, quarum aliquæ sunt inanimatæ, ut Metalla, et Mineralia: aliquæ animatæ, ut animantia sub terra commorantia, ut serpentes &c.

Quædam materiæ terræ proximiores & similiores, ut quæ supra terram sunt, vel quæ in prima terræ superficie commorantur, ut Lapides pretiosi.

Quædam etiam sunt terræ adhærẽtes, & ipsa impenetrantes, & tamen ab ea exeuntes, & procedentes, & supra ipsam surgentes, ut Arbores fructices & herbæ.

Quædam terrestres, & super terram ambulantes, ut animalia, quorum aliqua sunt magna, aliqua parua.

Quædam aqueæ vel aquatiles, ut quæ in mari inueniri possunt, ut Pisces, conchilia &c.

Quædam autem aereæ quarum aliquæ animatæ (ibidem pertranseuntes, non tanquam in proprio loco stantes) ut aues omnes & volucres paruæ vel magnæ. Aliquæ inanimatæ ibi generatæ tanquam in proprio loco, & ibidem aliquantulum permanentes, ut impreßiones variæ, quæ ibidem sunt

igneæ, vel aqueæ &c.

Quædam Cæleſtes, ut Stellæ.

Quædā ſupercæleſtes, ut ſancti et eorum ordines &c.

II Artificiales autem figuræ ſunt, quæ humano inuentu conſurgunt & fiunt, & pro nunc ſunt varia ædificia variæ apothecæ. Inſtrumenta artificum diuerſa. Quarum omnium rerum, quæ pro figuris habere poſſunt, legentibus copiam dare in animo eſt, ne negligentia inquirendi, & difficultate inueniendi præpediti multi, ab huius operis ſtudio auertantur, eiusq; optata careant utilitate.

Præ oculis enim omnia quodāmodo ponere volumus, ut cuilibet huius artis cupido diuerſæ et multiplices imagines, occurrere poßint, quas pro memorādis rebus, ponere valeat, prout ſibi placuerit.

Quo facto, ipſarum applicationem ad memorāda, meliori, quo poterit modo fieri, ſub aliquibus regulis & inſtitutis, tradere volumus.

Nunc autem ſigillatim de ſupradictis figuris dicendum eſt, & omißis figuris maximis, naturalibus, de quibus in primo tractatu diſſeruimus, ſub nomine locorum de minoribus loqui in ſequentibus capitulis intendimus.

De

De figuris naturalibus minoribus. Et primo de his, quæ inferiores vel naturales dicuntur. Secundo de figuris terreis. Tertio de subterraneis inanimatis. Quarto subterraneis animatis. Cap. II.

Iguræ infernales sunt diuersa Dæmonum spectra imaginesq́ eorundem variæ, sub diuersis animalium & bestiarum figuris dãnatis apparentibus. Vide in superiori parte tractatus in capite de locis inferioribus, diuersas eorum imagines, & deformiores et turpiores illis, tu confingere poteris, prout pro memorandis occurrentibus, tibi visum fuerit oportunum.

Ex scriptura autem sacra figuras conuenientiores dæmonũ imaginaberis. Vt quòd aliqui dæmones sint similes lupis, Secundum illud, quod de dæmonibus, ait Abac. primo: velociores lupis vespertinis.

Aliqui Leonibus, Secundum *illud:* Tanquam *Leo rugiens. primæ Petri quinto.*

A*liqui* A*quilis. Secundum illud: velociores fuerunt persecutores nostri, Aquilis Cæli. Threnorum quarto.*

Aliqui similes serpentibus. tertio Gene. Sed serpẽs erat callidior cunctis animantibus.

Alij in forma Draconum, & A*spidum, & Basiliscorum, Psal. 90. Super* A*spidem & Basiliscum. &c.*

In figuris etiam Coruorum apparent. Gene. 8. Capitulo,

post

post diluuij decrementum scribitur: Aperiens Noe fenestrā, dimisit coruum.

Adde etiam, quòd et ipsi Dæmones sint in forma Struthionum, secundum illud Deuteronomij quartodecimo Capitulo. Nā struthio inter aues immundas computatur: Et in plerisq; alijs horrendis formis eos confinges.

Damnati etiam varijs pænis (prout in prædicto loco primi tractatus posuimus) pro figuris deseruire poterunt, similiaq; his fingere poterimus.

Supplicia etiam diuersa, vt ignis calidissimus, flamma inextinguibilis, fumus horribilis, odor pestilens, obscuritas horrida, gelidissima aqua, fletus, stridor dētium, Voces flebiles, Chaos magnum, Vociferationes altissimæ, Contortio oculorum, Faciei depressio, totius corporis cruciatus. Multitudo etiam damnatorum, & eorum confusa congeries. Tumultus, et varia tormenta pro figuris haberi possunt.

In Purgatorio homines vultu mæstissimo, sed patientissimo animo cruciati tormentis varijs, et igne, pro meritis, et Angeli eos confortantes, pro imaginibus deseruient.

In Lymbo infantes varij, diuersis vultibus, & coloribus, prout hic videmus.

DE TERREIS IMAGINIBVS.

Terreæ vero imagines, sunt saxorum et petrarum varia genera, lapides etiam pretiosi, quorum nominum aliquos insigniores ordine Alphabetico ponimus: Tu reliquos in lapidario videre poteris, Et in speculo naturali Vincentij.

Alphabetum

Alphabetum lapidum simul & Gemmarum.

Renacius lapis siue bibulus, qui arenis constrictus est maris. Alabastrites. *Achates, Adamas, Ametistus. Allectorius.*

2 *Berillus, Borax lapis, qui et* Nose, *Carbunculus, Chrysolitus, Corallus, Crystallus, Celidonia, Cotis qui lapis secũdam Isido. sic dictus, eo quòd ferrum ad incidendum acuat: cotis enim græce incisio est: Caristeus lapis, qui viridis est, vnaque est marmoris species.*

3 *Dæmonius, Dracontides, Daicodos, Daymantizcos, Dionysia, Droselitus.*

4 *Ebanus, qui lapis albus est, Emathites lapis ruboris sanguinei, Ethites petra aquilina est, Ebur pro lapide si placet, Emathites, Enidros, Efestis.*

5 *Falcanus, Filaterus, Flongites, Fluuiatilis, Edificijs aptus, lapis est.*

6 *Galictites lapis albus est, qui attritus succum reddit, saporem lactis habentẽ, Galacies lapis ad similitudinem grandinis, et frigidissimus.*

7 *Hiena lapis, qui in hiene bestiæ oculis inuenitur, Hyeratites.*

8 *Iaspis, Iacintus, Iacintizonta.*

9 *Kacabre, Kabrates, Kamam.*

10 Lapis Lazuli, *Lischinis,* Lapis *est refulgens, vt lucerna ardens.*

11 *Marmor, Molaris Lapis, ex quo fiunt molæ.*

Margarita

Margarita lapis, qui ex marinis colligitur conchis, Melothites.

12 *Nitrum, lapis est subalbidus & perspicuus. Nose, qui & Borax supra sub litera B.*

13 *Onix, Opalus, Optallius, Orithes, Ostratites.*

14 *Pumex, Pipirinus, Porfidus,* Pantherus *lapis ad similitudinem Pantherae, Paragone, quo verum probatur aurum a falso.*

15 *Quirinus lapis, Quanidros.*

16 *Ramni vel rabi, id quod bolus armenicus, Radaym, qui donatides etiã dicitur, inuenitur in capite Galli &c.*

17 Serpentinum, vel O*phitis. Serpentium enim maculis conspersus est, vnde et à vulgò etiam serpentinum dicitur, Silex, Spongia, Specularis lapis, Saphyrus, Sardius, Sardonicus, Smaragdus, Succinum, vel succinus, vulgariter dicitur* Am*bra.*

18 *Tiburtinus lapis, Tophus, Topation, Turchois, Theogolitus.*

19 *Uarabe seu sanguis draconis secundum* Arist. *lapis est, Venix valet contra melancholiam, Vegetana italica gemma est, vnio, est quidam lapis.*

20 *Yris, Iridi similis.*

21 *Zimeniellazuri valet contra melãcholiam, Et contra quartanam & Sincopim. idem est cum lapis lazuli.*

22 *Zignites lapis est vitrei coloris, & sanguinem stringit, & mentis alienationem depellit: flãmam ignis extinguit.*

Ub vna eadeq; littera plures lapides vel saxa etiam aliquando posuimus; vt eisdem indigeat nemo & ad hoc, vt quisque quem voluerit, & quem suo proposito viderit, accommodatum esse & deseruire, eligat, & tollat, cæteris pro illa vice dimissis. Horum autem & sequentium, quorum Alphabetum ponimus, verbi gratia, animantium Arborum tum figuras, tum naturas, tum commoda ex ipsis si nouerimus optimo, & efficatissimo adiumento nobis in hac arte eas esse probabimus. Idcirco vtile admodum erit in naturalium & Phisicorum libris eorundem naturas perquirere, vt pro figuris occurrentium memorandorum audacter ea ponere, & locare possimus.

Inter figuras terrestres & terreas placet nobis fæces et excrementa rerum diuersarum ponere: tamquam cæteris compositis infra ponendis minus superiorum elementorum virtutem retinentia: immo illis omnibus terræ materiei proximiora: vel certe tanquam indigna obtutibus nostris præsentari: vel saltem minus humano vsui apta: sed pene digna dumtaxat terra ipsa recondi. sunt autem hæc & similia his.

A Amurca, quæ fæx est olei: Analecta, quæ ciborum sunt purgamenta: Apluda, quæ purgamentum est Milij: Panici & sisamæ: Assulæ, quas vitruuius vocat fragmenta, quæ ex operibus deijciunt Marmorarij.

B Bolytus: vel Bolyton: Bubulum stercus est.

F Furfur, farinæ est purgamentum, Floces purgamenta vuarum

ta uuarum & uini. Flaces purgamenta sunt oliuarum.

G Grasum significat lanarum sordes in ouibus.

H Helcisma, scoria est ex argento.

I Ipeleuthrum, suis stercus.

M Magmata, unguenti faeces dicuntur. Muccus, narium sordes est. Muscerda. Murium stercus est. Metys, purgamentum est caerae.

O Onida et Onthon, Asini retrimenta Celius dicit. Oiptoton ouium stercus est.

P Praesegmina & Resegmina, quae ex unguibus praesecantur.

S Scoria, Spurcitia omnis metalli. Spatyle, stercus hominis. Spyrada & Spyrathia caprarum. Sciri, Sordes & spurcitiae casei. Schidia, fragmenta lignorum, quae reijciuntur ab abietarijs.

T Tartarum: Faex uini est.

DE SVBTERRANEIS NON tamen penitus terreis figuris.

SVbterraneae autem figurae inanimatae quae minus praedictis terreae materiei proximiora sunt, ac caeterarum elementorum naturam excellentius participant, sunt metalla uniuersa, ut aurum &c. & quae ex ipsis arte fiunt, ut auricalcum: Et mineralia cuncta, ut Sulphur, de quibus omnibus uide aliqua, quae infra ponuntur.

Metalla principalia sunt Argentum solidum, Argen-

tum viuum. Aes, Aurum, Ferrum, Stannum, Plumbum. Quæ autem ex ipsis arte fiunt, sunt sequētia, Auricalcum, Aes, quod vulgo dicitur Bronzo.

Extra septem metalla (quæ inter mineralia primum obtinent locum) hæc quæ infra ordine alphabetico disposuimus, ab Alberto Magno & alijs numerantur authoribus.

Alphabetum Mineralium ex Alberto Magno.

Lumen, Alidena ferri species in oriente, Aurum uiuum, quod ex argento nimis incenso fit, Auricalcum, Arsenicum, quod & Auri pigmentum, dicitur, & colligitur ex auraria materia, in Ponto, Atramētū quod Plinio teste fit vel arte humana, vel terra sulphurea, Antimonium, quod secundina plumbi mortui est, Arena, Aes quod Bronzo.

2 Bitumen, quod è saxo profluit.

3 Cuprum, quod vulgo Peltro dicitur, Chalybs, Creta, Cerusa, quod flos plumbi est, Chalcites, Calcantum, Cerusa.

4 Difriges, quod ære decoctore manet.

5 Electrum seu succinū, quod Bituminis genus est è saxo profluens: non arboris piceæ lacryma, vt putarunt veteres.

6 Halcitis, qui lapis est, de quo ipsum æs coquitur, Hidrargirum.

7 Lytargirium, quod fit ex argento & plumbo, quod nos argenti spumā uocamus.

8. Metal-

8 *Metallũ, quod mixtura est, ex qua conflantur cãpanæ: Minium.*

9 *Nitrum.*

10 *Ocrea, Obisiana, vitri genus est.*

11 *Pomex, Pompholige, Prasin.*

12 *Sulphur*, Salnitrum, *quod & Salpestre dicitur à Nitro differens, de quo aliqui opinantur speciem esse nitri, Sandaracha.*

13 Tuphus, Tubal, *quod æris scoria.*

14 *Vitrum.*

ANimata autem figura & subterranea sunt Serpentes omnes, & quædam alia animalia paruula, quæ sub terra degunt, de quibus sigillatim ordine Alphabetico dicemus.

Alphabetum serpentium.

ASpis, Amphibosena, Anger, Amodites.

2 *Basiliscus, Boa, Becmot.*

3 *Cocrodilus, Cæcula, Cenchris, Coluber, Cerastes, Cantarides.*

4 *Draco, Dipsas, Dracocompides.*

5 *Enydris, Emorrois, Exedra.*

6 *Fenatrix.*

7 *Glandosa.*

8 *Hermorrois, Hydrus, Hydra.*

9 *Iaculus, Ichneumon.*

10 *Lacertus, Leuiatam.*

11 *Nepa, Natrix.*

12 *Obites.*

13 *Pharias, Præster, Porphyrus.*

14 *Rutila, Regulus.*

15 *Salpinga, S tellio, Salamandra,*

lamandra, Syrena, quæ Serpens est in Arabia.
16 Taranta, Tyrus, Tartuca.
17 Vipera.

Alphabetum paruorum animalium sub terra degentium.

ANguilla.
Bufones, Borax, Botracha.
3 Cunicula, Castio, Clochea, Cancer, Cuniculus.
4 Formica.
5 Glires si placet, Gamaleon, Gurgulio.
6 Herinacius.
7 Locustæ nigræ, quæ in vere nocte canunt, Lumbricus.
8 Mustella, Musaraneus, Mures, Martures.
9 Ranæ, Rubetæ.
10 Stellio, Sciurus, Salamandra, Sorex.
11 Talpa, Testudo.
12 Vermes etiam omnes, qui sub terra conduntur.

De figuris terrestribus animatis tantum, quæ sunt vegetabilia, & de figuris terrestribus animatis sensibilibus, quæ sunt animalia. Cap. III.

Rbores fructus, herbæ. Animalia etiam omnia, & magna, & parua pro figuris, et notis erunt in hac arte nobis perutilia: dũ modo eorum naturas, & proprietates sciamus, ut similitudinem dicendorum facilius in eis inuenire possimus, & pro memorandorum simulacris in locis disponere. Ideoque nos in ordinem Alphabeticum disponimus et redigimus ea solum vel quæ noscimus, vel quæ de facili noscere possumus.

Arborum autem & animalium magnorum hic Alphabeta non ponimus, cum supra in primo tractatu, ea videre liceat. Fructicum ergo & herbarum ac paruorum animalium terrestrium coordinationes sub Alphabeto hicinfra redigimus.

Alphabetum fructicum.

ABsinthium, quod & ponticum dicitur, Altea, quæ & malua siluestris, Artemisia vel Ambria, vel Ambriosa, quæ vulgo canapaccia, Artemisia minor, il maciale, Arundo.

2 Brasica.

3 Canabum.

4 Dipseus

4 *Dipseus.*

E.

5 *Fæniculum.*

6 *Ginesta, vel Genista, & Ginestula.*

7 *Liquiritia, quæ & Glicoria, & Glicoritia dicitur.*

8. *Malua.*

9 *Rubus, Rosmarinus, quod & alij lithos vocant. Rosa, Rannus.*

10 *Sentix, Sambucus. Saluia, Synapis.*

11 *Vitis, Vepres.*

ET inter fructices prædicta numerantur à naturalibus, vt apud eos passim est videre, ex quorum libris & alia extrahere poteris.

Alphabetum herbarum vulgarium & plantarum.

A *Crimonia*, Anetum, Allium, Apium, Asparagus, *Auena*, Atruueolus, Amaranthi.i.sciamitini.

2 *Bleta*, Beta, *Borago*, *Bulbus*, *Buglossa*, *Batticula.*

3 *Camomilla*, *Capillus veneris*, *Capparis*, *Cepa*, *Crocus*, *Cucumer*, *Carduus*, *Centifolium*, *Coronopus*, Calendula. *Cichorium.*

4 *Dracontea*, *Targone.*

5 *Endiuia*, *Elinge*, *quæ intybus dicitur*, *Eruca.*

6 *Filix*, *Fumus terræ*, *Faba*, *Far*, *Faseolum*, *Fraga*, *Fabacula*, *Farmoracium.*

7 *Gragmē*, *Gariofilina.*

8 *Helitropium*, *Herba piperis*

piperis, Hyssopus.

9 *Iuncus, Intybus.i. Endiuia, Intybum erraticum.i. cichorium.*

10 Lappa, *Lactuca*, Lilium, *Linum*, Lens, *Lupinum*, *Lanceola, Langenia*, Lupoli.

11 *Maiorana, Melissa, ipsa est Citraria herba, Metha, Milium, Marrubium,* Melones.

12 *Nepa, vel nepita, Nasturcium.*

13 *Ordeum, Origanum,* Ocymum.

14 *Plantago, Pauper, Pepo, Pastinaca, Pidroselinon. Porrus, Pisum, Panicum,* Pulegium, *Portulaca.*

15 *Radix*, Raphanum, *Rapa*, Ruta, *Rubia, Risum, Robelia.*

16 Semper *viua herba, ipsa est Ionisbarba, Scirpus, Satureia,* Serpillum, *Saxifragia,* Siligo, *Sansucus.*

17 *Trifolion*, Titimallus, *Timus*, Triticum.

18 Viscus, Viola, *Vrtica, Vacia, vicinia.*

19 *Yris, Yssopus.*

*V*ERNACULO *sermone quilibet sibi poterit herbarum notarum abundantissimum Alphabetum formare, quod et suademus, onusq; hoc leuissimum lectori relinquimus, tum quia herbarum nomina apud diuersa loca permaxime uariantur (vt fere omnibus compertum est) tum ne tractatulus noster optata à nobis breuitate priuetur.*

Alphabetum Gummarum.

A *Moniacus, Asa fetida.*

2 *Bernix, Borax, Bidella.*

3 *Camphora, Cedria, Colofonia.*

4 *Dragantum.*

5 *Euforbium.*

6 *Gummiarabicum.*

7 *Katabe, vulgo. Labra.*

8 *Lacca, Licium.*

9 *Mastix, Myrrha.*

10 *Opobalsamum, Balsami succus est.*

11 *Pinea resina.*

12 *Resina lacrima est arboris cuiuscunque vel fruticis succum sudantis & exhalantis.*

13 *Sarcocolla, Stacte, Storax, Sanguis draconis.*

14 *Thus, Therebentina.*

15 *Viscus.*

16 *Zuccharum, quod infra cannam generatur in Hyspania.*

S*Imiles autem guttas & lacrimas in arboribus frugiferis, vt in cerasio, pruno &c. requiras.*

Alphabetum seminum segetum vel leguminum, vel &c.

A*Doreum, quod est tritici genus, Anisum, Auena.*

2 *Bromos, Branx, genus Farris.*

3 *Candreoe, genus tritici. Ciminum, Coriadrum, Cicer.*

4 *Daucus, sumen bancia.*

5 Eurus, Erismus.]

6 Faba, Far, Farrago, Faseolus, Fæniculum, Fænum græcum.

7 Gith, genus leguminis: cimino similis.

8 Erbum siue Orobum, quod vicia dicitur.

9 Lens, Lupinus, Lolium. Lini semen.

10 Milium.

11 Ocynum, Ordeum, Ocymum, quod basilicum vocant.

12 Panicum, Piso, Papauer.

13 Risum, Rubelia.

14 Sesema ex India asportatur, Siligo, genus tritici: Siliqua genus leguminis, Sisamum, Synapis.

15 Triticum.

16 Vela, Vicia.

17 Zea, Zizania, quod secundum S. Hiero. Lolium est.

ALphabetum florum & fructuum ab herbis & arboribus supra positis quilibet ex se formare poterit.

Alphabetum animantium terrestrium paruiorum.

ARaneus, Ascarides.

2 Bufo, Borax, Brucus, Bracta, Buprestis.

3 Cimex, Culex, Camaleon, Centipeda vermis pilosus est, Crysalis, Cossus, Cicidile, Costi, Cnips, qui in ligno vermiculus est, Cips frumenta corrodit, Curculio.

4 Eruca, Emigraneus.

5 *Gurgulio, qui in faba est. Gryllus, Galba.*

6 *Hepacontinus, Herpes.*

7 *Ips vermis est, Ictbis.*

8 *Lita, Locusta, Lambricus, Londes, Lacertus,* Leontephon.

9 *Melolantha, Millepeda, Milochos, Mida, qui in faba, Mirmecio, Mirmicoleon.*

10 *Opimacus, Ololygon.*

11 *Pulex,* Pediculus.

12 Ricinus, *qui canum auribus inhæret.*

13 *Scorpius, Sanguisuga.*

14 *Tarmus, Teredo,* Tinea.

15 *Vsia, qui vermis est porcorum, eos urens, viuerra.*

HAec dicta sint de figuris, quæ quomodolibet ad terrã pertinent: nunc de aquatilibus. &c.

De figuris aquatilibus Aereis & igneis, quæ in aquis, in igne & aere inueniuntur pro figuris nobis inseruient. Primo igitur hæc inueniuntur in aquis. Cap. IIII.

Hunc, Anguilla, Ara*nea,* Allec, Ariens, Arni.

2 *Barchora, Balena, Borbotha, Botha, Brenna.*

3 *Caab, Canis, Cancer, Cetus: de quo. S.* Ambros. *quòd si quando supernatet fluctibus, ambulare insulas putes,*

putes, Coruus, Conger, *Conche.*

4 *Draco, Delphinus, Dentrix, Dies, qui vna tantum die viuit.*

5 *Equus, Echinus, Effimeron, Eceola, concha est margaritifera.*

6 *Felco, Foca, Fastaleon, Ficis, Fasten.*

7 *Galata, Gammacus, Gobio, Granus, Gladius.*

8 *Hirundo, Hircus, Hamio.*

9 *Karabo, Kilon, Kolchi.*

10 *Iricius, Icinus marinus.*

11 Lucius, Lupus, Lepus, Leo, Locusta.

12 *Mulus, Mustella, Mugilis, Miluus, Mæna.*

13 *Narcos,* Nubes, Nautilos.

14 *Ostrea,* Orca, *Orbis.*

15 *Porcus, Purpura, Pinna, Plais, Perna, Pistrix.*

16 *Rombus,* Raba, Rana marina.

17 Stella, Scorpio, Sturio, Salmo, Scolopendra.

18 *Torpedo,* Trucla, *Thinnus, Tenca,* Trebio.

19 Vulpis, *Vitulus marinus.*ventb.

20 *Zedrosus, Zesio.*

Et plura alia quæ breuitatis causa omittuntur.

Quæ in aere inueniuntur in duplici differentia, quædam ibi generantur, & per aliquod tempus ibidem manẽt, & apparent: quædam solum ibi pertranseunt.

Quæ ibi generãtur sunt impreßiones Aereæ, uel Igneæ, quorum omnium Alphabetum ponimus, vt eorum facilius riminiscamur, & eis cum voluerimus, pro figuris memorandorum vti suo loco poßimus.

A sub,

A Sub, Aqua.

2 Barbata stella, quæ ex cometarum genere est, Bruma.

3 Crinita stella, quæ ex cometarum genere est. Columna ardens, Capræ saltãtes, Corruscationes.

4 Domus ardens, Draco volans.

5 Fatuus ignis, Fulgura, Foramina cæli.

6 Grando, Grãdenula.

7 Halo .i. corona circa Solem Lunam vel aliquam stellam.

8 Ignis cadens, Iris.

9 Lancea ardẽs.

10 Manna, Mellis quædam species, qui vulgo dicitur melata.

11 Nimbus ventorum, Nix, Nubes variæ.

12 Perpendicularis ignis Pruina, Paraylij.

13 Ros.

14 Scintillæ tanquam à fornace egredientes, Stellæ cadentes.

15 Turbines ventorum.

16 Virgæ rubeæ, Albæ, Virides aliorumque colorũ, Venti varij, Vapores varij ascendentes. Extra hæc diaboli ibidem sunt, tanquã in carcere, ut supra diximus, quibus pro figuris (& si sint inuisibiles) uti poterimus.

QVæ autem tibi per aerem .s. pertranseunt, sunt volucres pennatæ & volatilia cætera, quæ optimè pro figuris vti poterimus. secãtur autem animalia hæc in animalia Maiora & minora: de vtrisque autem Alphabeta ponimus, tum vulgariter, tum latino sermone.

Alphabeto

Alphabeto de vcelli.

A *Lodola, Accegagia, Anitra, Astore, Allocho, Accertello o Assiolo, Auoltoio.*

Bubbola, Barbagianni, Buzago, Brauieri, che è piccolo; Bonicola simile alla starna, Bechafico.

Cicogna, Cigni, Colombelle, Cuculio, Cecero, Corbò, Cornacchia, Capinera, Cingallegra, Calèzuolo, Calderino, Cutretala.

Formicone, Folaghe, Fagiano, Fringuello, Forciglione, Fioraliso, Frusone, Fanello.

Germani, Gru, Gallo, Grifone, Gazza, Gaza marina, Ghiandaia, Geppio, Gufo.

Lucherini, Lusignoli.

Moriglioni, Mozzetti: vccelli d'acque tutti duoi, Merle, Mergoni, o Mugnaij, Montanelli.

Nibbio.

Ocha.

Passere de diuerse specie, Pagone, Papagallo, Pispola, Pettirosso.

Quaglia.

Rigogoli, Raperini, Rondoni.

Smeriglo, Starne, Stornello, Struzolo, Smerlo, che piglia le allòdole, Scricciolo.

Terzuolo, Tordo, Tortole.

Zigoli.

Alphabetum

Alphabetum Auium latino sermone.

A Quila, Ardea, Accipiter, Anas, Alauda, Achantis, qui et carduelis secundum Isid. Acriophilon, Alcedo, Astur, Apos, Aegoncephalus.

2 Bubo, Botaurus, qui in genere est accipitrum, Bistarda, Benosa, Berencha.

3 Ciconia, Cuculus, Crochilus, qui & rex auium dicitur, Coruus, Cornix, Capocygnus, quæ est olor, Columba, Coturnix, Calandrius, Cypsellus.

4 Diomedis, quæ & herodius.

5 Egythus, Emeria, Ercinia, Erythacus.

Falco vel herodius, vel Girifalco vel Diomedis, Ficedula, Fringilla, Fasianus.

Grues, Gallus, Graculus, Grippes.

Ibis auis Nili fluminis.

Harpia, auis rapax in Arabia, ferè semper insatiabilis, Hirundo, Hulula, Hybris.

Kokis, & cornix, idem est.

Linachos, Lucinia, Lagus, Laro, Leucon.

Mergus, Miluus, Monedula, Merula.

Nicticorax, Nisus.

Onocrotalus, Othus, assiolo, Oßifraga, Opimachus, Oriolus, Osina, Otis,

Palumbus, Pauo, Pellicanus, Perdix, Phenix, Pica, Picus, Psittacus, Passer.

Querquedula.

Regulus, Riparia, Rustica.

Struthio, Sturnus, Seleutidis, Strophilus.

Turdus,

Turdus, Turtur, Tarda, Tragompan, Terraneola.

Upupa, Vultur, Velia, Vespertilio, Vanellus, Vlula, Vipio.

Alphabetum paruorum volatilium.

A *Pes, Asilus.*

Bibio.

Cantharis, Cinifex, Cinomia, Culex, Cicada, Conops, Cicindula, quæ & nitedula.

4 *Engula.*

5 *Fucus, Formicoleon.*

6 *Grillus.*

7 *Ihcneumon, vespa maior.*

8 *Lampyrides, ex genere sunt scarabæorum.*

9 *Musca.*

10 *Nitedula, & Noctiluca.*

11 *Papilio, Phalena, Farfalla.*

12 *Scarabæus, Scabro, Sphalangio.*

13 *Tabanus.*

14 *Vespis.*

F*Iguræ autem, quæ in igne inueniuntur sunt Galaxia intercisa, & Galaxia continua, quæ in ignis regione, secundum Authorem prospectiuæ respiciuntur, non autem secundum Albertum Magnum.*

De figuris cœlestibus, & supra cœlestibus. Cap: V.

Oeli omnes extra Empireum non solum pro locis, verum etiam pro figuris seruient. Immo & Empireum, si extra illud & supra, aliud quid (ipsum continens) imaginaberis. Cæli autem sunt. xj. Quorum primi septem planetis septem insigniti sunt, à quibus & denominantur. Cælum enim vbi Luna est, Cælum dicitur Lunæ: *& sic de ceteris: Oēs autem cæli & septē errantia sydera, Quadraginta & octo figuræ firmamēti, et eas quas supra in prima parte cap. 4. figuras supra cælum quodlibet finximus, pro tot nostræ artis figuris inseruient.*

Quadraginta autem & octo figuris octauæ Spheræ sub ordine alphabeti, ea hic infra digessimus, ratione quā superius adduximus.

A *Ries*, Aquarius, Arthofilax, *quod et* Arcturum, *&* *Bootes dicitur*, Anguis, Andromeda; Anguis *ophiuchi*, Aquila, *equus alatus, quod & pegasus*, Argo, *quod & nauis dicitur*, Ara.

2 *Bootes, quod & arcturum vt diximus.*

3 *Cynosura, quod & Phænice, & vrsa maior*, Cygnus, *quod & Holor*, *Circulus Iunonius, Cepheus, Caßiopea, Caput Medusæ*, Canicula, *quod est canis maior, quod procion, Cancer, Capricornus, Cetus, quod &*

& Pistrix, Chiron, quod phillyrides, Ciphus, Coruus.

4 Draco, Delphin, Deltoton, quod & triangulus.

5 Elice, quod & ursa minor, Engonasis, quod Genunixus, Eridanus, Egoceros, quod & Capricornus, Ericthonius, quod & Heniochus, & Auriga.

6 Fidicula, quod & Lyra.

7 Gemini, Genunixus supra Engonasis.

8 Holor, quod & Cygnus, Eniochos, de quibus supra, Hydra.

9 Lyra, supra sub nomine fidiculæ, Lepus, Lugulæ, vel iugula, quod & Orion, Leo, Libra.

10 Nauis supra Argo, Notius piscis.

11 Ophiuchus, Anguifer, Orion de quo. s. Lugulæ.

12 Perseus, Pegasus .i. equus alatus, Piscis, Phœnice, quod & ursa minor, et cynosura, ut supra dictum est, Pistrix, quod & Cetus, Procyon, quod & canis minor, ut supra, Phillyrides, quod et chiron, Piscis notius, ut supra.

13 Sagitta, Sagittarius, Sinus, Scorpius.

14 Taurus.

15 Vrsa maior, Vrsa minor, Virgo.

SVper cœlestes autem figuræ sunt, Angelici Spiritus Sancti homines & Mulieres, & quæ ibidem dispositiones, ordines, & Gradus inter illos sunt, ut supra diximus. Item plateæ ex auro purissimo: fons arbor vitæ: Portæ: Conuiuiū & mensæ: Turres &c. de quibus supra.

De Artificialibus figuris. Cap. VI.

Rtificiales figuræ sunt quæ arte, non natura consurgunt, ea autem ab artificibus facta in nostram vtilitatem assumimus. sunt autem P*alatia, Domus, Mansiones, Apothecæ & singula his similia, quæ supra pro locis enumerauimus. Nec dedecet in hac arte (ut iam supra diximus) quod illud, quod pro loco aliquando habuimus, pro figura altera vice habeamus: dummodo, quod pro loco antea habuimus, si aliquãdo pro figura habere velimus, loco alicui affigatur, qui tamen locus ita sit capax, quod continere & capere poßit figuram. Cuius modi autem loca, quæ pro figuris volueris, (scilicet ædificia diuersa &c.) vel ibidem, vbi sunt, pro figuris deseruient, vel etiam per imaginationem alicubi transferre poteris, si tibi opus fuerit. Quod raro vel nunquã fieri consultißimum erit.*

Inter figuras artificiales computantur etiam vniuersa, quæ in prædictis enumeratis, aut similibus enumerãdis ædificijs conduntur, & reserantur, Vt puta quæ in palatijs, in monasterijs, in domibus, in apothecis &c. inueniuntur. quãuis illorum multa naturalia sint, sicuti sunt frumentum, vinum, Panni: Et domus, aut palatij supellectilia quæque.

Inter prædictas artificiales figuras connumerantur instrumẽta omnia cuiusuis artificis, vt serra, ut malleus &c. Hæc autem instrumenta pro comperto habeas in hac arte

valere

valere quamplurimum, & ea tibi permaxime profutura esse pollicemur: quapropter huius artis cupidum, monitum esse volumus, vt multorum artificum instrumenta pernoscat, & in scripto ea ordine alphabetico redigat & conseruet, quousq; familiaria sibi reddantur, vt cum fuerit oportunum aliquod vel aliqua illorum instrumentorum producat, & eo vel eis pro figuris valeat vti: Diximus autem, quod multarum artium instrumenta in alphabeti ordinem redigenda sunt, cuius dicti ratio præsto est.

Si *quis enim fabrilignarij instrumenta cognoscat alphabetico ordine, facilius eorum cum voluerit reminisci poterit (cum ordo memoriam adiuuet, teste* Ar. sto. *& Cicerone) ac insuper eis pro literis vti velit (vt infra dicimus) ea magis in promptu habere poterit, quæ suo seruire poßint proposito.*

Figuras etiam artificiales appellamus, Alphabeti Elementa. sunt autē tria principalia alphabeta notißima multis. latinum, quod constat notis V*igintitribus.*

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Græcum, quod constat literis infrascriptis.

α β γ δ ε η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ χ φ ψ ω.

Alphabetum Hebraicum.

DALET ד	GIMEL ג	BET ב	ALEPH א
HET ח	ZAI ז	VAV ו	HE ה
CAPH ך	CAPH כ	IOTH י	TETH ט
NVN נ	MEM ם	MEM מ	LAMECH ל
PHE פ	AYN ע	SAMECH ס	NVN ן
CORH ק	SADE ץ	SADE צ	PHE ף
ALPHA HEBRA-	TAV ת	SIN ש	RES ר

Alphabetum, Persarum, Turcarum omniumq; Arabum.

VAV	ELIPH	LAM	GE	NVLA
CAPH	EIEP	LAM	MIM	MIM
TY	ZI	HAIN	GAIN	EE
XE	SIN	SSIN	SAT	ZAT
CHE	CHI	DAL	ZEL	RI
ELIPH	BE	TE	THE	ZIM

Alphabetum Caldaicum.

DALETH	GIMEL	BETH	ALEPH
HETB	ZAIN	VAV	HE
LAMED	CAPH	IOD	THEH
HAIN	SAMECH	NVN	MEM
RESS	COE	ZADI	PE
ALPHA BETV̄	CALDE VM	TAV	SCIN

HOc in loco ne te pertranseat alia plura alphabeta à naturalibus rebus nos accipere posse: Etenim ab animalibus alphabetum vnum accipimus, hoc modo. Pro litera A. Sumimus animal cuius nomẽ ab eadem incipiat littera, verbi gratia, Agnum, pro B. bouem, pro C. Capram &c.

Quod sanè alphabetum vberrimum est, dum in eo quaelibet littera nobis multiplicatur, quoniam sub eadẽ littera plurium animalium nomina incipere noscimus, verbi gratia, sub a. littera scimus esse haec Nomina animalium. s. Agni, Arietis, Asini hoc autem est nobis commodo & necessitati, nam si plurium litterarum species & figuras volumus: eis abundamus. Eodem autem modo à caeteris similibus naturalium rerum ordinibus alphabeta accipere possumus. Quapropter hic te meminisse oportet naturalium illarum rerum, & mineralium & lapidum, & animalium & herbarum, & arborum, & volucrum, & Caelestium figurarum, & caeterorum omnium, quorum supra mentionẽ fecimus, & alphabeta posuimus, in prima & in secunda hac parte: quae ibidem ipsa videre potes.

At forsan tibi illa minime sufficiunt, vel in promptu (tibi inquam non sunt, vel etiam semper eis vti non libet) ad diuersorum artificum mercimonia confugias, & cuiuslibet artificis mercimonia in alphabeti ordinem digesta habeas, quibus pro litteris vti poteris, si eorum nominum quibus a nobis appellantur principia sumas: vt de Animalibus, & Arboribus, alijsq; rebus supra diximus.

Cuiuslibet etiam artificis instrumenta, sub alphabeti or-

dine congregabis, quæ eo modo quo supra de alijs rebus diximus, pro literis inseruient.

Alio autem modo, & quidem optimo, præter alphabeta prædicta alterũ formare & habere poterimus, si videlicet figuram talis litteræ, verbi gratia. C. diligenter consideremus, & ad naturalia seu artificialia confugientes, ac figuram tantum illorum attendentes, quod eiusdem figuræ, vel saltem similis esse iudicabimus, pro tali littera, cuius similitudinem res talis habet, sumamus, uerbi gratia, pro. C. littera semicirculum: cuius. C. littera similitudinem habet.

Verum experti sumus inter cætera alphabeta istius modi alphabetum pro maiori parte sui ab artificialibus sumptũ instrumentis, maiorẽ quã alia aphabeta nobis vtilitatẽ præstare. quod euenit, tum quia instrumenta artificum, vt in pluribus familiariora sunt nobis, eorumq; multa sæpe sæpius & præ manibus & præ oculis habere contingit: Tum demum, quia à se inuicem figuræ diuersificantur: quod plurimum nostræ conducit memoriæ. & propterea hic infra id uolumus ordinare; & illud quidem vernaculo idiomate ponere, ne eorum aliquod circumscribere cogamur, quod clare aliquis habere, & aperto vocabulo intelligere vellet.

Alphabetum

Alphabetum ſumptum à ſimilibus figuris rerum artificialium, vel etiam aliquando naturalium.

A Squadra de muratori, Archipendolo de' medeſimi Compaſſo e Seſte, grande di legno da legnaiuoli. Vna Scala in tre pie che ſi uſano à potare e cogliere frutti.

B. Acciaiuolo, Ceppi di ferro ritti da una bãda: ferro da fineſtre, doue ſi tengono e pannelli. &c.

C. Corno: mezo cerchio: ferro da cauallo: Luna quando e piccola.

D. Meza luna, Bigonciuolo, cõ manichi diſteſo. Manaia, Ceſtone bocconi, cioè rimboccato in terra.

E. Una meza ruota, una Ancora p il trauerſo ritta, ſega col legno dalla parte della corda, Capellinaio, Raſtrello, Pettini: Forcone, tutte quattro queſte coſe ritte per canto, ti rappreſenteranno la lettera E. volte all'ingiu la lettera M. Archetto da ſonare la lira anchor potrà ſeruir per E.

F. Vna falce fenaia col ferro volto all'inſu, una ſcimitarra fitta in terra.

G. Vna chiocciola, Vna cornamuſa, Vna Gucchiara da muratori i. Cazuola, ò meſtola volta all'inſu, Vna ſega da ſegar grano col piede all'ingiu, fiaſchetto ſtrozato.

H. una botte sbarrata. Dua colonne legate con una fune nel mezo.

I. Vno oncino da corre i frutti, vna Colonna, Vn Pesce attaccato, vna bacchetta ritta, Vno spontone da Peregrini, Vna Torre, Vn campanile.

L. Scura, o acetta col ferro all ingiu, Squadra da scarpellino d ottone e ritta, Alare ò Capo fuoco.

M. Vn Trepie da calzaie, Deschetto, Corona uolta all'ingiu, Aquila che voli all'insu, tutte q̃ste cose che seruano per E volte all'ingiu seruiranno per M.

N. Vna fune legata à due Colonne ò pali, vn paio di forche, vn paio di Molle.

O. Cerchio da botte, Vn popone, mela pesca, ò simili frutti, di simil figura rotonda, Sonaglio, Mondo dipinto, e molte altre cose.

P. Pastorale, Bandiera meza ripiegata, Meza forbicia da sarto col manico al l'insu, ò da cimatori anchora.

Q. Vna parte di forbicia da cimatori, con tutto quel torto, che ha da lato doue si tiene in mano, & questa sia uolta per il trauerso.

R. Vn paio di tanaglie, che sieno torte da vno de piedi, e stien volte all'insu alquanto aperte.

S. Serpe, Tromba torta, Coda di porco.

T. Martello, Martellina, Beccastrino da muratori, Succhiello, Anchudine.

V. Rasoio mezo aperto all'insu, Vn paio di Seste meze aperte all insu: strettoio da libri: molle uolte all insu dua dita aperte all'insu, & similia.

X. Vna Croce, Naue con la vela raccolta à trauerso allo arboro.

Y. Viticcio di vite, ò Zuccha, &c. col quale si lega, &

da, & s'attacca à pali, che li sono dati per regimento.

Z. Zappa col manico al l'ingiu, messa à trauerso, cioè à stiancio.

SEcundum ordinem istum prædictis litterarum figuris, alias addere poteris, & forsan conuenientiores, quæ, tibi saltem, magis supradictis vtiles erunt.

Notandum est autem circa prædictas figuras, situm illarum valere quamplurimum. Refert enim multum, si isto vel illo modo ponantur. Malleus enim nunquam. T. litteram demonstrabit, nisi erectus ponatur alicubi, sicque de alijs. At si istarum multæ figuræ tibi minime placeant, alias quære, & memineris dicti Ciceronis, quòd eadẽ figuræ rerum memorandarum, omnibus haud placent. Facile enim erit inuentis addere.

Sequuntur Figuræ.

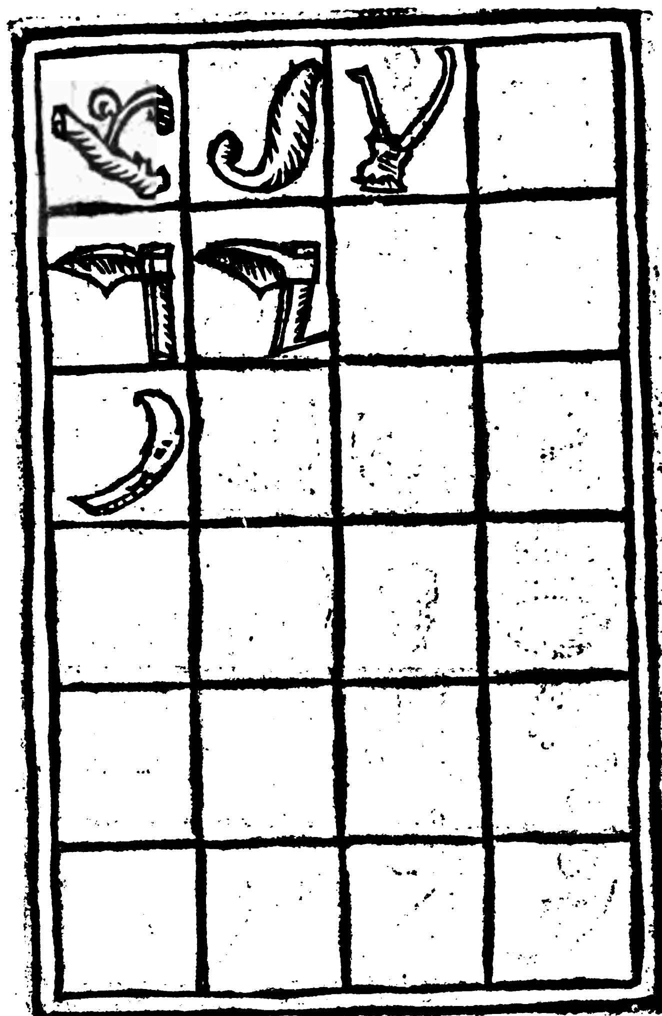

S PETRVS

Iterum de figuris artificialibus alijs à prædictis Cap. VII.

Vnt quædam res naturales vel artificiales, quæ literas alphabeticas nobis repreſentare poterunt: quas inter artificiales figuras connumeramus, eo quod mentis noſtra artificio in literas alphabeticas aſſumimus: Quibus deinde literis pro figuris ſumimus, ſicut ſupra latè dictum eſt. Has vero res in figuras aſſumptas, ſub quatuor alphabetis redegimus & diſpoſuimus, vt infra patebit. Alphabetum primum à diuerſis hominis membris ſumimus: eo quod aliqua eiuſdem hominis membra figura tantum, alia uero non tantum figura, ſed diuerſa poſitione varioq́ ſitu geſtiſq́ diſpoſita, diuerſas alphabeti literas exprimunt, & demonſtrant. verum tamē notato, quod homo in ſuis mēbris & geſtis et diuerſa diſpoſitione, varias præſeferens literas erga te imaginationē videlicet tuam, hic uel ibi locatus ſit: ita quod tu ipſe faciē vel renes eius vel humeros vel & cætera prout opus fuerit aſpicias. Situs enim varius diuerſaq́ poſitio multum noſtro negocio vel prodeſt vel obeſt. A. igitur huius caracteris dabit homo ante ſuam imaginationem locatus: ſeiunctis ab inuicem cruribus, imiſq́ pedibus ſtans vel ſedens.

Item A dabit canum imi pedis cuiuslibet hominis.

a. Huius caracteris ſi ligatis manibus ante pectus appareat: vel brachijs ſuper alterutrum diſpoſitis.

a. Iterum ſutor vel Turca ſedens pedibus in crucis mo-

dum collectis. A. talis characteris stomaci donat figura.

B. Dabit nasus aquilinus.

b. Huius characteris dabit homo retortum sup humerum sinistrum brachium tenens.

C. In amplexum unico vel duobus brachijs ruens.

d. Si dextrum brachium supra dextrum humerum retortum teneat.

ꝺ. Huius caracteris si sinistrum brachium supra caput reflexerit. d. huius characteris si dextrum reflexerit supra caput.

D. huius signi: corpus hominis prominens.

E. Si manum vel pedem nudum digitis a se inuicem seiunctis ostendet.

T. Si dextrum in altum erexerit brachium, sinistro illius medio in modum crucis transuerso. Iterum si sinistro pede in terra defixo transuersaliter sinistrum super illum retorserit.

G. Si sinistrum ad pectus brachium reflexum tenuerit dextro in figura C protenso. Item: quælibet auricula eandem præsefert literam.

H. Si inter genu dextrū sinistrumq; baculum aut aliud quid ea quasi aperiens posueris.

I. Si in altum protenderit brachium.

j. Huius figuræ si extenso in altum brachio manum parumper reflexerit.

K. Si brachij sinistri cubitum cincturæ lateriq; contiguū teneat, reliquo brachij à cubitu. s. & sursum in ante extensum:

sum: Item eodem modo coxa super coxam disposita: Iterum membra quæ α. dant.

L. *Si extenso sinistro brachio: uel pede, si in alto vel ambobus pedibus si in terra sedeat homo, dabit.*

M. Si brachium inter crura deflexerit. vel si in modum misericordiam poscentis deorsum vtraque deflexerit brachia: uel si manus vel pedis digitos deorsum extenderit.

n. *Si in loco sublimi sedens pedes pendentes teneat.*

N. Huius figuræ si inter eos aliquid transuersaliter posuerit.

O. *Brachia circulum componētia: uel Caput:* Os *apertū.*

o. *Paruum vterq; oculus, umbilicus, cæteraq; id genus.*

P. vtraque coxendicum propter conglobatam carnē versus os sacrum: Iterum quælibet sura cum tibia, quæ est os cruris.

p. P*aruum dabit vterq; pollex.*

q. Huius characteris ea membra dabunt, quæ supra b. dedere: dummodo diuerso disponantur situ: & dextris pro sinistris vtamur.

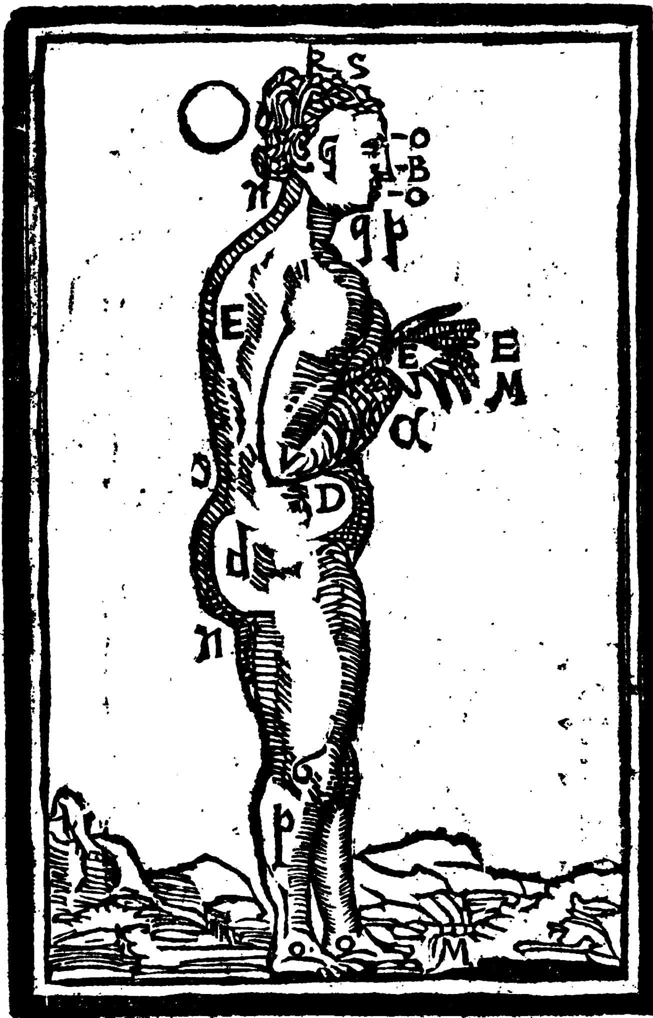
R.) S.) Dabunt capilli retorti

S. *Iterū dabit homo pede retro reflexo, & in ante capite inclinans & pendens: sicut qui reuerentiam alicui præbet, facere solet.*

T. Manus super caput disposita dabit: vel homo sedēs, suramq; supra genu tenens.

V*traq; brachia uel pedes in altū erecti et extēsi donāt.*

E
d
E
A
O
KR
T
E
A
P
P
A
L
f

R S
O
B
O
E
E
E
M
D
d
M

TOTA SINISTRIS.

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

Alphabetum à varia digitorum dispositione desumptum.

a. Huius præcedentis characteris compones, si pollicem supra indicem transuersum aliquo in homine confinxeris.

A. *Si indice & minimo terram versus protensis alios ad volam plicatos homo tenuerit: Quod in vtraque manu fieri facilime poterit, a minorem habebis, si pollicem dextræ manus prædictus homo in terram extenderit, indice tamen sub eodem curuato.*

b. Si pollicem dextrum in figuram cuiusdam arcus ad indicem deflexerit. At e *conuerso in sinistra eueniet manu, Nã in altum pollice extenso, indicem ad pollicem incuruare oportet.*

C. *Si index & pollex cuius vis manus se in semicirculi figuram retorserint.*

d. D*abit index dexter, si se ad pollicis retorserit mediũ.*

D. *autem huius figuræ dabit index isdem ad verticẽ pollicis deflexus.*

E. Si digitos tres vel & simul oẽs extenderit homo non in altum non in terrã. nam M. daret: sed erga te verterit.

F. Si digito medio ad cælum erecto, index (in prædicto homine ante te, vel imaginationem, posito) transuersus in crucis modum confingatur.

G. *Dabit index aliquantulum retortus, & sub eo pollex curuatus, quasi ad c. figuram componendam: dummodo tamen plus in se ipsum idem pollex retorserit, quam index.*

H. Ea=

H. Eadem digitorum compositio dabit: quæ A. talis characteris dedit. hoc tamen obseruato, quòd index & minimus sursum eleuentur, non deorsum incuruentur.

I. Quilibet digitorum in altum protensus.

L. *Figurabitur, si index vel pollex in altum, in qualibet manu se eleuauerint, vno eorum in latus extenso.*

M. Sicut & E. componitur: situ tamen manus variato, vt supra diximus.

N n. Index & medius versus terram extenti: vel melius.

Pollex & index versus terram dispositi, ab inuicem tamen seiuncti.

O. Si pollex cum indice in summitate se coniunxerit, in quauis manu.

P p. Si indici dextro hominis ad terram extenso pollex se retorserit.

q. Figurabitur si è conuerso pollex ad terram in eodem homine disposito, ad eum se reflexerit index. Reliquas literas varia digitorum compositione conficere poteris.

Hic quæso notato, quòd harum, quas scripsimus literarum quasdam in vtraque manu hominis ante tuam imaginationem positi, vel & in qualibet tuarum manuum absq; aliqua variatione videre potes: quasdã tamẽ in vna manu non in altera cernes: Quod situs diuersitate contingit: sicut supra de b. litera notauimus. verum & animaduertito quòd has literas, quas infra digitorum varia dispositione formatas inuenies, in manu tua sinistra vt plurimum

 dispofuimus:

disposuimus, & tamen quæ scripsimus in manu dextra hominis vel hominũ ante te positorum formauimus: hac ratione permoti: vt illarum quas scripsimus legendo, & inspiciendo, istarum quas lineas formauimus inspiciendo tantum vberem copiam habeas, et vtrisq; demum abundes: absq; nostri operis optatæ detrimento breuitatis.

Sequuntur Figuræ.

A
A
A
b
b
b
c
c
c
D
D
D

E
E
E
F
F
F
G
G
G
H
H
H

I
I
I
L
L
L
M
M
M
N
N
N

O
O
O
P
P
P
Q
Q
Q
S
S

T
T
V
V
X

Alphabetum à vocibus hominis naturaliter significantibus: vel saltem non perfecte de articulatis extractum.

A Dabit hominis quadam vox exprobrantis vel etiam minantis: vel iterum hominis dignum inimico supplicium non inuenientis, idcirco conquerentis.

B. dabit indignati hominis minantisq; vox: eandemq; literam replicantis, addita litera vocali. a. vel e.

C. *Vt infra.*

D. *Vt infra.*

E. Vox aliquem ab incepto opere vel sæuitia &c. prætextu misericordiæ retrahere cupientis: vel vox ad verecundiam inducentis.

F. vox ventum validum: vel arcus bellici sonum exprimere tentantis: addita tamen vocali litera v.

V. vox tædium interius uel infirmitatem gemitu quodam demonstrantis.

Z. vox citharedum male pulsantem deridens: addita vocali. o. vel u.

Reliquas alphabeti literas & duplicatas & triplicatas: supradictasq; insuper ingeminatas: & vt plurimum syllabatas, quod maximo adiumento est, exprimunt homines diuersas aues & animalia aduocando: expellendo: onerando. stimulando: percutiendo &c.

Has

Has ergo hominum voces diuerſas, & ſi negocio noſtro perutiles eſſe fateamur: attamen hic infra ponere volumus: Quilibet ergo artis huius percupidus, eas ſibi profuturas excogitet: ſciatq́ hanc artem in ſuo effectu quidem egregiam nobilem deſiderabilemq́ exiſtere: veruntamen in vſu ipſius eam quandoquidem in quibuſdam vilibus abiectisq́ rebus & prope deridendis valere multum: vigere quã plurimum & ſæpius conſiſtere: Nec ſine ratione authoritateq́ loquimur. Nam imagines, quæ admirationem & riſum) vel aliquid huiuſmodi (vt Cicero & Rauennas aſſerunt, excitarint, alijs meliores inueniuntur.

Alphabetum a quorundam animalium vocibus, & quibuſdam rerum ſonitibus expreſſum: deſumptum.

A. Dabunt Anates, dum tretinunt, Anſeres, dum gratitant: Iterum Aſellus rudens & oncans.

B. Bos vel Taurus mugiens: Ouis balans. Canis latrans: vulpis ganiens: Bubo bubans: vpupa ſuo cantu.

C. Coruus crocitans: Graculus frigulans: Gallus cucuriens: & Gallina gracillans.

D. Campanæ paulatim pulſatæ ſonus.

F. Fragor Arborum: Felis rixans: ventus valide proflans.

G. Grus dum gruit: Sues grunnientes: Grilli dum grillant.

grillant.

I. Equus Hinniens.

L. Vox cuiusdam auiculæ.

M. Miluus dum lippit.

P. Passer pipiens. Plausus manuum: sonus exufflantis.

Q. Noctua cucubans: Cuculus cuculans.

R. Rana coaxans: Rubeta conclamantes.

S. Strix & vespertilio stridentes: serpens sibillans: Murium stridores.

T. Clangor buccinæ: sonus cornu.

T. Sonus guttæ super petram cadentis: vel saxi in terram.

V. Vlula vel secundū alios ulula vlulans.

Z. Apes bombilantes: Regulus & merops zinzulilantes: scarabei: vespes sonum suum emittentes.

ALias penè infinitàs figuras quilibet his visis excogitare poterit diuersis suis conceptibus comminiscẽdis inseruientes: Nam figuris abundare diuersis quilibet huius artis cupidus: quique quam plurima memoriæ mandare desiderat, necessarium admodum esse pernoscet.

De

De applicatione in communi figurarum prędictarum ad memoranda: & è conuerſo memorandorum ad figuras. Cap. VIII.

Oſitis figuris, nunc conſequenter quomodo ad memoranda applicentur, dicendum reſtat. Similitudo autem in re hac figurarum ad memoranda & è conuerſo: tota eſt ratio iſtiuſmodi applicationis. Ea propter quot modis res aliqua alteri ſit ſimilis, indicare conabimur. Verum enim vero antequam vltra progrediamur, prætereundum non eſt, quòd ſi aliquod, cuius meminiſſe volo, præ manibus habeo, eius ſimilitudinē non quaram, ſed ipſummet, tali loco, vel angulo reponam: vt puta ſi repetenda eſſent à mę vniuerſa, quæ in hac noſtra manſione & cella, conduntur: omnia illa ſuis locis ordinate diſponere: & tempore ſuo: ordine quo ſunt diſpoſitæ, mente percurrerem ſimul, ac memoriter retinere conarer.

Cæterum, quoniam vt plurimum quorum recordari volumus copiam non habemus: idcirco ad ſimiles res debemus recurrere, quæ aliquo modo prædicta noſtræ menti repreſentare valeant, & per ſimilitudinem, quam habent ad ea: illorum imagines fieri: quibus uiſis mens, eorum (quorum ſunt imagines, et ſimilitudinem repreſentant) recordari ualeat.

Similitudo ergo hac in arte, tota eſt ratio inueniendi applicandiq; ad memorāda figuras. Ea propter quomodo multis modis, aliqua res alteri ſit ſimilis ratione & apertis

exemplis

exemplis declarare tentabimus. Et hoc expleto, quomodo ad literas, sententias conceptusque comminiscendos, applicentur figuræ: subinde docebimus.

1. Est autem res aliqua alteri similis in substantia vel corporali, vel abstracta: quamobrem vnam pro alia sumere potero.

Ponamus discursum aliquem, & subnectamus applicationem: quod nobis pro exemplo erit.

De excellentia hominis locuturus sum, de qua multa dicendo, ad hunc discursum deuenio, quod scilicet.

Homo creaturarum omnium corporalium & subcælestium maxima est. Homo est enim præstātißimum animal, ait Aristo. Quid aio? et etiam corpora cælestia sua dignitate & nobilitate præcellit: ipsosque attingit angelos, cum sit medius inter corporea, & pura intellectualia. Etenim homo non immerito dicitur Microcosmos. i. paruus mundus, omniumq; creaturarum nexus pulcherrimus, qui omnium subcælestium pfectiones miro in se modo recludit.

Discurrite, quæso, per singula quæque. Videte terram, ac inde nostras perspicite carnes, hinc & attendite illā, quodam excellenti modo in nostra carne recludi: Tetro enim colore in se ipsa terra nigrescit: at carnibus in nostris ipsa perlucet.

In oßibus lapides saluantur, et marmora: In carne, ista: in terra illa conclusa.

Terra aqua perfunditur. Flegma, humores quoque omnes aquæ præseferunt elementum, ac multoties circumquaque

que abundanti sudore membra nostra madida efficiuntur, tanquam Aegyptus Nilo &c.

Aerem respirat homo, ac in se calorem retinet ignis.

Cælo insuper ipso, in suo corpore excellẽtior (si tamen cælum absque anima esse fateamur) inuenitur: proinde in animæ suæ substantia angelis etiã, qui separatæ dicuntur substantiæ, ac à materia prorsus abstractæ, comparantur & similantur.

Totum hunc discursum locare poteris in locis, qui supra amplißimi vocitantur. Ita vt primo terram sumas: deinde elementa cætera: cælum etiam, demum angelos, qui supra cælos sunt.

Terra ergo carnem: lapides ossa, Aqua humores, Aer halitum: Ignis calorem: cælum corpus: Angelus animam hominis representabit. Hinc per totum discursum vnam substantiam poni pro altera cernis: & vides vtpote terram pro carne, aquam pro humoribus &c. quod & clarius apparet in supradictis vltimis duabus collationibus, prædicti discursus.

Obiter autem scias, similes discursus, (vt etiam tu ipse experientia comprobabis) duo loca aptißima vbi locentur, habere, diuersasq́ figuras: etenim discursus prædictus aliiq́ similes in homine locari possunt, in eius .s. carne terram: in oßibus saxa: in anhelitu aerem: quorum omnium prædicta similitudinem habent, quamobrem & figuræ insuper esse possunt, Caro .s. ossa, anhelitus & cætera iam dicta: Ita tamen, quod vbi prius terra Carnem mihi representabat, &

eius

eius erat figura: & aqua humores, & sic de alijs: modo caro terram repræsentat, humores aquam &c.

Nec mireris, quòd eædem res, quæ pro locis seruiunt in vno & eodem discursu minime alterato, ac in eodem tempore, etiam pro figuris deseruiant. in consimilibus enim discursibus easdem res & figuras esse & loca non dedecet; satis est enim tales illas res, ab aliquo alio contineri, verbi gratia, in hoc discursu præposito, satis est hominem (in cuius partibus locauimus, & designauimus carnem terram repræsentantem: ossa lapides: &c.) ponere et obfirmare in tali uel tali angulo. Forte dubitas in eodem discursu, cum terra carnem repræsentat, aqua humores &c. vt supra: ubi istiusmodi elementa & cælos pro figuris habes, quis locus tales continere poßit figuras, satis est, inquam, ipsam. s. terram aquam aerem &c. (cum sumuntur non pro locis, sed pro figuris) a suis contineri & ambiri partibus, quæ partes vicem locorum gerunt. Et tamen in p̄dicto discursu posito, verbi gratia in terra istius claustri vel plateæ, ea terra mihi sufficit pro terra, quæ carnem repræsentet, quæque carnis comminiscendæ existat figura: quæ profecto terræ portio, ab alijs reliquis terræ partibus, (verbi gratia reliqua terra) continetur, & circundatur tanquam à suo loco &c. Idem de alijs elementis similibus dicimus, & de cælis &c. ne eadem sæpius cogamur repetere.

2 Similitudo etiam inuenitur in diuersis rebus, similis autem quantitatis discretæ: similis inquam non eiusdem, quando quidem & si secundum abstractionem binarium à

binario

binario minime specie differat, sed identificetur (in concreto tamen consideratum et sumptum, sicut et nos sumimus) istud binarium, quo numerantur duæ istæ nuces, simile, non idem est isti, quo numerantur hæc duo mala punica.

Quapropter istas res talis numeri poni poterunt pro diuersis rebus, eiusdem tamen numeri. Exemplum ponamus. Hoc mane concioni adfui, atque concionator in suo quodã proposito, de sacrorum misteriorum numero loquens, talem fecit discursum, dicens: Nouem sunt hominis sensus, quinque exteriores, et interiores quatuor. S. Tho. p. q. 78.

Decem sunt præcepta legis, quatuor cardinales uirtutes: Tres Theologales. 7. dona Spiritus. 7. Sacramenta: quatuordecim articuli fidei. duo caritatis præcepta: unum Caput Ecclesiæ Christus: omnium tamen istorum finis unus. Una corona pro iustitia de reliquo reposita &c. Unum lumẽ Deus, Vna visio, Vnus denique omnium Sanctorum hominum locus, Cælum empyreum: Vna cum sanctis et Angelis perpetua societas. Hæc autem omnia Concionator ampliauit verbis: dilatauit circumlocutionibus: ornauit sententijs Gentilium, corroborauit & confirmauit scriptura, quorum & si non omnium, tamen multorum recordabor: Si dictorum capita principaliaq́; puncta, aliquo in loco reponam sub certis figuris, ipsa repræsentantibus. Horum ergo dictorum talis erit memoria.

Statuo hominem (supra quem omnia hæc ponere volo) in tali loco puta apud parietem, qui alteratim nudos pedes agitet, atq; eorum nobis summitates demonstret: ex qua di-

giti procedunt & prominent. quinque ergo digiti sinistri pedis (qui ignobilior est dextro) quinque sensus exteriores (qui interioribus ignobiliores sunt) demonstrabunt: Digiti autem dextri pedis interiores sensus: eo quod nobiliores a nobiliori significari consonū sit. At quoniam sensus interni quatuor sunt: digiti quinque: ideo vnus eorum, verbi gratia, minimus abscissus existimetur.

At si tu paruam esse hanc conuenientiam inter figuras & figurata iudicabis: scito, quod non omnium rerum figuras proprias, habere possumus: insuper si auditor concionis immemor omnino non fuerit dictorum à concionatore: etiā minimo signo commotus, facillime recordabitur. Atque hic lector animaduertito artem hanc ignaris rerum omnium & vniuersorum penitus obliuiscentibus minime dari: Oportet enim talibus, non reminiscendi artem tribuere, sed memoriæ potius sensum præbere: Pro decem præceptis pone istum hominem vtrasque simul protendentem manus, extendentemq́ digitos omnes, quorum numerus, præceptorum numerum demonstrabit, eo maxime cum manibus & operationibus Dei præcepta compleātur, secundū illud, Leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. Duorum autem brachiorum partes, in quibus nostræ corporales virtutes: i. uires apparent, quæque numerum conficiunt quaternarium, virtutes quatuor indicant cardinales.

Ascendendo autem venio ad faciem talis hominis, ibiq́ in sua inferiori parte considero tres esse sensus inferiores, & vnum superius, tres illi, tres theologales virtutes significabunt,

bunt, Gustus charitatem, eoq; dulcis sit Amor, & sapida charitas: odoratus spem, etenim cæli gaudia iusti, in Domino sperantes leuiter olfaciunt, satiabuntur autem cum apparuerit. Auditus fidem demonstrat, quia fides ex auditu. In ore autem multi homines, quatuordecim dentes habent, in superiori parte, totidemq; in inferiori: in duos ergo septenarios, superiorem partem diuidentes, in vna ponimus numerum septem donorum sancti spiritus: in altera septem Ecclesiæ sacramentorum numerum. Inferiores autem dentes, 14. sunt, qui numerus quatuordecim articulos demonstrabit. Aliam harum figurarum cum figuratis prædictis conuenientiam præter numeralem (si illa non sufficit) ex se quilibet excogitet.

Sursum procedendo, vides illius hominis duos oculos ex vna tantum manantes potentia, vel certe melius in vnã dumtaxat potentiam concurrentes: qui duo charitatis præcepta ab vna manantia charitate notabunt: Oculi bene significant duo præcepta Amoris, sine quibus homo manu tentat, & in tenebris est, vt ait scriptura: sursum ascendendo inuenitur istius hominis caput, Caput autem nostrum Christus est. Ergo caput Christum ostendet.

In capite autem sit sacerdotalis corona, quæ æternam significabit, supra caput hominis percutiat & resplendeat Sol: iste lumen representabit diuinum, in quo videbimus lumen &c. supra Solem cælum empireum, locatum esse credimus nos omnes.

In ipso communio, et societas sanctorum inuenitur, quæ

duo quoniam sunt illamet, quorum recordari volumus, se se nobis offerent.

Multa præterea sunt in quantitate continua, similem vel quasi similem quantitatem habentia. Recordari volo certaminis Dauidis cum Goliat cuius historiam scio: sufficitq; mihi in communi eiusdem certaminis recordari: pono ergo utrorumque imaginem verisimilem congruamq;. Vel si noui hominem magnum, pono pro Goliat: puerumq; rufum pro Dauide ponam: illum armatum, Et galeam, & hastã imaginor: istum funda munitum, & baculo. Verum dubitas forsan, ac dicis, si hominem magnum sine hasta, & puerum sine funda, ponerẽ, neutrius recordarer, vidẽdo eorũ solummodo quantitatem: Ea propter quantitas sine habitu hoc in loco parum prodesset: Ob id non diximus figuras has, vel similes horum & similium occurrentium memorandorum, in quantitate tantum continua conuenire debere. Aliquando enim & si non semper: alia etiam requiritur similitudo.

Similitudo etiam est in utroque correlatiuorum, unde illorum quodlibet alterum repræsentat. At quia relatiua in triplici sunt differentia, vel quia sunt æquiparantia vel superpositionis vel suppositionis: ideo cuiuslibet speciei relatiuum pro altero poni, & pro figura sui correlatiui assumi poterit, vt in suppositis exemplis, etiam ignorantibus logicem manifestum est.

Hominem puta Siluestrum, Petro vicinum vel amicum aut inimicum, vel collegam uel conuiuam, consobrinũ, Compatrem, Clientem, consortem, vel condiscipulum, vel aliquid

aliquid huiusmodi pro ipso Petro reponam. Quod euenit propter similitudinem relationis alterius ad alterum, qua similitudine, alterum pro altero nobis offertur.

In secunda specie patrem pro filio, Dominum pro seruo, Magistrum pro discipulo habere possum.

Itẽ pro causato causam, ut in artificialibus permaxime fit quapropter in una Tusciæ ciuitate quandam numismatis speciem à quodam artifice tusam & impressam, ipsius artificis nomine uocitabant omnes, quo in casu causatum pro causa sumebatur.

Uoniam Planetæ & signa cælestia et si uniuersales causæ sint et æquiuocæ respectu inferiorum & subcælestium corporum: quibusdam tamẽ humanis membris hominumq; partibus applicãtur (unde & influunt illis et fauent) idcirco hoc in loco, ubi causa pro causato ponitur, & è conuerso: non incongrue & ipsa pro eis ponentur, & è conuerso. Planetis ergo & cælestibus signis atque figuris: multis nostro negocio deseruientibus modis, utimur: Inter quos unus est, ut planeta quodlibet, Et signorum unumquodque: aliquam nostri corporis partẽ cui fauet sua figura, demonstret. Hic ergo Planetæ & signa, et quibus hominum faueant partes enumerentur.

1. *Sol capiti & cordi conferre dicitur.*
2. *Mercurius linguæ & ori.*
3. *Saturnus spleni.*
4. *Iuppiter Epati.*
5. *Mars sanguini.*

6. Venus

6. *Venus renibus & semini genitali.*

7. *Luna stomacho. Ex* Crin. *lib.* 12. *Cap.* 2.

Duodecim signa quæ mēbris humanis fauere dicuntur, eandem vtilitatem nostræ memoriæ præstant, quam & planetæ donant.

1. *Arieti caput humanum subesse autumant.*
2. *Tauro Ceruicem.*
3. *Geminis humores.*
4. *Cancro Cor.*
5. *Leoni Pectus & stomachum.*
6. *Virgini ventrem.*
7. *Libro renes vertebrasq́.*
8. *Scorpioni genitalia.*
9. *Sagittario femoralia.*
10. *Capricorno genua.*
11. *Aquario tibias.*
12. *Piscibus Pedes. Manilius & Crini. vbi supra.* 1. *lib.* 12. *Cap.* 2.

Iterum, quia Authore eodem Crin. vbi supra, ac quampluribus alijs.

1. *Caro à terra prouenit.*
2. *Humor ab Aqua.*
3. *Anhelitus ab Aere.*
4. *Feruor ab igne.*
5. *Ingenium a Deo: A quo bona cuncta procedunt: Ideo ergo caro terram in hac arte repræsentat, & è conuerso, & sic de cæteris.*

Quoniam

Quoniam elemento cuilibet tria iuxta Astrologos Zodiaci signa respondent & præsunt, hac ergo de causa Elementum quodlibet in hac arte pro quolibet trium sibi præsidentium signorum sigillatim atque diuisim: vel pro oĩbus tribus simul sumptis poni potest, & è conuerso. Igni præest Aries: *Leo: Sagittarius: Aeri, Gemini:* Libra: *Aquarius: Aquæ, Cancer:* Scorpio: Pisces: *Terræ, Taurus: Virgo:* Capricornus.

Iterum pro sordida, vel pulchra figura, vel sculptura, vel scripto, vel alia quauis re artificio fabrefacta, ipsum eius artificem tuo loco repones.

E conuerso in tertia specie fit, quia pictura vel sculptura suum repræsentat artificem.

Nam si à pictura quis sibi nomen aliud à proprio aliquando vendicaret (vt pictori illi contingit, qui à pingendis auibus miro modo, Magister vcello, nuncupabatur) quare etiam, ipsa pictura, alicubi posita per realem positionem vel imaginariam, ipsum pictorē non repræsentet: qua quandoque se pingentem præter proprium alio nomine donat?

A*mplius: diuersarum qualitatum species, secundũ quas homines vel aliæ res, quales esse dicantur & sunt, facultatem non mediocrem nobis inueniendi pro memorandis figuras conuenientes, præbent & donãt. Habitum vel dispositionem (quæ in prima qualitatis specie computantur) habentes, pro alijs, qui eiusdem sunt qualitatis, non inconueniēter ponuntur. Ideo (in prima qualitatis specie commorando) Astronomum, pro altero eiusdem habitus sciẽtifici ponam,*

& habeam, verbi gratia, Athlantē, vel Ptholomeum (qui iam pridem in astronomica floruerunt sciētia) pro tali astronomo puta Iohanne habere poteris, & è conuerso. Sic idē tidem inter omnes illos homines, qui habitibus intellectualibus, siue moralibus, siue naturalibus, seu diuinis refulgent, vel refulsere, similitudinem talem est inuenire, qua hic pro illo ponatur, & iste alium repræsentet, in nostra artificiosa memoria. Similiter idem de vitijs, quæ in hac reponuntur specie, sentiendum. unde pro adultero Paridem ponas vel Phocam Imperatorem, vel Cæsarem Augustum. pro guloso: Claudium Cæsarem, vel Holofernem, vel Cambysem. Pro crudeli: Herodem: Diocletianum: Domitianum: vel Neronem: vel Mædeam: vel Athilam. sic de cæteris: & è conuerso: nam vitiosum quem nosti, pro quolibet simili ponere vales.

Improprie autem animalia quædam hisce & similibus paßionibus prædominata: diuersos uitiosos repræsentabunt. Unde vrsum pro homine iroso, Leonem pro superbo: pro auaro serpentem: pro luxurioso, columbā: pro vanaglorioso, equum & pauonē: pro guloso, voracem lupum assumam.

Hic te nosse oportet, qualitates in abstracto, significari posse per illa, quæ in concreto nouimus, aut etiā sensu videmus: & ea propter, si qualitatum aliquarum recordari velis, aliqua tales qualitates habentia, pro figuris ponere vtile admodum erit: Idcirco, ut sub exēplis loquamur de qualitatibus dumtaxat spiritualibus (idē autē erit iudicium de cæteris speciebus qualitatis) dicimus, quod,

Si

Si multarum scientiarum vel artium nomina, recensere nos oporteat, vel eiusdem callentes, vel earum inuentores, aut etiam amatores, non dedecet pro earum poni figuris. Unde Laurentium Vallam, vel Priscianum, pro Grãmatice pono: M. Tull. pro Rethorica: pro Dialectica, Aristo. & pro Philosophia: Platonẽ, pro Theologia: Galenum vel Hippocratem, pro Medicina: Alchimedonem, pro sculptura Phydiam vel zeusim, pro pictura: Democratem, pro Architectura: Athlantem, Zoroastẽ, vel Pitholomeum pro Astrologia: Archimedem, pro Geometria: Appollinem, Orpheum, vel Iopam, pro Musica: Penelopem vel Lucretiã vel Iudith pro castitate: Cacum vel Nestorem, vel Thesaum, vel Herculem, vel Milonem, aut certe Sansonem, vel Goliat pro fortitudine etiam animi. Pithagoram, Zoroastẽ, Simonem, Sãmarcum pro Magia: Traianum vel Cesarem, aut Titum, & Vespasianum, aut Antoninum pium, pro Clementia & humanitate, Themistoclem, Pompeium pro modestia, vel verecundia: Socratem, Zenonem, pro sobrietate, & temperantia. Item Appollonium, Iohannem Baptistam, Heliam, Amos, pro auctoritate.

Aliud hic infra exemplum ponere volumus, concionatori forsan haud ingratum, & hoc quidem materno sermone, sicuti & concionaturus uti assolet.

Si come un bel prato di vaghi e diuersi fiori s'adorna: et come il corpo nostro di ricche e nobil vesti coperto, & varie parte di quello come corpo, collo, braccia, mane, & dita di varij ornamenti risplendenti danno gran consolatione

Ff all'oc=

all'occhio che li mira; così il prato dell'anima nostra con tutte le sue nobil parti, quando si troua delli odoriferi fiori della virtu coperto, & la nostra incorporea sustanza, quando si troua delle nobil e ricche vesti delle spirituali perfettioni vestita, & delli eterni ornamenti risplendente dona inestimabile vtile al possessore, & à i riguardanti consolatione, & insino quasi à gli Angeli marauiglia.

Che vago, & odorifero fiore è l'humiltà, ch'insino ne aggiugne al Cielo.

Nardus mea herba humile, e piccola, dedit suauitatem odoris, dice la Vergine.

Trouasi piu leggiadra rosa, che la patientia, che alle tempeste sempre è vigorosa, anzi quanto piu neuica, ò grandina, piu bella ne apparisce, et si troua sicut aurū probari igne etc. Vedete di Iob. Considerate di Tobia.

Hauete mai inteso vna conditione di veste, piu marauigliosa di quella della pouertà, che quanto piu sei pouero, tanto meglio ti copre, anzi veste, che quasi infiniti ricchi, sprezzate le loro, hanno presa q̃sta per esser meglio coperti, come il Santißimo Aleßio: dellaquale anche il Ricchißimo Dio prendendo carne humana se ne volse vestire: Qui cum diues esset, pro nobis egenus factus est.

Rare & signalate vesti sono la elemosina, & hospitalità, la vaghezza delle quali tirò nel tabernacolo di Abrahā i tre Angeli, riceuerno nello hospitio di Emaus Christo, & ci fanno meritare Dio; Talibus enim hostijs promeretur Deus, disse San Paolo.

Era

Era Giouābattista nel deserto non mollibus vestitus, ma della honorata veste e da Christo lodata austerità, dal capo à piedi coperto: chi vorrà opporre à questa veste lodata da Christo? Quid existis in descretū uidere hominē mollibus vestitum?

Quāta ricca gioia è quella dell'anello della santa fede, con la quale Dio sposa l'anime nostre. Desponsabo te mihi in fide; Come resplendeua di quella il Centurione, che risplēdeua per quella come di splendidissimo carboncolo trà tutto l'Israelitico popolo: Non inueni tātam fidem in Israel, disse Christo.

Qual Corallo che in ornamento al collo si tiene, che à chi lo porta, secondo i Filosofi dona allegrezza, si puo agguagliare à quello ornamento della speranza, che ci tiene in festa: Spe gaudentes: Eccoui David: Lætatus sum &c.

Pretiosissimo metallo, e bellissimo ornamento, l'oro, che doue si troua, ogni cosa rassetta: che i Signori intorno alle braccia, ò al collo per collane tengono. ma di cattiuo conio & di bassa lega si troua à comparatione del Celeste oro della charità, che perfettissimamente adorna l'anima: perche est vinculum perfectionis: onde, suadeo tibi à me emere aurum ignitum, probatum, vt locuples fias. disse San Giouā. nel Apocalipsi.

Omnium harum virtutum optime recordaberis si homines illos, in eisdem florentes, quos dedita opera in prædicto discursu posuimus, pro imaginibus talium virtutum, habueris: Multa præterea inueniuntur animalia: Mineralia, lapi

des: Arbores, & his similia, quæ propter eorum varios effectus, virtutes, sapores, colores cæteraq; similia; diuersas virtutes repræsentare possunt. Quapropter Balsamum Gratiam: Aurum charitatẽ; smaragdus spem: Argẽtum charitatem: Nardus humilitatem: lilia virginitatem: Carbunculus feruorẽ: Ebur castitatem: Mirra mortificationem &c. repræsentãt. Idipsum iudicium feras de vitijs.

De habentibus etiam corporales habitus. s. sanitatem, robur, elegantiam, agilitatem, idem dicendum est. s. quòd vnum pro altero poni possit. Hominem robustum pro Sansone, polchrum pro Dauide: Nisum, aut Eurialum pro agili. & sic de cæteris: & è conuerso.

Multa præterea similia sunt inter ea, quæ habent naturalem potentiam, vel impotentiam; quæ secunda est species qualitatis; quia aliquod potentiam habet vel inclinationem faciendi vel patiendi vel alicui resistendi; quæ propter pro altero sumimus. Vnde suem; ponimus, pro muliere multos gignente liberos, Ciconiã pro nutriente patrem. Hæc autem exempla impropria & nos scimus in hac qualitatis specie, sed etiam nostro apta negocio nouimus, propterea ponimus. Fungum vel fruticem cito à terra prosilientem pro re cito crescente: Lacertum, Muscas pro obliuiosis, deficientibus in hac naturali potentia: sed vt aptioribus vtamur exemplis dicimus, quòd Cyneam: Mitridatem: Themistoclem: Hortensium: pro aliquo vel aliquibus memoria claris: Messalã qui sui nominis oblitus fuit, pro obliuioso. Mẽte captum, pro stulto: Cæcum pro Tobia: Claudũ pro Miphiboset: Durum

pro

pro duro, quod resistendi facultatem habet.

Inter ea item, quæ similem paßionem vel paßibile qualitatem (quæ tertia species est eiusdem prædicamenti) obtinent: requirenda est similitudo, vt vnam poßit pro altero poni. Hinc nigrū coruum, pro Aetiope egregie ponimus: Cygnum, pro albo vel cano homine. Amarum absynthium, pro alia re amara, vt puta agarico, Aloes &c.

Pallidum, & fulgidū auricalchum, quod forsan præ manibus habes, pro auri imagine (quod forte non habes) tali loco puta missa, locabis. Mel pro manna (quod forte nunquā vidisti & consequenter figuram difficulter fabricare potes. Ramor, Murmur, & Tumultus, pro defluentibus aquis, vel sonitu maris. Rosa redolens, pro re alia suauem odorem spirante, & è conuerso &c.

Sic inter cætera qualitatibus huiusmodi qualificata: ut humido, sicco, frigido, graui, leui, & alijs est similitudo requirenda, vt exemplū inuenies & datis, erit addere haud difficile.

Iterum in tertia specie: paßione iracundiæ aliquis agitatus, pro alio poni poterit, vt pro aliquo iracundo Alexandrum vel Herculem vel Aeschinem ponam: sic è conuerso faciam.

Animalia etiam his prædominata paßionibus: Vt supra de vitijs diximus, nobis inseruient, vt homines ipsis similes signent & repræsentent: vnde equus & mulus, pro furioso: Vrsus pro irascente ponatur. Quia timet lepus, pro timido erit. Tristis & melancolica est felis, pro tristis homi-

nis figura deseruiet; & è contrario, Timidum pro Lepore ponimus: & sic de alijs.

Addere quæ figura vel forma (quæ quarta species est) sibi similia sint, superfluum puto, cum hæc omnium notissima sint.

Etiam in agere vel actione inter ea quæ diuersa sunt specie vel indiuiduo adest similitudo, & unum alterum repræsentare valet. Vnde in suo incessu, leo & Iouis ales, & equus, ei in sua rota pauo superbum vel superbiam repræsentabunt, Bufo ac serpens deuorans terram, auarum terrenis insistentem ac inhiantem lucris. Canis ad vomitum rediens, peccatorem recidiuantem. Leæna huc illucque discurrens, iracundum, vel impatientem. Homo manus frequenter mouentem, se in diuersa vertentem, et ora ad cælum erigentem: iram patientem. Nuda brachia protendens aliquis, lacertosq; suos ac ossa subinde demonstrans, & in pugnos suas manus restringens, fortitudinis vel fortis imaginem tuæ offeret menti. Cancer, Testudo, & Asinus, & Bos lento incedentes gradu: vel Homo manus sub ascella reponens, pigri hominis nos admonet recordari. Ad mensam per imaginationem positus homo, parum bibens, & comedens, vel aliud animal paulatim aquam in vase vel flumine bibens: parcum ac temperatum vel parcitatem & temperantiam.

Antiquitus duodecim menses anni: duodecim hominum imaginibus (qui ferè omnes varijs gestibus & actionibus se circa diuersa occupabant officia) pingebantur, vt est uariarum

riarum lectionum sylua colligitur: & ab aliis extrahitur authoribus. Idcirco hae in praedicamento, praedictorum mensium imagines videntur (& si non omnes) pro maiori saltim eorum parte ponendae: quarum quaelibet ab imaginatione visa, mensis sibi ipsi correspondentis recordabitur, & e conuerso.

1. *Ianuarius significabatur per hominē pictum ad mensam splendidam opulentamq; sedentem, ac auide comedentem: manumq; ad crateram mero plenam, tanquam quod bibere velit, extendisset. Illo enim in tempore cum secundū Hyppocratem stomachi calidissimi sint: faciliter cibos sumptos digerunt, & ad alios sumendos fructuose anhelant.*

2. *Februarius per senem igni se calefacientem: Cuius ratio signi, est, vel quia mensis hic reliqua frigoris ventorum ac intēperiei, quae Ianuario debebatur, saepe numero retinet: vel quia iam in eo vltima hyemis senectus aduenerit.*

3. M*artius, per hortulanum. Cuius ratio omnibus praecipue ipsi hortos ferēti plana est. Quis nesciat hortos Martio operosius coli, & tunc caelo fauente holerum suscipere semina: & quantocyus herbas multas progignere?*

4. *Aprilis per iuuenem flores manu tenentem, cum tunc temporis vniuersa fere arbores & herbae flores emittere soliti, iam eos emisisse cernantur?*

5. *Maius, per iuuenem equitantem mollibus vestitum, & manu accipitrem tenentem: quo significabant illud tempus vagandi, spatiandi, equitandi, itinerandiue aptum: voluptatis insuper principium esse & ad indulgendum vniuer*

sis cor=

sis corporis commoditatibus satis idoneum.

6. Iunius, per Agricolam falcem grandem, qua fœnum secatur, manibus arripientem vel arreptam tenentem.

7. Iulius, per alium, minorem falcem, qua secatur frumenta, tenentem.

8. Augustus, per hominem currui insidentem: nam tempore illo frumenta equorum super illa discurrentium terantur pedibus, vel iterum per hominem ventilabrum tenentẽ ad purgandum aream &c.

9. September, quo mense iam vindemiæ tempus adest, per hominem vuas legentem.

10. October, per hominem saccum super humerum reiectum habentem, & semine plenum: nam eo tempore semina terra conduntur.

11. Nouember, per hominem glandes à Quercu baculo deijcientem: Nam eo in tempore maturæ glandes inueniuntur, & suibus impinguandis solent offerri.

12. December, per hominem suem occidentem et excarnerantem: Prædictarum imaginum vsum in nostra memoria, superius diximus.

Apes ab alueari bus gregatim currentes ad florea iura: Formicæ euntes & redeuntes oneraq; portantes; prudentiã vel prudentiæ meminisse nos excitant: in cæteris, visa hac via, tu ipse discurras.

6. Quæ aliquando passus est aliquis, (in sesto prædicamento loquentes) alterum in hoc sibi similem sua demonstrabit imagine: pauper homo scabie plenus, Iob: vlcerosus, La-

zari erit figura. Obedientis recordaberis, si hominem capite demisso, & vinctum manibus, & ab alio ductum imagineris: patientiæ, si hominem percussum, scapulas vel genas offerre confingas.

7. Quæ hoc in tempore vel illo à natura gignuntur in terra, tempora varia poterunt demonstrare: Flores Maij mensem, Amigdala viridia: Cerasa Iunium: Ciceres recentes, Iulium: Pepones, Augustum: Vua, Ficus, Septembrem: Pira, Mala, Octobrem: Sorbes, Mespila, Nouembrem: Iterum vetusta res, vt Columna, lignum, fenestra, annosa quercus, annosaq́ pinus, hominem longæuum, vel aliud quid peruetustum, cuius recordari volueris.

8. Locus locatum demonstrat. Igitur scola scolares Ciatus uinum, Mensa epulas, Caminus ignem, suo abste posito simulacro representabunt.

9. Positione sua simia, hominem demonstrat: quæ sessioni velut homo se aptat.

10. In habitu multa sunt digna consideratione. nam vestitus hominum: ac ornatus mulierum, species quam plurimas, & imagines rerum comminiscendarum nobis abunde ministrant. Virgo niueis indumentis fidem: viridibus spem: Auratis charitatem: Cinereis vel pallidis humilitatem: Nigris mortificationem: pannosis, & resarcitis paupertatem repræsentat. Regis etiam optime recordaberis, si Coronam: Episcopi, si Mitram: Doctoris, si Tunicam talarem vel prætextam: Religiosi si habitum alicubi posueris: saltem per imaginationem.

Quoniam Aegyptij vice literarum: (quæ tunc temporis inuentæ non erant) immo non solum literarum, verum etiã & vice nominum & conceptuum, animalibus alijsq; rebus multis vtebantur, quæ arti nostræ non mediocriter prodeerunt: idcirco hic infra ponentur, & istarum notarum similes quilibet perquirere poterit: aliqua tamen ratione deductus sicut & passim hoc in nostro tractatu maxime in hoc capitulo & vniuersis in partibus eius nos sæpius fecisse omnis legens videre potest. Has autem notas idcirco in fine huius capituli subnectimus: quoniam harum notarum similitudo cum rebus memorãdis: non unũ tãtum, sed plura circuit prædicamenta: cum illarum quædã seipsis: quædam sua actione: quædam naturali potentia: Alia passione: Alia figura & effigie diuersa nobis offerunt & repræsentant.

Exempla igitur aliquot Hieroglyphicarum notarum, quibus Aegyptij *vtebantur, sunt infrascripta, testibus Apollonio, interprete Beroaldo, Crin. lib. 7. cap. 2. Macrobio lib. 3. cap. 17. Cæli. lib. 16. cap. 25. Diodoro alijsq; vt puta Strabo. sept. lib. Plinio.*

Signata talibus literis.

Serpẽs caudã sibi mordens: Annũ, astra eorũq; discursus *(significat*

Annus: astra: stellarum discursus.

Oculus Iustitia *seruator et corporis custos interpretatur.*

Iustitia.

A*uris memoriã significat* Aures *leporis erectæ: magnã memoriam.*

F*igura leonis: Furorem indicat.*

Furor.

A*nteriores partes leonis: Fortitudinem denotant.*

Fortitudo.

M*usca impudentem.* Canis, *quia blanditur & lingit, spem: futurum tempus &c.*

Impudẽtia.

F*ormica:* Cognitionem *& prouidentiam.*

Cognitio: prouidentia.

Caput leonis: vigilantes aut Custodes: vel secundum alios tempus præsens. Vigil. Custod.

Cælum pictum rorem eijciens: Disciplinam vel artem. Disciplina. Ars.

Pellicani forma: insidiantem. Insidiæ.

Cucusæ effigies: ingratitudinem. Gratitudo.

Ciconia: parentum amatores designat. Amor parentū.

Columba: *Ingratitudinem.* Lupus: *tempus præteritum, quia caret memoria.* Ingratitudo.

V*ipera: Mulierem viro insidiantem.* Insidians viro.

Hyena picta: Inconstantem hominem. Inconstātia.

Pellis *Hyenæ: Fortunæ & calamitatis contemptorem.* Contemptus &c.

Capræ figura: optime audientem. Auditus bonus.

Anguilla: omnibus inuisum, vel alijs inuidentē: Quia hoc animal aliorum piscium societatem non habet. Inuidia.

Camelus: Pigrum. Pigritia.

A*pis effigies: Regem indicat.* Regnū.

V*ultur: Genium et Maiestatem, vel naturam.* Amiano Marcellino *Authore.* Genium, &c.

Bouis figura: Terram. Terra.

Sceptrum cum oculi specie: Osyrim seu solem. Sol.

Perdices: contumeliosos homines. Contumelia.

Hippopotami vngulæ deorsum versæ: Impium Iniustumque significat. Imp. Iniu.

A*ccipiter: rem denotat cito factam.* Solicitudo.

Dextera manus passis digitis: libertatem significat. Libertas.

Sinistra compressis: Tenacitatem: Hæc tamen vltima quatuor, de Aethiopibus Diod. intelligit. Tenacitas.

KILSNOU

Gg 2

Malum. *Cocodrilus: Malum notat: Baptista in annotationibus prioribus. Literarum Hieroglyphicarum meminit* Lucanus *lib. 3. his versibus. Non dum flumineas* Memphi *contexere biblos nouerat: Et saxis tantum volucresq; feraeq; Sculptaq; seruabant magicas animalia linguas. Et* Apul. *libr. vltimo* Asini Aurei: *De opertis aditi profert quosdam libros literis ignorabilibus praenotatos: partim figuris huiuscemodi animalium concepti sermonis compendiosa verba suggerentes: partim nodis, & in modum rotæ tortuosis capreolatimq; condensis ait curiositate prophanorum lectione munita. Et Cornelius Tacitus. Primi, inquit, Aegyptij per figuras animalium sensus mentis effingebant: & antiquissima monumenta memoriæ humanæ saxis impressa cernuntur. Et literarũ inuentores perhibentur. Prædictæ literæ potius notæ signaq; conceptus mentis explicantia essent dicenda: vt authoritatibus prædictis patere potest: verumtamen quia literis nomina & verba scripta componuntur, & ita nominibus & verbis conceptus mentis explicantur: ideo quod verbis vel nominibus attribuitur (quia mediantibus literis hoc fit.) etiam literis verba componentibus attribui potest. Hac ergo ratione literæ* Aegyptiacæ *dicta sunt prædicta animalia cæteraq; rem aliquam ad rationem spectantem, idest conceptum mentis explicantia: cum potius notæ vel signa conceptuum dici debuissent. Quia ergo ad explicandos, vel melius dixerim, ad scribendos conceptus mentis & voces & literas non habebant* Aegyptij, *animalibus prædictisque rebus, & his similibus vsi sunt, loco & vice literarum*

nomina

nomina & verba, quæ scribi debeant componentium, atque exinde conceptus mentis demonstrantium. Hoc autē dixerim, ut nemo existimet huiuscemodi notæ Aegyptiorum pro literis, sed pro conceptus mentis explicantibus, poni posse. Ideo ab illis non literæ: sed Hieroglyphicæ literæ dictæ sunt: idest notæ quorumdam animalium, uel aliarum rerum &c. quibus vice literarum utebantur.

De similitudine, & consequenter de applicatione figurarum ad memoranda sub alijs modis à prædictis. Cap. IX.

Ei ad rem similitudinem exquirentes in superiori capitulo diximus, rem aliquam alteri vnius & eiusdem prædicamenti similem esse, & consequenter repræsentare posse: At nunc operosius ac subtilius rerum inter se inuicem similitudinem perscrutantes, alias insuper similitudines, quibus res se nobis offerant, et alterā suo simulacro repræsentare possint, indagare volumus, vt nobis vndequaque suppetant memorandorum figuræ.

Res ergo primo quasi per se ipsam tuæ repræsentari memoriæ poterit, sicut supra prælibauimus. Quod tunc audacter feceris, cum ipsius præsentiam habes: si ergo quæ tua in mansione vel cella vel in tua sunt potestate recensere sigillatim debeas, suo in loco ordinate cuncta dispones, visu perlustres

lustres, deinde mente recenseas: Non enim aliæ ab illis sunt absẽte tunc pro memorandis confingendæ figuræ.

Secundario per speciem rei iam pridem absẽte visæ, & in memoriæ sensu seruatam, & per imaginationem in tali locatam angulo, verbi gratia Equi, quoniam eum multoties vidi, memorabor, si in tali loco, vbi mihi placuerit, eius simulacrum esse, imaginatus fuero.

Tertio *per imaginem pictam vel sculptam. Vnde si* Vir*ginis Mariæ recordari voluero, eius illic suam ponam imaginem realiter, vel per imaginationem.*

Quarto per literam vnam, vt Dei recordabor, si D. *notam in tali loco reponam. Insuper per literas omnes illius nominis, quo res nominatur: quas oportet esse insignes: Vt si voluero Tabulæ recordari, in scribam vel sculpam realiter, vel per imaginationem in pariete, literis aureis, vel nigris, vel rubeis hoc nomen,* TABVLA.

Quinto per literas fictas, (sumptas ab alphabeto animalium, vel auium, vel arborum, vel herbarum, vel lapidum, vel aliarum rerum, de quibus supradiximus) quæ componant nomen illius rei, cuius memorari volueris: vnde recte admodum recordabor huius nominis, aer, si pro. A. *ponã* A*sinum: pro* E. *Elefantẽ, pro.* R. R*hinocerotẽ.* V*erum enim vero, vt melius alphabeta tibi deseruiant: cum aliquod eorum literis, nomen componere volueris, sume primam literam ab vno alphabeto, verbi gratia, animalium: alteram vel duas sequentes ab alphabeto Arborum, pro vt tibi libuerit. nam experientia discerpro futurum tibi non parum;*

hanc

hanc abste literarum fictarum diuersitatem assumptam. si enim quod agant aliquid figuræ necesse sit, ut diximus, & dicemus: eorũ, à nobis, in ponendis figuris assumpta diuersitas, quamplurimum nostro negocio proderit. si enim literæ M. & C. recordari volueris, murem corrodentem ciceres (& hac actione tuam excitantem memoriam faciliter) finges. Quod si pro M. milium, & pro C. Ciceres poneres, quid agere inter se ista poterunt, quo tua excitetur memoria?

Sexto repræsentatur res nobis per aliquod solo nomine simile sibi, ut in æquiuocis discurrentibus patere potest: si etenim Canis Cælestis recordari voluero, Canem animal terrestre, vel piscem pro eius assumam figura.

Hic tibi in æquiuoco laborare ne timeas: contextus enim dictorum superius, dicendorumue inferius, te aberrare non sinet.

Septimo per ironiam, quãdo scilicet pro sapiente pono fatuum. Et Poetæ densum nemus vocant Lucum, eo quod nõ luceat. Item bellum, eo quod minime bellum. Et Piscinam dicimus, quibusdam terminis, reclusam aquam, piscibus carentem.

Octauo per speciem impressam aliquando in aqua vel speculo vel terra vel niue: unde recordor Titij, eo quod in tali loco vbi speculum est, vidi eum se contemplantem: lupi, quia eius in niue cernuntur impressa vestigia.

Nono per aliam rem nominis eiusdem, sed non eiusdem pronuntiationis: ut pro porrò, porrum ponam: pro verò, Verum, pro sanè sanum & e. & è conuerso, &c.

Decimo

Decimo per aliquam similitudinem, quã habet in principio, nomen unius rei, cum alio nomine alterius rei. Unde pro Aristotele ponam Aristam: & in vulgari Una Arista o arrosto o Rosta, & è conuerso, pro hoc etiam uerbo Annus ponam Anum. Per similitudinem quam habet nomen, cum alio nomine, in medio uel fine, ut pro hoc nomine ambo, ponetur a me Umbo, Hominem habentem saniem &c. pro sanè habeam. Hic modus inueniẽdi figuras primus est omnium, & admodum facilis, quo ut plurimum ego utor: eiusq; utilitatem pernosco.

Undecimo per similitudinem uel identitatem, quam habet cum suo genere species, & è conuerso. Unde si uoluero recordari huius nominis, Animal, ponam Leopardum. Consultum tamen erit, quod si quando generis alicuius recordari uelis, multas species in simul uno in loco imagineris, Unde Bos, & Asinus & Gallus & Caniculi &c. in stabulo positi, melius tibi pro figura animalis inseruient.

Duodecimo, instrumenta, quibus artifices utuntur, eosdem artifices nobis præsentant, in super & artem: ut Rustici, & Agriculturæ recordor, si in angulo Ligonem ponam uel uideam &c.

Iterum insignia inanium Deorum, ut sceptra, ut tela, Aues, arbores & similia, à Gentibus & infidelibus eisdem dicatæ, eos repræsentant, & è conuerso: Insuper prædicta, ea nobis representari possunt, ob quae talia illis attributa fuere. Unde singularitatem naturæ excellentis, splendorisq; solis Phœnix nobis insinuat, cum in mundo una sola, singularisq;

Phœnix

Phenix inueniri dicatur, sol idemtidem Phœnicem indicare potest. Vitis, & ex uite uinum, Bacchum Liberumq; patrem: Et iterum Bacchus vinum indicat. Cum enim pluries eiusdem rei, vel nominis vel vtriusq; diuersis in locis vnius & eiusdem orationis & concionis recordari, & consequenter pro talibus memorandis figuras ponere uoluerimus, ne pluries in idem penitus, & eodem modo propter eamdem in diuersis locis dispositam figuram incidas: & ex hoc loco in alium vel superius positum vel infra locatum absq; ordine pertransire cogaris: oportet vt eiusdem rei vel nominis diuersas figuras habeas, quæ diuersis in locis dispositæ, eamdem rem sub alio conceptu, vel alio ordine recitandam subministrent, & porrigant. Hoc autem terminos intelligenti absq; alio exemplo clarissimum esse potest. Vt ergo abundemus figuris: hæc sunt, quæ Dijs prædictis attribuuntur.

Ioui: Aquila, sceptrum & Fulmen: Aesculus & Quercus arbores

Marti: Picus & Framea

Mercurio: Harpe, quod gladius est falcatus: Quod & Cyllenides dicitur.

Soli: Phœnix & Currus.

Veneri: Columba, Cycnus & Mirtus.

Iunoni: Pauo.

Plutoni: Cupressus.

Pano Deo naturæ: Pinus.

Mineruæ vel Palladi: Noctua: Hasta quam vibrat: oleum vel oliua: & lana.

Neptuno: Fuscina, quæ & Tridens.

Apollini vel Phœbo: Coruus & Cygnus: Laurus & Loto & *Palma arbores: Lyra: Gryaneum:* Arcus Sagitta & *Clipeus.*

Herculi: Claua, Leonis pellis ac baculus: *Et Populus arbor.*

Diomedi: Cataractæ aues.

Thetidi: Alciones.

Baccho: Hedera, Vitis & Ferula teste Plinio. Thyrsus etiam.

Palamedi: Grues, quæ & dicuntur Naupliadæ.

Cybeli: Pinus data est.

Iterum insignia gentium ac eorumdem Tela: vel huiusmodi illis aliqua attributa ratione eamdem vtilitatem præstant: nam easdem demonstrabunt gentes, & è conuerso: Fulmen ergo Scythas demonstrabit. Gallos olim Buffones, nunc Lilia: Romanos Aquilæ. *sus Phrygios:* Arcus & *Pharetra* Persas: Anglos Leones & *Rosæ* Senas Lupa: Florentiam *Leo: Lucam Panthera &c. Gryphes Perusiam: Framea Germanos. Romphea Thraces. Lācea Hispanos: Pila Romanos: Issi Boios. Sarissæ* Macedones: *Sibini Illiricos demonstrant, & è conuerso.*

Iterum Populi re aliqua insignes, illam repræsentant, & è conuerso. Populi ergo infrascripti infrapositis rebus celebres extitere. Scythæ equitatus gloria: Seres orientales populi nobiles sunt vellere. Ithurei: Medi & Parthi sagittis: Tusci falsò, Aruspicio insignes ab infidelibus dicebantur:

tur: Phœnices literarum inuentione: syderum: Naualiumq; ac bellicarum artium: Marsi: vmbri: Psylli venenis clari fuere. Aegiptij sistro: et iterum Aegyptij & Babilonij Astrologia: Lacones breuitate: Scythæ, Cretenses & Geloni sagittis: Curetes Aere: Tyssagetæ & Lyrcæ venatibus, quibus & viuunt: Bæotij palæstra & gymnycis exercitationibus: Athenienses naualibus et Geometria: Lacedemones legibus: Græci ingenio: Alexandrini dolis. Amazones peltis & securi: Crotoniatæ medicina: Aegenitæ Athletica: Thebani, Tibiarum modulis. Mitylenei arte citharædica.

Iterum caractheres quibus apud Astrologos septem planetarum, & duodecim signa Zodiaci notantur: eadem signa & planetas demonstrant: & è conuerso: & plurimum nostro deseruient negotio.

CARACTERES PLANETAR.			
LVNE	MERC	VENER	SOLIS
☾	☿	♀	☉
MARTI	IOVIS	SATVR	
♂	♃	♄	
CARACTERES XII SIGNOR.			
ARIE	TAVRI	GEMIN	CANC
♈	♉	♊	♋
LEO	VIRG	LIBR	SCORP
♌	♍	♎	♏
SAGIT	CAPR	AQVA	PISC
♐	♑	♒	♓

Tertiodecimo, organum alicuius sensus, puta oculus &c. alicubi positus pictus uel imaginatus, admonet de uisiua potentia, & de actu, qui est videre.

Quartodecimo Chimeræ quædam, à nostra imaginatione confectæ, ut equus cum capite aureo, pedibus eburneis &c. memoranda representare possunt.

Harum autem machinationum Chimerarumque copiam dare haud decet: multitudinem enim talium figurarum si quis uoluerit in promptu habet, unde accipere queat: Quocirca missa hæc facere volumus: admonentes interim prædicta tunc ualere quam plurimum: cum aliæ tibi figuræ non suppetunt.

De applicatione quorundam memorandorum ad figuras. Cap. X.

Optime recordaberis rei, si eam figuris quasi depinxeris: quod facile erit, si ea res sensibus exteris, maxime uisui tactui gustuiq; tempore elapso obijci potuerit: Quod in omnibus historijs recensendis, satis commode fieri assolet. Eapropter si hystoriarum ueteris testamenti aut noui, uel certe & ethnicarum secularium que meminisse velis: similes figuras in tuis locis repones: quarum actionibus gestisq; &c. illarum facile recordaberis. Exempla tamen hic ponere nolumus, quandoquidem id omnibus artis huius cupidis facillimũ esse sciamus.

Senten=

Sententiarum autē sacræ scripturæ vel sanctorū docto-rum cum recordari voluerimus: ea in duas vel tres partes vel plures secandæ sunt. Et memineris, quòd nōn quodli-bet verbum necesse est sua nos obsignare figura: (exceptis quibusdam, vt infra dicemus) sed vna figura posita trium vel quatuor vel plurium uerborum ad se inuicem quadam chatena colligatorum, vt puta quia aliud est substantiuum, aliud adiectiuum, aliud verbum & pronomen; quæ omnia verba cum necessariam colligationem ad se inuicem ha-beant, memoriæ faciliter occurrent.

At in quibusdam sententijs, quorum unum uerbum cum alio ligari haud apparet: multiplicare figuras, & cuilibet verbo suum donare simulacrum cogimur: si enim illius pul cherrimæ sententiæ Rom. 1. Tradidit illos in reprobum sen sum, vt faciant ea, quæ non conueniunt: Repletos omni ini quitate, malitia &c. cuilibet verbo suam aßignabo figu-ram: qua eorum quodlibet repræsentetur. Et pro principio sententiæ imaginabor deum homines multos habitu philoso-phico, indutos (nam de philosophis est sermo.) expellentem illos à sua facie, impellentemq; in rupem sentibus plenam, qui ibi obscæna multa patrant: Ecce prima verba figuris do nata. s. tradidit illos in reprobum sensum: vt faciant ea, quæ non conueniunt. nam rupis: sentes & facinora quæ ibidem operantur per regulas, supra in octauo Capitulo positas præ dicta verba repræsentant. sequitur in sententia: Repletos omni iniquitate: malitia. Pro verbo Repletos *omni iniqui tate, secus illos vasa plena, inæqualia tamen: tantumdem*

enim

enim significat iniquitas: idest non aequitas, non aequalitas: Pro verbo malitia, quendam hominem huius nominis, quẽ noui, in aliquo loco disponam, vel sinum malis repletum. Pro verbo nequitia, pigrum hominem ociosumq́, nam nequitia inertiam significat &c.

Si illius sententiae diui Pauli 2. *ad* Corinthios. ij. *ter virgis caesus sum: semel lapidatus sum: ter naufragium feci &c. recordari velis, singulis tantum dictionibus vna est consignanda figura, reliqua autem naturali commendanda memoria: Unde vno in loco pro prima dictione pones homines virgis hominem alium verberantes: pro secunda lapidantes: pro tertia nauim periclitantem: Nocte & die sub vna fenestra ficta uel uera, quae modo aperiatur, modo claudatur, pro in profundo maris fui: sub fenestra ab intra magnum vas aquae salsae, & in profundo funis pro fui &c. In itineribus saepe pro hac dictione innumeras formicas ad diuersa loca procedentia confinges: vel mures: vel peregrinos: dummodo sui loci limites nullus transgrediatur.*

At scito huiusmodi sententiae supra hominem vel animal, vel arborem: vel aedificium, vt puta turrim, partesq́ eorumdem ab imo incipiendo, ac in eisdem partibus multiplicando, figuras poni & locari posse, & perquam conuenienter, ne loca absq́ necessitate multiplicentur. Idcirco prior sententia, Repletos omni iniquitate malitia, &c. imaginabor hominem in pedum digitis scabie repletum: qui digiti inaequales sunt: pro hoc verbo. Malitia pedis collum melle inunctũ, Nequitia inter tibiã & tibiam superius. N. confinximus:

ideo

ideo hac litera totius verbi nequitia erit inditium &c.

Nominum autem (seu sint specierum, vt arborum, vt animalium diuersorum &c. seu indiuiduorum, vt elementorum, cælorum, Stellarum, aliquorum angelorum: hominũ cæterorumq; similium) recordamur, si primas eorum literas vel syllabas, sub aliqua figura disposuerimus. verum tamen egregie supra hominem talium nominum imagines locare experientia comprobatum est: Quod propter innumeras pene diuisiones & figuras, quæ intibi reperiuntur, vt supra diximus: assolet euenire.

Versus vergilij seu aliorum poetarum, si principia tantum eorumdem figuris nostris exarauerimus, eosdem faciliter recensere poterimus: Nec elaborandum (vt in pluribus loquor) ut singulis verbis singulæ dentur figuræ, ne innumerabilium figurarum congestio, aut oneret sensum nostrũ vltra quam oportet: aut naturalem memoriam vtili suo exercitio priuet.

Numeri vero his sequentibus similibusq; signis figurati, occurrent memoriæ.

Pro vnitatis figura, omnia illa poni possunt, quæ supra pro figuris literæ &c. posuimus: illisq; similia.

Pro numero binario vnitatis figurã duplicato, & sic de reliquis. Pro eodem binario figuræ arithmeticæ signato piscem os aperientem, uel serpentem, vel aliquid huiusmodi, & dabit duo quasi huius figuræ 2.

Pro ternario tripodẽ ponas: vel aliud quid triangularis figuræ: Rẽ uidẽ quadrangularẽ, pro quatuor sic de cæteris.

Pro

Pro numero quaternario poni feretrum potest, quo mortui deferuntur: vel aliud quid: vt quædam sedium species, quæ quatuor pedibus constant: vel animal quadrupes &c.

Pro quinario anguem: & ea omnia, quæ supra pro figuris literæ. S. posuimus. Iterum quæ pro hypsilon figura supra posuimus, ea quinarium dabunt huius figuræ. v.

Pro senario tripodem supra tripodem pones. Pro *septenario, ex quatuor hostij angulis unum eorum: quod si quatuor ponas, & obsignes, viginti & octo dabunt: si duo, quatuordecim: si tres, viginti & vnum. Iterum pro septenario vestis sub figura huius caracteris 7. confracta vel scissa:* Pomum *supra pomum dispositum. Octo dabit huius figuræ 8. Nouenarium dabit pomorum vncinus.*

Denarium huius figuræ. x. crux dabit: huius autem alterius 10. *malum vel pepo vel aliud simile sphericæ figuræ, secus baculum erectum positum.*

Cæteras numeri species sub figuris huius artis quilibet ex se reducere poterit, cum figuræ eædem in cæteris sequentibus numeris replicentur.

Iterum vnitas per pollicem dextrum figuræ hominis ante te locati significabitur. Binarius *per indicem erectũ, sicq; de singulis vsq; ad decem: hoc tamen ordine, quod cum veneris ad pollicem alterius manus, qui pro senario ponitur, ad volam manus plicetur, reliquiq; sequentes, vt hac permotus differentia, tua non vacillet memoria:* A*liqui etiam eodem ordine pedum digitos attendentes, vsq; ad viginti,*

numerando perueniunt.

Menses hisce idolis repræsentabuntur, Nam Maius flores repræsentant: vel homo magnæ staturæ: vel virgo floribus redimita. Iunium: Iuuenis speciosus: vel species agri fruges metendas continens.

Iulium, talis Imperatoris imago, vel cerasa, amigdala: aliaq; similia, quæ eo tempore maturescunt &c.

Augustum, eiusdem Imperatoris figura, pepones. &c.

Septembrem: vuæ ficusq; Mala persica &c. indicabunt.

Octobrem, mala coctonea, punica &c.

Nouembris atq; Decembris, numerus proprius erit indicium. Ianuarium, Ianus bifrons: vel pauper algens: vel nix repræsentant. Februarius, memoriæ occurret, si pro homine ventrem purgantem ponas: febri enim idem est, quod purgo. Martium, insita, uel Romuli pater indicabũt.

Dies sic occurrent. Pro die lunæ: Lunã uel Dianam: & sic de cæteris: de quibus supra in prima parte tractatus locuti sumus, capitulo quarto.

Negociorum, quæ quotidie nobis occurrunt, memoria: in locis, puta ecclesiis, apothecis, mansionibus, ponitur. Insuper optime in digitis manuum vel in digitorum articulis multi ponunt eorumdem signa: ita quod cuiuslibet negocij nomen per primam tantum literam gestu digitorum confecta exprimant: vel propter quandam conuenientiam, quas multi adinueniunt inter digitos, eorumq; articulos, ad sua negocia: ut aliquibus iam dictum, & ab eisdem experientia postmodum comprobatum est.

Si

Si multa argumenta abs te fuerint replicanda, sufficit, ut pro eorum de memoria media tantum sub figuris reponas, cætera faciliter occurrent: Quod si volueris utramq; extremitatem conclusionemq; locare: Primam extremitatem in capite hominis alicuius (si supra hominem disponere nolueris, sicuti & consilium est) sub aliqua reponas figura: secundam in pectore: conclusionem sub pedibus locato, vel è conuerso. s. Maiorem inter pedes, Minorem in pectore, Conclusionem in capite. Gestu autem capitis vel manus supra pectus motæ vel pedis illius, quod affirmatum vel affirmandum fuerit, vel negatum aut negandum recordaberis.

Scias autem prudens lector, argumenta multa supra eũdem hominem, qui in disputationibus contra te, vel coram te situs est: vel in tali angulo tibi præsenti, vel alibi per imaginationem abs te locatus vel locandus est, poni posse. Nam nil prohibet, at nil abest: immo & quàm plurimum prodest, primum argumentum circa pedem imum sinistri lateris prædicti hominis, sub aliqua vel aliquibus figuris reponere: secũdum sub ascella in eodem tamen latere. Tertium circa manũ brachijq; dextri partes: Quartum supra humerum. Quintum in capite vel supra caput. Cum autem ibi perueneris, ne descendas super sinistri lateris partes, alia argumenta (si forte alia supersunt) ibidem locando: ni forte tibi suppetat tempus, quo figuras, morose & conuenienter inuenire, & inuentas artificio & audacter locare ac bene disponere: & dispositas bis vel ter ante quam alijs profundas, tu ipse te-

cum recitare poßis: Cum ergo super caput hominis quintum argumẽtum locaueris: ad faciem descendito, in qua sextum dispones. In pectore octauum, circa corpus nonum &c. Et si volueris non tantum medium argumenti, sed & maiorem & minorem distincte locare, et sub figuris reponere: quamlibet prædictarum partium in duas diuidito portiones: quarum prima ubi maiorem extremitatem reponere debes illa sit, quæ primò ab imo incipientibus & sursum numeranda ascendentibus nobis occurrit: sit ergo prima extremitas primi argumenti sub pede dextro prædicti hominis: secunda in ipso pede vel circa ipsum sub vel supra vel circa talos: Et *sic deinceps de alijs argumentis: Exemplo autem, ut morem geramus amicis petentibus, & lectoribus cupientibus, hæc doctrina clarescet: Sit ergo tale primum argumentum.*

Omne quod ex materia constat, est corruptibile.

C*ælum constat ex materia. Ergo &c.*

Terræ cumulus in pila uel sphæra figura rotundus imaginatus: materiei figuram & imaginem gerere poterit: cum sub diuersis formis plusquam cætera elementa elementataq; uniuersa sæpe sæpius appareat. & secũdũ d. Th. 1. q. 66. ar. 1. infra. Materia terra dicitur, quia informis est. Intra rotundã terræ glebam, corruptos vermes ex ipsa cõpositos, existere imaginaberis: L*y autem omne, signum vniuersale adhærens subiecto, ipsumq; determinans per rotundam figuram prædicti terrei globi designabitur. Ergo figura prædicta ly omne demonstrat.* T*erra materiam ostendit, intro corrupti vermes ly corruptibile. Pes autem imus (dexter inquam)*

alicuius

alicuius hominis supra prædictam terram aliquantulum in arcum reflexus: C literam, & consequenter per regulas supra positas cælum demonstrabit: quòd si tibi hæc litera pro cæli non sufficit signo, stellis pedem esse depictum, vt clarè cælum representet, imaginato. si autem vtramq; extremitatem probationibus munire velis: quoniam eæ etiam mediocri ingenio memoriaq; præditis faciliter occurrent: ideo naturali sunt commendanda memoriæ. Verum & si pro probationibus memoratu difficilibus figuras habere, & vbi hoc in exemplo & similibus poni possint, scire desideras: Notato probationes cuiusq; extremitatis, propè dictas extremitates, tamquam ad illas pertinentes poni debere. Probatio ergo primæ extremitatis prædicti argumenti, talis esse potest. Materia per Aristo. semper machinatur ad malum. Vel, Materia est in potentia, ergo satis idoneis familiaribusq; horum ab Arist. dictorum figuris omissis: (quas ratione satis digna exprimere nolumus: sed oretenus sicut alia multa reseranda & explicanda seruamus) dicimus, quòd prædictus terræ cumulus materiam præseferens instrumento quodam (quo moles aliqua impelli solet, quæ & machina dicitur) tam gi agitari & circum uolui credatur, quod instrumentum a manu cuiusdam hominis melle linita comprehendi fingatur. Sufficit ergo, vt huius uerbi, machinatur, aliquo signo pmotus recorderis, vt totius sententiæ sensus occurrat: Manus autem & Mel: per ly Malum *in propositione prædicta significabitur. si autem pro probatione velis illud: Materia est in potētia &c. propè prædictum cumulum puteum sine orificio,*

ficio, quo faciliter ipse cumulus intra eum impelli & immitti possit, imaginato. Probatio minoris .i. cælum constat ex materia, si, causa exempli hæc minor probari debeat, & propè eam, vt diximus, probationem poni oporteat: propè digitos vel ad talos vel supra pedem imum est sub aliqua redigenda figura. Poterit ergo talis esse probatio. Omne corpus constat ex materia: Cælũ est corpus. ergo, vt totius argumenti vis tibi occurrat, sufficere tibi poterit, ut recorderis, quòd cælum corpus est. Partis ergo humani corporis (quæ vulgo corpus dicitur, quod sub stomacho situm est, & prominet, & turget) speciem similitudinem figuramq; egregie gerit imi pedis superior pars, quæ cum conuexo & cauo pedis, quod pro cælo posuimus, correspondet: quod cælum est corpus indicat. Hic autem timeo, ne legens perdifficilem, tædio plenam, & numquam nisi magno cum labore & longo exercitio sibi hanc artem comparandam fore arbitretur, propter infinitas ferè figuras similitudinem memorandorum retinentes, quas in hac arte inuenire & uti compellimur. atq; ita post longum prædictæ artis lectionẽ, animo deiectus ab incepto desistat, opere & optata ab illo vtilitate priuetur. scito ergo mi lector, quod postquam sex mensium spacio uel circiter operam huic arti nauaueris, exercitioq; quæ legisti assequi & complere conatus fueris, quod tam facile, tam celeriter, tam copiose tibi memorandorum occurrent figuræ: quam facile, dũ aliquid scribis, literarum alphabeticarum tibi suppetunt notæ. Quod ideo dicimus, non vt cuiusq; minimæ rei semper figuram ponere vel vtilitate debeas vel necessitate cogaris:

(nam pro rebus principalibus duntaxat sunt necessitate confingēdæ figuræ, atq; pro discursibus & rerum multarum replicationibus: pro reliquis dicendis & recitandis figuras ponere non impellimur) sed ut artis huius vim exercitijq; utilitatem pernoscas. sed ad rem nostram reuertamur. Forsan meminisse desideras sub qua figura & in quo figuræ modo composita sit argumentatio facta. si verbi gratia in prima figura &c. si in barbara vel darij &c. Horum reminisceris, si tecum ipse antequam in medium disputationis descendas figurarum & modorum: tales confinxeris imagines, quæ illos representent modos, quæ propè argumenta pro signis sunt disponendæ figurarum atq; modorum.

At si multiplicentur argumenta recensenda: multiplicentur homines supra quibus hæc sub figuris collocentur. verum alio gestu diuersoq; motu, moueri, aliaq; opera facere, secundum hominem, vbi reliqua locasti argumenta, confingas: sic de cæteris.

Quoniam in disputationibus: eorum quæ neganda aut negata, & eorum quæ affirmanda vel affirmata sunt a nobis vel ab alijs, reminisci uolumus: idcirco & ea signis quibusdam sunt obsignanda. verum quoniam sæpenumero hoc contingit, ideo plures (& diuersas multoties.) affirmationis & negationis figuras & modos præmanibus nos oportet habere: Eapropter pro affirmationum & negationum signis atq; figuris, ea si uolumus, assumere possumus, quibus antiqui pro absoluendis vel damnandis: pro fauore vel denegatione vti solebant: Hæc autem erant huiuscemodi.

1 *Calculus albus in absolutione.*

2 *Calculus niger in damnatione.*

3 *Faba alba in absolutione.*

4 *Faba nigra in damnatione.*

5 *Litera A in absolutione.*

6 *Litera K in damnatione.*

7 *Litera T. cum res placeret.*

8 *Litera Thita damnationis erat.*

Et nota absolutionis.

9 *Pollex pressus fauoris signum.*

10 *Pollex versus denegantium est signum.*

11 *Creta notarunt veteres, quæ sequenda erant.*

12 *Quæ vicissim fugienda, carbone. Persius satyra quinta. Crin. li. 6. c. 8. Valer. de insti. anti. Plut. Polit. &c.*

Rebus, gestis & signis, quibus in absoluendo vel fauendo vtebantur, pro affirmatione vel affirmatis vel affirmandis assumes: Eis autem quæ in damnando vel negando vtebantur, pro negatione, vel negandis vel negatis, tu ipse tuis in disputationibus vti poteris: ita vt eisdem vti fingas: vel circa ea aliquid agere imagineris figuras illas, homines. s. vel animalia cætera, vel alia quæ viua aliquo modo dicuntur, vt ignem, vt aquam: quæ pro prædictis affirmationibus uel negationibus locandis assumpsisti. Mille etiã modis aliis, signamus quæ affirmata vel negata sunt, vt & tu legens experientia disces.

Si enti-

Si entimematū recordari volueris, vel consequentiarum multarum, similisque generis argumentationum, par erit, earum singulis singulas donare figuras.

Exempla autem ponere haud esset difficile: verū regulis exemplisque superius datis, noua apponere superfluum esse puto: eo maxime, quia tædio non solum acri ingenio lectores præditos: verum & mediocri pollentes Minerua, nos afficere posse, timemus: ea propter dimißis eisdem, ad finem tractatuli properamus.

De animaduersionibus circa figuras. Cap. XI.

1 *Vm rebus paruulis pro figuris uti volueris: vt puta formicis, apibus &c. multitudinem copiosam assumas.*

2 *Sicut locis non eodem die, nec sequenti vtimur, ita nec figuris implemus: vt supra de locis.*

3 *Rem aliquam, qua heri vsus fuisti, pro figura ne tam cito v. g. hodie pro alterius rei imagine loces, ne fortè menti tuæ, quod prius illi dedisti, redonet. Si enim malum punicū pro cibo ægroto conuenienti, collocasti, ne altera die ipsum ponas pro Rege pomorum omnium, eo quòd Coronam habeat. Si quercus pro alicuius ualidissimi ligni figura, posita sit, post tam parui temporis interuallum, non est pro signo cibum porcorum representante, ponenda.*

4 *Priores figuras à suis locis delere difficile non erit, aliquo interiecto tempore. Verum si aliis post paulùlum sint replenda figuris: hominem mansionem intrare, cunctaque simulacra ad terram proijcere, & inde foris emittere, vel per fenestram proijcere fingas: Menteq; coneris sæpius noua uisere simulacra, vt memoriæ tenacius hæreant.*

5 *Memoranda res prius, quàm figuræ conseruanti donetur: bis vel ter, distincte legatur, sicut & Ciceroni placet.*

6 *Figuris naturalibus uel saltem absque intellectus nostri opere & præsenti imaginatione, existentibus: (vt sunt naturalia omnia, & artificum manibus fabrefacta) quo ad fieri potest uti nitaris: Et iterum ea quæ tibi in loco, quem figuris implere conaris, occurrunt, sunt pro figuris assumenda: nam semper imaginarijs vti figuris imaginationem nostram nimis laborare compellit. Fatigatur enim tam ipsas quærendo, quàm inuentas conuenienter locando, & locatas per imaginationem recensendo. Quod nostro experimento didicimus, & fatemur, cum pro figuris res, quæ in mansionibus nostris vel locis vbi habitamus, occurrunt, inquirimus, & locamus, parum vel nihil nos laborare.*

7 *Figuris autem illis vti elaborandum est, quæ loco (quem implere volueris) apte conueniant. Quod exercitio comparatur, & admodum vtile reperies.*

8 *Cum igitur pro loco vteris terra, terreis figuris vtaris, cū aqua aquatilibus, cum Cœlo cœlestibus &c. Nusquã aut raro in Aere Aurum imaginandum erit.*

9 *Natura docet locatum loco, & è conuerso, conuenire debere.*

bere. Et ea propter, nec in Cella aut Ecclesia asinus per imaginationem ponendus. Ni forsan depictum: vel aufugisse confingas.

10 Vna tantum litera vera vel ficta (.s. ab alphabetis animalium vel similium rerum sumpta) totam unam sententiã vel versum integrum repræsentat, quod sufficit multis: si quis.n. Virgilij versus quàmplurimos repetere debeat, satis forte illi erit, primã literã cuiuslibet ponere; uersus uel carminis pro uersu ergo, ò Regina nouam, cui condere Iuppiter etc. ponet onagrũ; sequitur, Iustitiaq; dedit gentes frenare; pone ilicẽ. Troes te miseri &c. pone taurũ. Oramus prohibe etc. pone olearum montem. Alium modum locandi, et confingẽdi figuras pro similibus infra ponimus sub eodem exemplo. Cũ figuræ desunt, cuius recordari velis, vocabulum scribas, quod euenire facile est, cum locare nos conuenit nomina secundæ intentionis, vel res spirituales: de primo, vt cum reminisci volumus huius uocabuli subiectum prædicatum conclusio &c. De secundo, vt cum recordari cupimus intellectus rationis, Mentis &c.

11 Si figura repræsentare debeat rẽ, quam sub sexu masculino vel fæminino nominamus, eiusdem sit ipsa sexus: unde si paupertatis meminisse volo, non pauperem hominem, sed pauperculam mulierem pro figura suo loco reponam.

12 Si forte discursus aliquis verbotenus à te sit memoriæ retinendus: Verbum quod primo occurrit, illud locato: sit illud subiectum prædicatum, adiectiuum nomen vel substantiuum: præpositio: interiectio vel aliud quid: deinde cætera

tera verba.

13 *At notato, quòd si locato uno verbo. v.g. primo tui discursus &c. facile sequentis vel plurium sequentium recordaris, necessum non esse, quòd pro illis, quorum facile recordaris, alias adinuenias figuras: sed transeas ad alia, quæ memoratu sunt difficilia, & illa tuis notis obsigna, vt & supra diximus.*

14 *Animaduertito necessarium haud esse, vt quilibet locus vna tantum impleatur figura: nam experientia disces in eodem angulo uel alio loco plures figuras memorandorum deberi, & posse reponi: ni forsan in dicendo aliquis notabilis transitus fiat: vt contingit in dicendorum principalibus punctis et capitibus: quæ vt plurimum singularia expetunt loca.*

15 *Si enim quidam diui* Thomæ *articulus sit memoria retinendus: v.g. vtrum Deum esse sit necessarium: Affirmatiuam conclusionem è corpore assumptam vno in loco sub figura reponam. Et ibidem (si potuero) vel in loco sequenti figuras, quæ quinque rationes (quibus ea probatur conclusio) representant: ordinate disponere possum.*

16 *In eadem lectione, seu concione, siue oratione, seu quarum uis rerum recitatione, caue ne bis eandem assumas imaginem pro diuersis, nec etiam pro eisdem memorandis & repetendis, ne forte contingat retrogradi: propterea ergo pluribus atque diuersis abundare figuris: literarumque diuersis & varijs affluere caracteribus & signis, quibus ipsæ literæ significentur, consultißimum erit: De his superius abundè locuti sumus.*

16 *In hac arte nouitij pro principalibus punctis duntaxat figuras confingant: ne multiplicibus figuris eorum grauetur memoria. sat enim erit pro qualibet lectione vel cōcione etc. decem vel quindecim vel ad plus viginti principalium memorandorum species & imagines suis locis ordinate disposuisse.*

17 *Quorum ut in pluribus euenire solet, ut memorari velis, eorum longe antea sunt confingendæ figuræ: hac ideo de causa, ut cum in tua fuerint condenda reponendaque memoria, tuis in locis, suis sub figuris quantocyus reponi valeāt. Etenim si Iuristæ terminos: vel simplicium herbarum: seu diuersorum hominum vel regionum vel stellarum nomina similiumque rerum scias, te in breui auditurum, memoriaq; ea retinere & repetere uelis, vel cogaris, earundem rerum figuras adinuenire debes, ut tantummodo cum audieris non adinuenire figuras, sed ordinate eas locare & disponere possis.*

18 *Cum in eodem loco, puta ecclesia vel palatio &c. diuersa locare debeas, memento, ut cum contingit de discursu in discursum transire, vel de materia dicendorum in materiā aliā, In principio illius rei, uidelicet conceptus vel discursus a primo diuersi, talem figuram componas, quæ conceptus variationē diuersitatemq; insinuet. v.g. si de effectibus charitatis, quos D. Pau. enumerat dicēs, Charitas patiens est, benigna est, charitas non æmulatur, non agit perperam &c. trāsire velim paucis interiectis uerbis ad fructus spiritus enumerandos: quos ipse met D. Paul. alibi ponit: tunc inter effectuum*

fectuum charitatis: spiritusq; fructuum figuras: arborem pomis oneratam ponam, quæ fructuum omnium subsequenter dicendorum erit figura: Deinde propè illam ponas figuram primi fructus, qui est pax: duo uidelicet se osculantes; & sic deinceps: Etenim si absq; prædictæ arboris figura: duo se tibi osculantes occurrant, quid tuæ quæso indicabunt memoriæ? Nil; uel si aliquid conceptũ obtruncatum, aut cum superiore continuationem ostendent: quod errore plenißimum est.

19 *Multa alia animaduersione digna circa figuras inueniendas siue locandas suis in locis supra digeßimus.*

De conditionibus figurarum. Cap. XII.

1 *Maginariæ, vel reales figuræ mediocris staturæ sumãtur; maxime si loca, in quibus figuræ sunt collocandæ, ampla non sunt, nè loca nimis repleta, confusionem inducant memoriæ: si autem loca sint ampla, magnas ibidem figuras locari nil vetat: immo & conuenit.*

2 *In eo altitudinis gradu tua simulacra ponantur, vt absq; nimia oculorum eleuatione, aut eorundẽ depreßione, ea cuncta perlustrare valeas.*

3 *Notæ et imagines mediocri sint luce perfusæ, sicut supra de locis asseruimus.*

4 *Distent ab inuicem figuræ spatio decem cubitorum, ni*

forte

forte locus notißimus sit: tunc enim figura figuræ propior poterit esse. Hoc autem dixerim necesse fore, cum sit transitus ab una in aliam rem: nam, ut diximus, in eodem loco plures figuras ponere non dedecet.

5 *Cæra vel aliquo huiusmodi imagines confingere, quam plurimi, multum prodesse memoriæ experti sunt.*

6 *Cum figuras locas, videas quæso, ne prima quæ occurrit, subito in loco ponatur, nisi sit tibi conuenientißima: nam postquam eam locaueris (clarißimum est) per difficilem esse (si occurrerit alia conuenientior,) primam à suo loco proijcere.*

7 *Figuræ aliquid agere imaginentur, alioquin memoriam non excitant. si equus ponendus, ungula terram fodiat; si lupus, deuoret: si homo, aliquo gestu capitis manus uel pedis uel corporis se moueat. motus autem sit talis, quod se a suo loco nequaquam remoueat.*

8 *Si plures figuras simul ponere te oporteat (sicut contingit, cum nomen aliquod litteris animalium vel auium componendum est) inter se inuicem figuræ ordinate imaginentur, & una in aliam aliquid agere confingatur: si hoc nomen, Deus, componendus sit, pro D. Draconem, pro E. Elefantem, pro V. Ursum, pro, S. Serpentem ponam. Draconem extensum ponam in terra, Elefantem eum concalcantem pedibus anterioribus, quem Vrsus in posteriora mordeat dentibus, & unguibus excarnificet, & Vrsi pedem serpens vel sus corrodere existimetur.*

9 *Positis figuris semel saltem, antequam alijs repetere debeas, tu ipse recenseas.*

De vsu in particulari quorundam locorum & figurarum sub exemplis. Cap. XIII.

1
Cito prudens lector, quòd alphabeta multa supra posuimus, ut pote stellarum, impressionum aerearum cæterarumq́ue animalium, arborum, lapidum & cætera. Quorum vsus est, ut omne illud, quod sub aliqua litterarum alphabeti redegimus, ad compositionem dictionis vel nominis deseruire poterit. vnde si componere voluero hoc nomen Atrium, pro a, sumam arietem vel abietem, vel &c. pro T. taurum, vel &c.

2 *Aliquando ipsa nomina rerum, quæ sub alphabetis posuimus, vel in parte vel in toto vel secundum nomen duntaxat eam rem cuius meminisse uolo, representant; sicut est in æquiuocis videre, sicut superius diximus; idcirco, malum, quod pomum est: malum quod morbus est, vel rem malam representabit: & canis terrestris: cœlestem &c.*

3 *Tertio effectus: operationes naturæ, diuersitas eorum, quæ sub alphabetis prædictis reduximus, deseruient, ut similium rerum (in aliquo saltim similium) recordari poßim, sicut supra in octauo capitulo scripsimus.*

4 *Officinis diuersorum artificum artificibusq́ue earũdem animalibus, quadrupedibus, arboribus, auibus: deinde herbis: locisque omnibus amplißimis optime vtimur: si quodam ordine in duobus fratrum claustris per imaginationem, omnia prædicta disposuerimus.*

5 *In quolibet enim angulo deambulatorij claustri &c. duæ sunt ordinandæ officinæ, quarum apertura & ostia plateæ, vbi herba, claustrique meditullio centroque correspondeat: Inter angulum deinde priorem, sequentemq; vnã tantum, & sic deinceps; & hoc secundum alphabeti ordinem. itaque primo loco vnam officinam sub nomine a: v.g. Abaco, Arithmetici scholam, secundo loco Barbitonsoris apothecam. & sic deinceps.*

6 *In medio uel ostio quarumlibet officinarum, Artificem ipsum sub eadem litera dispones. Ante uero quamlibet officinam, arborem, sub arbore animal, supra arborem auem: quæ omnia ab eadem incipiant litera, collocato. Impleto sic claustro, tum in parte interiori, tum exteriori, in medio foueam imaginato, quæ usque ad infernum pertingere videatur: ex qua apertura infima & amplissima cernes loca: quibus tuis obsignatis figuris, ad superiora perges, vsque ad supercælestia inclusiue: si opus tibi fuerit.*

7 *Si hoc ordine prædictis locis uti uelis, maximo tibi emolumēto ea, esse promittimus. Alio etiam modo, vt supradictum est: prædictis vtimur locis.*

Omissis consultò exemplis, quæ ad loca ampla pertinent, vt puta ciuitates, castella &c. Vel ad loca mediocria, vt puta ecclesias, ædificia: vel minora, vt officinas diuersas (quoniam apud diuersos diuersis in locis diuersificantur) de reliquis locis in prima tractatus parte citatis: quæ loca apud omnes eodem semper modo se habent: & exempla supra dedimus, & quædam insuper pro artis huius pleniore

declaratione ampliorique intelligentia in præsentiarum addimus & subnectimus. Quibus positis, quædam exempla de quarundam figurarum usu, ut amicis quibusdam morem geramus, in medium adducemus.

De amplissimorum locorum usu tale nobis occurrit exemplum, quod Concionatoribus haud erit inutile.

ET si secundum naturam cor cuiuslibet hominis alterius similitudinem specificam habeat: propterea quia omnia humana corda sub una eademque, sicut & ipsi homines omne species, reponuntur. Verumtamen in genere moris, diuersa diuersis hominibus inesse corda fateri cogimur: & ea diuersis nominibus iuxta eorum diuersas qualitates conditionesque, nuncupari, & epitheta diuersa sortiri. Aliquorum enim hominum propter scelestissimos cogitatus & obscurissima desideria, quibus agitantur, cor profundum velut inferno simile dicitur. Veh qui profundi estis corde. Isaiæ primo. Aliorum graue appellatur, Filii hominum usque quo graui corde. Psal. 5. Hi enim terrenæ substantiæ vel inhiant irrationabiliter: vel a cælo cælestibus ue rebus abstracti atque seclusi in terram corde fero semper inueniuntur depressi: dissolutum est cor eorum Iosue 5. dicitur de illis, qui in multos atque diuersos sæpe sæpius cogitatu atque affectu dilabuntur errores. Qui velut superabundans aqua regiones multas infundit, sic tales suis fluidis cogitationibus affectio-

fectionibusq́; per diuersa quasi inundantes aquæ labuntur: Immo & velut amarißimum mare ebullire dicuntur. Cor impij quasi mare feruens. Esa. 57. Aliquorũ corda vana gloria velut aere inflatæ vesicæ distenduntur: q̃ ẽt ttão faci lius eleuãtur in aerẽ, quanto inani subtili leuique re pleniora inueniuntur: De eorum quolibet Iudith. primo Cor eius eleuatũ est. Quædã vero corda sic inflãtur superbia, quòd ad cælum vsque elata dicantur 2. Par. 26. Eleuatum est cor eius ĩ interitum suum: et indurabitur quasi lapis, Iob. 4. Alij diuisum cor habent: Diuisum est cor eorum, Oseæ decimo: hi sunt, qui in duas claudicant partes: Qui ne duobus dominis seruire gestiunt. Cor durum alij retinent: Cor eius indurabitur quasi lapis, Iob. 41. Alij septem peccatorum nequitia impurum cor poßident: septem nequitiæ sunt in corde illius, Pro. 26. Alij cæcum, de quibus. Eph. 4. tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei per ignorãtiam, quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum. Cor uanum retinent multi, de quibus Psal. 4. Cor eorum vanum est: vacuum, videlicet meditatione inardescente: & absque boni affectione: quo fit, ne bona quidem loquãtur, sed tãquam sepulcrum patens cor eorum existat, insuauem exhalans odorem. Peruersum etiã cor inuenitur, quo & naturæ, deiq́; ordinem dispositionemque peruertere in seipso molitur: & rebus penè vniuersis inuerso vti nititur ordine. Veh autem præ omnibus eis, qui peßimum habuerint cor: quo etiam contra Deum ipsum eleuantur, & erecto collo, vt scriptura dicit, contra dominum quasi procedunt, dum aduersus eum

cogitationes pessimas machinantur: Hoc ergo cor Deo infensissimum existit, sicut & sacra (Prou 6.) scriptura commemorat. Cor machinãs cogitationes pessimas. Iã ergo audistis cordium diuersorum hominum variam malignitatem, improbitatem atq; nequitiã: verum qui voluerit, cui & Deus annuerit: contra has omnes mali cordis pessimas conditiones qualitatesq; moliri bellum, dimicare: etiã & illas oppugnare & expugnare poterit: & Dei roboratus munimine, vitiorum vice totidẽ virtutibus id orare valebit. Eapropter qui profundi cordis erat, cælestibut repletus edulijs, (quæ sursum eleuant mentem) ascensiones in corde suo disponat: Qui graui: diuina imbutus scientia uel sapientia exaltabitur apud proximos suos, & nomẽ hæreditabit æternũ: Graui corde hominibus tale quid D. Psaltes suadere voluit: subiungẽdo. Et scitote quoniam mirificauit &c. Qui enim gloriam sanctorum nouerit, & quomodo deus eos in cælo sit honestaturus à sacra scriptura cognouerit, graui cæcitatis et ignorantiæ onere in terra demisso, celeriter rapietur in cælum. Per cæteras mali cordis conditiones qualitatesq, quas supra citauimus, discurrens concionator, & contrarias ex aduerso cum prædictis conferens: eas non solum exaggerare: verum & audientium animis suadere, et penè inserere nititur: Harum autem diuersarum conditionum cordium ad inuicem ab ea facta collatio, eundem concionatorem bis ex integro a summo vsque deorsum (vel quo voluerit ordine) prædictum discursum repetere cogit. At prædicti discursus iterata recitatio & repetitio, sub vna eademq; recludetur

artificio-

artificiosa memoria, ac eisdē in locis sub eisdem figuris conseruabitur. Nam postquam prima vice loca perlustraueris vniuersa, in quibus sub figuris hæc prædicta disposuisti: aliquo signo vltimo in loco disposito, puta manu regressum demonstrante: vel homine obsistente ne vlterius progrediaris, sed gestu pedis vel alterius membri de repetitione & reuersione admonēte, eadem loca pertransire, figuras inuisere, & conceptus penes eas dispositos extrahere poteris. Loca autem huius discursus sunt infrascripti. Profundum inferni deseruiet, pro corde primæ conditionis: Elementum terræ, quod inter cætera elemēta grauissimum est, pro corde secundæ conditionis. Pro tertio corde, idest dissoluto, Aqua propter sui diffusionem. Pro quarto aer, quod elemētum primum est, quod supra nos eleuari conspicimus. Pro quinto ignis deseruiet, qui omnium subcælestium corporum primus est, & loco cæteris sublimior. Pro sexto corde, idest diuiso, nobis deseruiet cæli Lunæ infima superficies terram versus disposita: quæ & subcælestia terminaris, & ibidem cælestia inchoare, & quasi vtraque diuidere, & ea ab inuicem separari cogitato. Pro corde septē nequitiarum: Planetæ oēs, qui septem sunt, poni hac in arte conuenientissimo poterunt. Pro corde excæcato, cælum fixarum stellarum, quæ cælestes oculi dici assolent, & per Antiphrasim, cæcum cor, tale cælum demonstrat. Cælum nonū, vanum cor indicabit: nā, vanum ac superfluū positum à quibusdā & inuentum asserunt multi: Pro peruerso primum mobile, quia peruerso vel melius inuerso: respectu tamen inferiorum orbium,

contra-

contrarioque motu mouetur. Cum id ab oriente in occidentē feratur: reliquis spheris ab occidente in orientalem plagā tendentibus. Cælum empyreum vbi lucifer eleuauit se contra Deum, pro pessimo corde audacter reponitur. Exempla ponere quomodo singulis amplissimorum locorum partibus vti possimus superfluum, tædio plenum, graue nobis, lectori grauissimum, & nostri tractatuli breuitati satis contrarium existimo, ac ideo dedita opera ea dimittimus. Quod & de aliorum locorum infra dicendorum portionibus vniuersis, nos fecisse intelligas.

De vsu locorum minimorum, qui homines sunt, quædam nunc exempla subnecto.

O*cto euāgelicæ beatitudines, quæ sunt voluntaria pauptas: Mititas: Luctus: Esuries: Misericordia: Cordis munditia: pacificatio: malorum tolerātia, et eorum voluntaria et læta perpessio, supra hominem (quem tamē noueris:) sic locato. Sicut apud sacros doctores capilli capitis, pro superfluis rebus, ac diuitijs (si affluant) poni solent: sic eorum uolūtaria à nobis abrasio facta paupertatem indicare poterit: In capite ergo prædicti hominis capillis abraso paupertatis signum atque figura poterit apparere. Deorsum autem gradatim ac pedetentim à capite, iam sæpe dicti hominis in inferiores partes descendendo, Mititatis recordabimur: si amborum superciliorum in arcus in ipsius medio deflexi figuram & quasi characterem M. figurantium cōspexerimus. Luctum oculi. Os exuriem, Brachia deorsum protensa ac*

subin-

subinde Manus apertæ misericordiam. Atque sub ipsis & inter ipsas cor locatum, atque à natura in medio ferè dispositum pectore, eius munditiam demonstrat. Crurum utrorumque figuræ duplicem P. tali signo demonstrantes pacificationis & persecutionis existere possunt figuræ.

Iterum de eorundem minimorum locorum vsu.

D*E bonis, quæ in terra uiuentium perfruuntur beati, loquens concionator, multa, quæ à sacra extraxit scriptura, populo deprompsit, dicens. Cum de reliquo reposita sit nobis corona Iustitiæ, quā in illa die reddet nobis iustus Iudex: Ideo post hac (in cælo videlicet) corona aurea gemmis compluribus circum ornata micantibus, perpetuo coronati inueniemur. In cælo gaudium æternum cū angelis possidebimus. Gaudent in cælis animæ sanctorum, canit ecclesia. In Paradiso Dei nostri, Lætitia inenarrabili perfruemur: nam sicut lactantium omnium habitatio est in te, dixerat Dauid: Et alibi, Lætamini in domino, & exultate Iusti. Qui lætabuntur in cubiculis suis. Iterum ergo ibi magna erit beatorum exultatio in domino, dum exultabunt sancti in gloria, Ps. 149. In Domo patris domini nostri, vbi mansiones multæ sunt perfectißima (vt pote beata) scientia decorati erimus: Quando scilicet Deus perfecte scientiam sanctorum dederit nobis, & honestauerit in laboribus, & compleuerit labores nostros, sicut Sap. 10. scriptum est. Visione insuper Dei, vt clariori vtamur sermone, ipso, in loco sancto eius, apertißima beatißimaq; ppetuà pfruemur Qua & p maxime*

xime lætificabimur: lætificabis me in gaudio cũ vultu tuo: Nam hæc est vita æterna, vt aperta atque beata visione, te uerum Deum cognoscant, & quem misisti Iesum Christum. Ioh. 17.

Quid inquam? Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te: Os nostrum ergo inferius exteriusq; laude diuina (dulciori quidem super mel & fauum) repletum erit. Inibi igitur laus in Deum resonabit æterna. Suauissimi etiã cantus: dulcissimumque Melos, lætissimumue, Alleluia, & Harmonici concẽtus audiẽtur. Cibus & potus beatos uniuersos in æterna uita conseruantes inuisibiles erunt, sicut & Raphael Angelus dixerat de se. Ego cibo & potu, qui ab hominibus videri non pt, vtor: qui cibus & potus vniuersis animabus conuenire credendi sunt. Nec exteriora pascua deficient, quo vniuersi sensus nostri refecti permaneant: nam ingrediemur & egrediemur, Diuinitatem contemplantes & perfruentes: et egrediemur humanitatẽ Christi sublimẽ in gloria conspicientes, et pascua inueniemus: sensus. n. nostri Christi humanitate maxime oblectabuntur. Cibus, frumenti adeps erit: cibabit eos ex adipe frumenti: Psal. 80. Et alibi: & adipe frumenti satiat te. Aqua autem sapientiæ salutaris, potus erit. Et aqua sapientiæ salutaris potabit nos Deus. Eccl. 15. De sancta autẽ ac sobria ebrietate, qua inebriabuntur sancti ab ubertate domus Dei: Ac de saturatione, qua satiabuntur cum apparuerit gloria eius, nullus satis, nemo digne loqui potest. Insuper in monte hoc sancto Dei, summus inerit ac perpetuus

cordi

cordi Iubilus, quem apprime ac perfectißime Dei populus in cælo existens, uere in re fælix dici potest. Beatus populus, qui scit iubilationem. Psal. 88. Istis, in ciuitatis supernæ tabernaculis, omnimoda absque fastidio inuenitur repletio: Nam replebimur in bonis domus tuæ: prædixerat Dauid Psal. 64. Illic in supercælesti Hierusalem. Quoniam confortauit dominus seras portarum suarum. secura seßio erit pulcherrimum pacis subsellium habens: sedebit. enim populus meus in pulchritudine pacis, ait scriptura. Esaiæ 32. Pax autem erit continua. Quies non interrupta, somnus suauißimus non intercisus: alienationem mentis non operans: nec intellectus speculationem minuens uel interpellans: sed vigilem continuumque: quietum atque securum beatißimæ contemplationi animum constituens. Inibi merces magna nimis, Deus in secula benedictus: Ego ero merces magna nimis, ipse olim Habraæ loquens, promiserat, Gen. 14. videte quæso coagitatã & superfluentẽ meritis vestris mensurã in sinum vestrum dandam, & à vobis lętanter suscipiendam. Videte magnificam munificamue retributionem. Denarij supercælestis, in quo conuenistis, preciositatem attendite, æternæ gloriæ pondus, quod modo operatur in nobis: (leue quid ac momentaneum tribulationis nostræ) quod quidem in æterna gloria posidebitis, considerate, & cætera. Prædictorum decem & nouem capitum huius discursus memoriam supra quendam hominem tibi notum & in tali loco positum, hoc infra dicẽdi modo, locabis. Imaginata corona auro fulgens gẽmisque maxime in suiipsius summita-

te coruscans corona in cælo perfruendæ, ac conditionū eiusdem erit indicium. Galerum autem supra vel circa quod prædictā coronā disponimus, gaudij extiterit signum p regulas in 9. cap. secundæ huius partis traditas. Galerum autē prædictum aurea gemmataque ornatum corona super prædicti hominis caput locatum imaginaberis. Per regulas supra citatas lætitiæ figuram habebis, si morbi cuiusdam capiti aduenientis humano & primas lætitiæ syllabas retinentis recordatus fueris, quo & prædicti hominum caput languens imaginaberis. Exaltatio autem qua quis exultans vel admirans frontis in altum erigit & eleuat rugas, exultationem indicabit sanctorum. Interiorum sensuum in capite locatorū, quorum primus communis dicitur sensus circa frontis partem interiorem residēs consideratio scientia qualemcunque similitudinem dabit, cum nil scientiam, ni illud qđ per illos ordine quodam pertransierit: Circa ac intro partem interiorem frontis, cuius frontis in superiori capite discursus præsentis mentionem fecisti ordinate & successiue disponuntur à sensu communi incipiendo: Ordinem ergo tenemus in nostra memoria dum exultationem in fronte, & scientiam immediate sub fronte sub citatis figuris reponimus. A capite istius hominis in anteriores partes eiusdem ordinate descendendo occurrunt oculi. Qui beatificæ visionis poterunt esse figuræ labia laudem demonstrant, tum quia in os lingua reuerberante laus exterius resonat: tum præterea, quia labia easdem vtriusque nominis primas retinent literas. Sonus autem à labijs linguaq; repercussione

con-

confectus, & ab illis ad nos exiliens cantus existit figura. Interiores autem ipsius oris partes, vbi, ac quibus mādimus cibum deglutimusq; potū, cibi nos admonet potusq; cælestis.

In ore autem stomaci, quod prædictis succedit ac subest partium: in quo & primò facillimè saturatio redundat, & dignoscitur ebrietas: Vtriusque vocabuli reiq; indicium existere poterit. Cor, vt ita dicam, exterius, carneum scilicet, in pectoris parte, & si supra stomachum, tamen sub ipsius ore, ab ipso uulgo non incongrue penitus credito, positum: quodq; iuxta Hippocratem, benigno affluens sanguine, lætitiæ etiam exterioris in carne redundantis causa est. Interioris iubili in cælo perfruendi erit imago. Venter, qui in inferiori nostri corporis portione constitutus est, repletionem indicat: ni forte superius dum saturationis mentionem fecisti, repletionis etiam recordatus fueris. Si autem sedeat homo prædictus: eius sessio sessionem illam superius citatam indicare poterit: vtraque sura cum utroq; tamen osse cruris propter figuram. P. similem: quam exprimunt; pacem in præsentiarum demonstrant. Qua ēt ratione pes imus à talis incipiens, & ad digitos usq; profluens. Q. huius figuræ demonstrat, indicatq; quietem: Ante huius hominis pedes interea effusa pecunia mercedem significabit: Modius autem secus pecuniam ordinate, & successiue locatus mensuram: supra ipsum denarium vel multa denaria collocata: Aeternum denarium significabunt; circa uidelicet os eius: Pro ponderis figura statera deseruiet, si supra uel secus prædicta ordinate locetur.

Quomodo

Quomodo humanis digitis nostra hac vtamur in arte.

QUamplures sacræ scripturæ expositores, ac catholici declamatores, quinque afferunt impedimenta, quibus Dæmon, tanquam inimicus homo, quinque digitis manus os peccatoris obstruere solet, ne Confeßario in sui salutẽ sua pandat peccata: Quorum primum impedimentum, iuxta Ioh. Raulin: Impotentia est, qua ipse peccator, Dei misericordiam non attẽdens, peccato se credit non posse resistere. Secundum: Fidei fractio tẽpore elapso pluries reiterata: Longioris vitæ spes fallax est stulta præsumptio: Amor sui ipsius amicorumve. Verecundiæ molestia, dum quis quæ fecit, vel cogitauit obscœna ore confiteri compellitur. Digitus, pollex dicitur, quia cæteris potentior est: per antiphrasim impotentiam ostendit. Index, quo cœlum versus erecto iuramus, eodem figura fidei fractionem figurat. Medius, qui cæteris longior est, longa vita nos admonet. Anularis (ad quem vsque, iuxta Macrobium & Albertum magnum, vena à corde procedens profluit & extenditur; ob quod etiam anulo insignitur ad matrimonij fidem amoremq; indicandum): amorem proprium peccatoris exteriorumq; quo amicos amat, demonstrat. Minimus, qui omnium despectißimus est, & auricularis dicitur, quia eo mundantur aures: Verecundiæ causas talemve paßionem nobis ostendit.

Iterum

Iterum de vsu eorundem digitorum exemplum aliud.

IN octaua quæstione primæ partis D. Tho. asserit omnibus in rebus Deum tribus inesse modis: Per potentiã præsentiam & essentiam: Pollex ergo potentiam: Index quo præsentia demonstrantur, præsentiam; Medius, qui ab alijs compressus vallatusq́; penè occulitur, vixq́; videtur, essentiam, quæ videri non potest, indicant. Iterum in bonis hominibus per gratiam & charitatem inhabitat Deus. In sanctis per gloriam. Anularis, quia amoris, vt diximus, indicium est, gratiam & charitatem: Minimus, qui postremus est, gloriam, quam postremò dat Deus qualitercunque repræsentare potest: per antiphrasim autem digitus inglorius, & ignobilis gloriæ signum memorabile erit.

De modo quo quibusdam hominis membris ac sectionibus eiusdem supra in cap. xj. Secundæ partis positis utimur.

MEmbra diuersa humani corporis, diuersa nobis indicant. Digiti pedum eorumq́; articuli velocem, & velocitatem nobis ostendunt: Oßium crurum rectitudo, suris opposita rectum, rectitudinem. Genua timorem tremorem vel humilitatem. Gremium fouentem vel fauentem vel fauorem vel verenda loca verecundiam: castitatem, pudicitiam, uel aliquos, tales conditiones poßidẽtes:

tes: Iterum generationem vel generatum: filium, patrem, matrem, &c. Vmbilicus centrũ rei cuiuslibet, medium vel medietatem; Omnem in communi virtutem, quæ consistit in medio: Stomachus sobrietatem vel sobrium, ieiunium; vel ieiunum, &c. Pectus constantiam: iterum: Pectus discoopertum sinceritatem: coopertum duplicitatem. Omnia autem membra interiora diuersas significabunt res nostro proposito deseruientes: Nam cor amorem. Fel iram. Pulmones animo deiectum, pusillanimitatem: Manus & brachia hinc & inde deorsum pendentes: petentem misericordiam, vel ipsam misericordiam. Manus iniunctæ & eleuatæ orationem: Manus cancellatæ, idest digitis insertis compositæ admirantem, admirationem. Brachium in altum extentum & in pugnum complicata manus pugnam, iram, fortitudinem. Brachia nuda: virtutes, vires. Humeri patientiam: onus Charitatem ac Pietatem. Collum, in quo neruorum omnium, qui dura sunt corporis ligamenta, & à capite in totum corpus defluunt: Rei alicuius vel rerum colligantiam: coniunctionem, conuenientiam, atque similia designant. Sensus omnes ac eorundem organa præter actus ipsorum sensuum, quos apertissimè demonstrant, alia etiam nobis indicant. Oculi, qui iuxta Arist. reiq́ veritatem inuentioni deseruiunt, rem inuentam vel inuentorem significant: Iterum intelligentiam, intellectum, scientiam, curiositatem, petulantiam, luxuriam, fatuitatem, similiaq́ quæ oculis facillime demonstrari solent. Auris instrumentum & subiectum auditus, Disciplinæ nos admonet, atque do-

doctrinæ: discipuli etiam atque doctoris imago poterit esse: Auditus enim disciplinam à doctore traditam indicat: Iterum auris obedientiam humilitatemue præ se fert. Os, cuius in partibus exercetur gustus, sobrietatem, parcitatem, abstinentiam: & iterum, quia ore loquimur, locutionē atque silentium: Nasus odorum discretiuus, discretionem, iuxta D. Antoninum. Frons discooperta, nulla notatum infamia: cooperta infamem: Renes & lumbi, castitatem vel luxum. Nates ignauum desidemq́: conglobata enim caro ad sessionem apta huiuscemodi hominem significare poterit. Poplites, qui sic dicti sunt, quòd post plicentur, duplicitatem fraudemq́ prætendunt. Quæ membra virtutes significare diximus, quia contraria debent fieri circa idem: idcirco vitia opposita demonstrare poterunt. Quædam autē membra alia ratione contraria significant, scilicet per antiphrasim, ut intuēti patet. Hic tertio animaduertito, quòd q̄ in abstracto aliquid significare diximus, in concreto eadem significare intelligas, & è conuerso: Pectus enim non tantum constantem, sed & constantiam significare potest, & sic de cæteris.

De quibusdam huius artis figuris. Et primo de humanis digitis, ac eorundem nominibus, & eorum vsu in hac arte præsenti.

HVmani digiti in qualibet manu sunt quinque: Primus, qui cæteris breuior, sed cunctis potentior, unde & Pollex

lex dicitur: Appellatur etiam & Hallux, quia super alios saltat & scandit. Secundus Index est, quem alio nomine veteres salutarē dixerunt. Hoc digito silentium etiam antiquitus indicebatur, si ad os compressus & suppositus ostensus fuisset, Martia. libro de Nup. Phil. Tertius medius est, qui & aliàs uerpus à verrendo podice dictus est. Vnde & tertiò infamis vel famosus, vel impudicus dictus est: Quartus Medicus vel medicinalis & anularis appellatur: Quintus, qui minimus & auricularis nominatur. Pollex ergo potentiam, saltum, scansionem vel ascensionem significare potest: Index salutem: & salutare, salutiferū etc. silentium, iuramentum & fidem. Medius, quia medium tenet, honorem vel honoratum: regem: præsidentem: Quia longior & maior cæteris: maiorem vel maioritatē: longitudinem: excellentiam quālibet. Vel quia verpus dicitur, infamem, impudicumq́ demonstrat: Medicus: Medicū, medicinā. Quia anularis: matrimonium: amorem, fidelitatē, obsignaturam & obsignatum: Minimus humilem atq; despectum: vel obedientem, quia auri deseruit: vel immundum: Nec arti nostræ officit, quod idem membrum diuersa & aliquando etiam contraria significet: nam diuerso proposito: diuersis in locis: tempore diuerso: pro diuersis eodem vti membro, ac etiam qualibet artis nostræ figura res præseferente diuersas non dedecet, non inconuenit, immo ad hoc sæpius ipsa necessitate compellimur.

Iterum motus diuersi corporis variarum rerum nobis imagines donant.

ELeuatum igitur caput superbiam indicat: Os apertum, cælum, blasphemiam, blasphemantem &c. Manus complicata auaritiam: Manus aperta liberalitatem: Iterum dextra liberalitatem, munificentiam: sinistra auaritiam, cupiditatem, tenacitatem: Dextra iterum honorem, prosperitatem: sinistra ignominiam, infortunium. Pes dexter affectionem & affectum bonum: sinister in malum accipitur. Pes defixus immobilitatem, firmitatem, constantiam. Oculus in terram depressus, verecundiam, honestatem. Oculorum autem motus diuersi plura interiora cordis ostendunt, passionesq; multas hominis indicant nobis. Pedes ad fugiendum compositi, fugam, timorem: commordens sibi digitum, vindictam vel blasphemiam. Primi dextra manus digiti, quasi ad numerandum compositi, vel ad scribendum deflexi, numerorum vel scripturarum: vel numerantis vel scribentis indicia sunt. sic de cæteris.

De vsu alphabetorum omnium siue characteribus constantium, vt sunt alphabeta græcum: hebraicum: Latinum; cæteraque: vel ipsis naturalibus rebus: vt sunt alphabeta mineralium, lapidum, gemmarum, herbarum, arborum, gummarũ: pisciun, auiũ, impresſionũ, stellarum, hoĩum &c.

CVm quæ locanda sunt, vt memoriter teneantur: quæ vel esse non habent præter opus intellectus, vt intentionalia

tionalia omnia vel pure spiritalia sunt: ut gratia: ut virtutes ferè omnes, quæ vix exterius apparent, vixq; comprehendi possunt: Quorum omnium similitudo ac exterior figura excogitari & inueniri haud occurrit: tunc ad alphabeta prædicta superiusque ordinate disposita confugiendum restat, quibus prædictarum spiritualium rerum, & secundæ intentionis nomina componas, sicut supra prælibauimus, & hic denuo tanquam memoratu necessarium consulto repetimus.

De vsu alphabetorum ex literis & caractheribus compositorum.

P*Ro cuiuslibet rei figura, per regulas superius dictas in nono capitulo omne illud poni potest, cuius nomen initium habet ab eadem litera, à qua res cuius memorari volueris, incipit: Quapropter apte recordor pessimorum ludi fructuum effectuumq; si inspiciam in manuum articulis uel alibi dispositas per imaginationem literas illas, à quibus prædictorum fructuum nomina initium habet. Unde quidam declamans, & ludi errores exaggerans & commemorãs secundum alphabeti literas viginti, tot enumerauit errores; quot apud Gabri. Barl. & Paral. & D. An. inuenies.*

Iterum de eisdem alphabetis ex characteribus compositis.

OMnes literæ: cuiuslibet sint alphabeti, numerum aliquem denotant: A prima nostri alphabeti litera: & Alpha prima in græco: ac Aleph prima in hebraico, unitatem & principium numeri denotant: B binarium: C. ternarium numerum, & sic de cæteris alphabetis, & alphabetorum literis. Verũ enimuero figuris caracteribusq; quibus arithmetici numeros signant, uti possumus: Insuper etiã quibusdam alijs modis, sicut superius prolixè satis diximus, prædicti numeri notari possunt. At quia uarietas & diuersitas, qua diuersos notamus numeros, conducit memoriæ, & eam tenacem reddere ualet: ideo dicimus, quòd si sæpius diuersorum numerorum species haurire memoria velis vel easdem pluries replicare, & absque tædio & sine erroris uagationisque periculo eas tuæ celerius occurrere menti desideres, omissis quibus arithmetici utuntur figuris: vel easdem pluries replicare species, quibus non frequẽtius utimur, cum non satis memorabili signo ab inuicem distinguantur, ad prædicta alphabeta recurrere poteris, characteres atque figuras: & quodlibet elementum & litera numerum aliquem tibi donare poteris, præter primam, quæ prima vice in figuram desumpta, non numerum, sed numeri principium & unitatem donabit. Prima ergo Alphabeti litera v. g. A. unitatem: B. binarium numerum donat. & sic deinceps. uniuersis aũt literis prima vice decursis,

cursis, ad A iterum redeas, & duplicata figura pro vigenario supra vnitatem deseruiet numero: sic de reliquis literis alphabeti prædicti dicimus, In infinitum hoc modo literas replicando procedere posses, sed tutum haud est: nec arti nostræ consentaneum; idcirco duplicatis characteribus litterarijs, quibus nos vtimur, per hebraicum atque græcum eodem modo discurras.

De Alphabeti hebraici vtilitate.

AB Hebraico alphabeto aliam vtilitatem nostro deseruiente negotio extrahere possumus: nam quia mysterijs multis haud caret, et quoniam eiusdem qualibet littera significationem etiam duplicatam & triplicatam habet: idcirco tales characteres; diuersarum rerum per ipsos significatarum indicia & signa erunt, & è conuerso: Harum autem litterarum & prædictorum characterum nomina & appellationes: & si superius posuimus cum hebraicos characteres disponeremus: hic tamen easdem replicamus litteras litterarumque nomina hac dumtaxat de causa, vt penè illas earumdem significationes poneremus, tum ad nostræ artis pleniorem notitiam, tum ad legentium vtilitatem & eorundem animi oblectamentum.

Alphabetum Hebraicum.

HE ה	DALET ד	GIMEL ג	BET ב	ALEPH א
IOTH י	TETH ט	HET ח	ZAI ז	VAV ו
MEM; ס	MEM מ	LAMECH ל	CAPH ך	CAPH כ
PHE פ	AVN ע	SAMECH ם	NVN ן	NVN נ
RES ר	COPH ק	SADE ץ	SADE צ	PHE ף
		ALPHABETVM HEBRAICVM.	TAV ת	SIN ש

Interpretatio Hebraicarum litterarum Diui Ambroſii ſuper Pſalmum CXVIII.

1. Aleph. dicitur Doctrina.
2. Beth. interpretatur Confuſio.
3. Gimel. dicitur Retributio.
4. Dalet. ſignificat Timorem, ſeu natiuitatem.
5. He. denotat eſſe vel viuere.
6. Vau. Interpretatur vt ille, vel non eſt.

7. Zain

7. Zain. siue Saen significat Duc te, vel huc.
8. Heth. dicitur Pauor.
9. Teth. interpretatio est Exclusio.
10. Ioth. significatione confessio vel desolatio dicitur.
11. Caph. significat Curuati sunt.
12. Caph. iterum siue secundum idem significare potest.
13. Lameth. siue Lamed. interpretatur Cor. vel seruo, quod est verbum. i. seruo, seruas.
14. Mem. significat: ex intimis, vel ignis ex vltimis.
15. Mem. secundum. idem significat.
16. Nun. Interpretatur vnicus. vel pascua eorum.
17. Nun. secundum. vt superior littera.
18. Samech. dicitur, Audi, siue firmamentum.
19. Ayn. Oculus seu fons interpretatur.
20. Pe. Interpretatur, erraui, siue os aperui.
21. Phe. Interpretatur forsan vt littera superior.
22. Zadich. dicitur Consolatio.
23. Zadich. siue Zade, vt praecedens interpretatur.
24. Coph. siue Cuph. Interpretatur cõclusio, vel Aspice.
25. Res. Caput siue primatus dicitur.
26. Schin. seu sin. Interpretatur super vulnus.
27. Tau. errauit, siue consumauit.

Interpretatur Hebraicarum litterarum Iuxta Domini Vgonis Cardinalis expositionem super Cap. XXXI Prouerbiorum.

1. Aleph. interpretatur. Mille vel doctrina interpretationum.
2. Beth. interpretatur domus vel habitaculum.
3. Gimel. Interpretatur Retributio vel Plenitudo.

4. Daleth

4. Dalet. Interpretatur tabulæ vel tabulatum, aut Ianua.

5. He. Interpretatur Esse vel viuere, vel suscipiens vel susceptio.

6. Vau. Interpretatur Hęc vel ipsa, siue ipse aut ille.

7. Zain. Interpretatur Duc te. vel huc, siue oliua, aut fornicatio; vel arma, secundum quendam,

8. Heth. Interpretatur vita vel pauor.

9. Teth. Interpretatur subter. vel infra siue bonum. aut exclusio.

10. Ioth. Interpretatur scientia vel dominatio.

11. Caph. Interpretatur Inclinatio; secundum alium vola seu palma manus.

12. Caph. iterum; interpretatur vt dictum est.

13. Lamed. Interpretatur Doctrina disciplinæ.

14. Mem. Interpretatur viscera.

15. Mem. iterum. interpretatur vt supra.

16. Nun. Interpretatur Piscis vnicus aut sempiternus.

17. Nun. Iterum; Interpretatur vt ante.

18. Samech. Interpretatur erectio siue substentatio.

19. Ayn. Interpretatur fons vel oculus.

20. Pe. Interpretatur. Eructatio vel ab ore.

21. Phe. Nihil significat nisi forsan quod de Pè dictum est.

22. Zadih. vel Zade. Interpretatur venatio.

23. Zade. iterum vt supra Interpretatur.

24. Coph. siue Cuph. Interpretatur conclusio seu exclusio, vel secundum quemdam scimia.

25. Res. Interpretatur sapientia.

26. Schin. siue sin; Interpretatur super vulnus.

27. Tau. Interpretatur signum.

PRædictis exemplis de diuersorum locorum atque figurarum vsu, & ad vtrorumq; ad ea, quæ meminisse vo luerimus applicatione ad nostræ artis pleniorem notitiam (vt in principio secundæ huius partis promiseramus) positis: ad finem vsque tractatulus iste noster peruenit. Ea autem exempla hoc in præsenti capitulo & alibi hac in secunda adduximus parte: quæ Concionatoribus deseruiant, cum præcipue istis adiumento esse desideremus. Philosophus: Iurista: Medicus: Procurator cæteriq; ipsi sibi conuenientes figuras excogitent & confingant, atque suis in locis pro diuersis memorandis ordinent & disponant. Via etenim inueniendi locos atque figuras, & eas applicandi rebus illis, quarum recordari voluerimus, satis superq; supradictis exemplis omnibus patefacta est. Si quis autem plus fortè iusto in dandis exemplis processisse: & in applicandis locis atque figuris prolixius quam par erat nos extendisse sermonem incuset: meminerit omnium legentium desiderijs nos haud occurrere potuisse. Hanc enim artem vehementer cupientibus, & à nobis sæpe sæpius eam efflagitantibus: & quantocyus eamdem capessere, & ea vti posse desiderantibus, satisfacere in animo erat. Exemplis enim datis, quilibet legens, quas in communi dedimus regulas, celerius suo applicare proposito poterit. Quæ si à nobis apposita prolixius non fuissent, multo cum tædio, labore, exercitio, ac satis longo temporis interuallo, vix eam artem nostri lectores assequi potuissent. Vtilitati ergo legentium intendentes, huc usq; tractatuli nostri artem protraximus. Hic autem sub

ipso

ipso præsentis operis fine constituti, vniuersos huius nostri operis admonemus lectores, vt si qua forte inuenerint à nobis scripta, quæ vel non illis satis vel etiam minime placeant: quod si non opus laboresq́; nostros considerare velint: saltem nimis auidum cunctis satisfaciendi animum considerent, & attendant: si qua autem hoc in opere legerint, quæ vel satis vtilia existiment vel delectabilia, vel aliquo modo sibi grata pernoscant: in Deum ipsum referant vniuersa, à quo bona cuncta procedunt: In cuius laudem præsens opusculum laboresq́; nostros & omnia tum interiora tum exteriora nostra, & nos etiam ipsos referimus, ac in posterum referre, ipso annuente, proponimus. Cui laus & honor in secula.

καὶ θεῷ δόξα.

Finis Tractatus de memoria artificiosa editi à R. P. F. Cosma Rossello Florentino Ordinis Prædicatorum.

Errata

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pagina 1. in Titulo, lege Auttore F. Cosma Rossello.
pag.7. a. lin.7. lege, notitiam.
pag.10.b. lin.pen.lege, clausus.
pag.11.a. lin.4. lege, perducantur.
pag.13.b. lin.4. lage, sculpat.
pag.15.b. lin.10. lege, 31500.
pag.ead. lin.11. lege, decemmillia.
pag.23.a. lin.17. lege, constare.
pag.24.b. lin.21. lege, moueant.
pag.30.b. lin.10. lege, insigurabilis.
pag.32.a. lin.17. lege, ad latus.
pag.ead. lin.18. lege, quæ reliquis.& lin.seq.lege, dominantur.
pag.34.a. lin.12. lege, manuducant.
pag.37.a. lin.8. lege, circundantes.
pag.42.a. lin.14. lege, contemplantur.
pag.43.a. lin.9. lege, gratiæ dei.
pag.44.b. lin.5. lege, tenentur.
pag.45.b. lin.1. lege, & demum.
pag.60.a. lin.5. lege, duximus.
pag.72.b. lin.21. lege, uariatum.
pag.68.post fig. Equi, & Aquilæ, locandæ sunt figuræ hominum; quæ, quia per errorem positæ sunt ad pag.100.& 101.idcirco ibi delineabis, & repones prout dixi.
pag.95. & 96. eæ duæ primæ figuræ sunt præpostero ordine positæ. quæ.n.est prior, debet esse posterior.
pag.111.a. lin.21. lege, partibus.
pag.112.a. lin.11. lege, suo loco.
pag.118.a. lin.25. lege, sparsis digitis.
pag.127.a. lin.vlt. lege, siue orificium.
pag.136.a. lin.16. lege, lætantium.
pag.ead.b. lin.6. lege, interius.

